

วารสาร

บัณฑิตแสงโคมคำ

ISSN: 2651-1266 (Print)

ISSN: 2697-5998 (Online)

Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2567) Vol. 9 No. 1 (January - April 2024)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus

ISSN: 2651-1266 (Print)

ISSN: 2697-5998 (Online)

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

Journal of SaengKhomKham Buddhist Studies

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2567)

Vol. 9 No. 1 (January-April 2024)

©วัตถุประสงค์

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำเป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่วิทยาเขตพะเยาเปิดสอน คือ (1) พระพุทธศาสนาและปรัชญา (2) การสอนสังคมศึกษา (3) การสอนภาษาไทย และ (4) รัฐศาสตร์ 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยน เรียนรู้พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการการเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงาน องค์ความรู้ของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind Review อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การนำเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

อนึ่ง ในกรณีบทความใดถูกปฏิเสธโดยเสียงข้างมากของผู้ทรงคุณวุฒิในการพิจารณาลั่นกรอง (2 ใน 3) วารสารจะยึดเสียงข้างมากของผู้ทรงคุณวุฒิในการปฏิเสธหรือยุติการดำเนินการตีพิมพ์บทความนั้นทันที ยกเว้นในกรณีต่อไปนี้ 1) ผู้เขียนยืนยันที่จะตีพิมพ์บทความนั้นอีกครั้ง 2) ผู้เขียนได้ปรับแก้บทความตามผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเสียงข้างมากที่ปฏิเสธการตีพิมพ์นั้นแล้ว และ 3) กองบรรณาธิการเห็นสมควรให้บทความที่ปรับแก้ใหม่นั้นส่งประเมินอีกรอบได้ จากนั้น วารสารจึงจะดำเนินการต่อในขั้นตอนต่อไป โดยผู้เขียนต้องรับผิดชอบในการชำระค่าธรรมเนียมในส่วน of ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม (2 ท่าน) ตามที่วารสารกำหนดค่าตอบแทนไว้

©ที่ปรึกษา (Advisors)

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.
พระเทพเวที, รศ.ดร.
พระเทพวัชรจารย์, รศ.ดร.
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.
พระราชปรียัติ, รศ.ดร.
พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.
พระเมธีวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.
พระมหาสุติศักดิ์ อภินนโท
รศ. ดร.สุรพล สุษะพรหม
รศ. ดร.ประพันธ์ ศุภสร
ผศ.พิศมัย วงศ์จำปา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองอธิการบดี ฝ่ายบริหาร
รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการนิสิต
ผู้อำนวยการสถาบันพระไตรปิฎกศึกษา
รองอธิการบดี ฝ่ายวิชาการ
เจ้าคณะจังหวัดพะเยา
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
ผู้อำนวยการวิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ
ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย
รองอธิการบดี ฝ่ายกิจการทั่วไป
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

©บรรณาธิการบริหาร (Executive Editor)

พระเมธีวชิรคุณ, รศ.ดร.

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

©หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระครูพิศาลสรกิจ, ผศ.ดร.

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

©ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ (Assistant Chief Editor)

ผศ. ดร.ชูชาติ สุทธิระ

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

ผศ. ดร.พงษ์ประภากรณ์ สุระรินทร์

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

©กองบรรณาธิการ (Editorial Board Members)

พระมหาสุรศักดิ์ ปัจจนตเสโน, ผศ. ดร.

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผศ. ดร.สหทัย วิเศษ

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

ร.ต.ต. ดร.สมยศ ปัญญามาก

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา

รศ. ดร.เอกฉัท จารุเมธีชน

ข้าราชการบำนาญ

รศ. ดร.ปรุตม์ บุญศรีตัน

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ. ดร.บุญเหลือ ใจโมโน

รศ. ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

รศ. ดร.ประยงค์ จันทร์แดง

รศ. ดร.วินิจ ฝาเจริญ

ผศ. ดร.ประทีป พืชทองกลาง

อ. ดร.สมศรี สัจจะสกุลรัตน์

อ. ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย

อ. ดร.ภรณ์ แก้วบวร

อ. ดร.สวัสดิ์ อโณทัย

อ.อริสา สายศรีโกศล

Prof. Lalji 'Shravak'

Dr. Lim Hui Ling

Mr. Rex Weylin Tyrone

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

วิทยาลัยปรัชญาและศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Department of Pali and Buddhist Studies,

Banaras Hindu University, Varanasi, India

Religious Scholar, Singapore

Independent Scholar, USA

©ผู้เชี่ยวชาญประจำวารสาร (Journal Specialist)

พระครูวรธรรมวิฑูรย์, ผศ.ดร.

อ. ดร.สุรัชย์ พุดชู

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

©ฝ่ายประสานงานและจัดการ (Coordination and Management)

พระมหาศิวกร ปญฺญาวชิโร, ดร.

พระครูธรรมธชบุญเที่ยง พุทธสาโร, ดร.

พระครูใบฎีกาเฉลิมพล อริยวิโส, ดร.

พระมหากิตติพงษ์ กิตติญาณ, ดร.

อ. ดร.นภาพร หงษ์ทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

©ฝ่ายกฎหมาย (Law Department)

พ.ต.อ. คณอง ไช้ทา

นายวัชร บัญพลอด

พ.ต.ท. ดร.ภัทรวุฒิ อัครภัทร

นายวิศิษฐ์ สุปรียาพร

๑ฝ่ายออกแบบปกและจัดรูปเล่ม (Art and Content Designed)

พระปลัดสุกฤษฎ์ ปิยสีโล, ดร.

นายคมจักร ศรีวิราช

นายณพดล อินปิง

นางสาวสิริกานดา คำแก้ว

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

๒กำหนดออกเผยแพร่ (Issue Publication)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

๓ข้อมูลรับรองคุณภาพวารสาร (Approved Journal)

TCI กลุ่มที่ 2 (พ.ศ. 2563-2564)

TCI กลุ่มที่ 1 (พ.ศ. 2565-2567)

๔ติดตามข้อมูลและสอบถามรายละเอียด (Additional Information)

Phone: 06 5419 6815

E-mail: jsbsmcu@gmail.com

Facebook Page: วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ JSBS

LINE: @717lstvk

Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/index>

๕เจ้าของ (Owner)

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

566 หมู่ที่ 2 ถนนพหลโยธิน ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000

๖ภาพปก (Cover Page)

อัตลักษณ์เมืองพะเยา “เมืองพะเยา” เดิมชื่อว่า พยว เป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ที่สำคัญทางภาคเหนือมีอายุกว่า 900 ปี ก่อตั้งขึ้นโดยพ่อขุนศรีจอมธรรมในปี พ.ศ. 1638 และเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในสมัยพ่อขุนงำเมือง มี “พระเจ้าตนหลวง” พระพุทธรูปปางมารวิชัยขนาดใหญ่ศิลปะสุโขทัยประดิษฐานอยู่คู่บ้านคู่มือเมือง มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม เช่น “กว๊านพะเยา” ทะเลสาบน้ำจืดขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในตัวเมือง มี “ภูลังกา” เทือกเขาที่สลับซับซ้อนกันอยู่ในเทือกเขาสันปันน้ำ นอกจากนี้ มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไทลื้อซึ่งอพยพมาจากสิบสองปันนา ออกแบบโดย พระปลัดสุกฤษฎ์ ปิยสีโล, ดร.

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ฉบับนี้เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม – เมษายน 2567) ประกอบด้วยบทความวิจัย (Research Articles) 11 บทความ และบทความวิชาการ (Academic Article) 1 บทความ รายละเอียด ดังนี้

บทความวิจัย (Research Articles) 11 บทความ ได้แก่

1) การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน โดย นิลุบล เกตุแก้ว กฤติมา สุวรรณโร และวันทา จะแหละหมั่น ผลวิจัยพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนตามระดับของเจตคติในการเรียนระดับสูงมากกว่าระดับต่ำ องค์ความรู้จากการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทย ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 2 ขั้นค้นพบ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนคิด

2) การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดย วรภรณ์ อินจันทร์ รัตนา ยาวีเลิง และเบญจพร เทพสีหนู ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ เมื่อจำแนกความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแปลความ ด้านการตีความ และด้านการขยายความพบว่า ค่าผลต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละด้านของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับแผนผังความคิดช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนได้

3) การพัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรจีนโดยใช้แบบฝึกอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ โดย ชมนาด นัยภิรมย์ ชนินทร์ ยาระณะ และวารุณี โพธาสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะการอ่านสัทภาษาจีน คือ การฝึกฝนโดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน โดยครูควรอธิบายวิธีการออกเสียงต่าง ๆ ในเนื้อหา โดยควรจะเน้นคำที่มีการออกเสียงยากเป็นพิเศษ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เข้าใจง่ายต่อการฝึกฝน การใช้รูปภาพที่สวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจในการฝึกฝนนั้น ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถเรียนรู้วิธีการออกเสียงและแปลงเสียงออกมา

4) การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปปาไอโมเดล โดย เกษราภรณ์ สรวลเส เบญจวรรณ ป้อมแสนศรี เชรชฐรัฐ กองรัตน์ และพรพนพชนันท์ พิสิทธิ์ ผลจากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรในภาพรวมของนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร อาจารย์และอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีค่าระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนและผู้ปกครองได้เสนอแนะการปรับปรุงในด้านบริบท ส่วนอาจารย์และผู้บริหารได้เสนอแนะการปรับปรุงในด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ และอาจารย์ระดับอุดมศึกษาได้เสนอแนะการปรับปรุงในด้านผลผลิต

5) การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบโดยใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร โดย กฤติกานต์ คำจันทร์แก้ว วารุณี โพธิาสินธุ์ และศรัทีย สุขยศศรี ผลจากการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพสื่อประสมการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ มีค่าเท่ากับ 80.31/81.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}$ =32.75) มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =15.38) องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การสร้างสื่อการเรียนการสอนซึ่งเป็นวิดิทัศน์ที่มีภาษามือและสื่อที่เป็นรูปภาพ สามารถเพิ่มความรู้ความสามารถด้านวิธีการแก้โจทย์ปัญหาได้ นอกจากนี้ การใช้ภาษามือประกอบมีความเหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมากกว่าสื่อที่มีเพียงรูปภาพ

6) ปัจจัยที่มีผลต่อสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของเกษตรกร แขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดย พรแก้ว อานศักดิ์ พุฒิสรรค์ เครือคำ สายสกุล พองมูลท และกังสตาล กนกหงส์ ผลจากการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.60; S.D.=0.31) และปัจจัยที่มีผลต่อสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนรายได้รวมของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ดินถือครอง ประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ จำนวนครั้งในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การเข้าร่วมพิธีกรรมทางประเพณี และทัศนคติที่มีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การพบแนวปฏิบัติในด้านประเพณีและความเชื่อ ด้านการเตรียมพื้นที่ ด้านการเพาะปลูก ด้านการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และด้านการใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่

7) การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเฝ้าทีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ โดย จงกล เยาวรัตน์ และพิชญ์สินี ชมภูคำ ผลจากการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักการกับสถานการณ์สมมุติเกี่ยวกับการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบแบบ APDT ร่วมกับเกมออนไลน์ โดยมีองค์ประกอบ คือ ชื่อชุด/หัวข้อกิจกรรม คำชี้แจง จุดประสงค์ กิจกรรม ใบความรู้ ใบกิจกรรม สื่อ แบบตรวจสอบความสามารถ แบบเฉลยใบกิจกรรม กิจกรรมสำรอง และการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผลชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.72, S.D.=0.43) 2) ผลการใช้ชุดกิจกรรม ผู้เรียนมีความสามารถแก้ปัญหาจาก 5 สถานการณ์ ได้แก่ (1) การแสดงขั้นตอนการจัดลำดับ (2) การทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอน (3) การทำซ้ำแบบซับซ้อนเพื่อลดขั้นตอน กระบวนการย่อยภายใน (4) การตรวจสอบการแก้ไขข้อผิดพลาด และ (5) การแก้ปัญหาแบบเงื่อนไข องค์ความรู้จากการวิจัย คือ (1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ผู้สอนและสิ่งสนับสนุนมีความสำคัญและต้องมีความพร้อม (2) วิจัยปฏิบัติการประยุกต์ควบคู่เทคโนโลยี เครื่องมือและ

ดำเนินการวิจัยควรสอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยี (3) การจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการวิจัย เป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายกำหนด

8) รูปแบบการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดย ศุภกัญญา แดงเกตุ เอื้อมพร โตภาณุรักษ์กุล และกาญจนา บุญส่ง ผลจากการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนากระบวนการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน มี 7 ขั้นตอน ใช้ชื่อว่า S-TABOON และผลการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนพบว่า ด้านพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนสูงขึ้นจากก่อนการพัฒนาโดยรวม และด้านพัฒนาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนมี 7 ขั้นตอน (S-TABOON) ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis) ขั้นที่ 2 การร่วมกันทำงานของครู (Teamwork) ขั้นที่ 3 การร่วมวิเคราะห์ตัวชี้วัดการเรียนรู้ (Analysis) ขั้นที่ 4 การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อย่างสมดุลและยั่งยืน (Balance) ขั้นที่ 5 คุณภาพของผู้เรียน (Outcome) ขั้นที่ 6 การร่วมกันจัดการองค์กร (Organization) และขั้นที่ 7 การสร้างเครือข่ายกันในโรงเรียน และการสะท้อนผลการปฏิบัติงานพัฒนาคู่มือ (Network)

9) อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ โดย อังศุมาลินทร์ คพพงษ์ และมนตรี กรรพุมมาลย์ ผลจากการวิจัยพบว่า พัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในประเทศไทยมีทั้งหมด 3 ยุค โดยยุคแรกมาจากกระแสความนิยมของซีรีส์เกาหลี โดยซีรีส์เรื่องรักนี้ชั่วฉันทันตร์ เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสความนิยมที่ทำให้สถานีโทรทัศน์นาซีรีส์เกาหลีเข้ามาฉายในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง นอกจากซีรีส์ ภาพยนตร์เกาหลีถือเป็นยุคที่ 2 ที่ได้รับความนิยมตามมา โดยภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก คือ เรื่องซิริ เด็ดหัวใจยอดจารชน ทำให้ภาพยนตร์หลายเรื่องส่งมาตีตลาดในประเทศไทย ส่วนยุคที่ 3 ยุคของเพลงเคป็อป ความนิยมของเพลงเกาหลีในประเทศไทยเริ่มขึ้นจากวงชินฮวา และตามมาด้วยการเข้ามาของวงบอยแบนด์และวงเกิร์ลกรุ๊ปเกาหลีจนถึงปัจจุบัน และการเข้ามาของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในจังหวัดนครสวรรค์ทำให้เกิดกลุ่มแฟนคลับ 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มแฟนคลับซีรีส์เกาหลี (2) กลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี และมีการแสดงออกถึงความชื่นชอบโดยการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรม และการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์

10) รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย โดย พิรญา รัตนจันทวงศ์ กิตติมา ขาววิชัย และอัจฉรา ศรีพันธ์ ผลจากการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการสื่อสาร ประกอบด้วย (1) ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการสื่อสารแบบทางเดียวและสองทาง (2) สารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสารที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร (3) ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่ (4) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การสื่อสารทุกช่องทางและการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (5) สำหรับเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ได้แก่ สื่อบุคคล สถาบันการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการเข้าร่วมแข่งขันนำเสนอโมเดลทางธุรกิจ ส่วนรูปแบบการสื่อสารการเกษตร ประกอบด้วย (1) คุณลักษณะของผู้ส่งสาร คือ

ผู้จัดการการเรียนรู้ พี่เลี้ยงและที่ปรึกษา (2) คุณลักษณะของเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ พึ่งพาตนเอง เข้าหาโอกาส การบริหารจัดการ เป็นต้นแบบ ใฝ่เรียนรู้ ปรับตัวและปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ สานสัมพันธ์เครือข่าย เข้าถึงเทคโนโลยีและภูมิปัญญา และมีความสามารถในการถ่ายทอด (3) กลยุทธ์การสื่อสาร ได้แก่ การใช้กลยุทธ์การสร้างสาร กลยุทธ์การนำเสนอสารและกลยุทธ์การใช้สื่อ องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารเพื่อพัฒนาเกษตรกรปราชญ์รุ่นใหม่ประกอบด้วยคุณลักษณะและบทบาทของผู้ส่งสารและเกษตรกรรุ่นใหม่ องค์ประกอบการ สื่อสาร กลยุทธ์การสื่อสาร การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

11) อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรต้นกลาง โดย สมเดช มุงเมือง ผลจากการวิจัยพบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารในหน่วยงานมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอยู่ในระดับมาก โดยด้านพฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 56.40 องค์ความรู้จากการวิจัย คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 56.40 ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรปรับปรุงตนเองให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะด้านการสร้างแรงบันดาลใจและเสริมสร้างความพึงพอใจในงานให้แก่บุคลากรเพื่อยกระดับให้บุคลากรมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเพิ่มขึ้น

บทความวิชาการ (Academic Article) 1 บทความ ได้แก่

12) การจ้างงานผู้สูงอายุผ่านมุมมองความเป็นธรรมทางสังคม โดย ไพรินทร์ ชัดดิพงษ์ บทความนี้ได้นำเสนอการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านมุมมองความเป็นธรรมทางสังคมจากสามนักคิด ประกอบด้วยมุมมองความสามารถของอมาตยา เช่น แนวคิดเสรีนิยมของเฟรดริก เอ ฮาเย็ค และแนวคิดเสรีนิยมของโรเบิร์ต โนซิก เพื่อต้องการวิเคราะห์ให้เห็นถึงประเด็น ดังนี้ การทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน ความเป็นธรรมในมุมมองแนวคิดความสามารถของอมาตยา เช่น มุ่งเน้นความสามารถของมนุษย์ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามที่ปรารถนาและใช้โอกาสที่ตนเองมีอยู่ ความเป็นธรรมทางสังคมในมุมมองแนวคิดเสรีนิยมของเฟรดริก เอ ฮาเย็ค มุ่งเน้นที่การดำเนินนโยบายหรือการออกกฎหมายต้องเป็นไปเพื่อเพิ่มโอกาสให้เกิดความเสมอภาคแก่ทุกคน และความเป็นธรรมทางสังคมในทัศนะของโรเบิร์ต โนซิก ให้ความสำคัญกับความเหมาะสมเพื่อให้ทุกคนได้รับสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะเมื่อเกิดการจ้างงาน เป้าหมายสำคัญ คือ ผลสำเร็จของงาน การนำเสนอบทความเรื่องนี้ทำให้เห็นองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ 1) โอกาสเป็นประเด็นสำคัญที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมในการจ้างงานผู้สูงอายุ 2) ศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อได้รับโอกาสให้เกิดการจ้างงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3) การทบทวนกฎหมายไม่ให้กีด

กันผู้สูงอายุเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างเสรีจะทำให้เกิดความเท่าเทียมและความเสมอภาค และ 4) การเปิดมุมมองใหม่ต่อผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันที่ยังมีประโยชน์และสามารถทำงานได้

บทความดังกล่าวทั้งหมด ประกอบด้วยขอบเขตเนื้อหาที่มีความหลากหลายตามที่วารสารได้กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นด้านพระพุทธศาสนา ศิลปวัฒนธรรม รัฐศาสตร์ การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตพะเยาได้เปิดให้มีการเรียนการสอน ทำให้มีสิทธิโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าจากวารสารอย่างทั่วถึง โดยแต่ละบทความได้ผ่าน การพิจารณากลั่นกรองและตรวจประเมินอย่างเข้มข้นจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน

กองบรรณาธิการขออนุโมทนาขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยที่ได้ร่วมกันพิจารณาตรวจสอบ ให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงแก้ไขบทความให้มีคุณภาพเป็นประโยชน์ในวงวิชาการ ตลอดจนขอขอบคุณนักวิชาการและนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทุกท่านผู้เป็นเจ้าของผลงานที่ส่งบทความมาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์นี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านและสามารถต่อยอดองค์ความรู้ได้ตามสมควร หากมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อให้วารสารนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการยินดีน้อมรับด้วยความขอบพระคุณยิ่ง

พระเมธีวชิรคุณ, รศ.ดร.

บรรณาธิการบริหาร

สารบัญ (Content)

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ [5]

สารบัญ [10]

บทความวิจัย (Research Articles)

- การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน 1-20
The Development of Learning Behavior in Thai Subject of
Ninth Grade Students by Using Activity-based Learning
นิลุล เกตุแก้ว, กฤติมา สุวรรณโร, วันทา เจะแหละหมั่น
Nilubon Katkaew, Krittima Suwanro, Wanta Jehlaeman
- การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้
วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับแผนผังความคิด 21-40
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
A Development of Ability in English Reading Comprehension through the
SQ4R Strategy with Mind Mapping Technique for Matthayomsuksa 1 Students
วรารณ อินจันทร์, รัตนา ยาวิโลง, เบญจพร เทพสีหนู
Waraporn Inchun, Rattana Yawiloeng, Benjaporn Thepseenu
- การพัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรจีนโดยใช้แบบฝึกอ่านสำหรับ 41-55
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่
Developing Chinese Phonetic Reading Skills by Using Reading Exercises
among Grade 2, CESP Program, Wachirawit Chiang Mai School
ชมนาด นุ้ยภิรมย์, ชนินท์ ยารณะ, วารุณี โพธิาสินธุ์
Chommanad Nuipirom, Chanin Yarana, Varunee Pothasin

สารบัญ (ต่อ)

- การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้โมเดล
The Curriculum Evaluation of Science and Mathematics Program Based
on the Basic Education Core Curriculum A.D. 2008 (Revised Version A.D. 2017)
for Upper Secondary of Demonstration School of Khon Kaen University,
Secondary Level (Mo Din Daeng) Using CIPPI Model
เกษราภรณ์ สรวลเส, เบญจวรรณ ป้อมแสนศรี, เชษฐรัฐ กองรัตน์, พรรณพชนันท์ พิสิทธิ์
Ketsaraporn Suanse, Benchawan Phomsansri, Chedtharat Kongrat,
Phanpatchanan Pisit

56-77
- การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบโดยใช้สื่อประสมสำหรับ
นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร
Solving Math Problems of Adding and Subtracting Using Multimedia for
Students with Hearing Impairments in Mattayom Suksa 1,
Anusarn Sunthorn School for the Deaf
กฤติกานต์ คำจันทร์แก้ว, วารุณี โพธิาสินธุ์, ศรีทัย สุขยศศรี
Krittikarn Khamchankaew, Varunee Pothasin, Srithai Sukyossri

78-89
- ปัจจัยที่มีผลต่อสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถน้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน
ของเกษตรกร แขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
Factors Affecting the Continuation of the Production of Kai Noi Sticky Rice
according to the Folk Culture of Farmers in Xiangkhouang Province,
Lao People's Democratic Republic
พรแก้ว อานุกัคดี, พุฒิสรรค์ เครือคำ, สายสกุล ฟองมูล, กังสดาล กนกหงส์
Phonekeo Anousack, Phutthisun Kruekum, Saisakul Fongmu,
Kangsadan Kanokhong

90-107

สารบัญ (ต่อ)

- การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบของ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ 108-125
The Use of APDT and Online Games Learning Activities Package to Develop Problem Solving Ability and Systemic Thinking of Grade 2 Students at Anubaan Chiangmai School
จกมล เยาวรัตน์, พิชญ์สินี ชมภูคำ
Chongkol Yaowarat, Phichsinee Chomphucome
- รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน ของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี 126-143
Model of Teacher Development for Learning Using Bang Taboon Mangrove Forest Learning Center of Bangtaboon Wittaya School under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office
ศุภกัญญา แดงเกตุ, เอื้อมพร โตพานุรักษ์กุล, กาญจนา บุญส่ง
Supakunya Dangkeat, Oumporn Topanurakkun, Kanchana Boonsong
- อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ 144-165
The Influence of Korean Popular Culture on Thai Youth Groups in Nakhon Sawan Province
อังศุมาลินทร์ คชพงษ์, มนต์รี กรรพุมมาลย์
Angsumalin Khotchaphong, Montri Kunphoommarl
- รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเป็รื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย 166-186
Communication Model for Development of Chiang Rai Young Smart Farmer
พีรญา รัตนจันทวงศ์, กิตติมา ชาญวิชัย, อัจฉรา ศรีพันธ์
Peeraya Rattanachanwong, Kittima Chanvichai, Atchara Sriphan

สารบัญ (ต่อ)

- อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี
ขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมีความพึงพอใจในงาน
เป็นตัวแปรคั่นกลาง 187-206

Influence of Transformational Leadership on Organizational Citizenship
Behavior of Local Administrative Organization Personnel with Job Satisfaction
as Mediator Variable

สมเดช มุงเมือง

Somdet Mungmaung

บทความวิชาการ (Academic Article)

- การจ้างงานผู้สูงอายุผ่านมุมมองความเป็นธรรมทางสังคม 207-229

The Employment of the Elderly People from the Social Justice Perspective

ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์

Pairin Khadtipong

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน (1)

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ (16)

ตัวอย่างรูปแบบการจัดพิมพ์บทความในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ (17)

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ (25)

การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน
The Development of Learning Behavior in Thai Subject of
Ninth Grade Students by Using Activity-based Learning

นิลบล เกตุแก้ว*¹, กฤติมา สุวรรณโร**², วันทา เจะแหะหมั่น³
Nilubon Katkaew¹, Krittima Suwanro², Wanta Jehlaeman³
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี^{1, 2}
โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา³
Faculty of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus^{1, 2}
Hatyaiwittayalaisomboonkunkanya School³
First Author, E-mail: nilubon.k@hotmail.com*
Corresponding Author, E-mail: krittima_suw@yorsor.ac.th**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยที่เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่น และพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชา และ 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 47 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน แบบวัดพฤติกรรมการเรียนวิชาภาษาไทย และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิตด้วยการทดสอบค่าที ส่วนแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนในรายวิชา

ภาษาไทยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ตามระดับของเจตคติ

ผลการวิจัย พบว่า 1) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.93$; $S.D.=0.29$) 2) หลังจากจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน ผู้เรียนมีผลคะแนนพฤติกรรม การเรียน จากแบบวัดพฤติกรรม การเรียนในรายวิชาภาษาไทยมีผลคะแนนพฤติกรรม การเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=39.13$; $S.D.=2.26$) 3) คะแนนพฤติกรรม การเรียน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน ผู้เรียนมีพฤติกรรม การเรียนตามระดับของเจตคติในการเรียนระดับสูงมากกว่าระดับต่ำ องค์ความรู้จากการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนา พฤติกรรม การเรียนในรายวิชาภาษาไทย ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 2 ขั้นค้นพบ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ ขั้น ที่ 4 ขั้นนำไปใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนคิด

คำสำคัญ: พฤติกรรม การเรียน; รายวิชาภาษาไทย; การเรียนรู้โดยเน้นกิจกรรมเป็น ฐาน; นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

Abstract

The objectives of the research are as follows: 1) to create the learning management plans by using activity-based learning in Thai language for ninth grade students; 2) to study Thai language learning behavior related to self, others, and task; and 3) to compare Thai language learning behavior before and after by using activity-based learning. It is a quasi-experimental design. The target group is 47 of students. The research instruments have the learning plan by using activity-based learning, the Thai language learning behavior tests, and the Thai language learning behavior interview form. The data analysis is performed by mean, standard deviation, and t-test analysis independent. For the Thai language learning behavior interview form, a qualitative research is used to analyze the data through classification of learning behavior according to the level of attitude.

The results are found that 1) there are 12 learning plans for total 12 hours of learning. The quality of these learning plans is at the highest ($\bar{X}=3.93$; S.D.=0.29); 2) after using activity-based learning, the students have learning behavior from the Thai language learning behavior tests are at highest level in total ($\bar{X}=39.13$; S.D.=2.26); and 3) comparison with Thai language learning behavior score before and after by using activity-based learning of ninth grade students reveal that Thai language learning behavior score after using activity-based learning higher than before using activity-based learning with statistical significance at .05 level. After using activity-based learning, the learning behavior of learning attitude is higher than the low level. The body of knowledge indicates that creating the learning management plans by using activity-based learning is able to develop the learners' learning behavior in Thai subject which are included into 5 steps in the followings: step 1 practice, step 2 discovery, step 3 analysis, step 4 application, and step 5 reflection.

Keywords: Learning Behavior; Thai Subject; Activity-based Learning; Ninth Grade Student

บทนำ

ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2563 ถึงต้นปี พ.ศ. 2565 ที่ผ่านมามีเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ขึ้น การเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่นี้กระทบต่อหลายภาคส่วนหนึ่งในนั้น คือ ภาคการศึกษา ทั้งครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้เรียน ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวนี้ส่งผลให้ภาคการศึกษาต้องปรับตัวสำหรับการจัดการเรียนรู้อย่างกะทันหัน สถานศึกษาทั่วประเทศได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้จากการเรียนในห้องเรียนสู่การเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ (Online) กระทั่งในปีการศึกษา 2565 หลังจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ลดระดับความรุนแรงลง สถานศึกษากลับมาเปิดการเรียนการสอนอีกครั้งทำให้ผู้เรียนต้องปรับตัวเข้าสู่ภาวะปกติใหม่ (New Normal) ส่งผลกระทบโดยตรงต่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปจนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) ในช่วงการเรียนการสอนออนไลน์ทำให้ผู้เรียนสูญเสียโอกาสในการเรียนรู้ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทั้งทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร ทักษะด้านความสัมพันธ์

อีกทั้งเมื่อต้องไปโรงเรียน ผู้เรียนไม่อยากไปโรงเรียนทำให้ขาดระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ (ยศวีร์ สายฟ้า, 2565) ดังนั้น การที่ผู้เรียนจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้จากออนไลน์สู่การเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ (Onsite) อีกครั้ง จึงส่งผลกระทบทำให้ผู้เรียนต้องปรับตัว ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาต่าง ๆ รวมถึงรายวิชาภาษาไทย อนึ่ง พฤติกรรมการเรียนมีผลต่อผู้เรียนโดยตรง กล่าวคือพฤติกรรมการเรียนจะเป็นสิ่งที่กำหนดการกระทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและอุปนิสัยในการเรียนรู้ระยะยาวของผู้เรียนอีกด้วย (ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ, 2553: 126-139) กอปรกับปัญหาที่คณะผู้วิจัยพบจากสังเกตพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา เมื่อโรงเรียนมีนโยบายให้จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีพฤติกรรมเป็นไปในทางลบ ทั้งเข้าห้องเรียนสาย ผู้เรียนไม่ส่งงาน ไม่มีสมาธิในการเรียน ไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอน เล่นโทรศัพท์มือถือถูกระหว่างผู้สอนจัดการเรียนรู้ ซึ่งนอกจากจะเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนแล้วยังส่งผลด้านลบต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่มีแรงจูงใจในการเรียน ไม่สนใจเรียนและมองว่า วิชาภาษาไทยน่าเบื่อ พฤติกรรมการเรียนเหล่านี้เองจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและกระทบต่อการเรียนรู้ในระยะยาว ด้วยเหตุนี้พฤติกรรมการเรียนจึงมีความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากพฤติกรรมการเรียนที่ดีจะสามารถแก้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สร้างอุปนิสัยที่ดีในการเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยจะลดบทบาทของผู้สอนและเพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและส่งเสริมการคิดเพื่อสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน หนึ่งในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน (กมล โพธิเย็น, 2564: 11-28) ในแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน (Activity-based Learning; ABL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ตื่นตัว มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การคิดเป็นและสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณมากกว่าการสอนแบบดั้งเดิมที่เน้นการสอนที่มีครูเป็นศูนย์กลาง (McGrath & MacEwan, 2011: 261-274) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ซึมซับความรู้ผ่านการทำกิจกรรม ทั้งกิจกรรมกลุ่มซึ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เข้าใจ และถกเถียงกันเองในเนื้อหาสาระระหว่างทำกิจกรรม มีการเล่นเกม

เพื่อให้เด็ก ๆ พัฒนาแนวคิดความรู้เฉพาะตนขึ้นมาเอง (วิโรจน์ ลักษณะอาติศร, 2550: 98-101) และจากการศึกษาการพัฒนาเจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานในห้องเรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ อีกทั้งส่งผลต่อเจตคติและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของผู้เรียน ผู้เรียนมีความสุขกับการลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเองและแสดงความคิดเห็นของตนเองผ่านการอภิปรายได้ดีขึ้น (ณัฐฉา สุกุณี, 2560: 50-66) จึงกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานสามารถพัฒนาผู้เรียนในมิติของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมในห้องเรียน กระตุ้นการคิดและเป็นการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกละเลิง มีความสุข สนุกสนาน ทำให้พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนเปลี่ยนไปในทางบวก ผู้เรียนมีองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียน เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำแนวทางดังกล่าวมาพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อการเรียนรู้ที่ยั่งยืนได้

จากสภาพปัญหาที่พบและเหตุผลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนมีความสำคัญ และคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว โดยเฉพาะประเด็นปัญหาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยจึงได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานมาใช้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ผ่านแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานจำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทย ทั้งพฤติกรรมการเรียนที่เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่นและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชาหนึ่ง เมื่อผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนให้เป็นไปในเชิงบวกและกระทำอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนเกิดความกระตือรือร้นและเป็นการสร้างลักษณะนิสัยการเรียนที่ดีในระยะยาวอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาภาษาไทย สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยที่เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่นและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชา

3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบแผนการวิจัย

$$E \ O_1 \ X \ O_2$$

โดยกำหนดให้ E หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, O_1 หมายถึง พฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยก่อนการทดลอง, X หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน และ O_2 หมายถึง พฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยหลังการทดลอง

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัยสมบูรณ์กุลกันยา จำนวน 1 ห้อง นักเรียนทั้งหมด 47 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) เนื่องจากครูสอนสังเกตพบว่า นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีพฤติกรรมการเรียนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนบ่อยครั้ง เช่น การเข้าห้องเรียนสาย การไม่ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย และการไม่มีเป้าหมายในการเรียนรายวิชาภาษาไทย จึงทำให้คณะผู้วิจัยเลือกนักเรียนกลุ่มนี้

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแผนการสอน จากนั้น นำแผนการสอนไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย สาขาวิชาการวัดและประเมินผลและสาขาวิชาจิตวิทยาในมหาวิทยาลัยที่คณะผู้วิจัยสังกัด โดยมีเกณฑ์การประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 4 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด 3 หมายถึง เหมาะสมมาก 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย และ 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด เมื่อคำนวณคะแนนเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์ช่วงคะแนนเพื่อตัดสินระดับคุณภาพได้ ดังนี้ ช่วงคะแนน 3.28-4.00 มีระดับคุณภาพมากที่สุด ช่วงคะแนน 2.52-3.27 มีระดับคุณภาพมาก ช่วงคะแนน 1.76-2.51 มีระดับคุณภาพน้อย และช่วงคะแนน 1.00-1.75 มีระดับคุณภาพน้อยที่สุด

3.2 เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) แบบวัดพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทย คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแบบวัดพฤติกรรมการเรียนในงานวิจัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ (ณัฐวุฒิ สกุนี, 2559) ข้อคำถามที่ออกแบบมีจำนวน 12 ข้อ ในรูปแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert, 1932) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
ทำเป็นประจำ	4	1
ทำค่อนข้างบ่อย	3	2
ทำนาน ๆ ครั้ง	2	3
ไม่เคยทำ	1	4

เมื่อคำนวณคะแนนเฉลี่ยมาเทียบเกณฑ์ช่วงคะแนนเพื่อตัดสินระดับคุณภาพได้ ดังนี้ ช่วงคะแนน 13-16 มีระดับคุณภาพมากที่สุด ช่วงคะแนน 9-12 มีระดับคุณภาพมาก ช่วงคะแนน 5-8 มีระดับคุณภาพน้อย และช่วงคะแนน 1-4 มีระดับคุณภาพน้อยที่สุด

จากนั้น นำเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิชุดเดิม จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของเนื้อหา การใช้ภาษาและสำนวนในแบบวัดพฤติกรรมการเรียนมีค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดพฤติกรรมการเรียน (IOC) โดยมีค่าเฉลี่ย 0.93 ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำให้ปรับข้อคำถาม ได้แก่ ปรับข้อคำถามที่ว่า พูดคุยกับครูก่อนเข้าเรียนเป็นการพูดคุยเพื่อสร้างสัมพันธภาพ และทบทวนบทเรียนคาบที่ผ่านมาเป็นเบื้องต้น

2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนในงานวิจัย ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ (ณัฐวุฒิ สกุนี, 2559) โดยการพิจารณาข้อความให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนในวิชาภาษาไทย รวมถึงใช้แนวความคิดดังกล่าวปรับข้อคำถามให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน จากนั้น นำเครื่องมือให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนชุดเดิม 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหาการใช้ภาษาและสำนวนในแบบวัดพฤติกรรมการเรียน มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียน (IOC) โดยมีค่าเฉลี่ย 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัย ดังนี้

4.1 ขั้นก่อนการทดลอง คณะผู้วิจัยอธิบายการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน จากนั้น วัดพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยด้วยแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยแล้วนำคะแนนมาคำนวณ หลังจากได้คะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยแล้ว คณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากนักเรียนจำนวน 8 คน แบ่งออกเป็นนักเรียนกลุ่มที่มีระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยระดับสูงจำนวน 4 คนและระดับต่ำจำนวน 4 คน

4.2 ขั้นดำเนินการทดลอง คณะผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานในหน่วยการเรียนรู้ที่มีชื่อว่า ศาสตร์แห่งภาษาภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย จำนวน 12 แผน เป็นเวลา 4 สัปดาห์ รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง โดยใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ (ขั้นที่ 1 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 2 ขั้นค้นพบ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนคิด) ทุกแผนการจัดการเรียนรู้

4.3 ขั้นหลังการทดลอง คณะผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยและใช้แบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย ควบคู่กันอีกครั้งหลังจากจัดการเรียนรู้คาบที่ 12 เสร็จสิ้น

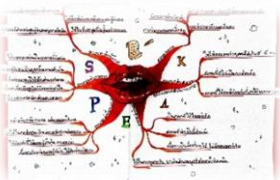
5. การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิตด้วยการทดสอบค่าที ในส่วนข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ตามระดับของเจตคติ

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้สามารถแสดงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คณะผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน ในหน่วยการเรียนรู้ ศาสตร์แห่งภาษาภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย จำนวน 12 แผน โดยเป็นแผนการสอนราย

ชั่วโมง จำนวน 12 ชั่วโมง มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.93$; $S.D.=0.29$) สามารถแบ่งเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วย แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทยโดยใช้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรม เป็นฐาน	ภาพตัวอย่างการทำกิจกรรม หรือผลงานนักเรียน
1. ขั้นปฏิบัติ ผู้สอนได้จัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการเตรียมความพร้อมและ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการ เรียน ทั้งนี้ ในบางกิจกรรมผู้เรียน จะต้องนำประสบการณ์หรือความรู้ ในบทเรียนที่ผ่านมาทำกิจกรรม	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามที่คุณสอน กำหนดเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด แรงจูงใจในการเรียน เช่น กิจกรรม แบ่งกลุ่มเพื่อเล่นเกมเปิดแผ่นป้าย “ตอบได้ไหม...อะไรเอ่ย” การตอบ คำถามกระตุ้นความคิดเพื่อนำ ประเด็นมาทำกิจกรรม “ล้อมวง คุย” แบ่งหน้าที่ ใช้เทคนิคการตั้ง คำถาม “Storyline” หลังจากชม วีดิทัศน์ “ดวลวาตะ The Arena Thailand รอบชิงชนะเลิศ หอวัง กรุงเทพคริสเตียนฯ” เพื่อสร้าง ประสบการณ์ หรือ ทบทวน ประสบการณ์เดิม	
2. ขั้นค้นพบ ผู้สอนกำหนดกิจกรรม ให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการซึ่งเป็นผลมาจากการ ปฏิบัติกิจกรรมในขั้นปฏิบัติ	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามที่คุณสอน กำหนด เช่น กิจกรรมการอภิปราย การเรียนรู้ จากกิจกรรม “ตอบได้ ไหม...อะไรเอ่ย” จากแผนผัง ความคิด (Mind Mapping) เรื่อง องค์ประกอบของรายงานการศึกษา ค้นคว้าและหลักการพูดรายงาน เกม “ตอบถูกรับหนึ่งล้าน” เพื่อ ตรวจสอบความเข้าใจ กิจกรรม ได้ว่าที่ “ดวลวาตะ” โดยการนำ ความรู้มาปฏิบัติจริง	

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วย แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทยโดยใช้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรม เป็นฐาน	ภาพตัวอย่างการทำกิจกรรม หรือผลงานนักเรียน
3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้สอนจะกำหนดประเด็นปัญหาหรือกำหนดกรอบการทำงาน โดยผู้เรียนจะต้องวิเคราะห์บทเรียนหรือองค์ความรู้ที่ได้รับจากขั้นค้นพบวิเคราะห์หรือวางแผนปฏิบัติงาน	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมตามที่คุณสอนกำหนด เช่น กิจกรรมการวิเคราะห์คำที่มีความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยจากกิจกรรม “เพลงนี้ที่โดนใจ” และนำเสนอการวิเคราะห์เพลงหน้าชั้นเรียน ผู้เรียนแต่ละคนสามารถชมเชยและให้คำแนะนำกับเพื่อนกลุ่มอื่น ๆ ได้ กิจกรรมระดมสมอง (Brain Storming) วางแผนและเขียนโครงร่างรายงานการศึกษาค้นคว้า เพื่อวางกรอบประเด็นที่กลุ่มของตนเองต้องศึกษาค้นคว้าต่อไป	
4. ขั้นนำไปใช้ ผู้เรียนจะต้องใช้องค์ความรู้ทักษะหรือกระบวนการจากการวิเคราะห์ในขั้นวิเคราะห์มาใช้ตอบประเด็นปัญหาหรือทำงานให้สำเร็จ	ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมที่คุณสอนมอบหมายให้ เช่น การเล่นเกม “บิงโกคำที่มีความหมายโดยตรงโดยนัย” และเมื่อเล่นเกมแล้วผู้เรียนสามารถแต่งประโยคจากคำในเกมผ่านกิจกรรม “จากบิงโกสู่ประโยคที่ฉันสร้าง” กิจกรรมนำเสนอรายงานการศึกษาค้นคว้าและกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มผ่านกิจกรรมแสดงผลงานหรือ “Gallery Walk” เพื่อนำเสนอผลงานของตนเองและสร้างเสริมประสบการณ์ใหม่จากการชื่นชมผลงานของผู้อื่น	

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วย แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชา ภาษาไทยโดยใช้การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน	กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ รายวิชาภาษาไทยโดยใช้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรม เป็นฐาน	ภาพตัวอย่างการทำกิจกรรม หรือผลงานนักเรียน
5. ขั้นสะท้อนคิด ผู้สอนจัดกิจกรรม ที่ให้ผู้เรียนได้ประมวลองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ รวมทั้งเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความ คิดเห็น จากการทำกิจกรรมการ เรียนรู้ที่ผ่านมา	ผู้เรียนประมวลองค์ความรู้ ทักษะ หรือกระบวนการจากการทำ กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ สะท้อนคิดจากกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้และกิจกรรมกลุ่มหรือ กิจกรรมจากชั้นต่าง ๆ ในบทเรียน	

ตาราง 1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 การศึกษาผลของการใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานโดยนำเสนอเป็นผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมนักเรียนในรายวิชาภาษาไทย ดังนี้ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่นและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชา ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

รายการพฤติกรรมนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
พฤติกรรมที่เกี่ยวกับตนเอง	16	14.30	1.04	มากที่สุด
พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่น	16	10.30	1.16	มาก
พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชา	16	14.53	1.25	มากที่สุด
คะแนนรวม	48	39.13	2.26	มากที่สุด

ตาราง 2 ผลคะแนนพฤติกรรมนักเรียนจากแบบวัดพฤติกรรมนักเรียนในรายวิชาภาษาไทย

จากตาราง 2 ผลคะแนนพฤติกรรมนักเรียนจากแบบวัดพฤติกรรมนักเรียนในรายวิชาภาษาไทยหลังการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน มีคะแนนพฤติกรรม

โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X}=39.13$; S.D.=2.26) กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยด้านต่าง ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อกล่าวแยกแต่ละด้าน จะพบคะแนนจากลำดับมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชา อยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X}=14.53$; S.D.=1.25) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง อยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X}=14.30$; S.D.=1.04) และด้านพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่น อยู่ในระดับคุณภาพมาก ($\bar{X}=10.30$; S.D.=1.16)

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3 การศึกษาผลคะแนนพฤติกรรมการเรียนจากแบบวัดพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยก่อนและหลังการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ($n=47$) ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

คะแนนพฤติกรรมการเรียนจากแบบวัดพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยก่อนและหลังการทดลอง	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
ก่อนการทดลอง	48	21.72	2.69	41.96*	46	0.0000
หลังการทดลอง	48	39.11	1.05			

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยก่อนและหลังการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน

จากตาราง 3 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยก่อนกับหลังการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอธิบายได้ว่า ก่อนการทดลองผู้เรียนมีคะแนนพฤติกรรมการเรียนค่าเฉลี่ย 21.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.69 และเมื่อคณะผู้วิจัยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานปรากฏว่า ผู้เรียนมีคะแนนพฤติกรรมการเรียนค่าเฉลี่ย 39.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.05 จึงกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชา

ภาษาไทยได้ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทย โดยจำแนกพฤติกรรมการเรียนตามระดับเจตคติในการเรียนได้ ดังนี้

ระดับของเจตคติ	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
ระดับสูง	นักเรียนมีความกล้าแสดงออก เมื่อผู้สอนให้แสดงความคิดเห็นหรือให้ออกมาพูดหน้าชั้นเรียนผู้เรียนมักจะอาสา และอยากแสดงความคิดเห็นหรือนำเสนองาน ในประเด็นที่น่าสนใจต่อมา คือ สาเหตุที่นักเรียนพูดคุยกันในห้องเรียนพบว่า ในบางครั้งนักเรียนพูดคุยเพื่อปรึกษาเรื่องที่ตนสงสัย และเมื่อไม่ได้คำตอบจากเพื่อนจะใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อค้นหาคำตอบ แต่เมื่อใช้โทรศัพท์เพื่อค้นหาคำตอบมักจะเผลอไปเล่นแอปพลิเคชัน (Application) อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการเรียน	นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ดีขึ้น คือ เข้าเรียนตรงเวลา เพราะอยากทำกิจกรรมในห้องเรียน ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน ได้เรียนเนื้อหาและทบทวนบทเรียนผ่านการเล่นเกม ผ่านโทรศัพท์มือถือที่ใช้ให้เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ ยังชอบห้องเรียนที่เน้น การพูดคุยแลกเปลี่ยน การเรียนผ่านกิจกรรมดีกว่าการนั่งฟังบรรยาย ชอบเล่นเกมและการสะท้อนคิดให้กับผู้สอนด้วยวิธีการเขียนข้อความสั้น ๆ เมื่อเรียนจบในแต่ละคาบรู้สึกอยากทำให้สำเร็จทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและที่ผู้สอนมอบหมายให้
ระดับต่ำ	นักเรียนไม่ทราบเป้าหมายของการเรียนรายวิชาภาษาไทย เพราะมีความคิดว่า “เรียนภาษาไทยไปทำไม ในเมื่อเราพูดได้” และคิดว่า “เรียนภาษาไทยเพื่อให้ครบตามหลักสูตร” เท่านั้น นักเรียนเข้าเรียนสายมาจากหลายสาเหตุ หนึ่งในนั้น คือ ความรู้สึกไม่อยากเข้าเรียนวิชาภาษาไทย เมื่ออยู่ระหว่างเรียนจะรู้สึกง่วงนอน เรียนไม่สนุก ส่งผลให้ไม่เข้าใจบทเรียน ไม่อยากทบทวนและทำการบ้านเมื่อผู้สอนมอบหมายให้ทำ	นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงลบลดลงแต่ยังปรากฏพฤติกรรมเชิงลบบางอย่าง ได้แก่ การหาความรู้เพิ่มเติมหลังจากจบคาบเรียน นักเรียนส่วนใหญ่ไม่กล้าที่จะเข้ามาซักถามสิ่งที่ตนยังสงสัยและไม่แน่ใจกับครูสอน

ตาราง 4 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยช่วงก่อนและหลังการทดลอง

จากตาราง 4 การใช้การจำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ตามระดับของเจตคติในการเรียนพบว่า หลังการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน นักเรียนมีพฤติกรรมตามระดับของเจตคติในการเรียนระดับสูงมากกว่าระดับต่ำ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตามระดับเจตคติในระดับสูงได้

อภิปรายผล

การวิจัยนี้สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 2 ขั้นค้นพบ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนคิด มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.93$; $S.D.=0.29$) โดยแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเหมาะสมกับวัยและเนื้อหาในรายวิชาภาษาไทย ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน ทั้งยังได้เรียนรู้เนื้อหาและทบทวนบทเรียนผ่านการเล่นเกม การทำกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนได้ออกแบบ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีนี้เองที่ส่งผลต่อทัศนคติในการเรียนรายวิชาภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ ก่อนนำแผนการจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฟสตัสและเดวิด (Festus & David, 2013: 12-36) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานในห้องเรียนคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานมีส่วนที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้คงทนและสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนคณิตศาสตร์ได้ ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรสร นรเหรียญ และชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2563: 46-61) ได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟัง การพูดภาษาอังกฤษ ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นทบทวนประสบการณ์ 2) ขั้นกิจกรรม 3) ขั้นสะท้อนความคิด 4) ขั้นประเมินผล และ 5) ขั้นประยุกต์ใช้ การจัดการเรียนรู้ครั้งนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของนักเรียนโดยเฉพาะพฤติกรรมด้านความสนใจเรียนที่มีมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน และเอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ (2564: 38-48) ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้การเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษา

ครูทั้งหมด 6 ขั้นตอน เรียกว่า DEECCE ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความสนใจ (Draw Attention) ขั้นที่ 2 ให้ประสบการณ์ (Experience Learning) ขั้นที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรม (Engage in Activities) ขั้นที่ 4 สร้างความรู้ใหม่ (Construct New Knowledge) ขั้นที่ 5 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange Knowledge) และขั้นที่ 6 ประเมินผล (Evaluate Outcomes) ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้เหล่านี้เองที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มสูงขึ้น ชี้ให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน

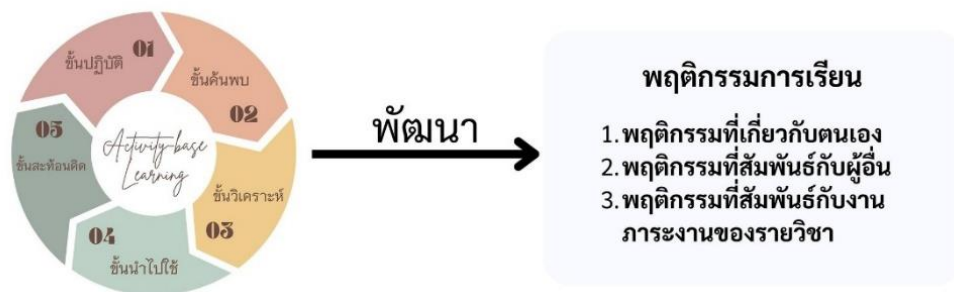
2. การศึกษาผลของการใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน คณะผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายเป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ โดยนำเสนอเป็นผลการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทย ดังนี้ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่น และพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชาพบว่า พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับงาน ภาระงานมีผลคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานมีกิจกรรม เกมและการกระตุ้นการคิดของผู้เรียนที่สัมพันธ์กับการทำชิ้นงาน เช่น การทบทวนความรู้หรือประสบการณ์เดิมเพื่อนำไปใช้ในการสร้างชิ้นงาน หรือการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมไปใช้ในการวางแผนและปฏิบัติงานต่อไป ด้วยเหตุผลนี้เองที่ทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชาสูงที่สุด และข้อสังเกตอีกประการ คือ คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่นน้อยที่สุด เนื่องจากการทำกิจกรรมของผู้เรียนในส่วนที่สัมพันธ์กับผู้สอนในประเด็นหลังคาบเรียน นักเรียนสอบถามความรู้จากครู ซึ่งผู้เรียนยังมีปฏิสัมพันธ์น้อยและมุ่งมั่นทำงาน ภาระงานให้สำเร็จมากกว่า กล่าวคือ ก่อนเรียนผู้เรียนมีพฤติกรรมส่งงานไม่ตรงเวลา แม้เป็นภาระงานให้ส่งในห้องเรียน แต่เมื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นที่จะทำภาระงานให้สำเร็จและส่งตรงเวลา ในกรณีพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่นมีข้อสังเกตว่า ก่อนเรียนผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในห้องเรียน เนื่องจากเป็นเพื่อนกลุ่มเดิม เมื่อผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานทำให้ผู้เรียนมุ่งมั่นทำงานหรือภาระงานให้สำเร็จ ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนน้อยลง อนึ่ง ในขณะทำกิจกรรมพบว่า ผู้เรียนได้พูดคุย ปรึกษาในกรณีที่เป็นงานกลุ่ม จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่เกี่ยวกับตนเองและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชามีผลคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน เนื่องมาจากการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานมีความสุขทำทนายผู้เรียนและในระหว่างการจัดกิจกรรมผู้เรียนมีความต้องการมุ่งมั่นทำงาน ภาระงานให้สำเร็จดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ซึ่ง

พฤติกรรมกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทยด้านต่าง ๆ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวุฒิ สกฤณี (2560: 50-66) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานในรายวิชาคณิตศาสตร์พบว่า มีส่วนในการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการเรียนที่เกี่ยวข้องตนเอง ผู้อื่นและหลักสูตร เช่นเดียวกับจินดา ลาโพธิ์ (2563: 34-45) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการสอนของครูกับการเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอย่างกลายานมิตรส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเรียนของนักศึกษาในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นและมีความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาสาระวิชาได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ และปัญญา พรหมบุตร (2563: 47-58) ได้นำสื่อสร้างสรรค์การเรียนการสอนสมัยใหม่มาจัดกิจกรรมเพื่อลดเวลาเรียนเพิ่มเวลาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนพบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเรียนด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย พฤติกรรมการเรียนด้านจริยธรรม ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ทั้งยังมีความรู้และทักษะในการทำงานกับผู้อื่น ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานจะสามารถพัฒนาพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับตนเอง พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่นและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานในรายวิชาจะมีแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการเรียนด้านต่าง ๆ เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

3. การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานก่อนและหลังการทดลองพบว่า คะแนนพฤติกรรมกรรมการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากนักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ วัยและธรรมชาติของเนื้อหาในรายวิชาภาษาไทย ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเรียนในวิชาภาษาไทยควบคู่ด้วยพบว่า ก่อนจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน นักเรียนมีพฤติกรรมกรรมการเรียนที่จำแนกตามระดับของเจตคติและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนอยู่ในระดับต่ำมากกว่าระดับสูง ได้แก่ การเข้าห้องเรียนสาย นักเรียนไม่มีแรงจูงใจในการเรียน ไม่จัดการกับภาระงานที่ได้รับมอบหมายและไม่มีเป้าหมายในการเรียน เมื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานนักเรียนมีพฤติกรรมกรรมการเรียนที่จำแนกตามระดับของเจตคติและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนในระดับสูงมากกว่าระดับต่ำ ได้แก่ การเข้าห้องเรียนตรงเวลา นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือให้เป็นประโยชน์ สำหรับทำกิจกรรมในห้องเรียนแทนการเล่นโซเชียลมีเดียที่ไม่จำเป็น เนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นมีความท้าทายและต้องการทำให้สำเร็จ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยพบว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้บทเรียนผ่านการทำ

กิจกรรมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐภูมิ สุกุณี (2560: 50-66) ได้ศึกษาพัฒนาการเจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในช่วงก่อนเข้าเรียน ระหว่างเรียนและหลังเลิกเรียนของนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานที่จำแนกตามระดับเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ทั้งสองระดับมีพัฒนาการที่ดีขึ้น เช่นเดียวกับการวิจัยของศศิธร ลิจันทร์พร และจินตวีร์ คล้ายสังข์ (2557: 13-26) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายพบว่า เมื่อใช้รูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่ คะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสกสรร สุขเสนา และอุบลวรรณ ส่งเสริม (2561: 2967-2980) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้านเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะพลเมืองอาเซียนทุกรายการ แต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ได้ออกแบบให้บทบาทของนักเรียนมีมากกว่าบทบาทของครู ทั้งยังมีแนวโน้มในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเรียนที่สูงขึ้นเป็นไปในทางบวก แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียนได้

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานที่พัฒนาพฤติกรรมการเรียนในรายวิชาภาษาไทย

จากภาพ 1 อธิบายได้ว่า การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานโดยคณะผู้วิจัยได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบทเรียนอื่น ๆ ได้ ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นปฏิบัติ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้สอนกำหนดกิจกรรมหรือประเด็นการทำกิจกรรม ขั้นที่ 2 ขั้นค้นพบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการจากการลงมือปฏิบัติในขั้นกิจกรรม ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ ผู้เรียนจะต้องนำองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการจากขั้นค้นพบมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนการทำกิจกรรมต่อไปหรือวางแผนการทำชิ้นงาน ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ ผู้เรียนจะต้องนำองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการจากขั้นวิเคราะห์มาแก้ไขปัญหา ปฏิบัติกิจกรรมหรือลงมือทำชิ้นงาน และขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนคิด ผู้เรียนประมวลองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการ รวมถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมทุกกิจกรรมในบทเรียนนั้น ๆ โดยการสะท้อนคิดการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้สอน ซึ่งกระบวนการการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยด้านต่าง ๆ ได้แก่ พฤติกรรมที่เกี่ยวกับตนเอง พฤติกรรมที่สัมพันธ์กับผู้อื่นและพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับงาน ภาระงานของรายวิชา ทั้งนี้ หากผู้สอนสามารถใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานวนซ้ำหลายครั้ง โดยการใช้กระบวนการซ้ำในบทเรียนเดิมแต่เปลี่ยนกิจกรรมหรือใช้ในบทเรียนใหม่ ตามขั้นตอนในแผนภาพ 1 จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้แต่ละด้านได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้จะเป็นประโยชน์กับผู้เรียนแล้วยังเป็นประโยชน์กับครูสอนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้และเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

สรุป

การศึกษาสามารถคณะผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ 1) การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=3.93$; S.D.=0.29) จำนวน 12 แผน 12 ชั่วโมง ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นปฏิบัติ ขั้นที่ 2 ขั้นค้นพบ ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์ ขั้นที่ 4 ขั้นนำไปใช้ และขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนคิด 2) หลังจากจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน นักเรียนมีผลคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้จากแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทย หลังการ

จัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน มีคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้โดยภาพรวม มีระดับคุณภาพมากที่สุด ($\bar{X}=39.13$; $S.D.=2.26$) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานจึงสามารถพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยด้านต่าง ๆ ได้ 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยพบว่า คะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ตามระดับของเจตคติในการเรียนระดับสูงมากกว่าระดับต่ำ

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2564). Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 19 (1), 11-28.
- จินดา ลาโพธิ์. (2563). พฤติกรรมการสอนของครูกับการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 7 (5), 34-45.
- ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน และเอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ของนักศึกษาครู คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. 11 (2), 38-48.
- ณัฐฉิ สกุนี. (2559). การพัฒนาเจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- ณัฐฉิ สกุนี. (2560). การพัฒนาเจตคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกิจกรรมเป็นฐาน. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*. 12 (2), 50-66.
- ทิพย์วรรณ สุขใจรุ่งวัฒนา และธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ. (2553). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเรียนที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนัก

- บริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 1 (2), 126-139.
- ภัทรสร นรหริยญ และชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน. (2563). การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐานร่วมกับสื่อประสมเพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ (มสป.)*. 22 (9), 46-61.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2 พฤษภาคม 2565). *Lerning Loss ภาวะการเรียนรู้ถดถอย*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566, จาก <https://research.eef.or.th/learning-loss-recession/>
- วิโรจน์ ลักขณาอดิศร. (2550). *การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานกับการสร้างเด็กเก่ง*. กรุงเทพมหานคร: ซี เอ็ด ยูเคชั่น.
- ศศิธร ลิจันทรพร และจินตวีร์ คล้ายสังข์. (2557). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเป็นฐานโดยใช้แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษาบนอุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่เพื่อส่งเสริมความมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*. 9 (4), 13-26.
- เสกสรร สุขเสนา และอุบลวรรณ ส่งเสริม. (2561). พัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน. *Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*. 11 (2), 2967-2980.
- อนงค์นาฏ แก้วไพฑูรย์ และปัญญา พรหมบุตร. (2563). ศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 3 (3), 47-58.
- Festus, A. and David, D. (2013). Attitude of Primary School Mathematics Teachers towards the Use of Activity-base Learning Methods in Teaching Mathematics in Nigerian School. *The International Journal of Education Learning and Development*. 1 (1), 22-36.
- Likert, R. (1932). A Technique for the Measurement of Attitudes. *Archives of Psychology*. 22 (140), 1-55.
- McGrath and MacEwan. (2011). Linking Pedagogical Practices of Activity-based Teaching. *The International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*. 8 (12), 261-274.

การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ
โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์
ร่วมกับแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
A Development of Ability in English Reading
Comprehension through the SQ4R Strategy with
Mind Mapping Technique for Matthayomsuksa 1 Students

วรารณ์ อินจันทร์^{*1}, รัตนา ยาวิโลeng², เบนจพร เทพสีหนู³

Waraporn Inchun¹, Rattana Yawiloeng², Benjaporn Thepseenu³

โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จังหวัดพะเยา¹, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา^{2,3}

Phayaophitthayakhom School, Phayao¹,

School of Liberal Arts, University of Phayao^{2,3}

First/Corresponding Author, E-mail: waraporn.p@ppk.ac.th*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด และสอบถามทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพะเยาพิทยาคม จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามทัศนคติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนและหลังเรียน จำแนกตามระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจพบว่า คะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนทุกระดับสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้

เมื่อจำแนกความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการแปลความ ด้านการตีความ และด้านการขยายความพบว่า ค่าผลต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนในแต่ละด้านของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับแผนผังความคิดช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนได้ และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ในภาพรวมมีทัศนคติในเชิงบวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ มีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนทราบเป้าหมายและจุดประสงค์ของการอ่าน โดยมีครูผู้สอนคอยแนะนำ ชี้แนะและตรวจสอบความถูกต้อง รวมถึงอธิบายเพิ่มเติม และการสรุปเนื้อหาในรูปแบบของแผนผังความคิด ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจและจดจำเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ; เอส คิว โฟว์ อาร์; แผนผังความคิด

Abstract

This research aims to develop the ability in English reading comprehension of Matthayomsuksa 1 students through the SQ4R strategy and mind mapping technique and to examine students' attitudes towards implementing the SQ4R Strategy and mind mapping technique. This research is quantitative. The sample group consists of 40 students in Matthayomsuksa 1, selected through purposive sampling. Data collection tools include pre-test and post-test form, and attitude questionnaire. The data analysis is performed by using means and standard deviations.

The statistical analysis can be summarized as follows. Firstly, the students' English reading comprehension scores are significantly higher after learning. The analysis of average scores of students before and after learning, categorized by their proficiency levels in English reading comprehension, reveals that the post-test scores are significantly higher significantly. Furthermore, when analyzing the average scores, categorized by their reading ability in terms of interpretation,

paraphrasing, and extrapolation, it is found that the students' reading comprehension scores in all categories are significantly higher. These results suggest that effectively using the SQ4R strategy and mind mapping techniques can enhance students' English reading comprehension. Secondly, the overall attitude of the students towards enhancing their English reading comprehension using the SQ4R strategy and mind-mapping techniques is generally positive, with an average score of 4.34. The knowledge gained from this research is that the SQ4R method is a well-defined learning approach that enables students to be aware of the objectives and purposes of their reading. With their teachers' guidance, instruction, and validation, consequently students can comprehend and memorize the reading texts more effectively. This SQ4R method involves additional explanations and summarization in mind mapping, enabling students to understand and remember the reading passage better.

Keywords: English Reading Comprehension; SQ4R; Mind Mapping

บทนำ

ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในโลกปัจจุบัน เนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารมากภาษาหนึ่ง ประชากรทั่วโลกจำนวนร้อยละ 80 ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการสื่อสารระหว่างกัน ทั้งในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน หรือแม้แต่ด้านการสื่อสารทางออนไลน์ก็ยังใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการติดต่อสื่อสาร รวมไปถึงการศึกษา การแสวงหาความรู้ ตลอดจนการประกอบอาชีพ (เมธิรา ผาติณูวัติ, 2562) ดังนั้น ประเทศไทยจึงมองเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด เพราะเป็นทักษะที่ช่วยพัฒนานักเรียน นักศึกษาและบุคลากรทุกอาชีพที่จำเป็นต้องตลาดแรงงาน โดยผู้ที่มีทักษะด้านภาษาอังกฤษในระดับดีมากจะได้รับโอกาสที่ดีในการทำงานต่างประเทศ (อรรชนิดา หวานคง, 2563) ดังนั้น การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวันจึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะสำคัญทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยพอล สตันและบรูเดอร์ (Paulston & Bruder, 1978) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนภาษาอังกฤษ

โดยมากมุ่งส่งเสริมให้เกิดทักษะทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน

ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษถือเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษามากที่สุดทักษะหนึ่ง เนื่องจากการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาที่สอง (L2) ผู้เรียนจะได้พบกับความท้าทาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้คำศัพท์ด้านภาษา (เด่นดวง บัวทองกลาง, 2565) นอกจากนี้ ทักษะการอ่านมีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนในการรับสารและตีความที่ถูกต้องและตรงประเด็น ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาระบบการวิเคราะห์ การปรับวิถีคิด การริ่สร้างความคิด การสร้างสรรค์และการพัฒนาสติปัญญา เป็นต้น (ฐิติกาญจน์ จันทรมบัติ, 2552) ทั้งนี้ ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสามารถพัฒนานักเรียนให้มีกระบวนการคิดเป็นภาษาอังกฤษ ไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องการแปลและการจดจำคำศัพท์หรือรูปแบบประโยคที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หากผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษจะช่วยให้ผู้เรียนได้เปรียบคนอื่นและเพิ่มโอกาสในด้านการศึกษาหรือการทำงาน (จันทรมบัติ รังษี, 2565) ดังที่วิลพร ระเวงวัลย์ และรัตนา ยาวิลอง (Rawengwan & Yawiloeng, 2020) กล่าวว่า ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเป็นทักษะจำเป็นต่อผู้เรียนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในหลากหลายสถานการณ์ เช่น การอ่านเพื่อความสำเร็จทางด้านวิชาการและการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนเป็นสาเหตุให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจเนื้อหาและตีความหมายที่อ่านได้ เนื่องมาจากสาเหตุทางด้านกระบวนการสอนการอ่านภาษาอังกฤษของครูผู้สอนและกลยุทธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่วิลพร ระเวงวัลย์ และรัตนา ยาวิลอง (Rawengwan & Yawiloeng, 2020) ได้กล่าวว่า กระบวนการเรียนสอนอ่านแบบดั้งเดิมโดยเน้นครูผู้สอนเป็นศูนย์กลาง และวิธีการสอนแบบเน้นไวยากรณ์และการแปลเพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจนั้น ทำให้ผู้เรียนมุ่งเน้นการอ่านโดยใช้ดิกชันนารีเพื่อแปลความหมายคำศัพท์และประโยค และอาจส่งผลให้ผู้เรียนไม่ประสบความสำเร็จด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ กระบวนการสอนแบบดั้งเดิมดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนถูกฝึกฝนให้เป็นผู้เรียนแบบตั้งรับ (Passive Learners) โดยมีโอกาสน้อยในการเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านกับครูและเพื่อนร่วมชั้น นอกจากนี้ ธนพล พุฒพริก และทิพาพร สุจारी (2564) ยังกล่าวถึงปัญหาด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นว่า การที่ผู้สอนไม่มีเทคนิคหรือวิธีการสอนแบบใหม่และจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมนั้น ทำ

ให้ผู้เรียนไม่สามารถอ่านและจับใจความเนื้อหาที่เรียนภาษาอังกฤษได้ และยังทำให้ผู้เรียนไม่ชอบการอ่านภาษาอังกฤษและคิดว่าการอ่านภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่น่าเบื่อ

กรอบแนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ (SQ4R) ซึ่งพัฒนาโดยวอลเทอร์ พอค (Pauk, 1984) กระบวนการสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ทั้ง 6 ขั้นตอน ได้แก่ การสำรวจ (Survey-S) การตั้งคำถาม (Question-Q) การอ่านจับใจความ (Read-R) การตอบคำถาม (Respond-R) การจดบันทึกใจความสำคัญ (Record-R) และการทบทวนวิเคราะห์บทอ่าน (Reflect-R) เทคนิคเอส คิว โฟว์ อาร์นี้จะทำให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการอ่านที่ดีขึ้น นอกจากนี้แนวคิดการใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) นี้คิดขึ้นโดยโทนี บูซาน (Buzan, 1974) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษ โดยปัจจุบันมีผู้นำไปใช้จำนวนมาก วิธีการนี้ผู้อ่านสามารถถ่ายทอดความคิดหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสมองลงในกระดาษ (อาณัติรัตนธิกุล, 2553) การใช้แผนผังความคิดช่วยในการพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้ได้รับการฝึกกระตมสมองในการคิดและจัดระบบ ซึ่งสามารถทำให้จดจำและทำความเข้าใจเรื่องที่ฟังและอ่านได้ง่ายยิ่งขึ้น (วรัญญา สินธุสำราญ, 2554) จากความสำคัญของปัญหาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนรายวิชาการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงสนใจศึกษาและหาวิธีแก้ไขปัญหการอ่าน และได้เสนอวิธีการสอนที่จะแก้ไขและช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับแผนผังความคิด อันจะส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ทั้งเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนที่จะพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด
2. เพื่อสอบถามทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แบบแผนการทดลองเป็นการศึกษากลุ่มเดียว

โดยวัดก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pre-test Post-test Design) กระบวนการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณได้มาจากคะแนนทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน และแบบสอบถามทัศนคติของผู้เรียนต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนพะเยาพิทยาคม ภาคการศึกษา 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมดจำนวน 580 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียนเพื่อประเมินความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ (2) แผนการจัดการเรียนรู้ (3) แบบสอบถามทัศนคติของผู้เรียนต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด โดยผู้วิจัยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

(1) แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับตอบคำถามวิจัยข้อที่ 1 คือ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 โดยผู้วิจัยประยุกต์แบบทดสอบจากวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ เพื่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของมนัสนา อุตทอง (2561) ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices)

(2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับแผนผังความคิด จำนวน 5 แผน โดยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ โดยวอลเทอร์ พอค (Pauk, 1984) ร่วมกับแผนผังความคิดมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กิจกรรมก่อนการอ่าน โดยครูให้นักเรียนดูบทอ่านและตั้งคำถามเกี่ยวกับบทอ่าน และครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 กิจกรรมระหว่างอ่าน ครูทบทวนวิธีการอ่านแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ทั้ง 6 ขั้นตอน และทบทวนประโยคคำถาม 5W1H Question โดยแจกเนื้อเรื่องให้นักเรียนทุกคน และดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนเอส คิว โฟว์ อาร์ ดังนี้ (1) ขั้นตอน Survey ให้นักเรียนสำรวจบทความแบบคร่าว ๆ ภายในเวลาไม่เกิน 5 นาที (2) ขั้นตอน Question เมื่ออ่านสำรวจเรียบร้อยแล้ว ครูกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามที่นักเรียนสนใจจากบทความ 3 คำถาม โดยใช้ Wh-question ในการตั้งคำถาม (3) ขั้นตอน Read เมื่อตั้งคำถามแล้ว ให้นักเรียนอ่านบททวนอย่างละเอียดอีกครั้งเพื่อทำ

ความเข้าใจ นักเรียนสามารถอ่านเนื้อเรื่องซ้ำได้หลายครั้งจนกว่าจะค้นหาคำตอบได้ และเขียนคำตอบโดยใช้ภาษาของตนเองในแบบบันทึกการอ่าน หากพบคำถามเพิ่มเติมก็สามารถเขียนและค้นหาคำตอบเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนได้

ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมหลังอ่านมีดังต่อไปนี้ (4) ขั้นตอน Record นักเรียนปิดเนื้อเรื่องและเขียนบันทึกข้อความส่วนที่สำคัญและจำเป็นด้วยภาษาของตนเอง หรือย่อตามความเข้าใจของนักเรียนเอง (5) ขั้นตอน Recite นักเรียนเขียนสรุปใจความสำคัญโดยใช้ภาษาของตนเองในรูปแบบของแผนผังความคิด หากนักเรียนยังไม่แน่ใจขั้นตอนใด ให้กลับไปอ่านใหม่อีกครั้ง (6) ขั้นตอน Reflect นักเรียนวิเคราะห์บทความที่ได้อ่านแล้วทำกิจกรรม Think about It and Discuss ในประเด็นนั้นเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน หลังจากกิจกรรมเอส คิว โฟว์ อาร์ นักเรียนทำแบบฝึกหัดเพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสรุป ครูและนักเรียนร่วมกันเฉลยแบบฝึกหัดและร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้จากการอ่านเกี่ยวกับคำศัพท์ สำนวน ประโยค ใจความสำคัญ และประเมินผลนักเรียนเก่งและอ่อนเพื่อการซ่อมและเสริมต่อไป

(3) แบบสอบถามทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดเพื่อตอบคำถามวิจัยข้อที่ 2 คือ เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด แบบสอบถามดังกล่าว ผู้วิจัยประยุกต์จากแบบสอบถามของปิยธิดา ยะเคียน และจิตติมา กาวีระ (2561) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการสอนอ่านแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการสอนภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน และได้รับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยพะเยา หมายเลข UP-HEC 2.1/025/66 ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนของชูศรี วงศ์รัตน์ (2550) ดังนี้ ข้อคำถามที่คำนวณค่าเฉลี่ย ซึ่งกำหนดให้ตอบตามมาตรวัดลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยกำหนดระดับคะแนน ดังนี้ ความพึงพอใจมากที่สุด (5 คะแนน) ความพึงพอใจมาก (4 คะแนน) ความพึงพอใจปานกลาง (3 คะแนน) ความพึงพอใจน้อย (2 คะแนน) และความพึงพอใจน้อยที่สุด (1 คะแนน) โดยค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้นำมาแปลความหมาย

ดังนี้ ระดับมากที่สุด (4.50–5.00) ระดับมาก (3.50–4.49) ระดับปานกลาง (2.50–3.49) ระดับน้อย (1.50–2.49) และระดับน้อยที่สุด (1.00–1.49)

ผลการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมเอส คิว โฟว์ อาร์

คะแนนจากแบบทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
คะแนนก่อนเรียน	40	19.75	4.24	13.56*	0.01
คะแนนหลังเรียน	40	22.23	4.12		

ตาราง 1 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนและหลังการสอน

จากตาราง 1 ผลการทดสอบสมมุติฐานด้วยสถิติการทดสอบที (t-Test) พบว่านักเรียนมีคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียน ($\bar{X}$ =22.23; S.D.=4.12) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X}$ =19.75; S.D.=4.24) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งแสดงให้เห็นการปฏิเสธสมมุติฐานทางสถิติ (H_0) ดังนั้น การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ จึงพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้ในภาพรวม และเมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนก่อนและหลังเรียนจำแนกตามระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจพบว่า คะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนของนักเรียนทุกระดับ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตาราง 2

ระดับความสามารถของนักเรียน	คะแนนสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
อ่อน	ก่อนเรียน	5	13.20	0.84	4.00*	0.01
	หลังเรียน	5	14.80	1.64		
ปานกลาง	ก่อนเรียน	26	18.69	2.49	14.40*	0.01
	หลังเรียน	26	21.54	2.50		
เก่ง	ก่อนเรียน	9	25.89	1.05	5.38*	0.01
	หลังเรียน	9	27.78	0.83		

ตาราง 2 การเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด จำแนกตามระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ

จากตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ จำแนกตามระดับความสามารถของนักเรียนพบว่า หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมเอส คิว โฟว์ อาร์ ผู้เรียนระดับเก่งได้รับคะแนนสอบหลังเรียน ($\bar{X}=27.78$; S.D.=0.83) สูงสุด และสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน ($\bar{X}=25.89$; S.D.=1.05) อย่างไรก็ตาม ผู้เรียนระดับอ่อนได้รับคะแนนสอบก่อนเรียนต่ำสุด ($\bar{X}=13.20$; S.D.=0.84) และได้รับคะแนนสอบหลังเรียน ($\bar{X}=14.80$; S.D.=1.64) สูงขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมเอส คิว โฟว์ อาร์ แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกการตั้งคำถามจากบทอ่าน สรุปบทอ่านและตอบคำถามจากบทอ่าน สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

ความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ	คะแนนสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
การแปลความ (12 คะแนน)	ก่อนเรียน	40	8.10	1.61	5.76*	0.01
	หลังเรียน	40	9.15	1.59		
	คะแนนผลต่าง		1.05			
การตีความ (10 คะแนน)	ก่อนเรียน	40	6.90	1.48	3.04*	0.01
	หลังเรียน	40	7.55	1.92		
	คะแนนผลต่าง		0.65			
การขยายความ (8 คะแนน)	ก่อนเรียน	40	4.75	1.60	5.33*	0.01
	หลังเรียน	40	5.53	1.32		
	คะแนนผลต่าง		0.78			

ตาราง 3 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

จากตาราง 3 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักเรียน โดยแบ่งตามความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ได้แก่ ด้านการแปลความ ด้านการตีความและด้านการขยายความ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของทั้ง 3 ด้าน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวมแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษได้ โดยด้านการแปลความ มีค่าผลต่างของคะแนนมากที่สุดอยู่ที่ 1.05 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนอยู่ที่ 9.15 คะแนน ด้านการตีความมีค่าผลต่างคะแนนอยู่ที่ 0.65 คะแนน และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนอยู่ที่ 7.55 และด้านการขยายความมีค่าผลต่างคะแนนอยู่ที่ 0.78 และมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนอยู่ที่ 5.53 คะแนน

2. ทักษะของผู้เรียนต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด

การวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4 ได้มาจากแบบสอบถามทักษะของผู้เรียนต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ หลังจากที่คุณเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของนักเรียน ดังนี้

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ด้านครูผู้สอน	4.42	0.12	มาก
2	ด้านเนื้อหาของบทอ่าน	4.35	0.24	มาก
3	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.34	0.18	มาก
4	ด้านการวัดผลประเมินผล	4.23	0.11	มาก
รวม		4.34	0.08	มาก

ตาราง 4 ทักษะที่มีต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ

จากตาราง 4 ค่าเฉลี่ยของทักษะของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ในภาพรวมมีทักษะอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$; S.D.=0.08) เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านผู้สอนมีระดับค่าเฉลี่ยมาตรฐานสูงสุด ($\bar{X}=4.42$; S.D.=0.12) และด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยมาตรฐานในลำดับสุดท้าย ($\bar{X}=4.23$; S.D.=0.11) จากการเปรียบเทียบทั้ง 4 ด้าน

ข้อ	ด้านครูผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	ครูชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ทราบเป้าหมายในการเรียนอย่างชัดเจนและแนะนำขั้นตอนการอ่านตามวิธีการสอนอ่านโดยใช้วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R	4.35	0.58	มาก
2	ครูสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความพร้อมก่อนเรียน และเสริมแรงเมื่อนักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จ	4.33	0.57	มาก

ข้อ	ด้านครูผู้สอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
3	ครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้น โดยการถามความคิดเห็น การถามเพื่อให้แนวทาง และถามเพื่อทบทวนและตรวจสอบความเข้าใจ	4.58	0.50	มากที่สุด
4	ครูให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้ทุกกิจกรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง	4.33	0.62	มาก
5	ครูกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความรู้เดิมของนักเรียนเพื่อเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จะอ่านด้วยการสนทนา และถามคำถามให้นักเรียนคิดและคาดเดา	4.53	0.51	มากที่สุด
รวม		4.42	0.12	มาก

ตาราง 5 ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อด้านครูผู้สอน

จากตาราง 5 ด้านครูผู้สอนพบว่า นักเรียนมีทศนคติโดยรวมต่อคุณภาพด้านครูผู้สอนในระดับมาก ($\bar{X}=4.42$; S.D.=0.12) ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบทศนคติจำนวน 5 ข้อ พบว่า ด้านการใช้คำถามเพื่อกระตุ้น โดยการถามความคิดเห็น การถามเพื่อให้แนวทาง และถามเพื่อทบทวนและตรวจสอบความเข้าใจ ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$; S.D.=0.50) และด้านการกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความรู้เดิมของนักเรียนเพื่อเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จะอ่านด้วยการสนทนา และถามคำถามให้นักเรียนคิดและคาดเดา ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$; S.D.=0.51) อย่างไรก็ตาม ทศนคติของนักเรียนต่อการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความพร้อมก่อนเรียน และเสริมแรงเมื่อนักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จ ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$; S.D.=0.57) และเช่นเดียวกับการให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลนักเรียนในการเรียนรู้ทุกกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างทั่วถึงได้รับความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$; S.D.=0.62)

ข้อ	ด้านเนื้อหาของบทอ่าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหามีความเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของผู้เรียน	4.25	0.54	มาก
2	เนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.55	0.50	มากที่สุด
3	เนื้อหามีความเหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้เพื่ออาชีพ	4.00	0.64	มาก

ข้อ	ด้านเนื้อหาของบทอ่าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
4	เนื้อหา ภาษา รูปแบบของบทอ่านตรงกับความสนใจของนักเรียน	4.63	0.49	มากที่สุด
5	เนื้อหาของบทอ่านมีรูปภาพ ชื่อเรื่อง เนื้อเรื่องที่สอดคล้องกัน	4.50	0.60	มากที่สุด
6	ความยาวของเนื้อหาบทอ่านมีความเหมาะสมกับจำนวนชั่วโมงในแผนการจัดการเรียนการสอน	4.20	0.72	มาก
รวม		4.35	0.24	มาก

ตาราง 6 ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อด้านเนื้อหาของบทอ่าน

จากตาราง 6 ทศนคติของผู้เรียนด้านเนื้อหาของบทอ่าน หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมต่อคุณภาพด้านเนื้อหาของบทอ่านในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$; S.D.=0.24) เมื่อเปรียบเทียบทศนคติต่อด้านเนื้อหาของบทอ่านจำนวน 6 ข้อ พบว่า ในด้านเนื้อหา ภาษา รูปแบบของบทอ่านตรงกับความสนใจของนักเรียน ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$; S.D.=0.49) และด้านเนื้อหาที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$; S.D.=0.50) อย่างไรก็ตาม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับการนำไปประยุกต์ใช้เพื่ออาชีพในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$; S.D.=0.64) ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยมาตรฐานในลำดับสุดท้ายของด้านเนื้อหาและบทอ่าน

ข้อ	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	กิจกรรมการเรียนการสอนอ่านโดยใช้การอ่านแบบ SQ4R ส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบ	4.55	0.50	มากที่สุด
2	การถามคำถามส่งเสริมให้นักเรียนคิด คาดเดา หรือเข้าใจสิ่งที่ยากได้	4.58	0.50	มากที่สุด
3	กิจกรรมการเรียนรู้อื้อให้ครูหรือเพื่อนเป็นผู้ช่วย แนะนำ กระตุ้น และชักจูงให้นักเรียนเกิดความสนใจตลอดการอ่าน	4.23	0.62	มาก

ข้อ	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
4	กิจกรรมการเรียนรู้มีการใช้วาจา สื่อ เพื่อกระตุ้นความรู้เดิมและสร้างความรู้พื้นฐานเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหา และประสบความสำเร็จในการอ่าน	4.25	0.67	มาก
5	นักเรียนมีโอกาสนำเสนอ อภิปราย แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ	4.13	0.65	มาก
6	วิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R เป็นกิจกรรมที่ช่วยเหลือให้นักเรียนเข้าใจบทอ่านที่เป็นภาษาอังกฤษ	4.30	0.69	มาก
รวม		4.34	0.18	มาก

ตาราง 7 ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

จากตาราง 7 ทศนคติผู้เรียนต่อด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการสอบแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ พบว่า นักเรียนมีทศนคติโดยรวมในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$; S.D.=0.18) เมื่อเปรียบเทียบทศนคติด้านกิจกรรมการเรียนการสอนจำนวน 6 ข้อ พบว่า มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดต่อการถามคำถามส่งเสริมให้นักเรียนคิด คาดเดาหรือเข้าใจสิ่งที่ยากได้ ($\bar{X}=4.58$; S.D.=0.50) และกิจกรรมการเรียนการสอนอ่านโดยใช้การอ่านแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดอย่างเป็นระบบได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$; S.D.=0.50) อย่างไรก็ตามนักเรียนมีความพึงพอใจต่อด้านโอกาสได้นำเสนอ อภิปราย แสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ ในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$; S.D.=0.65) ซึ่งได้รับความพึงพอใจจากผู้เรียนเป็นลำดับสุดท้ายในกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อ	ด้านการวัดผลประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	การประเมินผลมีความสม่ำเสมอตลอดการทำกิจกรรม	4.20	0.61	มาก
2	นักเรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการประเมิน	4.13	0.69	มาก
3	การประเมินผลการเรียนรายบุคคล และรายกลุ่มมีความเหมาะสม	4.20	0.65	มาก

ข้อ	ด้านการวัดผลประเมินผล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
4	มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.38	0.54	มาก
รวม		4.23	0.11	มาก

ตาราง 8 ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อการวัดผลและประเมินผล

จากตาราง 8 ทศนคติของผู้เรียนต่อการวัดผลประเมินผล พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทัศนคติต่อการวัดประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$; S.D.=0.11) เมื่อเปรียบเทียบทัศนคติทั้ง 4 ข้อ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมิน ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$; S.D.=0.54) อย่างไรก็ตาม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ นักเรียนทราบผลการเรียนรู้ของตนเองและมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการประเมิน ซึ่งได้รับความพึงพอใจในระดับมาก ($\bar{X}=4.13$; S.D.=0.69)

อภิปรายผล

จากการศึกษางานวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์วิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดพบว่า การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยพบว่า นักเรียนมีคะแนนการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของเด่นดวง บัวทองกลาง (2565) ซึ่งใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบหลังเรียน คือ ($\bar{X}=24.54$; S.D.=4.88) ซึ่งสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($\bar{X}=16.21$; S.D.=4.81) โดยผู้วิจัยได้กล่าวไว้ว่า “การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ เชิงรุกช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้โดยการจัดระบบการรับรู้อย่างเป็นขั้นตอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนดีขึ้น”

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับการศึกษาของธนพล พุฒพริก และทิพาพร สุจารี (2564) ซึ่งใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ในการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า หลังจากนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ แล้ว คะแนนสอบด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจหลังเรียนสูงกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ โดยพบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียนของนักเรียนเท่ากับ 17.84 คะแนน และหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมเอส คิว โฟว์ อาร์ ผลการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนเท่ากับ 23.89 คะแนน เช่นเดียวกับการศึกษาของสุปวีณ์ ชมภูนุช (2563) ซึ่งศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากที่นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ แล้วพบว่า คะแนนความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับการศึกษาของพิมพ์ชนก ปิงสุแสน (2561) ซึ่งศึกษาการบูรณาการวิธีการสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ กับการใช้เอกสารจริงเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยของความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังได้รับการบูรณาการสอนด้วยวิธีการสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ กับการใช้เอกสารจริง สูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อวิธีการสอนดังกล่าวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ในด้านประสิทธิผลของการใช้แผนผังความคิด (Mind Mapping) ต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและความเข้าใจนั้น ผลการศึกษพบว่า แผนผังความคิดยังมีส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ การที่ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด นักเรียนต้องอ่านเนื้อเรื่อง (Read) และสรุปออกมาเป็นภาษาของตนเอง (Recite) จัดระบบข้อมูลให้มีความกระชับ สรุปเชื่อมโยงให้เข้าใจและจดจำได้ง่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตรา จันทราเกตุรวี (2565) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาชุดฝึกการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยผลของการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ใช้ชุดฝึกการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

ในจังหวัดนนทบุรีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (4.37) สอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งตะวัน นวลแก้ว และคณะ (2562) เรื่องผลของการสอนอ่านโดยใช้แผนผังความคิดที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคลองวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความเข้าใจการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคลองวัง หลังเรียนโดยใช้แผนผังความคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แผนผังความคิดอยู่ในระดับมาก

2. การสอบถามทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ผลการศึกษางานวิจัยนี้พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจในระดับมากต่อการพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ในด้านครูผู้สอน เนื้อหาของบทอ่าน กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ซึ่งผลการศึกษานี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมขึ้นตามหลักการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เนื่องจากนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองและมีการประเมินจากการทำใบงานหลังเรียนทุกครั้ง และเนื้อหาของบทอ่านเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ส่วนมากเป็นเนื้อเรื่องแปลกใหม่ที่น่าสนใจ นักเรียนไม่เคยทราบมาก่อน ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะตั้งคำถาม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ และการบูรณาการเทคนิคแผนผังความคิดร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบและเชื่อมโยงข้อมูลด้วยภาพนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งและง่ายต่อการทบทวนในภายหลัง ยิ่งไปกว่านั้นการทำแผนผังความคิดยังเป็นวิธีที่สนุกและสร้างสรรค์อีกด้วย

นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเด่นดวง บัวทองกลาง (2565) ซึ่งพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ เชิงรุก ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เเด่นดวง บัวทองกลาง (2565) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาและเข้าใจความหมายของคำศัพท์จากการเดาความหมายในบทอ่าน นอกจากนี้ ผู้เรียนยังได้รับ

ความรู้โดยการจัดระบบการรับรู้อย่างเป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ทักษะด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนดีขึ้น เช่นเดียวกับผลการวิจัยของวรารณ นันสฤติย์ และอัฐพล อินตะเสนา (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับแผนผังความคิดที่ส่งเสริมการอ่านจับใจความ มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.73$ และ $S.D.=0.35$)

จากการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีความสนใจมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีเดิม นักเรียนมีความตั้งใจเรียนและปฏิบัติตามกิจกรรมทุกขั้นตอนด้วยความพึงพอใจและความสนใจในบทเรียน ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลงานวิจัยของธนพล พุ่มพริก และทิพาพร สุจारी (2564) ซึ่งศึกษาการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ และผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ในระดับมาก โดยผู้มีความพึงพอใจต่อด้านผู้จัดการเรียนการสอนตามรูปแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ เป็นอันดับที่หนึ่ง ตามด้วยด้านสื่อการเรียนการสอนตามรูปแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ และด้านบรรยากาศการจัดการสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ตามลำดับ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิด สามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาสรุปและอภิปรายใน 2 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 การใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของผู้เรียน โดยการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม เปิดโอกาสให้นักเรียนฝึกวางแผนการอ่าน ทำให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่าน และเป็นวิธีที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนต้องการอ่าน และค้นคว้าหาคำตอบจากบทอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการแปล การตอบคำถาม และการทำกิจกรรม มากกว่าการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ครูอ่านแล้วให้

นักเรียนอ่านตาม และยิ่งไปกว่านั้น การนำเอาเทคนิคแผนผังความคิดมาใช้ร่วมกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ยังช่วยให้นักเรียนได้ฝึกจัดระเบียบข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจและจดจำได้ง่าย และได้ฝึกใช้โครงสร้างภาษาในการเรียงประโยคได้อย่างมีความหมาย

ประเด็นที่ 2 ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อการใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ร่วมกับเทคนิคแผนผังความคิดพบว่า ค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหาของบทอ่านมีมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า เนื้อหาที่ใช้ในการสอนอ่านส่งผลต่อแรงจูงใจในการอ่านของผู้เรียน หากเนื้อหามีความน่าสนใจ มีความยากง่ายเหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนมีความอยากเรียนรู้ในเนื้อหานั้น ๆ มากขึ้น และเมื่อนักเรียนมีความใฝ่เรียนรู้จะทำให้ห้องเรียนมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

สรุป

การจัดการเรียนรู้แบบเอส คิว โฟว์ อาร์ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน ทำให้นักเรียนทราบเป้าหมายและจุดประสงค์ของการอ่าน โดยเริ่มจากขั้นกระตุ้นความสนใจของนักเรียน (Survey) ฝึกให้นักเรียนตั้งคำถามจากเนื้อเรื่อง (Question) เพื่อกระตุ้นความอยากรู้ข้อมูลในเรื่องที่จะอ่าน ก่อนที่จะอ่าน (Read-R1) เพื่อแสวงหาคำตอบให้กับคำถามที่ตั้งไว้ ถ้านักเรียนยังไม่เข้าใจก็สามารถกลับไปอ่านเนื้อเรื่องได้อีก จนกว่าจะได้คำตอบที่ถูกต้อง หรือสามารถหาคำตอบจากแหล่งความรู้นอกห้องเรียนได้ เมื่อนักเรียนสามารถตอบคำถามได้แล้วให้นักเรียนจดบันทึกใจความสำคัญ (Record-R2) ของเนื้อหาให้เป็นภาษาของตนเองเพื่อตรวจสอบความเข้าใจอีกครั้ง และนำใจความสำคัญที่ได้มาจัดระบบทำเป็นแผนผังความคิด (Recite-R3) โดยมีครูผู้สอนคอยแนะนำ ชี้แนะและตรวจสอบความถูกต้อง รวมไปถึงอธิบายเพิ่มเติม ซึ่งการสรุปเนื้อหาในรูปแบบของแผนผังความคิดทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจและจดจำเนื้อเรื่องได้ดียิ่งขึ้น จนกระทั่งขั้นตอนสุดท้ายเป็นการให้ผลสะท้อนกลับ (Reflect-R4) คือ การให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นการแสดงถึงความเข้าใจของนักเรียนอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

จันทร์พิมพ์ รังษี. (2565). การพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยการใช้เทคนิค SQ6R ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. การค้นคว้าอิสระปริญญาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จิตรรา จันทราเกตุวิ. (2565). การพัฒนาชุดฝึกการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยเทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดของผู้เรียนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนใน จังหวัดนนทบุรี. *วารสารบริหารธุรกิจและภาษา*, 10 (1), 6-37.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*, พิมพ์ครั้งที่ 10. นนทบุรี: ไท เนรมิตกิจ อินเตอร์ โพรเกรสซิฟ.
- ฐิติกาญจน์ จันทรมบัติ. (2552). การพัฒนาบทอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้บริบทท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม จังหวัดมหาสารคาม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมหาวิชานุกูล. *วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัย มหาสารคาม*. 1 (1), 73-85.
- เด่นดวง บัวทองหลาง. (2565). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R เชียงรุ๊ก. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 2 (1), 17-31.
- ธนพล พุ่มพริก และทิพาพร สุจारी. (2564). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ4R. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม*. 5 (2), 43-51.
- ปิยธิดา ยะเคียน และจิตติมา กาวิระ. (2561). ผลกระทบของการสอนอ่านแบบ SQ4R ที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 แผนกวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคบ้าน. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชพฤกษ์*. 4 (3), 141-152.
- พิมพ์ชนก ปิงสุแสน. (2561). การบูรณาการวิธีการสอนแบบ SQ4R กับการใช้เอกสาร จริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- มันทนา อุตทอง. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนอ่านแบบ SQ4R เพื่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเนินมะหาด จังหวัดจันทบุรี. *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา*.
- เมธิรา ผาติณูวัติ. (2562). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และแนวทางการบูรณาการทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21 ในวิชาภาษาอังกฤษสำหรับการบิน. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ*. 7 (1), 34-42.

- รุ่งตะวัน นวลแก้ว และคณะ (2562). ผลของการสอนอ่านโดยใช้แผนผังความคิดที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและความพึงพอใจต่อการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านคลองวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.* 12 (1), 110-120.
- วรัญญา สินธุสำราญ. (2554). *ผลของการใช้เทคนิคการสร้างแผนที่ความคิดที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.* สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรารวรรณ นันสติย์ และอัฐพล อินตะเสนา. (2565). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับแผนผังความคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.* 41 (4), 73-85.
- สุปวีณ์ ขมภูษ. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนแบบเอส คิว โฟว์ อาร์ ที่มีต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการเขียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารศิลปการจัดการ.* 4 (2), 355-370.
- อรรชนิดา หวานคง. (2563). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ตามกรอบมาตรฐาน CEFR. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาภูมิราชวิทยาลัย.* 7 (2), 303-314.
- อาณัติ รัตนธิรกุล. (2553). *สร้าง Mind Map อย่างชาญฉลาดด้วย MindManager.* กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- Buzan, T. (1974). *Use Your Head.* London: BBC.
- Pauk, W. (1984). The New SQ4R. *Reading World.* 23 (3), 274-275.
- Paulston, C. B. and Bruder, M. N. (1978). *Interaction Activities in the Foreign Classroom or How to Grow the Tulip Rose in Developing Communications Skill.* London: Longman Group.
- Rawengwan, W. and Yawiloeng, R. (2020). Reciprocal Teaching Method for Enhancing Thai EFL learners' Reading Comprehension Ability. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences.* 20 (1), 105-123.

การพัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรจีนโดยใช้แบบฝึกอ่านสำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี
โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่

Developing Chinese Phonetic Reading Skills by Using
Reading Exercises among Grade 2, CESP Program,
Wachirawit Chiang Mai School

ชมนาด นุ้ยภิรมย์^{*1}, ชนินทร์ ยาระณะ², วารุณี โพธาสินธุ์³
Chommanad Nuiprom¹, Chanin Yarana², Varunee Pothasin³

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Master of Education Program in Curriculum and Instruction,
Faculty of Social Sciences and Liberal Arts, North-Chiang Mai University
First/Corresponding Author, E-mail: chommanad.nui@gmail.com*

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ และ 2) ศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรภาษาจีน จากการใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนจำนวน 7 ชุด และแบบทดสอบการอ่านสัทอักษรจีน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา พบว่า 1) แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.8 คะแนน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนมีค่าเท่ากับ

ร้อยละ 86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ร้อยละ 60 และค่าเฉลี่ยด้านทักษะการอ่านสัทอักษรจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 53 และค่าเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 86 นอกจากนี้ ค่าเฉลี่ยคะแนนระหว่างเรียนด้วยแบบฝึกหัดทั้ง 7 ชุดคิดเป็นร้อยละ 85.7 และค่าเฉลี่ยการทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 86.7 องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาทักษะการอ่านสัทภาษาจีน คือ การฝึกฝนโดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน โดยครูควรอธิบายวิธีการออกเสียงต่าง ๆ ในเนื้อหา โดยควรจะเน้นคำที่มีการออกเสียงยากเป็นพิเศษ เพื่อผู้เรียนจะได้เข้าใจง่ายต่อการฝึกฝน การใช้รูปภาพที่สวยงามเพื่อดึงดูดความสนใจในการฝึกฝนนั้น ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และเข้าใจ และสามารถเรียนรู้วิธีการออกเสียงและเปล่งเสียงออกมา

คำสำคัญ: สัทอักษรจีน; การพัฒนาทักษะการอ่าน; แบบฝึกอ่าน

Abstract

The purposes of this study are 1) to create and examine the correctness and appropriateness of Chinese phonetic reading practice exercises for Phathom Suksa 2 Students, CASP program, Wachirawit Chiang Mai School and 2) to study the results of developing Chinese phonetic reading skills by using the Chinese phonetic reading practice exercises. The target group is nine students in CESP program, Phathom Suksa 2, in the first semester, academic year 2022, Wachirawit Chiang Mai School. The instruments are seven packages of Chinese phonetic reading practice exercises and the phonetic reading test of Chinese phonetic reading Language. The data analysis is performed by using mean, percentage, and standard deviation.

The finding reveals that 1) the Chinese phonetic reading practice exercises have correctness and appropriateness in the most level with an average score of 4.8 points. 2) Learning achievement of the Phathom Suksa 2 students after using the Chinese phonetic reading practice exercises is 86 percent which is higher than the setting criteria at 60 percent and the average of Chinese phonetic reading scores after studying by the reading practice exercises is higher than before studying at 53 percent and the average scores of summative test is at 86 percent.

Furthermore, the average scores during study test of all seven packages of Chinese phonetic practice exercise is 85.7 percent and the average scores of summative test is at 86.7 percent. The body of knowledge indicates that the important factor in improving the Chinese phonetic reading skill is a practice with the help of a teacher. Teachers should explain how to pronounce different sounds in the text, especially on words that are difficult to pronounce so that the students will be easy to practice. In addition, using beautiful images to attract attention in practice makes students interested in learning and understanding and can learn to pronounce and express.

Keywords: Chinese Phonetics; Reading Skill Development; Reading Exercise

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญและจำเป็นอย่างมากสำหรับการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้คนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นผู้รับหรือส่งสารก็ตาม ดังนั้น ในการสื่อสารถ้าจะได้ผลดีและเกิดประโยชน์ ผู้ใช้ภาษาจะต้องทำความเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับภาษานั้นเป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งยังต้องมีมารยาทที่ดีและมีคุณธรรมจริยธรรมในการสื่อสารอีกด้วย จึงจะทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างสัมฤทธิ์ผล ในสังคมปัจจุบันมีการสื่อสารกันในภาษาที่หลากหลายจึงจำให้ภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สำคัญในการเรียนรู้ เนื่องจากการแสวงหาความรู้ เพื่อนำไปสู่การจัดหาอาชีพหรือการประกอบอาชีพนั้น ยังต้องมีการใช้ภาษาต่างประเทศในการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกันในแต่ละมุมโลก นำมาซึ่งการร่วมมือและผูกมิตรระหว่างประเทศทั่วโลก อีกทั้งยังช่วยพัฒนาผู้คนให้รู้จักที่จะเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่นที่มีความแตกต่างไม่ว่าจะเป็นด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรม การที่เราเข้าใจและยอมรับที่จะเรียนรู้ถึงความแตกต่างของภาษา มักจะนำมาซึ่งการเรียนรู้ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม การคิด สังคม ประเพณี การเมืองเศรษฐกิจ การปกครอง รวมทั้งยังช่วยให้มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาของตน ทำให้สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการเข้าถึงความรู้ต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ตได้ง่ายและกว้างขึ้นอีกด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4)

ภาษาจีนเป็นภาษาต่างประเทศอันดับต้นของโลกที่มีผู้คนสนใจและให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นภาษาที่มีผู้คนใช้มากไม่ว่าจะในประเทศจีนเอง หรือคนจีนที่อาศัยอยู่ทั่วโลก หลายปีมานี้ประเทศจีนได้พัฒนาด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางและหลักการดังปรากฏในหมวดที่ 2 กำหนดให้มีการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยให้สถานศึกษาสามารถจัดทำสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ภาษาจีนซึ่งเป็นภาษาที่สำคัญอีกภาษาหนึ่งที่ทางสถานศึกษาหลายสถานศึกษาได้เลือกให้มีการจัดการเรียนการสอนขึ้นตามดุลยพินิจของสถานศึกษานั้น ปัจจุบันนี้สถานศึกษาหลายแห่งจึงเปิดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาจีนและจัดทำหลักสูตรภาษาจีนที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงชั้นขึ้นในโรงเรียนอย่างแพร่หลาย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาจีนมานานหลายทศวรรษ และในช่วงหลายปีที่ผ่านมาได้มีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา และกระจายการเรียนการสอนภาษาจีนออกอย่างกว้างขวาง แต่เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกรวางนโยบาย การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนอย่างเป็นระบบแบบเต็มรูปแบบ เพื่อให้การศึกษารายวิชาภาษาจีนในแต่ละสถานศึกษาสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบกับยังมีปัญหาอุปสรรคหลายอีกประการที่ทำให้ไม่สามารถพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนได้ตามความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน และสถานศึกษานั้น ๆ ทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงจัดพิมพ์ชุดรายงานวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยทั้งหมด 7 เล่มที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาจีนในประเทศไทย (ประภัสรา โคตะขุน, 2564) หลักสูตรการเรียนรู้ของโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่เน้นมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการสื่อสารทางภาษาในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ การใช้ภาษาอย่างถูกต้องเหมาะสม และนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนภาษาจีน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สู่โลกสากลได้อย่างเหมาะสม

สัทอักษรจีนหรือภาษาจีนเรียกว่า ฮั่นอวี่พินยิน (汉语拼音) คือ การเทียบเคียงเสียงของสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์ในภาษาจีนกลาง ทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ออกเสียงต่าง ๆ ในภาษาจีน คณะกรรมการการปฏิรูปตัวอักษรจีนได้มีการออกสำรวจสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อเก็บข้อมูลและวิเคราะห์การใช้สัทอักษรจีน ซึ่งแผนการสร้างสัทอักษรจีนนี้ได้ผ่านการปรับแก้จากผู้เชี่ยวชาญหลายต่อหลายครั้ง เป็นระยะเวลาหลายปี ท้ายที่สุดในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1958 ได้เริ่มมีการ

ประกาศใช้ชุดสัทอักษรจีนฮั่นอวี่พินอินอย่างเป็นทางการ ซึ่งสัทอักษรจีนได้มีการพัฒนาจากระบบการออกเสียงแบบเก่าของจีนที่มีชื่อเรียกว่า จูอิน เพื่อให้พัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนกลางได้ง่ายมากยิ่งขึ้น (Huang, 2017: 30)

ในปัจจุบันการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาจีนได้มีการเลือกใช้ระบบและวิธีการในการฝึกออกเสียงที่หลากหลาย โดยจากการสำรวจและทำการวิจัยการใช้ระบบการอ่านออกเสียงภาษาจีนในระดับมหาวิทยาลัยไทยที่มีการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาจีนจำนวน 59 แห่ง พบว่า 57 แห่งที่ใช้การสอนการออกเสียงระบบพินอิน สอนด้วยระบบจูอิน 3 แห่ง และมีการสอนโดยใช้ภาษาไทย 1 แห่ง (โดยมี 2 แห่ง ที่ตอบว่า สอนโดยใช้ 2 ระบบ) (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551: 68) ในหลายปีที่ผ่านมาจึงมีผู้ทำวิจัยหลายคนเลือกที่จะทำวิจัยในเรื่องของการออกเสียงภาษาจีน และได้มีการกล่าวถึงงานวิจัยว่า บททดสอบหลังเรียนหลังจากใช้แบบวัดประเมินการอ่านออกเสียงภาษาจีนนั้น ผลเป็นที่น่าพอใจเป็นอย่างมาก โดยหลังจากที่ผู้เรียนมีการฝึกซ้ำจนเกิดการเรียนรู้แบบยั่งยืน (พิณพร คงแท่น และอัญญา ทองกระจ่าย, 2562: 4) อีกทั้งยังมีงานวิจัยที่กล่าวว่า สำหรับนักเรียนต่างชาตินั้นการอ่านออกเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ในภาษาจีนให้ชัดเจนมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากออกเสียงไม่ถูกต้อง การสื่อสารเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจก็จะยากเพิ่มขึ้น อีกทั้งการออกเสียงภาษาจีนที่ถูกต้องจะช่วยให้ค้นหาคำศัพท์หรือสำนวนในพจนานุกรมได้อย่างสะดวก (เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์, 2559: 3)

สภาพการจัดการเรียนรู้ภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี (Chinese English Special Program; CESP) โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ พบว่า มีปัญหาด้านการออกเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์ไม่ถูกต้องและไม่ชัดเจน ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนภาษาจีนพบว่า นักเรียนอาจขาดความสนใจในการฝึกฝนจึงอ่านภาษาจีนกลางได้ยาก ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความจำเป็นที่จะพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษรจีน โดยใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นจำนวน 7 ชุด และแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งจะช่วยพัฒนาการอ่านสัทอักษรจีนโดยการฝึกซ้ำเพื่อให้เกิดความชำนาญและเรียนรู้ภาษาจีนได้รวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่

2. เพื่อศึกษาผลทักษะการอ่านสัทอักษรภาษาจีนจากการใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนนวัชรวิทย์เชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี จำนวน 9 คน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งหมดของชั้นนี้ในโรงเรียนนวัชรวิทย์เชียงใหม่ ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน เป็นแบบฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ประกอบการฝึกทักษะการอ่านสัทอักษรจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนนวัชรวิทย์เชียงใหม่ ประกอบด้วยแบบฝึกมีทั้งหมด 7 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 b p m f ชุดที่ 2 d t n l ชุดที่ 3 g k h ชุดที่ 4 j q x ชุดที่ 5 z c s ชุดที่ 6 zh ch sh r และชุดที่ 7 y w 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสัทอักษรจีน เป็นแบบทดสอบที่ผู้รายงานสร้างขึ้นเพื่อใช้วัดความสามารถการอ่านสัทอักษรจีนของนักเรียน หลังจากนักเรียนเรียนจบทั้งหมด ซึ่งเป็นข้อสอบปฏิบัติ โดยนำผลคะแนนหาค่าเฉลี่ยและร้อยละ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน โดยให้นักเรียนทำแบบทดสอบการอ่านก่อนเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านสัทอักษรจีนกับนักเรียน สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในวันแรกของสัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 20 สัปดาห์ ท้ายสุดผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบการอ่านโดยเก็บคะแนนทุกครั้งหลังทำแบบทดสอบ

วันที่	เวลา	จำนวน ชั่วโมง)	เนื้อหา
9/05/2022	8.30 น.	1 ชั่วโมง	ทดสอบก่อนเรียน
16/05/2022, 23/05/2022	8.30 น.	2 ชั่วโมง	b p m f
30/05/2022, 06/06/2022	8.30 น.	2 ชั่วโมง	d t n l
13/06/2022, 20/06/2022	8.30 น.	2 ชั่วโมง	g k h
27/06/2022, 04/07/2022	8.30 น.	2 ชั่วโมง	j q x
11/07/2022, 18/07/2022	8.30 น.	2 ชั่วโมง	z c s
25/07/2022, 01/08/2022	8.30 น.	2 ชั่วโมง	zh ch sh r

วันที่	เวลา	จำนวน ชั่วโมง)	เนื้อหา
08/08/2022, 15/08/2022	8.30 น.	2 ชั่วโมง	y w
22/05/2022	8.30 น.	2 ชั่วโมง	ทดสอบหลังเรียน

ตาราง 1 แสดงวันเวลาและเนื้อหา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ความถูกต้องและเหมาะสมของแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน และใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์หาผลการพัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรจีน จากนั้น นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ พบว่า การสร้างแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนแบ่งเป็น 7 ชุดแบบฝึก แต่ละชุดประกอบด้วยคู่มือสำหรับนักเรียน กิจกรรมการฝึก การวัดผลประเมินผล และสื่อประกอบการฝึกอักษรจีน แยกตามหมวดตัวอักษรสัทภาษาจีน ดังนี้ ชุดที่ 1 b p m f ชุดที่ 2 d t n l ชุดที่ 3 g k h ชุดที่ 4 j q x ชุดที่ 5 z c s ชุดที่ 6 zh ch sh r และชุดที่ 7 y w ส่วนผลการประเมินแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนโดยผู้เชี่ยวชาญแบ่งเป็นสองชุด ดังนี้

1.1 ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง พอใช้ ระดับ 1 หมายถึง ควรปรับปรุง โดยใช้ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ผล

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ความสอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
2. ความสอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติวิชา	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
3. ความสอดคล้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	5	4	5	5	5	4.8	มากที่สุด

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5		
4. ความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและปัญหา	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียน	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของเนื้อหา	5	4	4	5	5	4.6	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	5	4	4	5	5	4.6	มากที่สุด
8. ความเหมาะสมของการใช้ภาษา	5	5	4	4	5	4.6	มากที่สุด
9. ความเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน	5	5	4	4	5	4.6	มากที่สุด
10. ความเหมาะสมของรูปแบบ	5	5	4	5	5	4.8	มากที่สุด

ตาราง 2 แสดงผลการประเมินแบบฝึกโดยผู้เชี่ยวชาญ

จากตาราง 2 ข้างต้นพบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ที่ต่ำสุด 4.6 และสูงสุด คือ 5 โดยรายการประเมินที่ได้เกณฑ์การประเมินต่ำที่สุด คือ ความเหมาะสมของเนื้อหา ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร ความเหมาะสมของการใช้ภาษา ความเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน และรายการประเมินที่ได้คะแนนสูงที่สุด คือ ความสอดคล้องเหมาะสมกับหลักสูตร ความสอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติวิชา ความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและปัญหา และความเหมาะสมต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียน จะเห็นได้ว่า รายการประเมินทั้งหมด 10 รายการ มีค่าการแปลผลที่มากที่สุด ถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้

1.2 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อบททดสอบการอ่านสัทอักษรจีน ดังนี้ ระดับ 5 หมายถึง มากที่สุด ระดับ 4 หมายถึง มาก ระดับ 3 หมายถึง ปานกลาง ระดับ 2 หมายถึง พอใช้ ระดับ 1 หมายถึง ควรปรับปรุง โดยใช้ค่าเฉลี่ยในการวิเคราะห์ผล

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5		
1. ความสอดคล้องกับนวัตกรรม	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
2. ความยากง่ายเหมาะสมกับวัย	5	4	5	5	5	4.8	มากที่สุด

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่					ค่าเฉลี่ย	แปลผล
	1	2	3	4	5		
3. การฝึกให้เกิดการเรียนรู้	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
4. การสะกดคำ ถูกต้อง	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมต่อ กระบวนการพัฒนาผู้เรียน	5	5	5	5	5	5	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของเนื้อหา	5	4	5	5	5	4.8	มากที่สุด
7. ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร	5	4	4	5	5	4.6	มากที่สุด
8. ความเหมาะสมของการใช้ภาษา	5	5	4	5	5	4.8	มากที่สุด
9. ความเหมาะสมกับความสนใจของ นักเรียน	5	5	4	4	5	4.6	มากที่สุด
10. ความเหมาะสมของรูปแบบ	5	5	4	5	5	4.8	มากที่สุด

ตาราง 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบทดสอบการอ่านสัทอักษรจีน

จากตาราง 3 ข้างต้นพบว่า ค่าเฉลี่ยของแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ที่ต่ำสุด 4.6 และสูงสุด คือ 5 โดยรายการประเมินที่ได้เกณฑ์การประเมินต่ำที่สุด คือ ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร และความเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียน และรายการประเมินที่ได้คะแนนสูงที่สุด คือ ความสอดคล้องกับนวัตกรรม การฝึกให้เกิดการเรียนรู้ การสะกดคำถูกต้อง ความเหมาะสมต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียน จะเห็นได้ว่า รายการประเมินทั้งหมด 10 รายการมีค่าการแปลผลมากที่สุด ถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้

2. การศึกษาผลการพัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรภาษาจีนจากการใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวรวิทย์เชียงใหม่ พบว่า ผลการพัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังต่อไปนี้

เลขที่	เลขที่ 1		เลขที่ 2		เลขที่ 3		เลขที่ 4		เลขที่ 5		เลขที่ 6		เลขที่ 7		เลขที่ 8		เลขที่ 9	
ชุดที่	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง
ชุดที่ 1	3	7	2	8	3	7	3	7	3	9	4	8	3	7	2	6	4	9
ชุดที่ 2	2	6	2	7	4	6	3	7	3	8	5	9	3	7	4	6	4	8
ชุดที่ 3	4	7	3	7	3	7	3	7	3	8	4	8	3	7	3	7	4	9
ชุดที่ 4	3	7	3	7	3	7	3	7	3	7	4	8	3	7	2	7	4	7
ชุดที่ 5	3	8	2	8	4	8	3	7	3	9	4	8	3	7	3	8	4	9
ชุดที่ 6	4	8	4	8	3	9	3	9	4	9	4	9	3	8	4	9	4	9
ชุดที่ 7	4	8	4	8	4	9	4	9	3	9	4	8	3	9	4	9	4	9

เลขที่	เลขที่ 1		เลขที่ 2		เลขที่ 3		เลขที่ 4		เลขที่ 5		เลขที่ 6		เลขที่ 7		เลขที่ 8		เลขที่ 9	
ผลรวมของคะแนน	23	51	20	53	24	53	22	53	22	59	29	58	21	52	22	52	28	60
ค่าเฉลี่ย	3.29	7.29	2.86	7.57	3.43	7.57	3.14	7.57	3.14	8.43	4.14	8.29	3	7.43	3.14	7.43	4	8.57
ร้อยละ	32.9	72.9	28.6	75.7	34.3	75.7	31.4	75.7	31.4	84.3	41.4	82.9	30	74.3	31.4	74.3	40	85.7
ค่าเฉลี่ยก่อนเรียน	33.40									ค่าเฉลี่ยหลังเรียน								
										86.30								

ตาราง 4 แสดงผลการหาประสิทธิภาพแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน

จากตาราง 4 ข้างต้นพบว่า หลังจากที่ใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนกับนักเรียนทั้ง 9 คน นักเรียนทั้งหมดมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนทั้งหมด โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนต่ำสุดจะอยู่ที่ 2.86 คะแนน หรือร้อยละ 28.60 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงสุดจะอยู่ที่ 8.57 คะแนน หรือร้อยละ 85.70 โดยค่าเฉลี่ยระหว่างเรียนจะอยู่ที่ร้อยละ 33.4 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนจะอยู่ที่ 86.30 แสดงให้เห็นว่า แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่านสัทอักษรจีนหลังเรียนดีขึ้น

คนที่	คะแนนก่อนเรียน 10 คะแนน	ร้อยละ	คะแนนหลังเรียน 10 คะแนน	ร้อยละ	เทียบเกณฑ์ ร้อยละ60	
					ผ่าน	ไม่ผ่าน
1	3.29	32	7.29	72	√	
2	2.86	28	7.57	75	√	
3	3.43	34	7.57	75	√	
4	3.14	31	7.57	75	√	
5	3.14	32	8.43	84	√	
6	4.14	41	8.29	82	√	
7	3	30	7.43	74	√	
8	3.14	31	7.43	74	√	
9	4	40	8.57	85	√	
ค่าเฉลี่ย	3.34	33.40	8.63	86.30	√	
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.44			0.49		

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านสัทอักษรภาษาจีนก่อนและหลังจากการใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน

จากตาราง 5 ข้างต้นพบว่า นักเรียนทั้ง 9 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 3.34 คิดเป็นร้อยละ 33.40 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 8.63 คิดเป็นร้อยละ 86.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีคะแนนการอ่านสัทอักษรจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เมื่อนำคะแนนหลังเรียนไปเทียบกับเกณฑ์ และร้อยละ 60 พบว่า มีนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการอ่านสัทอักษรจีนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 จำนวน 9 คน สามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ เรื่องการอ่านสัทอักษรจีน โดยใช้แบบฝึกการอ่านสัทอักษรจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ เรื่องการอ่านสัทอักษรจีน โดยใช้แบบฝึกการอ่านสัทอักษรจีน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 และมีคะแนนพัฒนาการด้านทักษะการอ่านของค่าเฉลี่ยสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 53

อภิปรายผล

จากผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ พบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของแบบประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ที่ต่ำสุด 4.6 คะแนน และสูงสุด คือ 5 คะแนน ซึ่งมีการแปลผลที่มากที่สุด ถูกต้องเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้ ทำให้มีประสิทธิภาพในการนำไปใช้ได้อย่างดี และส่งผลให้ผู้เรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกชนันท์ เข้มสกุลทอง (2562: 28-29) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการออกเสียง โดยใช้ชุดฝึกการอ่านออกเสียงสัทอักษรพินอิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงพินอินในภาษาจีนของนักเรียน หลังการเรียนการสอนโดยมีชุดฝึกการอ่านออกเสียงพินอินในภาษาจีนมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 80/80 มีการฝึกการอ่านออกเสียงสัทอักษรพินอินหลังสูงกว่าก่อนการใช้ชุดฝึกการอ่านออกเสียงสัทอักษรพินอิน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยให้ความเห็นว่า แบบฝึกอ่านที่ดีควรจัดทำอย่างถูกต้องเพื่อการอ่านและเปล่งเสียงที่ถูกต้อง จะเห็นได้ว่า การเรียนโดยใช้แบบฝึกอ่านสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการเรียนการสอนทุกภาษา หากมีการเรียนโดยใช้แบบฝึกอ่านที่ดีเป็นสื่อการเรียนรู้ จะทำให้การฝึกอ่านออกเสียงนั้นถูกต้อง

และทำให้เรียนภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาใดก็จะง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเถลิง แก้วเสนห์ (2538: 6) กล่าวว่า การสอนอ่านออกเสียงควรเปล่งเสียงตามตัวอักษรที่ปรากฏให้ถูกต้องตามอักขรวิธีหรือภาษา อีกทั้งการออกเสียงภาษาจีนที่ถูกต้องจะช่วยให้ค้นหาคำศัพท์หรือสำนวนในพจนานุกรมได้สะดวก

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2 หลังจากผ่านการเรียนแบบใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกอ่าน เหตุผลเป็นเพราะกฎแห่งการฝึกหัดหรือการกระทำซ้ำ (The Law of Exercise or Repetition) ดังที่มาลี จูทา (2544: 106-109) ให้ทัศนะไว้ว่า การกระทำซ้ำหรือการฝึกหัดนี้ หากได้ทำบ่อยครั้งจะทำให้การกระทำถูกต้องสมบูรณ์และมั่นคง ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ได้ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติโดยการฝึกอ่านจากแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนแบบซ้ำหลายครั้ง จึงทำให้นักเรียนมีความเข้าใจ แม่นยำและมั่นใจในการอ่านสัทอักษรจีนมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลวิจัยยังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนได้ตามเกณฑ์ร้อยละ 60 เพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีตัวบ่งชี้ที่จะใช้เป็นแนวทางในการประเมินได้ว่า ได้มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยประเมินจากผู้สอนเมื่อเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และเมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในห้องเรียน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังมีระดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด เกณฑ์ที่ใช้ประเมิน คือ การสังเกตว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม ถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริงจากสิ่งที่ผู้เรียนต้องการ ผู้เรียนจะมีบทบาทมากขึ้น และผู้สอนจะมีบทบาทน้อยลง ในทางตรงข้ามถ้าผู้สอนมีบทบาทในการกำหนดหัวเรื่อง กิจกรรม รวมทั้งสื่อเพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง ในลักษณะนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจมีบทบาทเท่ากัน แต่ก็ยังจัดเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของหทัยรัตน์ เต็มใจ (2552: 8) กล่าวว่า การออกแบบสื่อการสอนวิชาภาษาจีนสอดคล้องกับการเรียนรู้และพัฒนาเทคโนโลยีมัลติมีเดีย ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนภาษาจีนระดับกลางเกิดการเรียนรู้ จดจำ และทบทวนความรู้ได้ง่าย อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมณฑนา ชินนาพันธ์ (2562: 22) ที่กล่าวว่า ผลจากการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษร (พินอิน) หลังเรียนโดยใช้สื่อมัลติมีเดียกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า หลังเรียนโดยใช้มัลติมีเดีย นักเรียนมีทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษร (พินอิน) สูงกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการใช้สื่อมัลติมีเดียทำให้นักเรียนมีความสนุกสนาน เพลิดเพลินไปกับการออกเสียงซ้ำ ๆ ผ่านภาพและเสียงที่น่าสนใจและเหมาะสมกับวัย

จากหลักและวิธีการให้ทำแบบฝึกอ่านที่ผู้วิจัยได้ทำการจัดทำขึ้นมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยขอสรุปวิธีการให้ทำแบบฝึกทักษะที่ผู้ศึกษาสร้างไว้ ดังนี้ ผู้ทำการวิจัยต้องพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เห็นถึงความสำคัญของการฝึกทักษะการอ่าน โดยใช้แบบอ่านสัทอักษรจีน โดยให้ผู้เรียนอ่านแบบฝึกด้วยความตั้งใจที่จะพัฒนานตนเอง และทำด้วยความเข้าใจตามระดับความสามารถของแต่ละคน โดยกำหนดระยะเวลาสั้น ๆ ในการฝึกแต่ละครั้ง แต่กำหนดบ่อยครั้งมากขึ้น ไม่ควรที่จะฝึกติดต่อกันในแต่ละครั้งเป็นเวลานานเพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย เมื่อยล้า และรู้สึกไม่สนใจในการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีการอธิบายข้อที่ยาก รวมทั้งการฝึกปฏิบัติควรจะมาหลังการสอน โดยฝึกจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยาก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างถึถ้วนและชัดเจน เมื่อนักเรียนเข้าใจในเนื้อหาเป็นอย่างดีแล้ว ก็จะทำให้การฝึกเป็นไปได้อย่างราบรื่น อีกทั้งครูผู้สอนควรแนะนำอย่างใกล้ชิด เพราะหากพบข้อผิดพลาดของผู้เรียนแล้วครูผู้สอนจะได้แก้ไขก่อนที่ผู้เรียนจะติดเป็นนิสัยในการฝึก หากได้รับการฝึกแบบผิดวิธี โดยครูผู้สอนต้องแจ้งให้ผู้เรียนทราบโดยทันที อีกทั้งครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับผู้เรียนว่า แบบฝึกทักษะจะเป็นการแสดงถึงความก้าวหน้าของนักเรียน เพื่อครูจะใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการอภิปรายมาจะเห็นได้ว่า การพัฒนาทักษะทางด้านการอ่านภาษาจีนต้องอาศัยการฝึกฝนด้วยการทำซ้ำจนเกิดความชำนาญ ซึ่งปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาทักษะดังกล่าว ก็คือ การฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหมวดตัวอักษรชุดที่ 1 b p m f ซึ่งเป็นหมวดที่ง่ายที่สุดและมีการออกเสียงที่คล้ายคลึงกับภาษาไทย หากมีการฝึกฝนอย่างชำนาญแล้วจะทำให้ผู้เรียนมีความคล่องแคล่วและมั่นใจในการอ่านออกเสียง เป็นผลให้ง่ายต่อการฝึกออกเสียงในชุดต่อไปได้

สรุป

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซีอี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ โดยแบบฝึกการอ่านแบ่งออกเป็นทั้งหมด 7 ชุดแบบฝึก โดยผลการตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ค่าเฉลี่ยของการประเมินความถูกต้องเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.8 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ถูกต้องเหมาะสมและนำไปใช้ได้ และผลการพัฒนาทักษะการอ่านสัทอักษรภาษาจีนจากการใช้แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีน

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โปรแกรมซี อี เอส พี โรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยแบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนมีค่าเท่ากับร้อยละ 86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือร้อยละ 60 และค่าเฉลี่ยด้านทักษะการอ่านสัทอักษรจีนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 53 โดยค่าเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 33.4 และค่าเฉลี่ยการสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 86.3 แสดงให้เห็นว่า แบบฝึกอ่านสัทอักษรจีนทำให้นักเรียนมีทักษะการอ่านสัทอักษรจีนโดยกระบวนการระหว่างการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์หลังเรียนจากแบบฝึกการอ่านทั้ง 7 ชุด สำหรับข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป การจัดทำแบบฝึกอ่านควรมีการยกตัวอย่างคำศัพท์ท้ายบทและตัวอย่างประโยคอย่างง่ายที่สอดคล้องกับหมวดตัวอักษรในแบบฝึก อีกทั้งควรมีการศึกษาวิจัยพัฒนา เรื่องสัทอักษรภาษาจีนด้วยเทคนิควิธีสอนที่หลากหลาย เช่น การโค้ชชิ่ง (Coaching) การใช้สื่อมัลติมีเดีย เพราะหากมีการนำเทคนิควิธีสอนที่หลากหลายมาประยุกต์กับการเรียนเรื่องสัทอักษรภาษาจีนอาจทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทักษะการอ่านสัทอักษรภาษาจีนที่ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กชนันท์ เข้มสกุลทอง. (2562). *การพัฒนาทักษะการออกเสียง โดยใช้ชุดฝึกการอ่านออกเสียงสัทอักษรพินอิน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนปางศิลาทองศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เถลิง แก้วเสน่ห์. (2538). *อ่านอย่างไรให้ดี*, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- เบญจอาภา พิเศษสกุลวงศ์. (2559). *การศึกษาปัญหาการออกเสียงสัทอักษรจีนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ประภัสรา โคตะขุน. (4 เมษายน 2564). *การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย*. สืบค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2565, จาก <https://prapasara.blogspot.com/2021/04/blog-post.html>

- พิณพร คงแท่น และอัญญา ทองกระจาย. (2562). *การพัฒนาการอ่านออกเสียงภาษาจีนกลาง สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีนชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มณฑนา ชินนาพันธ์. (2562). *การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงสัทอักษร (พินอิน) โดยใช้สื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคลองนามิตรภาพที่ 201 อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- มาลี จุฑา. (2544). *การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.
- ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2551). *รายงานวิจัยการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หทัยรัตน์ เต็มใจ. (2552). *การพัฒนาสื่อการสอนวิชาภาษาจีนด้วยเทคโนโลยีมัลติมีเดีย สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เรียนภาษาจีนระดับกลาง*. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Huang, B. (2017). *Modern Chinese*. Beijing: Zhongguo Shihua.

การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2560) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) โดยใช้
รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้โมเดล

The Curriculum Evaluation of Science and Mathematics
Program Based on the Basic Education Core Curriculum A.D.
2008 (Revised Version A.D. 2017) for Upper Secondary of
Demonstration School of Khon Kaen University, Secondary
Level (Mo Din Daeng) Using CIPPI Model

เกษราภรณ์ สรวลเส^{*1}, เบญจวรรณ ป้อมแสนศรี², เชษฐรัฐ กองรัตน์^{**3},
พรรณพชรพันธ์ พิลิทธิ⁴

Ketsaraporn Suanse¹, Benchawan Phomsansri², Chedtharat Kongrat³,
Phanpatchanan Pisit⁴

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Demonstration School of Khon Kaen University, Secondary Level (Mo Din Daeng),

Faculty of Education, Khon Kaen University

First Author, E-mail: sketsa@kku.ac.th*

Corresponding Author, E-mail: chedko@kku.ac.th**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมิน
หลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และ 2) ศึกษาแนวทางการ

พัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) โดยใช้วิธีการประเมินแบบชิปปี้โอโมเดล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน 178 คน ผู้ปกครอง 18 คน ผู้บริหาร 7 คน อาจารย์ 36 คน และอาจารย์ระดับอุดมศึกษา 15 คน รวมทั้งสิ้น 254 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 4 ชุด แบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่มและแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรในภาพรวมของนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร อาจารย์และอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีค่าระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารและอาจารย์มีค่าระดับความคิดเห็นมากที่สุดในด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$; $S.D.=0.60$) ส่วนนักเรียนและผู้ปกครองมีค่าระดับความคิดเห็นมากที่สุดในด้านผลกระทบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$; $S.D.=0.70$) และอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีค่าระดับความคิดเห็นมากที่สุดในด้านผลกระทบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$; $S.D.=0.50$) และ 2) แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า นักเรียนและผู้ปกครองได้เสนอแนะการปรับปรุงในด้านบริบท ส่วนอาจารย์และผู้บริหารได้เสนอแนะการปรับปรุงในด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ และอาจารย์ระดับอุดมศึกษาได้เสนอแนะการปรับปรุงในด้านผลผลิต องค์ความรู้จากการวิจัย คือ ชิปปี้โอโมเดลเป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรทั้งระบบที่มีการประเมินแบบต่อเนื่อง โดยมีการขยายมิติการประเมินผลกระทบที่เพิ่มขึ้นและครอบคลุมการประเมินด้านผลผลิตเดิม ทำให้ผู้ประเมินทราบระดับความสอดคล้องและเหมาะสมจากข้อมูลผลลัพธ์ของการดำเนินการ นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจและนำไปเป็นแนวทางสู่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งในหลักสูตร หรือปรับปรุงกระบวนการในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรได้

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร; หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน; โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น; ชิปปี้โอโมเดล

Abstract

The purposes of this mixed method research are 1) to evaluate the Science and Mathematics Program Curriculum based on the Basic Education Core Curriculum A.D. 2008 (revised version A.D. 2017) for

Upper Secondary of Demonstration School of Khon Kaen University, Secondary Level (Mo Din Daeng) and 2) to study the guidelines for developing the Science and Mathematics Program Curriculum for Upper Secondary of Demonstration School of Khon Kaen University, Secondary Level (Mo Din Daeng) using the CIPPI model. The samples consist of 178 students, 18 guardians, 7 school administrators, 36 teachers, and 15 university lecturers, totaling 254 people. The research tools include four questionnaires, a focus group discussion form, and a record form. Data analysis is performed by frequency, mean, percentage, and standard deviation, including content analysis.

The findings of the study reveal that: 1) the overall opinions of the students, guardians, teachers, school administrators, and university lecturers towards the curriculum are at a high level. When considering the individual aspects, school administrators and teachers have the highest opinion towards the process aspect which is at a high level ($\bar{X}=4.37$; S.D.=0.60). Meanwhile, students and guardians have the highest opinion of the impact aspect which is at a high level ($\bar{X}=4.33$; S.D.=0.70). Finally, university lecturers have the highest opinion of the impact aspect which is at the highest level ($\bar{X}=4.53$; S.D.=0.50). 2) For the guidelines of curriculum development, students and guardians suggest improvements in the aspect of the context, while teachers and administrators suggest improvements in the aspects of input and process. University lecturers suggest improvements in the aspect of product. The body of knowledge from research indicates that the CIPPI Model is a systematic curriculum evaluation model that is continuous. The aspect of the impact evaluation has been expanded and covered the original product evaluation, allowing the assessor to receive the information and the results of the implementation with appropriate level. Moreover, the information can be assisted in making decisions and be used as a guideline to revise and alter any element in the curriculum or improve the process of the curriculum development.

Keywords: Curriculum Evaluation; Basic Education Core Curriculum; Demonstration School of Khon Kaen University; CIPPI Model

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เต็มไปด้วยสิ่งแปลกใหม่และการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ที่พร้อมเข้ามาท้าทายคนในยุคนี้ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม ความเป็นอยู่และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้จะเป็นทั้งโอกาสและภัยคุกคามสำหรับคนในยุคปัจจุบัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการในการเตรียมหรือพัฒนาคนให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพการณ์และบริบทในปัจจุบัน เนื่องจากคนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาคนเป็นบทบาทหน้าที่สำคัญของการศึกษา (สุจิตา ผาพรม, 2563) ซึ่งหัวใจสำคัญของการศึกษา คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน ในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีองค์ประกอบสำคัญที่สัมพันธ์กันหลายประการ ได้แก่ ผู้สอน หลักสูตรการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) หลักสูตรจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะช่วยในการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากหลักสูตรเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตน รวมถึงลำดับขั้นตอนของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้ ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมและโลกอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ, 2545) โดยหลักสูตรจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง ความเป็นพลวัตและพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (Skilbeck, 1984)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) มาตรา 27 ได้มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร โดยกำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นต่อสาธารณะโดยกำหนด มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อตรวจสอบประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่า ผลผลิตทางการศึกษาจะได้มาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ซึ่งในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

คุณภาพการศึกษา (สมศ.) มีการกำหนดให้มีการประเมินหลักสูตร โดยให้มีการวิจัยและสรุปผลการติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นตัวชี้วัดหรือเกณฑ์คุณภาพสำคัญตัวหนึ่งสำหรับการประกันคุณภาพภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554)

การประเมินหลักสูตรเป็นระบบย่อยประการหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรที่จะทำให้ทราบประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันเป็นคุณค่าของหลักสูตร ก่อให้เกิดผลดีมากขึ้นเพียงใดจากการนำไปใช้ เกิดปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้างในระหว่างการใช้หลักสูตร รวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากหลักสูตร ได้แก่ ผลผลิตหลักสูตร คือ ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรมีคุณภาพตามความมุ่งหมายหรือไม่อย่างไร ข้อมูลที่ได้จะเป็นสารสนเทศสำคัญที่นำไปสู่การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ยกเลิกหรือตัดสินใจใด ๆ เกี่ยวกับหลักสูตรในอนาคต (ธีรชัย เนตรนอมศักดิ์, 2561) ซึ่งรูปแบบการประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบ ทั้งนี้ การเลือกรูปแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการประเมิน สำหรับรูปแบบการประเมินที่มีวัตถุประสงค์ที่เน้นการตัดสินใจ (Decision-oriented Evaluation Model) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกได้อย่างถูกต้อง คือ รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) (สิทธิพล อาจอินทร์, 2563) ประกอบด้วยการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท (Context) 2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 3) ด้านกระบวนการ (Process) และ 4) ด้านผลผลิต (Product) ซึ่งต่อมาได้มีการขยายแนวคิดรูปแบบการประเมินเป็น CIPPIEST Model โดยสตัฟเฟิลบีม และซิงค์ฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) ได้ขยายด้านผลผลิตออกเป็นด้านผลกระทบ (Impact) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ด้านความยั่งยืน (Sustainable) และด้านการถ่ายโยงความรู้ (Transportation) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านของหลักสูตรอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นส่วนงานที่มีฐานะเทียบเท่าภาควิชาสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งโรงเรียนตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2555 โดยที่โรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นหน่วยงานร่วมผลิตบัณฑิตของคณะที่มุ่งเน้นให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา เป็นแหล่งวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เป็นแหล่งพัฒนาวิชาชีพครูและเป็นโรงเรียนสวัสดิการ

แก้บุตรธิดาของข้าราชการ พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัยและ/หรือผู้ที่คณะกำหนดไว้ (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงได้ดำเนินการกิจกรรมตามยุทธศาสตร์การบริหารคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2563-2566 เพื่อสนับสนุนพันธกิจของคณะ เป็นโรงเรียนต้นแบบผลิตนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างนวัตกรรมยุคดิจิทัล และร่วมผลิตครูมืออาชีพ ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายอนุบาลศึกษา ฝ่ายประถมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ฝ่ายประถมศึกษา (มอดินแดง) ฝ่ายมัธยมศึกษา (ศึกษาศาสตร์) ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) ฝ่ายนานาชาติ และฝ่ายการศึกษาพิเศษ (ศูนย์วิจัยอภิสติ)

หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นหลักสูตรหนึ่งในหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) ที่ได้จัดทำตามกรอบและทิศทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะการคิด มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร มีเป้าหมายในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งเข้าใจตนเองและสังคม ตระหนักถึงความเป็นพลโลก สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น (โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง), 2561) ซึ่งมีการนำไปใช้แล้ว 3 ปี การศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 ถึงปีการศึกษา 2563 จึงควรมีการประเมินหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทางโรงเรียนจึงได้ดำเนินการประเมินหลักสูตรโดยใช้ชิปปี้โอโมเดล ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่ได้วิเคราะห์และขยายแนวคิดจากรูปแบบ CIPPIEST Model โดยมาเรียบเรียง นิลพันธุ์ (2553) เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่มีความน่าเชื่อถือมาใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและเสนอแนวหลักการ วิธีการที่มีผลต่อการปรับปรุง ตลอดจนให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจของหลักสูตรให้แก่โรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตและ ด้านผลกระทบ

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งมีรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 322 คน โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ในระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนโดยสุ่มนักเรียนแบบแบ่งชั้นภูมิ ทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 และสุ่มแบบง่ายจากนักเรียนแต่ละห้องจนได้จำนวน 178 คน

1.1.2 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2563 ระดับชั้นละ 3 ห้อง ห้องละ 2 คน รวมจำนวน 18 คน

1.1.3 ผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2563 จำนวน 43 คน

1.1.4 อาจารย์ระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นผู้สอนนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรของโรงเรียน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 15 คน

1.2 ระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2564 รวมระยะเวลา 9 เดือน

1.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ครั้งนี้ กำหนดการศึกษาผลการประเมินหลักสูตรของระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โดยแบ่งเป็นกลุ่มนักเรียน ผู้ปกครอง อาจารย์และผู้บริหารเป็นผู้ให้ข้อมูล 5 ด้าน ส่วนอาจารย์ระดับอุดมศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูลด้านผลผลิตและด้านผลกระทบ ตามรูปแบบการประเมินซีพีไอโมเดล (CIPPI Model) ซึ่งมีการประเมิน 5 ด้าน ได้แก่

1.3.1 ด้านบริบท (Context; C) ประกอบด้วยการประเมินเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร รายวิชา คำอธิบายรายวิชา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเกณฑ์การจบการศึกษา

1.3.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input; I) ประกอบด้วยการประเมินเกี่ยวกับงบประมาณ ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งการเรียนรู้

1.3.3 ด้านกระบวนการ (Process; P) ประกอบด้วยการประเมินเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

1.3.4 ด้านผลผลิต (Product; P) ประกอบด้วยการประเมินเกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและสถานศึกษา กำหนด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.3.5 ด้านผลกระทบ (Impact; I) ประกอบด้วยการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับจากหลักสูตรสถานศึกษา และรางวัลที่ได้รับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) จำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับนักเรียน ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับผู้ปกครองนักเรียน ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์และผู้บริหารโรงเรียน ชุดที่ 4 แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ระดับอุดมศึกษา ลักษณะของข้อคำถามทั้ง 4 ชุด เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) 5 ระดับ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 5 หมายถึง ระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับมาก 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 2 หมายถึง ระดับน้อย 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์

สำหรับคณะกรรมการวิชาการโรงเรียน ประกอบด้วยอาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียน ในการสนทนากลุ่มเป็นแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ชุดที่ 6 แบบบันทึกเพื่อเก็บข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรางวัลที่ได้รับของนักเรียนปีการศึกษา 2563 โดยใช้ข้อมูลงานทะเบียนและรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report; SAR) ปีการศึกษา 2563

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ คณะผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

3.1 การศึกษารูปแบบการประเมิน CIPP Model ตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมและคณะ (Stufflebeam, et al., 1971) และศึกษารูปแบบการประเมินหลักสูตรโดยใช้ชิปปี้โอโมเดล ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินที่ได้วิเคราะห์และขยายแนวคิดจากรูปแบบ CIPPIEST Model โดยมาเรียม นิลพันธุ์ (2553) มาศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) รวมทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรเพื่อนำมากำหนดโครงสร้างในการประเมินหลักสูตร

3.2 การออกแบบเครื่องมือการประเมินจำนวน 6 ชุด และสร้างข้อคำถามตามโครงสร้างการประเมิน ดังนี้

3.2.1 เครื่องมือนับที่ 1-3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตร เป็นเครื่องมือที่ใช้สอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน อาจารย์และผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อหลักสูตรทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วยด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ

3.2.2 เครื่องมือนับที่ 4 เป็นเครื่องมือที่ใช้สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่มีต่อหลักสูตรในด้านผลผลิตและด้านผลกระทบ

3.2.3 เครื่องมือนับที่ 5 เป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยคณะกรรมการวิชาการโรงเรียนและผู้บริหารจำนวน 15 คน และฉบับที่ 6 เป็นแบบบันทึกเพื่อเก็บข้อมูล

3.3 การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการประเมินผล โดยเครื่องมือชุดที่ 1-4 มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะในประเด็นของการปรับภาษาให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง การใช้ข้อคำถามและคำศัพท์ที่สอดคล้องกับเล่มหลักสูตรสถานศึกษา โดยคณะผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงแก้ไข

ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ส่วนเครื่องมือชุดที่ 5-6 ทุกข้อคำถามมีค่าเฉลี่ย 5.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.00 ซึ่งเครื่องมือทุกประเภทมีคุณภาพตามเกณฑ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 การทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารเพื่อดำเนินการเก็บข้อมูล

4.2 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4.3 การจัดสนทนากลุ่ม คณะกรรมการวิชาการประจำโรงเรียนโดยใช้ประเด็นสนทนากลุ่มสภาพปัญหาและความต้องการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งคณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา

4.4 การนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ตามที่ได้จำแนกไว้และวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการคำนวณไปเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินที่ได้กำหนดไว้ กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ ธานินทร์ ศิลปจารุ (2553) ดังนี้ 4.50-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด 3.50-4.49 หมายถึง ระดับมาก 2.50-3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึง ระดับน้อย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

5.2 วิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิดและผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และลำดับของคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีผลสรุปของประเด็นในแต่ละด้าน ดังแสดงในตาราง 1

ประเด็น การประเมิน	ระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม								
	ผู้บริหารและอาจารย์			นักเรียนและผู้ปกครอง			อาจารย์ระดับอุดมศึกษา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า
1. ด้านบริบท	4.34	0.53	มาก	4.18	0.62	มาก			
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.30	0.55	มาก	4.16	0.67	มาก			

ประเด็น การประเมิน	ระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม								
	ผู้บริหารและอาจารย์			นักเรียนและผู้ปกครอง			อาจารย์ระดับอุดมศึกษา		
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปล ค่า
3. ด้านกระบวนการ	4.37	0.60	มาก	4.17	0.68	มาก			
4. ด้านผลผลิต	4.26	0.66	มาก	4.29	0.64	มาก	4.31	0.49	มาก
5. ด้านผลกระทบ	4.34	0.69	มาก	4.33	0.70	มาก	4.53	0.50	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	4.32	0.53	มาก	4.23	0.57	มาก	4.42	0.45	มาก

ตาราง 1 ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรของผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองและอาจารย์
ระดับอุดมศึกษา

จากตาราง 1 พบว่า ผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครองและอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว ผู้บริหารและอาจารย์มีความคิดเห็นสูงที่สุดในด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$; S.D.=0.60) ส่วนนักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสูงที่สุดในด้านผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$; S.D.=0.70) และอาจารย์ระดับอุดมศึกษา มีความคิดเห็นสูงที่สุดในด้านผลกระทบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$; S.D.=0.50) และจากข้อมูลจากงานทะเบียนและรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report; SAR) ปีการศึกษา 2563 พบว่า มีจำนวนนักเรียนร้อยละ 81.22 ของนักเรียนทั้งหมดมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยระดับ 2.5 ขึ้นไป ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าเป้าหมายที่กำหนดร้อยละ 70 และสถานศึกษามีผลงานนักเรียนที่สร้างชื่อเสียงด้านวิชาการและกิจกรรมดีเด่นในระดับนานาชาติ จำนวน 3 รายการ และระดับชาติ จำนวน 30 รายการ

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ จากข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นในการสนทนากลุ่ม ของคณะกรรมการวิชาการของโรงเรียน และจากในท้ายของแบบสอบถามยังมีข้อคำถามในลักษณะปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น สามารถสรุปได้เป็นประเด็นต่อไปนี้

2.1 ด้านบริบท (Context; C) ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยทันต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เปลี่ยนแปลงตามโครงสร้างใหม่ของสังคมโลก 2) โครงสร้างหลักสูตรควรมีรายวิชาที่แสดงจุดเน้นที่ชัดเจนของหลักสูตรโดยการปรับเปลี่ยนรายวิชาที่เป็นรายวิชาเพิ่มเติมและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่พัฒนาสมรรถนะทักษะ (Hard Skills) ควบคู่กับบรรณทักษะ (Soft Skills)

ของผู้เรียน เช่น รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสถิติ เศรษฐศาสตร์การเงิน 3) คำอธิบายรายวิชาควรมีการปรับลดหรือบูรณาการตัวชี้วัดให้มีความเหมาะสมสะท้อนพฤติกรรมของนักเรียน มีความยืดหยุ่นต่อบริบทของโรงเรียนและมีแบบฟอร์มการเขียนเพื่อความเข้าใจและทำให้เห็นภาพตลอดแนวของการจัดรายวิชา

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input; I) อาจารย์ต้องปรับเปลี่ยนวิธีคิดมุมมองใหม่ (Growth Mindset) ให้ทันต่อยุคของการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมผู้สูงอายุ และความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดดที่รุนแรงและรวดเร็ว โดยการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้บุคลากรได้พัฒนาองค์ความรู้ในด้านหลักสูตร ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ตลอดจนใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2.3 ด้านกระบวนการ (Process; P) ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตร ควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมศักยภาพของอาจารย์เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ตอบโจทย์ตามวิสัยทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้อาจารย์จัดการเรียนการสอนโดยการบูรณาการภายในและข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตลอดจนการเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาด้านจริยธรรมเพื่อสร้างค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียนให้มากขึ้น

2.4 ด้านผลผลิต (Product; P) ผู้ปกครองและอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นว่า นักเรียนที่จบจากหลักสูตรมีสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและสถานศึกษากำหนด รวมทั้งมีจุดเด่น คือ การมีความพร้อมด้านวิชาการและกล้าแสดงออก ซึ่งอาจารย์ระดับอุดมศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรสนับสนุนให้ชุมชนภายนอกได้รับรู้ศักยภาพของนักเรียนโดยโรงเรียนควรจัดกิจกรรมที่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะของนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง ตลอดจนมีความเป็นผู้นำและรู้จักแบ่งปันต่อผู้อื่น

2.5 ด้านผลกระทบ (Impact; I) นักเรียนและอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นต่อผลที่ได้รับจากหลักสูตรสถานศึกษา คือ การมีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการเรียน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความภาคภูมิใจและผูกพันต่อโรงเรียนในระดับมาก ทั้งนี้ อาจารย์ระดับอุดมศึกษาได้เสนอแนะว่า ควรพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ทักษะที่จำเป็นในการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยให้มากขึ้น

เช่น การคิดขั้นสูง ภาษาต่างประเทศ การบริการชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนและเป็นผู้พัฒนานวัตกรรมที่ตอบสนองต่อความมุ่งหวังของชาติ

อย่างไรก็ดี จากการวิเคราะห์และสรุปตีความประเด็นต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองได้เสนอแนะว่า หลักสูตรนี้ควรปรับปรุงในด้านบริบท ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์และผู้บริหารได้เสนอแนะว่า หลักสูตรนี้ควรปรับปรุงในด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ และอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นได้เสนอแนะว่าหลักสูตรนี้ควรปรับปรุงในด้านผลผลิต

อภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบชิปปี้ไอโมเดล ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

1.1 ด้านบริบท (Context; C) ผลการประเมินหลักสูตรในด้านบริบท โดยภาพรวมจากความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียนและผู้ปกครองพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตรและเกณฑ์การจบการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้กำหนดวิสัยทัศน์ โครงสร้างหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนและเกณฑ์การจบหลักสูตรมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) สอดคล้องกับงานวิจัยของสุลาวัลย์ หงส์ปาน และคณะ (2556) ที่ศึกษาเรื่องการติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ผลวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ต่อการใช้และการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน และสถานศึกษามีการจัดการศึกษาที่ยึดถือแนวความเชื่อที่ว่า มนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาได้เจริญงอกงามได้ด้วยการศึกษา และเคารพในคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล มีวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาที่สอดคล้อง

กับความต้องการและสภาพของสังคมปัจจุบัน “เป็นโรงเรียนต้นแบบผลิตนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อสร้างนวัตกรรมยุคดิจิทัล และร่วมผลิตครูมืออาชีพ”

1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า (Input; I) ผลการประเมินหลักสูตรในด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมจากความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียนและผู้ปกครอง พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการจัดสรรด้านงบประมาณที่เพียงพอ และได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานต้นสังกัด อาจารย์มีความพร้อมและศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ มีคุณสมบัติตรงตามวิชาที่สอน และมีการประสบการณ์สอนเป็นอย่างดี สามารถจัดการเรียนการสอนและใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างหลากหลาย นอกจากนี้ ยังมีความพร้อมในด้านสื่อ เทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ ด้วยโรงเรียนมีที่ตั้งอยู่ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญของชุมชนการเรียนรู้ที่มีขนาดใหญ่ มีแหล่งการเรียนรู้ทางการศึกษาที่มีความพร้อมและมีเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยเพื่อสร้างนิเวศการเรียนรู้ เช่น คณะ/วิทยาลัยต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โรงพยาบาลศรีนครินทร์ สำนักหอสมุด (KKU Library) อุทยานวิทยาศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (KKU Science Park) หอศิลป์วัฒนธรรมและสนามกีฬา 50 ปี ซึ่งมีบุคลากรในมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ ที่สามารถเชิญเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ตรงสาขาวิชา ตลอดจนมีชมรมผู้ปกครองและครูที่มีความหลากหลายในการประกอบอาชีพและความพร้อมที่จะให้การสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้เป็นอย่างดี ดังนั้น นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง) จึงมีโอกาเข้าถึงสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้และข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองอย่างรอบด้านซึ่งปัจจัยและสิ่งแวดล้อมดังกล่าวทำให้นักเรียนได้รับการกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ต้องการพัฒนาดตนเองตามศักยภาพ พร้อมที่จะยอมรับและปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม สามารถบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ของวิสัยทัศน์ พันธกิจสถานศึกษาที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของภาสกร ภักดีศรีแพง (2562) ที่ได้ทำการประเมินหลักสูตรโปรแกรมเน้นความสามารถทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาพบว่า ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมในระดับมาก

1.3 ด้านกระบวนการ (Process; P) ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการ ในประเด็นการบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมจากความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ นักเรียน และผู้ปกครอง พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมี

กระบวนการบริหารหลักสูตรที่ชัดเจนและต่อเนื่อง โรงเรียนมีการวิเคราะห์หลักสูตรของโรงเรียนก่อนนำไปใช้ ผู้บริหารได้จัดการะงานการสอนของอาจารย์ในแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมและตรงกับคุณวุฒิ กำหนดปฏิทินการศึกษา ตารางการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดสัปดาห์ ส่งเสริมให้อาจารย์เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศภายในและนำผลการนิเทศไปใช้เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับวัชร บวรณสิงห์ (2548) และ นิตยา เปลื้องนุช (2555) ที่อธิบายว่า การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเข้าใจว่า โรงเรียนของตนเองเป็นระบบที่ประกอบด้วยระบบย่อย และกระบวนการต่าง ๆ อย่างถ่องแท้ โดยนำข้อมูลที่ได้ไปพิจารณาเพื่อตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา นอกจากนี้ รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ปรับวิธีการเรียนและการสอนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในรูปแบบออนไลน์ (Online) ออนไซต์ (On-site) และผสมผสาน (Hybrid) ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น โปรแกรม Zoom Meetings, Discord, Microsoft Teams และใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้เป็นห้องเรียนเสมือนในการเรียนรู้นอกเวลา เช่น EduLearn, Google Classroom เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีคุณภาพภายใต้สถานการณ์ที่ไม่ปกติ มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับหลักสูตรของโรงเรียน มุ่งเน้นการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) และการประเมินเพื่อตัดสิน (Summative Assessment) มีการกำหนดเกณฑ์ที่ชัดเจน และใช้วิธีการหลากหลายในการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับอิทธิเดช น้อยไม้ (2564) ที่ได้ประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โปรแกรมภาษาอังกฤษ-คณิตศาสตร์ ที่ผลการประเมินด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านผลผลิต (Product; P) ผลการประเมินหลักสูตรในด้านผลผลิต โดยภาพรวมจากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง และอาจารย์ระดับอุดมศึกษาพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โดยนักเรียนมีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมจากหลักสูตรแกนกลางฯ คือ รักสิ่งแวดล้อม จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้

ตระหนักและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เพื่อการมีส่วนร่วมในการจัดการและอยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attributes) ผ่านกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติ การทำงานเป็นทีมเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนตามศักยภาพ เช่น ค่ายส่งเสริมศักยภาพสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ค่ายเสริมสร้างแรงบันดาลใจและการค้นหาตัวตนเพื่อการศึกษาต่อ ฯลฯ กิจกรรมเหล่านั้นเสริมสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน ซึ่งสูงกว่าค่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของทิพยาภา มานะสม (2564) ที่ได้ทำการประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โปรแกรมภาษาอังกฤษ-สังคมพบว่า ผลการประเมินด้านผลผลิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านผลกระทบ (Impact; I) ผลการประเมินหลักสูตรในด้านผลกระทบ โดยภาพรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ อาจารย์ในระดับอุดมศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากโรงเรียนมีการใช้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โดยนักเรียนมีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมิน นักเรียนโรงเรียนสาธิตมีองค์ความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ที่เพียงพอเพื่อนำไปใช้ต่อยอดการเรียนรู้ในแต่ละสาขาวิชาหรือการเรียนรู้ในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสูงขึ้นได้ มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความภาคภูมิใจและผูกพันต่อโรงเรียน อัตลักษณ์ที่ชัดเจนของนักเรียนโรงเรียนสาธิต คือ วิชาการเด่น กล้าแสดงออก ซึ่งถือเป็นจุดแข็งของนักเรียน นอกจากนี้ นักเรียนยังได้รับสิทธิ์พิจารณาเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยความร่วมมือและโครงการต่าง ๆ ระหว่างโรงเรียน คณะ/วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ดังที่ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ (2561) ได้อธิบายว่า กระบวนการที่เกิดจากผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ร่วมกันตรวจสอบคุณค่าเกี่ยวกับความเหมาะสม ทั้งในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตร รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้และวิธีการประเมินหลักสูตร ข้อมูลที่ได้จึงนำมาสู่การปรับปรุงหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับมาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ (2560) ที่ได้ประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า ด้านผลกระทบในองค์ประกอบด้านประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเสนอแนวทางการพัฒนาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) พบว่า การประเมินหลักสูตรเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นที่จะต้องประเมินทุก 3 ปี เพื่อให้มีความทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังที่ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2564) ได้อธิบายถึงแนวโน้มของการพัฒนาหลักสูตรในอนาคตไว้ว่า สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ให้สอดคล้องกับทักษะในอนาคตที่เปลี่ยนไป โดยสร้างหลักสูตรที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตอย่างจริงจัง ตลอดจนปรับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการท่องจำสู่การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งข้อเสนอแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ด้านบริบทโรงเรียนควรมีหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง เช่น หลักสูตรศิลป์-ภาษา หลักสูตรที่สามารถเรียนร่วมกับคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่นตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา (ธนาคารหน่วยกิต) ควรปรับลดหรือบูรณาการตัวชี้วัดให้มีความเหมาะสมและสะท้อนพฤติกรรมของผู้เรียนได้ ในด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการควรส่งเสริมให้ผู้สอนบูรณาการการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของบางรายวิชายังไม่เชื่อมต่อกับชีวิตจริงของผู้เรียนและอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีกับวิถีชีวิตให้มากขึ้น ควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมและพัฒนาด้านจริยธรรมเพื่อสร้างค่านิยมตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับบุรฉิราพร งามศิริ และคณะ (2564) ที่ได้ประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) พบว่า หลักสูตรปกติควรมีการปรับลดจำนวนตัวชี้วัดให้เหลือเท่าที่จำเป็นและปรับข้อความให้สามารถวัดพฤติกรรมของผู้เรียนได้ ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการด้านสะเต็มศึกษา (STEM Education) สำหรับด้านผลผลิตและด้านผลกระทบ ควรพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คุณธรรม จริยธรรม ความเชื่อมั่นและการเห็นคุณค่าในตนเอง ตลอดจนความเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ควรพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้ทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยมากขึ้น เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง ภาษาต่างประเทศ การบริการชุมชน สอดคล้องกับอรุณี สาลี (2563) และสทวรรษัญ พลหาญ (2566) ที่พบว่า

ทักษะที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และทักษะแห่งอนาคตสำหรับคนรุ่นใหม่หรือผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ด้านการคิด (Thinking) ด้านการพัฒนาตนเอง (Self-development) ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น (Relationships) ด้านความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) ด้านเศรษฐศาสตร์ (Economics) ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Science, Information, and Communications Technology) และด้านการเป็นผู้นำและการเป็นพลเมืองที่ดี (Leadership & Civic Responsibility) และต้องมีการพัฒนาจิตสำนึกต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกต่อการเป็นพลเมืองและจรรยาบรรณให้สังคมในอนาคตอยู่

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือ การประเมินหลักสูตรเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องประเมินเพื่อให้มีความทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก สำหรับหลักสูตรสถานศึกษาที่มีการนำไปใช้และดำเนินการจนเสร็จสิ้นแล้ว ควรมีการประเมินหลักสูตรที่เป็นรูปแบบทั้งระบบและมีความต่อเนื่อง ดังนี้

1) การประเมินบริบท (C) ทำให้ทราบผลลัพธ์การดำเนินงานว่า มีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และข้อมูลที่น่าไปช่วยในการตัดสินใจการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรซึ่งนำไปสู่การกำหนดรายวิชา เวลาเรียนในโครงสร้างหลักสูตร ตลอดจนการนำไปปรับเปลี่ยนการเขียนคำอธิบายรายวิชา เกณฑ์การจบหลักสูตรขององค์ประกอบหลักสูตร

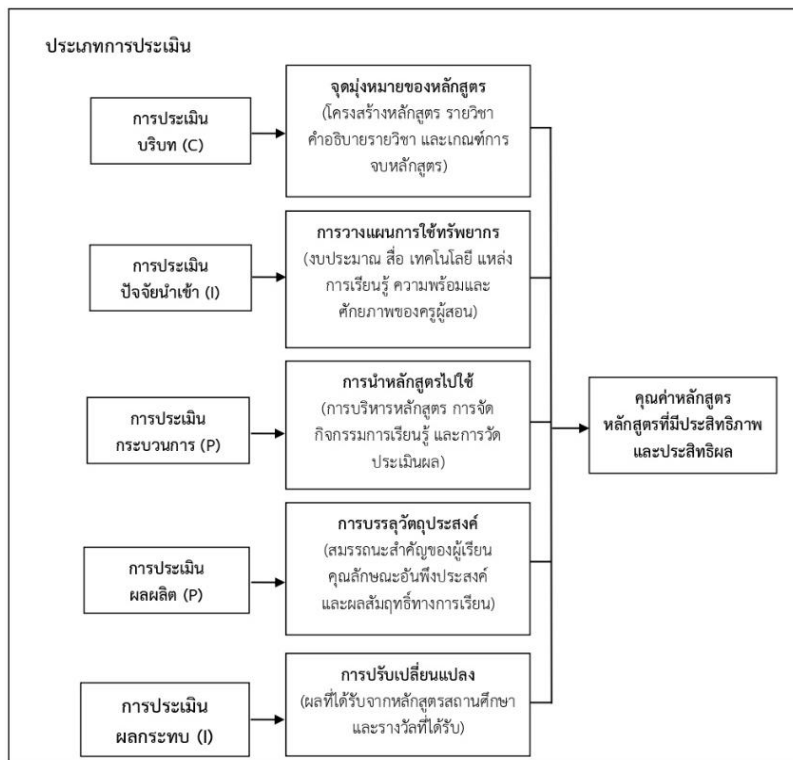
2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (I) ทำให้ทราบผลลัพธ์การดำเนินงานว่า มีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และข้อมูลที่น่าไปช่วยตัดสินใจในการวางแผนการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณ สื่อ เทคโนโลยี แหล่งการเรียนรู้ ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน

3) การประเมินกระบวนการ (P) ทำให้ทราบผลลัพธ์การดำเนินงานว่า มีความสอดคล้องเหมาะสมอยู่ในระดับมากและข้อมูลที่น่าไปช่วยในการตัดสินใจสู่การแก้ไขส่วนที่บกพร่องขณะดำเนินการในขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

4) การประเมินผลผลิต (P) ทำให้ทราบว่า นักเรียนที่จบหลักสูตรเกิดผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

5) การประเมินผลกระทบ (I) ผลการประเมินและข้อมูลสะท้อนกลับจากอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาทำให้ทราบผลที่เกิดขึ้นในระยะยาวหลังการใช้หลักสูตร ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญให้กับโรงเรียนได้นำไปพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้และต่อยอดสำหรับการเรียนในระดับอุดมศึกษา

ชิปปี้ไอโมเดลจึงเป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบการประเมินแบบต่อเนื่อง ทำให้ผู้ที่นำรูปแบบนี้ไปใช้ได้ทราบข้อมูลทั้งด้านผลลัพธ์ของการดำเนินการว่า มีความสอดคล้องเหมาะสมระดับใด มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อช่วยในการตัดสินใจและนำไปเป็นแนวทางที่นำไปสู่การแก้ไข เปลี่ยนแปลง องค์ประกอบใดในหลักสูตรหรือปรับปรุงกระบวนการใดในขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กระบวนการประเมินหลักสูตรแบบชิปปี้ไอโมเดล

สรุป

ผลการประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ไอโมเดล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการประเมินหลักสูตรฯ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนและผู้ปกครองมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับอาจารย์ระดับอุดมศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านผลผลิตมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และด้านผลกระทบมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรฯ พบว่า โรงเรียนควรมีหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนและผู้ปกครอง ได้แก่ หลักสูตรศิลป-ภาษา หลักสูตรที่สามารถเรียนร่วมกับคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา (ธนาคารหน่วยกิต) ควรปรับลดหรือบูรณาการตัวชี้วัดให้มีความเหมาะสมและสะท้อนพฤติกรรมของผู้เรียนได้ ควรส่งเสริมให้ผู้สอนมีการบูรณาการการเรียนรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ของบางรายวิชายังไม่เชื่อมต่อกับชีวิตจริงของผู้เรียน และอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีกับวิถีชีวิตให้มากกว่านี้ ควรมีรายวิชาที่ส่งเสริมและพัฒนาด้านจริยธรรมเพื่อสร้างค่านิยมตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2564). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (ฉบับปรับปรุง). นนทบุรี: เอ็มดี ออล กราฟิก.
- ทิพยาภา มานะสม. (2564). การประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โปรแกรมอังกฤษ-สังคม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. 32 (2), 106-119.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*, พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: วี.อินเตอร์ พรินท์.
- ธีรชัย เนตรณอมศักดิ์. (2561). *การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา*. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- นิตยา เปลื้องนุช. (2555). *การบริหารหลักสูตร*, พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ภาสกร รักดีศรีแพง. (2562). การประเมินหลักสูตรโปรแกรมเน้นความสามารถทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*. 13 (1), 97-106.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (23 กุมภาพันธ์ 2555). *ข้อบังคับมหาวิทยาลัยขอนแก่น ว่าด้วยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2555*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2566, จาก https://home.kku.ac.th/meeting/Document/regs_sathit2555.pdf
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2553). *คู่มือการประเมินหลักสูตร*. นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2560). การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2556) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ*. 10 (2), 1198-1216.
- รุจิราพร รามศิริ และคณะ. (2564). การประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 13 (2), 498-517.
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง). (2561). *หลักสูตรวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ขอนแก่น: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง). (เอกสารอัดสำเนา)
- วัชร บวรณสิงห์. (2548). *การบริหารหลักสูตร*, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สหวรัชญ์ พลหาญ. (2566). ทักษะแห่งอนาคตสำหรับคนรุ่นใหม่: การทบทวนวรรณกรรมแบบกำหนดขอบเขต. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 46 (1), 56-75.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2554). *บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสอง* (พ.ศ. 2549-2553) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2563). *การประเมินหลักสูตร: ทฤษฎีและปฏิบัติ*. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุธิดา ฝาพรม. (2563). การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21. *วารสารการศึกษาไทย*. 17 (2), 55-60.
- สุลาวัลย์ หงส์ปาน และคณะ. (2556). การติดตามและประเมินการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 19 (1), 183-190.
- อรุณี สาลี. (2563). ทักษะในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 กับความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น*. 7 (3), 52-61.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2564). การประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โปรแกรมอังกฤษ-คณิตศาสตร์. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*. 23 (3), 382-394.
- Skilbeck, M. (1984). *School Based Curriculum Development*. London: Harper & Row Publishers.
- Stufflebeam, D. L., et al. (1971). *Educational Evaluation and Division Making*. Itasca, IIT: Peacock.
- Stufflebeam, D. L. and Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation Theory, Models and Applications*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rded. New York: Harper and Row Publications.

การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ
โดยใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร
Solving Math Problems of Adding and Subtracting Using
Multimedia for Students with Hearing Impairments in
Mattayom Suksa 1, Anusarn Sunthorn School for the Deaf

กฤติกานต์ คำจันทร์แก้ว^{*1}, วารุณี โพธาสินธุ์², ศรีทัย สุขยศศรี³
Krittikarn Khamchankaew¹, Varunee Pothasin², Srithai Sukyossri³

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Master of Education Program in Curriculum and Instruction,
Faculty of Social Sciences and Liberal Arts, North-Chiang Mai University
First/Corresponding Author, E-mail: beam-27@hotmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อประสมตามเกณฑ์ E1/E2 เท่ากับ 80/80 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 8 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยสื่อประสมแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ จำนวน 4 เรื่อง แบบประเมินคุณภาพของสื่อประสม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ประสิทธิภาพสื่อประสมการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ มีค่าเท่ากับ 80.31/81.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 2) คะแนน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ($\bar{X}=32.75$) มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}=15.38$) องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การสร้างสื่อการเรียนการสอนซึ่งเป็นวิธีทัศน์ที่มีภาษามือและสื่อที่เป็นรูปภาพ สามารถเพิ่มความรู้ความสามารถด้านวิธีการแก้โจทย์ปัญหาได้ นอกจากนี้ การใช้ภาษามือประกอบมีความเหมาะสมกับกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมากกว่าสื่อที่มีเพียงรูปภาพ

คำสำคัญ: การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์; ความบกพร่องทางการได้ยิน; สื่อประสม

Abstract

The results of this study aim 1) to establish and determine the efficacy of multimedia according to criteria E1/E2 equal to 80/80 and 2) to study the achievement before and after learning about solving math problems using multimedia for students with hearing impairments. This study is quasi-experimental research. The sample group is students with hearing impairments in Mattayom Suksa 1, Anusan Sunthorn School for the Deaf, in the academic year of 2022. Eight students are selected from a specific selection. The tools used in the study are 4 units of multimedia for solving math problems of adding and subtracting, a quality assessment of multimedia, a test for measuring achievement of solving math problems. The data analysis is performed by mean, percentage, and standard deviation.

The findings are as follows: 1) multimedia efficacy of solving math problems of the adding and subtracting is 80.31/81.87, which is above the 80/80 criteria and 2) the achievement score after studying ($\bar{X}=32.75$) with multimedia of math problem solving of the adding and subtracting is higher than before studying ($\bar{X}=15.38$). The body of knowledge indicates that the creation of educational materials which is video with sign language and visual media can increase the knowledge of the solution to the problem. Furthermore, the sign language is more suitable for students with hearing impairment than media with only pictures.

Keywords: Math Problem-solution; Hearing Impairment; Multimedia

บทนำ

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการได้ยินลดลงหรือสูญเสียการได้ยินทั้งหมด ซึ่งเกิดขึ้นได้ตั้งแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง เช่น ประสาทหูเสื่อม กรรมพันธุ์ อุบัติเหตุ การได้ยินเสียงดังเป็นเวลานาน การเจ็บป่วย ฯลฯ ลักษณะอาการที่พบได้ทั่วไป คือ การได้ยินเสียงพูดของผู้อื่นไม่ชัดเจน ไม่สามารถเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูด มักให้ผู้อื่นพูดซ้ำหรือดังขึ้น ไม่สามารถหาแหล่งที่มาของเสียง เป็นต้น อาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เช่น เด็กไม่ตอบสนองเมื่อได้ยินเสียง เด็กจะไม่พูดหรือไม่ออกเสียงตาม เรียนรู้ที่พูดได้ช้าหรือพูดไม่ชัดเจน บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจะสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ระดับหูตึงน้อยจนถึงหูหนวก โดยคนหูตึงเป็นบุคคลที่ยังพอได้ยิน โดยทั่วไปจะใช้เครื่องช่วยฟัง หากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินน้อยกว่า 90-26 เดซิเบล คนหูหนวกเป็นบุคคลที่สูญเสียการได้ยินไม่สามารถเข้าใจผ่านการพูด หากตรวจวัดการได้ยินจะมีการสูญเสียการได้ยินตั้งแต่ 90 เดซิเบลขึ้นไป ส่งผลให้การเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินช้ากว่าเด็กที่มีการได้ยิน รวมถึงไม่สามารถเข้าใจคำที่ยาก ซับซ้อนหรือเป็นรูปธรรม การเรียนการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินจึงไม่ควรเป็นเพียงตัวอักษรหรือการบรรยาย แต่ควรนำเสนอประเภทต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจมากขึ้น ดังที่พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (2551) มาตรา 5 ระบุไว้ว่า คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา คนพิการเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น คนพิการได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ มีข้อจำกัดอย่างมากมายและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคอย่างมากสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ เรื่องของการคิดคำนวณทางภาษา การคิดอย่างเป็นระบบ เป็นที่

ทราบคืออยู่แล้วว่า นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินได้สูญเสียการได้ยินทำให้เรียนรู้ด้านการคิดคำนวณและด้านภาษาได้อย่างยากลำบาก เพราะจะเรียนรู้คำศัพท์ได้ในวงจำกัด คำศัพท์และวิธีการบางอย่างยากแก่การอธิบายด้วยภาษามือหรือบางครั้งไม่ปรากฏในภาษามือ สำหรับวิชาคณิตศาสตร์ที่ผู้ศึกษาได้รับมอบหมายให้ทำการสอน ก็พบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะการเรียนในห้องเรียนที่มีสื่อเป็นใบความรู้ โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ หรือเขียนเนื้อหาบนกระดานให้นักเรียนศึกษาจากใบความรู้หรืออ่านเนื้อหาบนกระดานและตอบคำถาม นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามได้ หลังจากครูอธิบายเนื้อหา นักเรียนสามารถตอบคำถามด้วยภาษามือได้เป็นบางส่วน แต่เมื่อให้ตอบคำถามเป็นภาษาเขียน นักเรียนไม่สามารถเขียนตอบได้ เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมดังกล่าวซ้ำ ๆ นักเรียนเริ่มไม่มีความสุขในการเรียน เกิดความท้อแท้และไม่อยากเรียน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่บรรลุตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งส่งผลต่อเนื่องไปยังการประเมินระดับชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของปีการศึกษา 2564 โดยเป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ ผลการประเมินของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 28.9 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน

การนำสื่อประสมมาเป็นนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ เป็นการเพิ่มความเข้าใจ ความรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและดึงดูด โดยงานวิจัยที่สามารถแก้ปัญหานั้นได้ การใช้สื่อการสอนหลายชนิดในการสอนแต่ละชั่วโมงการสอน โดยให้ความสัมพันธ์กันเป็นไปอย่างมีระบบ จะเป็นผลดีว่าการใช้สื่ออย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของจุฑาทิพย์ เรืองงาม และคณะ (2562) ที่กล่าวว่า การใช้สื่อประสมช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด เข้าใจได้ง่าย รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ เข้าใจบทเรียนได้อย่างถ่องแท้และช่วยสอนนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันให้บรรลุจุดประสงค์ในการเรียน ช่วยประหยัดเวลาในการสอนช่วยให้นักเรียนรู้จักสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม ซึ่งสอดคล้องกับบุรจิภา โพธิ์สุวรรณ (2540) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อประสม ประกอบด้วยกิจกรรมหลายรูปแบบและสื่อการสอนหลายประเภท เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่าย มีความกระตือรือร้น เอาใจใส่และให้ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการแก้โจทย์ปัญหา

คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้สื่อประสมเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อประสม สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร ตามเกณฑ์ E1/E2 เท่ากับ 80/80

2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ ก่อนและหลังเรียน โดยใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทร

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการดำเนินการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Design)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้การเลือกแบบเจาะจง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 8 คน โดยเลือกจากการที่ผู้เรียนผ่านการประเมินคุณภาพผู้เรียนจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในปีการศึกษา 2564

3. ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้ ตัวแปรอิสระ คือ สื่อประสมการแก้โจทย์ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์การบวกและการลบ ส่วนตัวแปรตาม คือ การแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) สื่อประสมการแก้โจทย์ปัญหาโจทย์คณิตศาสตร์การบวกและการลบ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

4.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของสื่อประสม

4.1.1 การออกแบบสื่อประสมในรายวิชาคณิตศาสตร์ได้ยึดหลักการสอนที่เกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัว โดยการสร้างชุดสื่อประสมการบวกและการลบ เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและเรียนรู้ทักษะการแก้โจทย์ปัญหาการบวกและการลบ โดยสื่อที่ใช้จะเลือกคำศัพท์และจำนวนตัวเลขที่ผู้เรียนมักพบเจอในชีวิตประจำวันเพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจและทบทวนบทเรียนในคราวเดียวกัน สำหรับชุดฝึกทักษะในรายวิชาคณิตศาสตร์ เป็นเนื้อเรื่องที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสิ่งใกล้ตัว โดย

เรียงลำดับกิจกรรม ดังนี้ (1) สิ่งของใกล้ตัว (2) ในร้านค้ามีอะไร (3) เครื่องใช้ไฟฟ้า (4) ผลไม้หายไปไหน

4.1.2 การตรวจสอบคุณภาพของสื่อประสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินดัชนีความสอดคล้องและคุณภาพของสื่อประสมทั้ง 4 เรื่อง พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เนื้อหาของสื่อประสมมีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและประเด็นปัญหา รูปแบบมีความเหมาะสม รวมถึงมีความสอดคล้องเหมาะสมกับธรรมชาติวิชา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.80, 0.80, 0.80 และ 0.84 ตามลำดับ ซึ่งคำนวณได้ค่ามากกว่า 0.5 เป็นค่าที่สามารถนำไปใช้ได้

4.1.3 การปรับปรุงสื่อประสมในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ให้ถูกต้องและเหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปใช้จริง

4.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4.2.1 การสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหารายวิชาคณิตศาสตร์ 4 เรื่อง เรื่องละ 10 ข้อ รวม 40 ข้อ

4.2.2 การตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า แบบทดสอบมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียนและกลุ่มนักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ 0.94 ซึ่งคำนวณได้ค่ามากกว่า 0.5 เป็นค่าที่สามารถนำไปใช้ได้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกขั้นตอนได้ ดังนี้ 5.1 การดำเนินการทดสอบก่อนเรียน 5.2 การดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้และทำแบบฝึกทักษะตามตารางเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 แต่ละหน่วยการเรียนรู้ใช้เวลาสอน 3 ชั่วโมง ทั้งหมดใช้เวลา 4 สัปดาห์ในการสอน 5.3 การดำเนินการทดสอบหลังเรียน

ผลการวิจัย

การวิจัยพบผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของสื่อประสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน แสดงได้ดังตาราง 1

จำนวนนักเรียน	คะแนนระหว่างเรียน คะแนนเต็ม 40 คะแนน		คะแนนการทดสอบ คะแนนเต็ม 40 คะแนน	
	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ	คะแนนเฉลี่ย	คิดเป็นร้อยละ
8	32.12	80.31	32.75	81.87

ตาราง 1 ผลการหาประสิทธิภาพของสื่อประสมการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ

จากตาราง 1 พบว่า ประสิทธิภาพของสื่อประสมการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์การบวกและการลบ ด้านกระบวนการ (E1) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.12 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.31 ด้านผลลัพธ์ (E2) มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.75 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.87

2. การวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวกและการลบแสดงได้ดังตาราง 2

คนที่	ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)	ทดสอบหลังเรียน (Post-test) (คะแนนเต็ม 40 คะแนน)
1	14	35
2	17	34
3	16	34
4	13	28
5	18	36
6	15	33
7	13	28
8	17	34
$\bar{X}$	15.38	32.75

ตาราง 2 ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาการบวกและการลบโดยใช้สื่อประสม

จากตาราง 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน 15.38 ($\bar{X}=15.38$) และค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน 32.75 ($\bar{X}=32.75$)

อภิปรายผล

จากการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ โดยใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทรมีวัตถุประสงค์ 2 ข้อ ดังนี้

1. สื่อประสมได้ถูกพัฒนาขึ้นจากการทดสอบก่อนเรียนเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ โดยพัฒนาการตามศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายและธรรมชาติการรับรู้ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน คือ การรับรู้ผ่านการมองเห็นและการปฏิบัติจริง การนำบัตรคำ บัตรภาพ วีดิทัศน์ที่ประกอบไปด้วยภาษามือและของจริง มาใช้ในการเรียนการสอนพบว่า สื่อประสมช่วยให้เกิดการกระตุ้นการเรียนรู้ ดึงดูดความสนใจ ทบทวนบทเรียนได้ง่าย อธิบายสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น ขยาย

สิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ดังจะดูได้จากภาพรวมมีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ที่กำหนด คือ 80.31/81.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 และเป็นไป ตามจุดประสงค์ข้อที่ 1 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสื่อประสมการแก้ไขภัยปัญหา คณิตศาสตร์การบวกและการลบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการสร้างอย่างเป็นระบบและมีการวิเคราะห์ ปัญหา ศึกษารายละเอียดของหลักสูตร ดำเนินการเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม นำมาเป็น หัวข้อ ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และนำมาเป็นแนวทางในการเรียบเรียงเนื้อหาของสื่อประสมในแต่ละชุด โดยมีบัตร ภาพ บัตรคำ วิดีทัศน์ภาษามือและของจริง และข้อสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การ เรียนรู้ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความเหมาะสม แก้ไขปรับปรุงตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำไปใช้ในการเรียนการสอนจริงกับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงทำให้สื่อประสมการแก้ไขภัยปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการ ลบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิณีสภา พัทธธนโรจน์ และพริ้มไพร วงศ์ชมพู (2564) ที่ กล่าวว่า การนำสื่อต่าง ๆ ที่นำมารวมไว้ในสื่อประสม เช่น ตัวอักษร ภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอจะต้องมีความเหมาะสมซึ่งสื่อที่มีคุณภาพควรได้รับการ ตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อให้อยู่ในระดับที่ต้องการก่อนจะนำไปใช้ ดังนั้น สื่อประ สมควร จะได้รับการประเมินทั้งคุณภาพของสื่อที่มีต่อการเรียนการสอนการออกแบบ หน้าจอการใช้งานและประสิทธิภาพของสื่อประสมด้วย การพัฒนาสื่อประสมโดย ประยุกต์ใช้คอมพิวเตอร์ผสมผสานรูปแบบการนำเสนอข้อมูล รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และออกแบบให้ตอบสนองต่อการรับรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองในรูปแบบของ ภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียงและวิดีโอที่จะช่วยอธิบายเนื้อหาในเรื่องที่เรียน ได้ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ซึ่งผลการเรียนรู้นั้นสะท้อน ผ่านค่าเฉลี่ยคะแนนการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนกับแบบทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 80.86 และ 81.07 ตามลำดับแสดงว่า มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ (E1/E2) เท่ากับ 80.86/81.07 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนศักดิ์ แสนสำราญ และคณะ (2564) ที่เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มมา 1 ห้องเรียน ในแต่ละห้องจะประกอบไปด้วยนักเรียนที่มีความสามารถเก่ง ปานกลางและอ่อน การ จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้สื่อประสมช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหา บทเรียนที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมได้ง่ายขึ้นในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด

ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมที่เน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้นจากเวลาที่จำกัด สอดคล้องกับแนวคิดของกาเย การผลิตสื่อการสอน จะต้องคำนึงถึงนักเรียนในด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน ความสามารถด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคม โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สื่อประสมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของภักดามลย์ ลัมพะบุตร (2545) พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนสำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยินมีประสิทธิภาพ 76.33/79.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 70/70 โดยคอมพิวเตอร์เป็นสื่อที่มีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย อีกทั้งบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีสื่อผสมเพื่อช่วยในการรับรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นั่นคือ การรับรู้ทางสายตา ซึ่งนำภาพวีดิทัศน์ภาษามือมาใช้ประกอบในบทเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจบทเรียนง่ายยิ่งขึ้นจากการอ่านภาพภาษามือจากภาพวีดิทัศน์

2. ผู้วิจัยได้ประเมินความสามารถของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 8 คน ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนที่สอดคล้องต่อระดับความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบแผนการสอนที่แสดงถึงการสอนที่หลากหลาย ทั้งวิธีการสอน ไม่ว่าจะเป็น บทบาทสมมติ การเรียนปนเล่น กิจกรรมในห้องเรียน การนำสื่อที่หลากหลายที่ประกอบไปด้วยบัตรภาพ บัตรคำ วีดิทัศน์ที่ผู้วิจัยแสดงภาษามือมาประยุกต์ใช้ใน ห้องเรียน ทั้งหมดนี้เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ความรู้และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และดึงดูด นอกจากนี้ ยังมีการเสริมแรงทางบวกให้แก่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของณัฐฐา ศรีรอด และกรวิภา สรรพกิจจานง (2564) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากก่อนที่นักเรียนจะเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ นักเรียนยังไม่สามารถ แยกแยะค่าได้แน่ชัดหรือยังไม่มีความรู้ในการแยกประเภทของโจทย์ปัญหา หลังจาก นักเรียนได้เรียนเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์โดยใช้สื่อประสมพบว่า คะแนน การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงขึ้นกว่าการทดสอบก่อนเรียนของนักเรียน ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของพรณวดี ปัญจพรพล (2551) ที่ได้ออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ โดยคำนึงถึงการรับรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน นักเรียนใช้การรับรู้ทางสายตาด้วยภาพเป็นสิ่งสำคัญ ภาพประกอบบทเรียนในสื่อปฏิสัมพันธ์นั้นนับว่า มี

ความสำคัญกับนักเรียนมาก โดยเฉพาะภาพประกอบที่เป็นภาพเคลื่อนไหว เป็นภาพที่ช่วยกระตุ้นและดึงดูดให้นักเรียนสนใจที่จะเรียนสื่อปฏิสัมพันธ์มากกว่าภาพนิ่ง ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงวัย ลักษณะภาพที่เหมาะสม สี ความสนใจของนักเรียนตามวัยต่อภาพประกอบ ซึ่งนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยสื่อปฏิสัมพันธ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอลงกรณ์ อัมพข และวิจิตรา โพธิสาร (2561) ที่ได้จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินโดยออกแบบและพัฒนาสื่อการสอนเพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมพบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เนื่องจากสื่อการเรียนรู้นี้ดังกล่าวมีการนำเสนอเนื้อหา ทั้งรูปแบบของข้อความ ภาพและวีดิทัศน์ภาษามือเพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้คิด กระตุ้นความสนใจชวนให้ติดตามค้นคว้าและเกิดทักษะในการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาทิพย์ เรืองงาม และคณะ (2562) ดังที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมและเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ได้รับการพัฒนามีประสิทธิภาพ 76.89/75.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 แสดงว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ นอกจากนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมทำให้นักเรียนเกิดการสนใจบทเรียนและเนื้อหามากขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับ ดังนี้

1. การสร้างสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ภาษามือ มีความสำคัญมาก เป็นการสื่อความหมายและถ่ายทอดอารมณ์ แทนการพูด รวมถึงการแสดงสีหน้าและกิริยาท่าทางประกอบเพื่อช่วยให้เข้าใจภาษามือมากขึ้น อีกทั้งการเพิ่มภาพหรือวีดิทัศน์ที่ประกอบด้านภาษามือจะช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจบทเรียนง่ายมากขึ้น และยังช่วยให้ประหยัดเวลาในการเรียนรู้และทบทวนบทเรียน

2. ขั้นตอนการเรียนรู้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เนื่องจากผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเรียนรู้ด้วยการมองเห็นและยากต่อการเรียนรู้เรื่องที่ซับซ้อนหรือเป็นเรื่องนามธรรม การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มี

ความบกพร่องทางการได้ยินควรเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวหรือเกี่ยวกับตนเอง โดยมีวัลย์ธรรมแสง (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงแนวคิดการสอนภาษาแบบผสมผสานว่า เกิดขึ้นจากการรวบรวมประสบการณ์การสอนวิชาวิธีสอนภาษาแก่คนหูหนวกระดับปริญญาโทด้านการศึกษาศาสนา สาขาวิชาการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบกับประสบการณ์ด้านการสอนเด็กหูหนวกและการเป็นผู้บริหารโรงเรียนสอนคนหูหนวก มีหลักการสอนที่ต้องวิเคราะห์พัฒนาการเรียนรู้ภาษาของเด็กหูหนวกเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะและพัฒนาการเรียนรู้ภาษาด้านการอ่าน เมื่อนักเรียนเข้าใจในเรื่องใกล้ตัวหรือตนเองแล้ว ผู้สอนมีบทบาทในการเพิ่มบทเรียนหรือประสบการณ์ที่ใกล้ตัวและกว้างขึ้น หากเริ่มต้นด้วยเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับตนเองอาจใช้เวลาในการทำทำความเข้าใจในเรื่องนั้นได้

สรุป

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสื่อประสม หาประสิทธิภาพของสื่อประสม และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนโดยใช้สื่อประสมสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโสตศึกษาอนุสารสุนทรโดยใช้สื่อประสม เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 (E_1/E_2) เท่ากับ 80.31/81.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อีกทั้งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน แสดงให้เห็นว่า สื่อประสมเรื่องการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์การบวกและการลบ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งประกอบไปด้วยบัตรภาพ บัตรคำ วิดีทัศน์ภาษามือและของจริง มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สื่อประสมนี้ยังสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ให้แก่เด็กเกิดความสนใจและช่วยให้เด็กเข้าใจในเรื่องที่ซับซ้อนหรือเป็นนามธรรมได้ง่ายและประหยัดเวลามากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ เรืองงาม และคณะ. (2562). การพัฒนาสื่อประสมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *ศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์*. 3 (2), 30-42.
- ณัฏฐา ศรีรอด และกรวิภา สรรพกิจงานง. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องเวลา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้บทเรียน

- สื่อประสมชุดเวลาพาเพลิน. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 5 (2), 371-382.
- ธนศักดิ์ แสนสำราญ และคณะ. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่องการเรียงสับเปลี่ยนและการจัดหมู่โดย การใช้สื่อประสม. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 23 (2), 181-191.
- พรรณวดี ปัญจพรพล. (2551). การออกแบบสื่อปฏิสัมพันธ์ สำหรับนักเรียนบกพร่องทางการได้ยินชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิชาคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. (5 กุมภาพันธ์ 2551). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 125 ตอนที่ 28 ก. หน้า 1-13.
- ภักดามลย์ ลัมพะบุตร. (2545). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาภาษาไทย สำหรับเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนศึกษาพิเศษจังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มลิวัลย์ ธรรมแสง. (ม.ป.ป.). คนหูหนวก: ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและระบบวิธีสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- รุจิภา โพธิ์สุวรรณ. (2540). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชา คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้บทเรียน สื่อประสมกับการสอนตามคู่มือครู. ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศศิณิสภา พัชรัตนโรจน์ และพริ้มไพร วงศ์ชมภู. (2564). การพัฒนาสื่อประสมเรื่องการ อนุรักษ์และใช้ประโยชน์พืชท้องถิ่นในชุมชนวัดข่อยแล อำเภอมะแตง จังหวัด เชียงใหม่. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 13 (1), 100-114.
- อลงกรณ์ อัมพูช และวิจิตรา โพธิสาร. (2561). การออกแบบและพัฒนาสื่อประสม เรื่องประชาคมอาเซียน ของผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 9 (2), 60-66.

ปัจจัยที่มีผลต่อสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตาม
วัฒนธรรมพื้นบ้านของเกษตรกร แขวงเชียงขวาง
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Factors Affecting the Continuation of the Production of Kai
Noi Sticky Rice according to the Folk Culture of Farmers in
Xiangkhouang Province, Lao People's Democratic Republic

พรแก้ว อานัคคี*¹, พุฒิสรรค์ เครือคำ², สายสกุล ฟองมูล³, กังสดาล กนกหงส์⁴
Phonekeo Anousack¹, Phutthisun Kruekum², Saisakul Fongmul³,
Kangsadan Kanokhong⁴

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Faculty of Agricultural Production, Maejo University

First/Corresponding Author, E-mail: phonekeo82@hotmail.com*

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของเกษตรกร และศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของเกษตรกร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่แขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 313 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$; $S.D.=0.31$) และปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 8 ปัจจัย ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนรายได้รวมของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ดินถือครอง ประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ จำนวนครั้งในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การเข้าร่วมพิธีกรรมทางประเพณี และทัศนคติที่มีต่อการสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่ง

ทั้งหมดมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก องค์ความรู้จากการวิจัย คือ การพบแนวปฏิบัติในด้านประเพณีและความเชื่อ ด้านการเตรียมพื้นที่ ด้านการเพาะปลูก ด้านการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และด้านการใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย

คำสำคัญ: การสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น; ข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย; ข้าวพื้นบ้าน

Abstract

The purposes of this research are to study the level of continuation of rice production of Kai Noi Sticky Rice according to the folk culture of farmers and to study the factors affecting the continuation of the production of Kai Noi Sticky Rice according to the folk culture of farmers. It is a quantitative research. Data are collected by using a questionnaire from the sample group of 313 Kai Noi Sticky Rice farmers in Xiangkhouang Province Lao People's Democratic Republic (Lao PDR). Data analysis is performed by descriptive statistics and multiple regression analysis.

The results show that the farmers have the continuation of the production of Kai Noi Sticky Rice production according to the folk culture in all aspects at a high level ($\bar{X}=3.60$; $S.D.=0.31$) and the factors affecting the continuation of the production of Kai Noi Sticky Rice according to the folk culture are statistically significant at the 0.05 level, totaling 8 factors in the following: age, the highest level of education, total household income, amount of land held, experience in growing Kai Noi Sticky Rice, the number of times in receiving agricultural information, participating in traditional rituals, and the attitude towards the continuation of the cultivation of Kai Noi Sticky Rice according to folk culture, all of which are positively correlated. The body of knowledge from the research is that gaining of practical way in the following aspects: culture and belief, area reparation, cultivation, practice and care, harvest and post-harvest management, and utilization of the Kai Noi Sticky Rice.

Keywords: Local Wisdom Inheritance; Kai Noi Sticky Rice;
Traditional Rice

บทนำ

การปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามหลักการวัฒนธรรมข้าวพื้นบ้านของเกษตรกรแขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ก่อนการเพาะปลูกต้องมีการทำบุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก และกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชน โดยร่วมกันกินเหล้าไหทำด้วยแปลงข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย นอกจากนี้ ยังมีงานสืบสานวัฒนธรรมงานประเพณีบุญผะเหวด การปลูกต้นไม้ม้วนปลอยปลา เป็นต้น เนื่องจากประเพณีหรือกิจกรรมบางกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตรมีการจัดขึ้นทุกปี อันเป็นการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมา เช่น การไปวัดเพื่อตักบาตรข้าวใหม่หลังฤดูกาลเกี่ยวข้าว งานสืบสานวัฒนธรรมงานประเพณีบุญกองข้าวไก่อ้น้อย งานวันเกษตร การพัฒนาลำเหมือง

ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) รายได้จากข้าวคิดเป็นร้อยละ 17.23 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ซึ่งปัจจุบัน สปป. ลาว มีพื้นที่ปลูกข้าวประมาณ 5,455,600 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 80 ของพื้นที่ปลูกพืชทั้งหมดในประเทศ สามารถผลิตข้าวได้ประมาณ 4.12 ล้านตันต่อปี ข้าวเปลือกโดยเฉลี่ยประมาณ 768 กิโลกรัมต่อไร่ อีกทั้งข้าวยังเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญสามารถสร้างรายได้นำเงินเข้าประเทศปีละหลายล้านบาท และยังเป็นพืชที่สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารในประเทศอีกด้วย (Lao Statistics Bureau, 2015)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2559-2563) ของ สปป. ลาว ได้กำหนดเป้าหมายในการผลิตข้าวโดยให้เกษตรกรเน้นการทำการเกษตรที่ทันสมัยและมีคุณภาพสูง ปรับปรุงระบบการผลิตสินค้าของเกษตรกรในรูปแบบฟาร์มสร้างกลุ่มการผลิตที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและครอบครัวต้นแบบทางการเกษตร โดยภาครัฐให้การช่วยเหลือด้วยการสร้างระบบชลประทาน จัดหาเครื่องมือทางการเกษตรที่ทันสมัย สนับสนุนปัจจัยการผลิต ปุ๋ย พันธุ์ข้าวชนิดใหม่ที่ให้ผลผลิตสูง รวมถึงการหาวิธีการเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสามารถสนองผลผลิตให้แก่ภาคอุตสาหกรรมแปรรูปและการบริการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ทั้งนี้ ยังสามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตรได้อีกด้วย (Ministry of Planning and Investment, 2016)

ทั้งนี้ พันธุ์ข้าวที่มีความโดดเด่นของ สปป. ลาว คือ ข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวท้องถิ่นที่แพร่หลายในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศ มีกลิ่นหอมคล้ายข้าวหอมมะลิของไทยและเป็นที่นิยมบริโภคและแปรรูป จึงทำให้รัฐบาลผลักดันการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยให้เป็นสินค้าเกษตรสำคัญของประเทศ โดยยกระดับให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวที่ได้มาตรฐานปลอดภัย เช่น มาตรฐานเกษตรกรอินทรีย์ มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ฯลฯ ภายใต้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอสำหรับการบริโภคภายในประเทศ รวมถึงการแปรรูปและการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ (Ministry of Agriculture and Forestry, 2017) อย่างไรก็ตาม การมุ่งผลิตในเชิงพาณิชย์ที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อาจทำให้ปริมาณของผลผลิตมีจำนวนสูงขึ้นและเพียงพอต่อการจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ แต่ในทางกลับกันอาจทำให้วิธีการผลิตแบบพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมการผลิตแบบดั้งเดิมสูญหายไป

ดังนั้น จึงผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของเกษตรกร แขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อให้การผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยของ สปป. ลาว มีความยั่งยืนทั้งในมิติเศรษฐกิจที่สามารถยกระดับไปสู่การเป็นสินค้าสำคัญของประเทศและสินค้าส่งออกภายใต้การอนุรักษ์วัฒนธรรมการผลิตแบบพื้นบ้านเพื่อนำไปสู่การสร้างคุณค่า ตลอดจนสามารถสร้างคุณภาพให้แก่ข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยในมิติที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมภายใต้มาตรฐานเกษตรปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของเกษตรกร

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 เมือง เนื่องจากเมืองเหล่านี้เป็นพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย โดยคัดเลือกจากทั้งหมด 7 เมือง ประกอบด้วยเมืองแบก เมืองคำ เมืองคูน เมืองผาไซ เมืองหนองแอต เมืองภูกุด และเมืองหมอก ซึ่งผลการคัดเลือกพื้นที่วิจัยสุ่มแบบง่ายด้วยการ

จับฉลากได้พื้นที่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย 4 เมือง ได้แก่ เมืองภูคุด เมืองแปก เมืองคูน เมืองผาไซ และได้คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีคำนวณจากสูตรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อน 0.05 เพื่อหาขนาดของกลุ่มประชากร

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่แขวงเชียงขวาง สปป. ลาว กำหนดตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจำนวน 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสุ่มหมู่บ้านจาก 4 เมืองที่มีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยจำนวนมากที่สุด โดยกำหนดให้มีการสุ่มหมู่บ้านจำนวน 5 หมู่บ้านจากแต่ละเมืองโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก รวมได้หมู่บ้านตัวอย่างทั้งหมด 20 หมู่บ้าน และมีจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยรวม 1,145 คน จากนั้น จึงทำการคำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้วิธีคำนวณขนาดตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้ความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 313 คน และในขั้นตอนที่ 2 การสุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยแต่ละหมู่บ้านตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยการใช้ตารางเลขสุ่มตามสัดส่วนจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยในแต่ละหมู่บ้าน

3. เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน การปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยของเกษตรกรแขวงเชียงขวาง โดยกำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งให้ตรงกับตนตามความเป็นจริง ด้วยคำถามปลายปิด (Close-ended Question) ที่เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale) ได้แก่ 5 = ปฏิบัติมากที่สุด 4 = ปฏิบัติมาก 3 = ปฏิบัติปานกลาง 2 = ปฏิบัติน้อย และ 1 = ปฏิบัติน้อยที่สุด การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ตอนที่ 2 การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งมีจำนวน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านประเพณีและความเชื่อ 2) ด้านการเตรียมพื้นที่ 3) ด้านการเพาะปลูก 4) ด้านการดูแลรักษา 5) ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว 6) ด้านการใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากประธานกรรมการบริหารหลักสูตรประจำสาขาวิชา พัฒนาทรัพยากรและส่งเสริมการเกษตร เพื่อติดต่อประสานงานกับสำนักงานเกษตร และป่าไม้จังหวัดเชียงขวาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการทำหนังสืออนุมัติลงพื้นที่เพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

2) การประสานงานกับสำนักงานเกษตรแขวงเชียงขวางเพื่อขอข้อมูลทุติยภูมิเพื่อนำมาสุ่มรายชื่อกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเสนอขอผู้ช่วยในการเก็บข้อมูล ซึ่งอาจเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมประจำแขวงประมาณ 10 คน ช่วยในการแจกแบบสอบถาม การทดสอบเครื่องมือ และการลงพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้านเพื่อแจกแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย โดยผู้วิจัยได้ประชุมให้ความรู้แก่คณะทำงานและการบันทึกข้อมูลลงในแบบสอบถาม ด้วยการชี้แจงวัตถุประสงค์และเนื้อหาในแบบสอบถามแก่ผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้มีความเข้าใจเนื้อหาของข้อคำถามได้อย่างชัดเจน

3) การดำเนินการเก็บรวบรวม โดยเก็บข้อมูลตามวันและเวลาที่กำหนด โดยใช้วิธีการแจกแบบสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยในแขวงเชียงขวาง สปป. ลาว จำนวน 313 คน

4) การนำข้อมูลที่เก็บได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและอาจทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เมื่อข้อมูลที่ได้อาจไม่ครบถ้วน เมื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาวเคราะห์ทางสถิติเพื่อแปลผล สรุปผลและรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน กำหนดให้เกษตรกรระบุคะแนนการสืบสานออกเป็น 5 ระดับ คือ 5 = สืบสานมากที่สุด 4 = สืบสานมาก 3 = สืบสานปานกลาง 2 = สืบสานน้อย และ 1 = สืบสานน้อยที่สุด จากนั้น นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและแบ่งช่วงสำหรับการพิจารณาระดับการปฏิบัติการสืบสานของเกษตรกร ดังนี้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50-5.00 ระดับปฏิบัติการสืบสานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50-4.49 ระดับปฏิบัติการสืบสานมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50-3.49 ระดับปฏิบัติการสืบสานปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50-2.49 ระดับปฏิบัติการสืบสานน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00-1.49 ระดับปฏิบัติการสืบสานน้อยที่สุด

2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไปกับตัวแปรตาม 1 ตัวว่า ตัวแปรอิสระตัวใดมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและในเชิงบวกหรือลบ โดยการวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้คัดเลือกตัวแปรอิสระจากการทบทวนวรรณกรรมทั้งหมด 16 ตัวแปร ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) สถานภาพสมรส (4) ระดับการศึกษาสูงสุด (5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (6) จำนวนรายได้รวมในครัวเรือน (7) จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร (8) ประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อย (9) การดำรงตำแหน่งทางสังคม (10) จำนวนการที่ได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร (11) การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของชุมชน (12) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร (13) การเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร (14) การเข้าร่วมกิจกรรมหรือประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร (15) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อย และ (16) ทศนคติที่มีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ในขณะที่ตัวแปรตาม คือ การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อยส่วนประมาณครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 50.80) มีอายุเฉลี่ย 47.42 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.70 มีสถานภาพสมรส สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 62.90) มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.90 คน มีจำนวนรายได้รวมในครัวเรือน 48,060.35 บาทต่อปี มีจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 10.58 ไร่ มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อยเฉลี่ย 15.73 ปี ส่วนมาก (ร้อยละ 91.40) ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางสังคม (10) มีการที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเฉลี่ย 19.22 ครั้งต่อปี ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.34) ไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของชุมชน มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรเฉลี่ย 1.34 ครั้งต่อปี เกือบสองในสาม (ร้อยละ 61.70) ไม่เคยเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงานด้านการเกษตร ร้อยละ 85.90 มีการเข้าร่วมกิจกรรมหรือประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร มีความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อยอยู่ในระดับสูง (คะแนนเฉลี่ย 16.75 คะแนนจากคะแนนเต็ม 21 คะแนน) และมีทัศนคติที่มีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.38$) จากนั้น ยังพบว่า ระดับการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไน้อยตาม

วัฒนธรรมพื้นบ้าน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$; S.D.=0.31) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยการสืบสานมากที่สุด ได้แก่ ด้านการเตรียมพื้นที่ ($\bar{X}=4.67$; S.D.=0.47) รองลงมา ได้แก่ ด้านการเพาะปลูก ($\bar{X}=4.54$; S.D.=0.42) ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ($\bar{X}=3.78$; S.D.=0.58) ด้านการดูแลรักษา ($\bar{X}=3.61$; S.D.=0.54) ด้านการใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย ($\bar{X}=2.63$; S.D.=0.62) และด้านประเพณีและความเชื่อ ($\bar{X}=2.35$; S.D.=0.60) ตามลำดับ (ดังตาราง 1)

การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการสืบสาน
1) ด้านประเพณีและความเชื่อ	2.35	0.60	น้อย
2) ด้านการเตรียมพื้นที่	4.67	0.47	มากที่สุด
3) ด้านการเพาะปลูก	4.54	0.42	มากที่สุด
4) ด้านการดูแลรักษา	3.61	0.54	มาก
5) ด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว	3.78	0.58	มาก
6) ด้านการใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย	2.63	0.62	ปานกลาง
รวม	3.60	0.31	มาก

(n=313)

ตาราง 1 การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 ซึ่งจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระในแต่ละคู่ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีค่าความสัมพันธ์ (r) สูงกว่า 0.80 ที่จะทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตัวเองสูง (Multicollinearity) อันจะส่งผลให้เกิดการละเมิดเงื่อนไขของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีอิทธิพลต่อผันแปรของคะแนนการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ร้อยละ 43.30 ($R^2 = .433$) และเมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีจำนวน 8 ตัวแปร ซึ่งล้วนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด จำนวนรายได้รวมของครัวเรือน จำนวนพื้นที่ดินถือครอง ประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย จำนวนครั้งในจำนวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร การเข้า

ร่วมพิธีกรรมทางประเพณี และทัศนคติที่มีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยสามารถอธิบายและวิจัยข้อค้นพบ ดังนี้

1) อายุ สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีอายุเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้มีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย จากผลการศึกษาเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ส่วนมากเป็นวัยกลางคนขึ้นไปจะมีความมั่นคงในการสร้างเศรษฐกิจครอบครัวในระดับหนึ่ง ทำให้สามารถสืบสานวัฒนธรรมการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ได้ ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากอาชีพเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่เป็นอาชีพหลักในการสร้างรายได้และเป็นวิถีชีวิตตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษและถือเป็นอาชีพที่คนส่วนมากของเกษตรกรแขวงเชียงขวางทำอยู่มาจนถึงปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นว่า ผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ในช่วงวัยกลางคนขึ้นไปมีความชำนาญและความเชี่ยวชาญในการทำเกษตรกรรมมาอย่างยาวนาน

2) ระดับการศึกษาสูงสุด สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีระดับการศึกษาสูงขึ้นไปจะมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่มีการศึกษาที่สูง สามารถเข้าถึงข้อมูลที่จะใช้ในการเปรียบเทียบผลต่าง ๆ ของต้นทุนในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ไปถึงราคาข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ในท้องตลาด ซึ่งในปัจจุบันมีราคาไม่เท่ากัน ทั้งนี้เนื่องจากการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ของเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกมาเป็นระยะเวลาช้านานและใช้วิธีการปลูกหลายรูปแบบ

3) จำนวนรายได้ของครัวเรือน สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีจำนวนรายได้ครัวเรือนต่อปีสูงขึ้นจะมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากการมีรายได้รวมของเกษตรกรถือเป็นแหล่งเงินทุนหลักของเกษตรกรในพื้นที่และเป็นหลักสำคัญสำหรับโอกาสในการเข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในการยกระดับการดำรงชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดยเฉพาะเป็นต้นทุนในการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ให้ได้มากขึ้นซึ่งรายได้ทั้งหมดมาจากในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร

4) จำนวนพื้นที่ถือครองในครัวเรือน สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีจำนวนพื้นที่ถือครองในครัวเรือนสูงขึ้นจะมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ทั้งนี้ เนื่องมาจากส่วนใหญ่การถือครองที่ดินของเกษตรกรจะเป็นการถือครองที่ดินการเกษตร ดังนั้น การที่ดินที่ทางการ

เกษตรกรมากขึ้นสามารถทำให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยได้ในปริมาณที่มากได้เช่นกัน

5) ประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยสูงขึ้นจะมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำเกษตรมาเป็นเวลานาน จึงทำให้เกษตรกรเหล่านี้สิ่งสมประสบการณ์และรู้จักคิดพิจารณาถึงความถูกต้องและเหมาะสม สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ในการผลิตตลอดห่วงโซ่คุณค่าตั้งแต่กระบวนการก่อนการผลิต ระหว่างการผลิต และหลังการผลิตให้สามารถคงไว้ซึ่งการผลิตแบบพื้นบ้านควบคู่กับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง

6) การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีจำนวนการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมากขึ้นในรอบหนึ่งปี ก็จะส่งผลให้การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้มีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรเป็นประจำ และเกษตรกรมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ด้วย เนื่องจากเกษตรกรที่มีความรู้ความเข้าใจจะสามารถประเมินผลและวิเคราะห์ประโยชน์ของการปฏิบัติการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยได้ดีกว่า

7) การเข้าร่วมพิธีกรรมทางประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีการเข้าร่วมพิธีกรรมทางประเพณีเกี่ยวกับการเกษตรก็จะส่งผลให้การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย โดยการเข้าร่วมประเพณีหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตรจะมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับการปลูกพืชในรอบปี

8) ทศนคติที่มีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีความคิดเห็นดีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านก็จะส่งผลให้การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งการที่เกษตรกรมีทศนคติและความคิดเห็นดีสามารถนำไปสู่การผลิตที่คำนึงถึงการบริโภคที่ต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมให้มีสุขภาพที่ดี โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของ ผลผลิต และคำนึงถึงราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ ซึ่งการผลิตข้าวแบบ

ดั้งเดิมของเกษตรกรยังสามารถสนับสนุนการรักษาสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากการผลิตไม่ใช้สารเคมี

ตัวแปรอิสระ	ค่าสถิติแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม		
	B	t	Sig.
1. เพศ	-.016	-.503	.615
2. อายุ	.005	3.245	.001*
3. สถานะทางการสมรส	-.046	-.822	.412
4. ระดับการศึกษาสูงสุด	.1169	3.088	.002*
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	-.020	-1.961	.051
6. จำนวนรายได้รวมในครัวเรือน	.001	5.107	.001*
7. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร	.011	2.914	.004*
8. ประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่	.008	3.933	.001*
9. การดำรงตำแหน่งทางสังคม	-.043	-.821	.412
10. จำนวนการรับได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร	.224	2.190	.029*
11. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มของชุมชน	.055	1.527	.128
12. การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางการเกษตร	-.028	-.834	.405
13. การเข้าฝึกอบรมหรือศึกษาดูงาน	.037	1.063	.289
14. การเข้าร่วมกิจกรรมหรือประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร	.187	3.356	.001*
15. ความรู้เกี่ยวกับการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่	.020	1.714	.088
16. ทศนคติที่มีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ ตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน	.353	7.488	.001*
R ² = .433 (43.30%)		F = 12.473 (Sig. < .001)	

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05
ตาราง 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน พบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้ การสืบสานได้มีการปฏิบัติทางด้านการเตรียมพื้นที่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 อาจเนื่องมาจากพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ของเกษตรกรมีลักษณะราบ ไม่ท่วมขังตลอดปีสะดวกในการทำ ความสะอาด และการปฏิบัติในการเตรียมพื้นที่เป็นการสืบสานมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการกำจัดวัชพืชและดูแลแปลงกล้าควบคู่ไปกับการปฏิบัติระยะก่อนปลูกข้าว

ในการเตรียมพื้นที่ถือเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการเตรียมดินให้เหมาะสมต่อการปลูก สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลภ ทองอ่อน (2558) ที่ระบุความสำคัญของการปรับพื้นที่ ปลูกข้าวว่า จะต้องเปิดหน้าดินและกำจัดวัชพืช โดยเฉพาะการไถตะที่เป็นการไถเปิด พลิกหน้าดินให้ดินชั้นล่างขึ้นมาอยู่ชั้นบน ซึ่งชุมชนสมัยก่อนจะใช้แรงงานควายเป็นหลัก โดยมีไถเป็นเครื่องมือในการพลิกหน้าดินให้เป็นแนวเส้นรอบตามแปลงนา เมื่อไถ แล้วจะทิ้งดินไว้เพื่อตากดินและกลบให้วัชพืชตาย ส่วนด้านการเพาะปลูกจะนำเมล็ด ข้าวพันธุ์พื้นบ้านที่เก็บในปีที่ผ่านมา โดยปลูกเลือกเมล็ดที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ในพื้นที่ปลูกและให้ผลผลิตได้ดีแม้ในสภาพดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ค่อนข้างต่ำ พันธุ์ ข้าวที่ได้ใช้ปลูกมีความต้านทานโรคและแมลงศัตรูข้าว พันธุ์ข้าวที่ได้ใช้ปลูกมีเมล็ดตรงกับ ความต้องการของผู้บริโภค การปลูกต้นกล้าที่ย้ายปลูกมีอายุประมาณ 25-30 วัน โดยการปักดำเป็นแถวเพื่อให้ง่ายต่อการกำจัดวัชพืช การกำจัดโรคและแมลงด้วยการ ให้ปุ๋ยและยังทำให้ข้าวแต่ละกอมีโอกาสดำรงชีพอาหารและแสงแดดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งวิธีการปักดำในแปลงนาจะใช้ระยะห่างกัน 20 เซนติเมตร และห่างระหว่างแถว ประมาณ 25 เซนติเมตร สอดคล้องกับการศึกษาของอานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร และพัชริน ทรนฤทธิ์ไพศาล (2565) ที่กล่าวถึงกระบวนการและการจัดการการผลิตข้าวนา แปลงใหญ่ จังหวัดศรีสะเกษ แม้ว่าจะเป็นพื้นที่คนแห่งกับงานวิจัยนี้ แต่โดยทั่วไป กระบวนการและการจัดการผลิตของนาข้าวไม่ค่อยแตกต่างกัน โดยประกอบด้วย การเลือกพื้นที่ปลูก การเลือกใช้พันธุ์ข้าว การเตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว การเตรียมดินในการ ปลูก การไถเตรียมดินเพื่อกำจัดวัชพืชและทำให้ดินมีสภาพเหมาะแก่การปลูกข้าว โดยเฉพาะวิธีปลูกข้าวที่มี 2 วิธี คือ การปักดำและนาหยอด กระบวนการเหล่านี้เป็น วัฒนธรรมข้าวที่เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มเกษตรกรชาว สปป. ลาว กลุ่มเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย รวมถึงกลุ่มเขมรถิ่นไทย ซึ่งมีประเพณีพิธีกรรมที่คล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับงานวิจัย ของพงศธร ยอดดำเนิน (2565) ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของการเกษตร ว่า ชาวนาจะถือฤกษ์ยามในการรับขวัญและการฉลองในการทำเกษตรกรรม ตั้งแต่ช่วง ปักดำ ข้าวตั้งท้องและหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อเป็นการขอขมาแม่โพสพและอ่อนนวยสง คักดีสิทธีให้ช่วยบันดาลความอุดมสมบูรณ์ให้ผลิตข้าวได้มีคุณภาพ ซึ่งสะท้อนจิต วิญญาณแห่งเกษตรกรที่พึ่งพาธรรมชาติและอำนาจเหนือธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็น วัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้อย พบประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. อายุ สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีอายุเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้มีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอินตา จันท์ทานวงศ์ และคณะ (Chanthavong, et al., 2018) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรการยอมรับมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีพบว่า เกษตรกรที่มีอายุมากขึ้นถือเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวภายใต้ระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกร อำเภอจำพอน จังหวัดสกลนคร เขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ระดับการศึกษาสูงสุด สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อเกษตรกรมีระดับการศึกษาสูงขึ้นไปจะมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของเกรียงไกร แสนพลหาญ และภาณุพันธุ์ ประภาติกุล (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้สีทองส่งออกในอำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีการยอมรับการผลิตปุ๋ยอินทรีย์มากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า และทำนองเดียวกับการศึกษาของสุณิพร สุวรรณณิพงศ์ และศศิมา ฟ้าคง (Fakkhong & Suwanmaneepong, 2017) ที่พบว่า ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อการดำเนินการปลูกข้าวในระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในภาคตะวันออกของกรุงเทพมหานคร อีกทั้งยังสอดคล้องกับพิสิทธิ์ เข้มมี (2555) ที่พบว่า ระดับการศึกษา เป็นตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวนาโยนโดยภาพรวมในเชิงปฏิบัติของเกษตรกรในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

3. จำนวนรายได้ของครัวเรือน สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีจำนวนรายได้ครัวเรือนต่อปีสูงขึ้นจะมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิมพ์ สุริยา และคณะ (2560) ที่พบว่า รายได้สุทธิจากการผลิตกล้วยหอมและรายได้จากกิจกรรมอื่น ๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกรในอำเภอนองเสือ จังหวัดปทุมธานี

4. จำนวนพื้นที่ถือครองในครัวเรือน สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีจำนวนพื้นที่ถือครองในครัวเรือนสูงขึ้นจะมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดชล วุ่นประเสริฐ และธีรยุทธ เกิดไทย (2558) ได้ศึกษาการจัดการที่ดินเพิ่มสามารถผลผลิตอ้อยต่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มากขึ้น

5. ประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยสูงขึ้นจะมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิมพ์ สุริยา และคณะ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกรในอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี พบว่า การผลิตกล้วยหอมต้องอาศัยความละเอียดอ่อนในการบริหารจัดการเพื่อให้ได้กล้วยหอมที่มีคุณภาพ ต้องดูแลเอาใจใส่กระบวนการผลิตในทุกขั้นตอน เช่น การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ การกำจัดวัชพืช การห่อหุ้มเครือกล้วย การควบคุมโรค และแมลง การเก็บเกี่ยวผลผลิต ฯลฯ

6. การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีจำนวนการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมากขึ้นในรอบหนึ่งปี ก็จะทำให้การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอาคุดูกู และคณะ (Akudugu, et al., 2012) พบว่า การเข้าถึงการบริการของการส่งเสริมการเกษตรเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้เกิดการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตรที่ทันสมัย เนื่องจากจะได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นทางการและเกิดความรู้ความเข้าใจในเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะทำให้เกษตรกรกล้าตัดสินใจเพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ การเข้าถึงการบริการของการส่งเสริมการเกษตรจึงเป็นแหล่งสำคัญสำหรับการได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรจากสื่อต่าง ๆ ก็มีอิทธิพลต่อการยอมรับการปฏิบัติการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยเนื่องจากข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่เกษตรกรได้รับจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และเกิดการยอมรับได้เร็วขึ้น

7. การเข้าร่วมพิธีกรรมทางประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีการเข้าร่วมพิธีกรรมทางประเพณีเกี่ยวกับการเกษตรก็จะส่งผลให้การสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านในระดับที่สูงขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะการทำบุญห่อข้าว บุญข้าวประดับดิน บุญข้าวสาก ตลอดจนการทำกิจกรรมร่วมกันในการแปรรูปข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย เช่น การทำเป็นสุราไห รวมถึงการไปวัดเพื่อทำตามข้าวใหม่หลังฤดูการเกี่ยวข้าวเสร็จ วัฒนธรรมงานประเพณีบุญกองข้าวไก่อ้น้อย ซึ่งประเพณีหรือกิจกรรมดังกล่าวมีการเชื่อมโยงโดยตรงและทางอ้อมกับการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยของเกษตรกร (Phanthanivong, 2013)

8. ทัศนคติที่มีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน สามารถอธิบายได้ว่า ถ้าเกษตรกรมีความคิดเห็นดีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประทานทิพย์ กระมล

(2557) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อขายผลผลิตเกษตรอินทรีย์และปลอดภัยใน ตลาดเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่โดยพบว่า ทักษะและการให้ความสำคัญในด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่และการส่งเสริมการขายนั้น ผู้บริโภคส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผลผลิตเกษตร

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถประมวลได้ว่า การมีอายุที่เพิ่มขึ้น การได้เล่าเรียนในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การมีรายได้รวมในครัวเรือนต่อปีที่สูงขึ้น การมีขยายพื้นที่ทำการเกษตร การมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ที่สูงขึ้น การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมากขึ้นในรอบปี การมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร และการมีทัศนคติที่ดีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน ทั้งหมดเป็นปัจจัยสนับสนุนการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ตามวัฒนธรรมพื้นบ้านของเกษตรกร แขวงเชียงขวาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวใน 6 ด้าน ดังนี้

1) ประเด็นด้านประเพณีและความเชื่อ การฟื้นฟูและอนุรักษ์ประเพณีเกี่ยวกับการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่เป็นการรักษาวัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งเป็นการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นและถ่ายทอดความรู้ให้แก่คนรุ่นหลังโดยวิธีการปลูกที่ถูกต้องและปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย นอกจากนี้ ยังเป็นการรวบรวมองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้

2) ประเด็นด้านการเตรียมพื้นที่ เกษตรกรในแขวงเชียงขวางได้เตรียมพื้นที่ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่ในพื้นที่ที่มีลักษณะราบ ซึ่งมีน้ำไม่ท่วมขังตลอดปี ซึ่งเป็นการเตรียมการที่สืบสานมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเพื่อเป็นการกำจัดวัชพืชและดูแลแปลงกล้าควบคู่ไปกับการปฏิบัติระยะก่อนปลูกข้าว

3) ประเด็นด้านการเพาะปลูก เกษตรกรในแขวงเชียงขวางได้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่โดยการปักดำเป็นแถว ซึ่งทำให้ง่ายต่อการกำจัดวัชพืช การกำจัดโรคและแมลง การให้ปุ๋ยและยังทำให้ข้าวแต่ละกอมีโอกาสดำรงชีพและดูดอาหารและแสงแดดอย่างสม่ำเสมอ มีวิธีปักดำโดยการเดินถอยหลังเรียงแถวเป็นหน้ากระดานซึ่งช่วยให้มองเห็นแถวที่ดำไปแล้ว

4) ประเด็นด้านการปฏิบัติดูแลรักษา เกษตรกรในแขวงเชียงขวางได้ดูแลรักษาด้วยการใช้ปุ๋ยและธาตุอาหารบำรุงดินในการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ใหม่อย่างเหมาะสม ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน อีกทั้งยังมีข้อกำหนดและข้อแนะนำในการใช้ปุ๋ยในพื้นที่ทำการเกษตรให้มีคุณภาพดินที่ดีและการใช้ปุ๋ยถูกวิธีและเหมาะสมต่อความ

ต้องการของข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพและปลอดภัย เกษตรกรบางรายที่หลีกเลี่ยงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดนั้นอาจเพราะง่ายและสะดวกในการปฏิบัติระยะก่อนปลูกข้าว

5) ประเด็นด้านการเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรได้เก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยโดยใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงช่วงอายุ ระยะเวลา แรงงานการเก็บ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสภาพดินฟ้าอากาศในการเก็บเกี่ยว

6) ประเด็นด้านการใช้ประโยชน์จากข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย เกษตรกรได้นำไปใช้ประโยชน์ในลักษณะของการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อย่างอื่นก่อนนำไปขาย เช่น ข้าวเม้า ข้าวราด ผลิตเป็นเหล้าขาว ส่วนการนำไปทำเป็นขนมยังมีน้อย การจำหน่ายผลผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยจึงเป็นลักษณะของการจำหน่ายข้าวเปลือกและข้าวสารโดยตรง

สรุป

การศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่เกษตรกรสืบสานอยู่ในระดับมากที่สุดมีจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมพื้นที่และด้านการเพาะปลูก อย่างไรก็ตาม การสืบสานในระดับน้อยพบว่า เป็นด้านประเพณีและความเชื่อ โดยปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสานการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้านมีทั้งหมด 8 ปัจจัย ได้แก่ การอายุเพิ่มขึ้น การเรียนในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น การเพิ่มขึ้นของรายได้รวมในครัวเรือน การมีขยายพื้นที่ทำการเกษตร การมีประสบการณ์ในการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยที่สูงขึ้น การเพิ่มขึ้นในการรับข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรมากขึ้นในรอบปี การเข้าร่วมกิจกรรมหรือประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร และการมีทัศนคติที่ดีต่อสืบสานการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน

ดังนั้น กระทรวงเกษตรและปศุสัตว์ ตลอดจนหน่วยงานเกษตรแขวงเชียงขวาง ควรส่งเสริมการสร้างอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อย โดยเฉพาะการสนับสนุนการจัดกิจกรรมสืบสานประเพณีด้านเกษตรกรหรืองานวันเกษตรกรที่สามารถหนุนเสริมการเรียนรู้และการสืบทอดการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไก่อ้น้อยของเกษตรกรที่เริ่มเข้าสู่วัยผู้สูงอายุและคนรุ่นใหม่ ตลอดจนการดำเนินการยกระดับผลผลิตในเชิงคุณภาพ คือการผลิตในมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และในเชิงมูลค่า คือ การเพิ่มขีดความสามารถในการแปรรูปข้าวให้เป็นสินค้าทางการเกษตร รวมถึงการสร้างเรื่องราวให้กับชาวนาผู้ปลูกข้าว

เหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่บนฐานวัฒนธรรมพื้นบ้าน เช่น ชาติพันธุ์ ความเป็นท้องถิ่น วิธีการผลิต กับการเป็นอยู่ สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการวิเคราะห์ ศักยภาพการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตสื่อในการส่งเสริมการผลิตข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ตามวัฒนธรรม พื้นบ้านทั้งในเชิงสื่อเพื่อเกษตรกร เช่น การผลิตแบบอินทรีย์ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และสื่อเพื่อผู้บริโภค เช่น การจัดทำสื่อเพื่อเสนอเรื่องราวของชาวนาผู้ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ การจัดทำบรรจุภัณฑ์ข้าวเหนียวพันธุ์ไถ่ไถ่ที่สามารถสร้างความสนใจให้แก่ผู้บริโภคได้ รวมถึงการมีตราสินค้าที่สามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ของภูมิสังคมที่เป็นแหล่งผลิตได้

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร แสนพลหาญ และภาณุพันธุ์ ประภาติกุล. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วง น้ำดอกไม้สีทองส่งออกในอำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารแก่นเกษตร*. 46 (ฉบับพิเศษ 1), 887-893.
- ประทานทิพย์ กระมล. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อผลผลิตเกษตรอินทรีย์ และปลอดภัยในตลาดเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารแก่นเกษตร*. 42 (ฉบับพิเศษ 2), 227-234.
- พงศธร ยอดดำเนิน. (2565). ขวัญข้าว: นาฏกรรมสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมข้าวชุมชนเขมรถิ่นไทย. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*. 9 (2), 37-52.
- พิสิทธิ์ เข้มมี. (2555). การยอมรับเทคโนโลยีการปลูกข้าวนาโยนของเกษตรกรในอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. *วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- วัลลภ ทองอ่อน. (2558). กระบวนการเรียนรู้ในการผลิตข้าวปลอดภัยชุมชน บ้านหนองปั้งไก่อ จังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*. 3 (2), 123-131.
- สุดชล วันประเสริฐ และธีรยุทธ เกิดไทย. (2558). การจัดการดินและน้ำเพื่อเพิ่มผลผลิตอ้อยต่อในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

- อรพิมพ์ สุริยา และคณะ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตกล้วยหอมของเกษตรกรในอำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*. 9 (2) 208-218.
- อานนท์ ตั้งพิทักษ์ไกร และพัชรินทร์ ธนฤทธิ์ไพศาล. (2565). นวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตข้าวนาแปลงใหญ่ ตำบลผักไหม อำเภอห้วยทับทัน จังหวัดศรีสะเกษ. *Journal of Modern Learning Development*. 7 (3), 234-250.
- Akudugu, M. A., et al. (2012). Adoption of Modern Agricultural Production Technologies by Farm Households in Ghana: What Factors Influence their Decisions? *Journal of Biology, Agriculture and Healthcare*. 2 (3), 1-14.
- Chanthavong, I, et al. (2018). Factors Related to Farmers' Adoption of Good Agricultural Practices Farming Standards in Champhone District, Savannakhet Province, Lao People's Democratic Republic. *Journal of Agricultural Research & Extension*. 36 (2), 106-117.
- Fakkhong, S. and Suwanmaneepong, S. (2017). The Implementation of Good Agricultural Practice among Rice Farmers in Eastern Region of Bangkok, Thailand. *International Journal of Agricultural Technology*. 13 (7.3), 2509-2522.
- Lao Statistics Bureau. (2015). *Statistics Yearbook 2015*. Vientiane: Lao PDR.
- Ministry of Agriculture and Forestry. (2017). *Expanding Clean Agriculture Production to Supply Market Demands together with Improved International Market Access can Serve to Catalyse Growth in the Lao Organic Produce Sector*. Vientiane: Department of Agronomy.
- Ministry of Planning and Investment. (2016). *8th Five-Year National Socio-Economic Development Plan (2016–2020)*. Vientiane: Lao PDR.
- Phanthanivong, I. (2013). *Report of the Survey of Khao Kai Noy Rice Fields in the Highlands of Xieng Khouang Province*. Luang Phabang: Souphanouvong University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.

การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ เพื่อ พัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบของ ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่

The Use of APDT and Online Games Learning Activities Package to Develop Problem Solving Ability and Systemic Thinking of Grade 2 Students at Anubaaan Chiangmai School

จกกล เยาวรัตน์*¹, พิชญ์สินี ชมภูคำ²

Chongkol Yaowarat¹, Phichsinee Chomphucome²

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

Master of Education Program in Research and Technology in

Learning Management, Faculty of Education, The Far Eastern University

First/Corresponding Author, E-mail: 6490051012@feu.edu*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ และ 2) ศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบการเขียนโปรแกรมเบื้องต้น หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2/2565 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จำนวน 1 ห้องเรียน 26 คน เลือกตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ จำนวน 5 ชุด 2) แบบประเมินความสามารถการคิดแก้ปัญหาและประเมินความสามารถการคิดเป็นระบบแบบรูบริคส์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและทดสอบสมมติฐานค่าสัดส่วนโดยใช้การทดสอบซิก

ผลการวิจัย พบว่า 1) ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักการกับสถานการณ์สมมุติเกี่ยวกับการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบแบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ โดยมีองค์ประกอบ คือ ชื่อชุด/หัวข้อกิจกรรม คำ

ชี้แจง จุดประสงค์ กิจกรรม ใบความรู้ ใบกิจกรรม สื่อ แบบตรวจสอบความสามารถ แบบเฉลยใบกิจกรรม กิจกรรมสำรวจ และการหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผลชุดกิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$, $S.D.=0.43$) 2) ผลการใช้ชุดกิจกรรมผู้เรียนมีความสามารถแก้ปัญหาจาก 5 สถานการณ์ ได้แก่ (1) การแสดงขั้นตอนการจัดลำดับ (2) การทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอน (3) การทำซ้ำแบบซับซ้อนเพื่อลดขั้นตอนกระบวนการย่อยภายใน (4) การตรวจสอบการแก้ไขข้อผิดพลาด และ (5) การแก้ปัญหาแบบเงื่อนไข ซึ่งผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 75 สามารถคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีขึ้น และผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80 สามารถการคิดเป็นระบบแบบเอพีดีที่อยู่ในระดับดีขึ้น เมื่อทดสอบค่าสัดส่วนโดยใช้สถิติการทดสอบแซด ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 60 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบในระดับดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 องค์ความรู้จากการวิจัย คือ (1) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี ผู้สอนและสิ่งสนับสนุน มีความสำคัญและต้องมีความพร้อม (2) วิจัยปฏิบัติการประยุกต์ควบคู่เทคโนโลยี เครื่องมือและดำเนินการวิจัยควรสอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยี (3) การจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการวิจัยเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายกำหนด

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้; เกมออนไลน์; การคิดแก้ปัญหา; การคิดเป็นระบบ

Abstract

The objectives of this research are 1) to create APDT learning activities with online games and 2) to study the ability of problem-solving and systematic thinking in basic programming after using APDT learning activities with online games. The research design is a practical action research. A class of 26 students in grade 2 in semester 2, academic year 2022 from Anubaan Chiang Mai School is used as cluster sampling. The research instruments are 1) five sets of APDT learning activities with online games and 2) rubrics to assess problem-solving and assess systematic thinking. The data are analyzed by descriptive statistics and Z-test (One-sample proportion test).

The results reveal that 1) creating activity is an instructional media that connects the principle with a hypothetical situation about problem-solving and assess systematic thinking by using the APDT learning activities

with online games with consisting of components of activity names, topics, explanations, objectives, learning activities, knowledge sheets, activity sheets, learning materials, competency checklist, keys for activity sheets, alternate activities, and rational efficiency which are suitable at the highest ($\bar{X}=4.72$, S.D.=0.43). 2) After using APDT learning activities, the students could solve problems from 5 situations as follows: (1) showing the order process, (2) repetition to reduce steps, (3) repetition to reduce internal sub-process, (4) error correction checks, and (5) conditional resolutions. For these activities, more than 75% of students could solve problems at a high level while more than 80% could achieve systematic thinking based on the APDT at a high level. When testing proportional values using Z-test, more than 60% of students have problem-solving and systematic thinking at a high level with a statistical significance of 0.01. The body of knowledge indicates that (1) managed learning system with technology, teachers, and tools are important and suitable to use, (2) applied action research with technology, the instrument and process should parallel with technology, and (3) learning system with research is the problem-solving approach and development of students to gain their excellent results.

Keywords: Activity Package; Online Game; Problem-solving Ability; Systematic Thinking

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทั้งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพิ่มประสิทธิภาพขั้นตอนและกระบวนการทำงาน นอกจากนี้ ยังนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนอย่างกว้างขวางและหลากหลายลักษณะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้เน้นจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงให้เกิดการค้นพบการแก้ปัญหา รวมทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจและเรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเองในสภาพแวดล้อมที่อิสระ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้ทันต่อสมัย สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละกลุ่มให้เข้าถึงเนื้อหาหรือบทเรียนได้ทุกที่

ทุกเวลา โดยเฉพาะการเรียนการสอนแบบโค้ดดิ้ง (Coding) เป็นรูปแบบที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการเตรียมพลเมืองในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล (จิระพร สังขเวทย์, 2562: 34-35)

ผู้สอนเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาให้ผู้เรียนได้หาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อช่วยแนะนำให้ค้นหาข้อมูลจากหนังสือ อินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้อื่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560: 33-34) การเรียนรู้ด้วยตนเองโดยการลงมือทำนั้นทำให้เกิดการใช้แนวคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking) เป็นความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาที่ต้องอาศัย (1) ความสามารถที่จำเป็น เช่น ความสามารถในการออกแบบความคิดที่จะช่วยแก้ปัญหา การวิเคราะห์ข้อมูลและจัดรูปแบบอย่างมีเหตุผลในการแสดงข้อมูล (2) ความสามารถในการแก้ปัญหาได้ทันทีผ่านกระบวนการอัลกอริทึม (Algorithm) (3) ความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ และ (4) ความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อปรับใช้กับปัญหาอื่นได้ (ชยการ ศิริรัตน์, 2562: 31-47) ในการฝึกและพัฒนาผู้เรียน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างหนึ่งที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ เป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสามารถและความสนใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้จะใช้เวลาน้อยในการนำเสนอข้อมูลต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนเป็นอิสระ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2550: 57-58; สุกนธ์ สินธพานนท์, 2553: 14) เกมออนไลน์เป็นสื่อการสอนรูปแบบหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สูง โดยมีข้อดี คือ ความท้าทายและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องเล่นตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยกิจกรรมเกมมีความสำคัญเพราะมีวิธีการเล่นตามแต่ละชนิดของเกม ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน (ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์, 2560: 19; ทิศนา แคมมณี, 2550: 365)

จากความสำคัญปัญหาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว รายวิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ จากสภาพเดิมได้จัดการเรียนรู้หลักการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นโดยใช้ในรูปแบบไม่ใช้คอมพิวเตอร์ (Unplug) เมื่อเกิดสถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่สามารถมาเรียนในห้องเรียนตามปกติและผู้สอนไม่สามารถพัฒนาการคิดที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยจึงตระหนักในความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งและบริบทของโรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่มีห้องเรียนที่มี

อุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครบและพร้อมสำหรับการสอนแบบออนไลน์เพื่อพัฒนาการคิดแก้ปัญหาและคิดเป็นระบบในรูปแบบเกมออนไลน์ที่มีการเรียนรู้จากเงื่อนไขสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสนใจการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณในรูปแบบการใช้เกมออนไลน์ โดยมีกิจกรรมพัฒนาความสามารถคิดแก้ปัญหาและคิดเป็นระบบหลักการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นหรือที่เรียกว่า APDT ประกอบด้วยขั้นที่ 1 การกำหนดและวิเคราะห์ปัญหา (Analysis the Problem: A) เป็นการทำความเข้าใจกับปัญหา ขั้นที่ 2 วางแผน (Plan: P) เป็นการคิดวิธีการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 การออกแบบ (Design a Program: D) เป็นการออกแบบลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 การทดสอบ (Testing: T) เป็นการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีจุดผิดพลาดต้องระบุและแก้ไขจุดผิดพลาด จากการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวจะส่งผลต่อผู้เรียนในการเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการประยุกต์ (Practical Action Research) ตามรูปแบบของเคมมิส (Kemmis's Model) โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเขียนโปรแกรมเบื้องต้นที่สามารถคิดแก้ปัญหาและคิดเป็นระบบ โดยมี 5 วงจร แต่ละวงจรมีเป้าหมาย ดังนี้ วงจรที่ 1 คือ การจัดลำดับ เพื่อให้ผู้เรียนแสดงขั้นตอนการจัดลำดับได้ วงจรที่ 2 คือ การทำซ้ำ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอน วงจรที่ 3 คือ การทำซ้ำแบบซับซ้อน เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถการทำซ้ำแบบซับซ้อนเพื่อลดขั้นตอนกระบวนการย่อยภายใน วงจรที่ 4 คือ การแก้จุดบกพร่อง เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถการตรวจสอบข้อผิดพลาดจากโปรแกรมที่กำหนด รวมถึงการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น วงจรที่ 5 คือ เงื่อนไข เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาแบบเงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จักและคำสั่งเงื่อนไขเพื่อแก้ปัญหา ในแต่ละวงจรมีผู้เรียนสามารถคิดเป็นระบบโดยการแสดงลำดับขั้นตอนการทำงาน การวางแผน การออกแบบและการตรวจสอบ

การดำเนินการวิจัยแต่ละวงจรมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ (1) วางแผน (Plan) คือ การใช้ชุดกิจกรรมแต่ละชุดตามวงจร (2) ปฏิบัติตามแผน (Action) คือ การนำชุดกิจกรรมไปใช้กับผู้เรียน (3) สังเกตผลการปฏิบัติ (Observation) คือ การสังเกตการณ์ในขณะที่ผู้เรียนใช้ชุดกิจกรรมและดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในช่วงการปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน รวมถึงการตามใบกิจกรรมที่กำหนดและการมีกิจกรรมสำรอง (4) สะท้อนความคิดผลการปฏิบัติการ (Reflect) โดยการพินิจพิเคราะห์โดยใช้ใบกิจกรรมและแบบตรวจสอบความสามารถ หากไม่ผ่านผู้วิจัยพิจารณากิจกรรมสำรองตามกระบวนการจนกว่าผลการปฏิบัติบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เมื่อสิ้นสุดการใช้ชุดกิจกรรมครบ 5 ชุดมีการประเมินความสามารถการคิดแก้ปัญหา 5 สถานการณ์และคิดเป็นระบบทุกขั้นตอนโดยใช้แบบแผน X O₂

2. ประชากรผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2/2565 จำนวน 8 ห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างผู้เรียนจากประชากรโดยการเลือกตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งเน้นการเลือกตัวอย่างแบบสุ่มกลุ่มทั้งห้องเรียนตามธรรมชาติ ประกอบด้วยนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเฝ้าทีที่ร่วมกับเกมออนไลน์โดยชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบชื่อชุดกิจกรรม หัวข้อกิจกรรม คำชี้แจง จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ แบบตรวจสอบความสามารถ แบบเฉลยใบกิจกรรม กิจกรรมสำรอง แบ่งชุดกิจกรรมเป็นจำนวน 5 ชุด ประกอบด้วยชุดกิจกรรม 1 เขาวงกต: การจัดลำดับ ชุดกิจกรรม 2 เขาวงกต: การทำซ้ำ ชุดกิจกรรม 3 ผี: การทำซ้ำแบบซับซ้อน ชุดกิจกรรม 4 ผี: การแก้จุดบกพร่อง ชุดกิจกรรม 5 ผี: เงื่อนไขใช้เวลาเรียน 10 ชั่วโมง ประเมินความเหมาะสมทั้ง 3 ชุดโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเหมาะสม (รัตนะ บัวสนธ์, 2563) ดังนี้ 4.50-5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด 3.50-4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก 2.50-3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง 1.50-2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย 1.00-1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

2) แบบประเมินแบบรูบริกส์ (Rubrics) เป็นแบบประเมินความสามารถการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบ โดยออกแบบเกณฑ์การให้คะแนนและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

(IOC) พบว่า ทุกรายการประเมินมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับ ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน โดยประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) ผู้วิจัยดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์กับกลุ่มตัวอย่างโดยเก็บข้อมูล ดังนี้

2.1 การเก็บข้อมูลตามรูปแบบวิจัยปฏิบัติการประยุกต์ ตามรูปแบบของเคมมิส (Kemmis's Model) เมื่อสิ้นสุดการใช้ชุดกิจกรรมแต่ละชุดโดยใช้แบบตรวจสอบความสามารถการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบโดยใช้แบบประเมินแบบรูปรีคส์ในการประเมินชิ้นงาน

2.2 การเก็บข้อมูลตามแบบแผนทดลองเมื่อสิ้นสุดการใช้ชุดกิจกรรมครบ 5 ชุด โดยการประเมินความสามารถการคิดแก้ปัญหา 5 สถานการณ์และคิดเป็นระบบทุกขั้นตอนโดยใช้แบบแผน $X O_2$

3) การวิเคราะห์ข้อมูลผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ หาค่าสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบสมมติฐานค่าสัดส่วน โดยใช้การทดสอบแซด (One Sample Z-test for Proportion)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

ชุดกิจกรรม หัวข้อกิจกรรม	รูปแบบการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบเอพีดี	เวลา (ชั่วโมง)
ชุดที่ 1 ขววงกด: การจัดลำดับ - พานกไปหาหมี	- แสดงลำดับขั้นตอนการทำงาน - การวางแผนการทำงาน - ออกแบบเส้นทางการเดินทาง - ตรวจสอบความถูกต้อง	2
ชุดที่ 2 ขววงกด: การทำซ้ำ - การวนลูป	- แสดงลำดับขั้นตอนการทำงาน - การวางแผนการทำงาน - ออกแบบเส้นทางการเดินทาง - ใช้สัญลักษณ์การทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอนการทำงาน - ตรวจสอบความถูกต้อง	2

ชุดกิจกรรม หัวข้อกิจกรรม	รูปแบบการเรียนรู้ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ แบบเอพีดีที	เวลา (ชั่วโมง)
ชุดที่ 3 ผึ้ง: การทำซ้ำแบบซับซ้อน - ผึ้งเก็บดอกไม้	- แสดงลำดับขั้นตอนการทำงาน - การวางแผนการทำงาน - ออกแบบเส้นทางการเดินทาง - ระบุว่า สามารถใช้รูปเพื่อลดความซับซ้อนของ การกระทำซ้ำ ๆ ได้เมื่อใด - ตรวจสอบความถูกต้อง	2
ชุดที่ 4 ผึ้ง:การแก้จุดบกพร่อง - ผึ้งเก็บเกสรดอกไม้	- การตรวจสอบข้อผิดพลาด - การวางแผนการทำงาน - ออกแบบเส้นทางการเดินทาง - การเขียนโปรแกรมเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดให้ถูกต้อง	2
ชุดที่ 5 เจื่อนไซ - ดอกไม้ลึกลับ	- เปรียบเทียบค่าโดยใช้ตัวดำเนินการ - สามารถใช้เงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จัก - ดำเนินการอัลกอริทึมด้วยคำสั่งเงื่อนไข - แก้ปริศนาโดยใช้ลำดับวนและเงื่อนไขร่วมกัน	2

ตาราง 1 ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีทีที่ร่วมกับเกมออนไลน์

จากตาราง 1 พบว่า ชุดกิจกรรม 1 เขาวงกต: การจัดลำดับ ได้แก่ พานกไปหา
หมู่ ชุดกิจกรรม 2 เขาวงกต: การทำซ้ำ ได้แก่ การวนลูป ชุดกิจกรรม 3 ผึ้ง: การทำซ้ำ
แบบซับซ้อน ได้แก่ ผึ้งเก็บดอกไม้ ชุดกิจกรรมที่ 1-3 เป็นกิจกรรมการบอกทิศทางจาก
เส้นทางในกิจกรรม การวิเคราะห์ ออกแบบและวางแผนการเดินทาง การตรวจสอบ
เส้นทางการเดินทาง แต่มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน มีเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่
เหมือนกันบางหัวข้อกิจกรรม ชุดกิจกรรม 4 ผึ้ง: การแก้จุดบกพร่อง ได้แก่ ผึ้งเก็บเกสร
ดอกไม้ ชุดกิจกรรม 5 เจื่อนไซ ได้แก่ ดอกไม้ลึกลับ การคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้การ
เขียนโปรแกรมและการตรวจสอบข้อผิดพลาดจากกิจกรรมที่กำหนด รวมถึงการแก้ไข
ข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น ทุกชุดมีรูปแบบการเรียนรู้ตามหลักการเขียนโปรแกรมเอพีดีที แต่
มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน มีเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เหมือนกันบางหัวข้อ
กิจกรรม

ชุดกิจกรรม	ระดับความเหมาะสม		ระดับคุณภาพ
	$\bar{X}$	S.D.	
ชุดที่ 1 เขาวงกต: การจัดลำดับ	4.61	0.46	มากที่สุด
ชุดที่ 2 เขาวงกต: การทำซ้ำ	4.65	0.45	มากที่สุด
ชุดที่ 3 ผึ้ง: การทำซ้ำแบบซับซ้อน	4.74	0.42	มากที่สุด

ชุดกิจกรรม	ระดับความเหมาะสม		ระดับคุณภาพ
	$\bar{X}$	S.D.	
ชุดที่ 4 ผู้จัดการแก้จุดบกพร่อง	4.84	0.37	มากที่สุด
ชุดที่ 5 เงื่อนไข	4.74	0.43	มากที่สุด
รวม	4.72	0.43	มากที่สุด

ตาราง 2 ประสิทธิภาพเชิงเหตุผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเฝ้าติดตามที่ร่วมกับเกมออนไลน์

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพเชิงเหตุผลการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเฝ้าติดตามที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ทั้ง 5 ชุด โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกชุดมีค่าเฉลี่ยรวมมากกว่า 4.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) น้อยกว่า 0.50 แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกัน

ตอนที่ 2 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเฝ้าติดตามที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

สถานการณ์ของปัญหา	ร้อยละของผู้เรียน ความสามารถการคิด แก้ปัญหา ระดับคุณภาพ			ร้อยละของผู้เรียน ความสามารถการ คิดแก้ปัญหา ระดับ คุณภาพดีขึ้นไป		Z-test	p-value
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ปฏิบัติ จริง	เกณฑ์ กำหนด		
1. การแสดงลำดับขั้นตอน	65.38	25.00	9.62	90.38	60	4.47***	3.87E-06
2. วิธีการทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอนการทำงาน	17.31	57.69	25.00	75.00	60	2.21***	1.36E-02
3. การทำซ้ำแบบซับซ้อนเพื่อลดขั้นตอนการทำงานในหลายระดับ	25.00	63.46	23.08	88.46	60	4.19***	1.40E-05
4. วิธีการแก้จุดบกพร่องและตรวจสอบข้อผิดพลาด	42.31	44.23	13.46	86.54	60	3.91***	4.68E-05
5. เงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จักและค่าส่งเงื่อนไขเพื่อแก้ปัญหา	36.54	42.31	21.15	78.85	60	2.96***	2.77E-03
รวมสถานการณ์ของปัญหา	34.62	61.54	3.85	90.38	60	3.76***	8.39E-05

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 3 ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเฝ้าติดตามที่ร่วมกับเกมออนไลน์

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ความสามารถการคิดแก้ปัญหา เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ ในระดับดีขึ้นไปพบว่า ทุกสถานการณ์ของปัญหาในชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ มีร้อยละของผู้เรียนที่ปฏิบัติจริงระดับดีขึ้นไป มีร้อยละ 75 ขึ้นไป และเมื่อทดสอบค่าสัดส่วนโดยใช้สถิติการทดสอบแชตสรุปว่า ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มากกว่าร้อยละ 60 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในระดับดีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สถานการณ์ของปัญหา	ร้อยละเฉลี่ยระดับคุณภาพความสามารถการคิดเป็นระบบ			ร้อยละของผู้เรียนระดับความสามารถการคิดเป็นระบบคุณภาพดีขึ้นไป		Z-test	p-value
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ปฏิบัติจริง	เกณฑ์กำหนด		
1. การแสดงลำดับขั้นตอน	57.69	30.77	11.54	88.46	60	7.81***	2.78E-15
2. วิธีการทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอนการทำงาน	23.08	58.65	18.27	81.73	60	6.40***	7.90E-11
3. การทำซ้ำแบบซับซ้อนเพื่อลดขั้นตอนการทำงานในหลายระดับ	24.04	59.62	19.23	80.77	60	6.11***	4.85E-10
4. วิธีการแก้จุดบกพร่องและตรวจสอบข้อผิดพลาด	47.12	43.27	9.62	90.38	60	7.67***	8.55E-15
5. เงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จักและคำสั่งเงื่อนไขเพื่อแก้ปัญหา	39.42	42.31	18.27	81.73	60	6.40***	7.90E-11
รวมสถานการณ์ของปัญหา	30.77	57.69	11.54	88.46	60	2.96***	1.53E-03

*** ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตาราง 4 ความสามารถในการคิดเป็นระบบจากการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกม

จากตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ความสามารถการคิดเป็นระบบ เมื่อสิ้นสุดการใช้การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในระดับดีขึ้นไปพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียน ทั้ง 5 ชุด มีร้อยละของผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80% ที่ปฏิบัติจริงระดับดีขึ้นไป เมื่อทดสอบค่าสัดส่วนโดยใช้สถิติการทดสอบแชตสรุปว่า ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 60 มีความสามารถในการคิดเป็นระบบระดับดีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 3-4 เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้บันทึกเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพสรุปได้ว่า ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหาการทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอน ความสามารถในการทำซ้ำแบบซ้ำซ้อนเพื่อลดขั้นตอนการทำงานและการคิดแก้ปัญหาเงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จักและคำสั่งเงื่อนไขเพื่อแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี และความสามารถการคิดเป็นระบบการทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอน ความสามารถในการทำซ้ำแบบซ้ำซ้อนเพื่อลดขั้นตอนการทำงาน และการคิดแก้ปัญหาเงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จักและคำสั่งเงื่อนไขเพื่อแก้ปัญหาปริศนามีคะแนนร้อยละที่ใกล้เคียงทั้ง 3 ชุดกิจกรรม

อภิปรายผล

1. การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเฝ้าติดตามกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ใช้หลักการจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของชุดกิจกรรมตามหลักการของทิตินา แชมมณี (2556: 10-12) สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2526: 114) สุพิน บุญชูวงศ์ (2538: 57) ฮุสตัน (Houston, 1972) วรณทิพา รอดแรงคำ และพิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ (2542) โดยมีองค์ประกอบ คือ ชื่อกิจกรรม หัวข้อกิจกรรม คำชี้แจง จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบกิจกรรม สื่อ แบบตรวจสอบความสามารถ แบบเฉลย แบบประเมินแบบรูบริคส์เพื่อใช้ประเมินผู้เรียน และกิจกรรมสำหรับสำหรับผู้เรียนที่ทำกิจกรรมเสร็จก่อนเวลา นอกจากนี้ การสร้างชุดกิจกรรมได้คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 16-17) หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ได้กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ดำเนินการดังต่อไปนี้ (1) การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดทำกิจกรรมสำหรับสำหรับผู้เรียนที่ทำเสร็จก่อนเวลา (2) การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (3) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น (4) การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (5) การส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ในการนำชุดกิจกรรมไปใช้ในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการประยุกต์ตามหลักการขององอาจ

นัยพัฒน์ (2554) ที่กล่าวถึงลักษณะสำคัญ โดยสรุปการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาขึ้นจากฐานความเชื่อสำคัญที่ว่า การสร้างสรรค์และการใช้ความรู้เชิงปฏิบัติการประยุกต์เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาเชิงปฏิบัติเฉพาะเรื่องเกี่ยวข้องกับการสืบค้นหาความรู้ความจริงแบบเป็นรายบุคคลหรือทีมงาน มุ่งเน้นเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา นำแผนงานไปลงมือดำเนินการในทางปฏิบัตินำไปสู่การเป็นนักวิจัยปฏิบัติการ เช่น ครู (Teacher as Researcher) และการสร้างชุดกิจกรรมโดยก่อนนำชุดกิจกรรมไปใช้ได้หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความสอดคล้องตามหลักการของรัตนะ บัวสนธ์ (2563: 39) ที่เสนอให้มีการประเมินความเหมาะสมของนวัตกรรมการศึกษา และหลักการของพิชญ์สินี ชมภูคำ (2565: 119) และพิสนุ พองศรี (2551: 56-57) สรุปได้ว่า ในการผลิตนวัตกรรมใด ๆ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงควรหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational Approach) ซึ่งเป็นขั้นตอนเริ่มต้นเพื่อให้วัตรกรรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุดตามเป้าหมาย โดยการประเมินความเหมาะสมด้านลักษณะและเนื้อหาสาระ หลังการประเมินให้มีการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้กับกลุ่มทดลองหรือกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของหลักการดังกล่าวซึ่งชุดกิจกรรมทั้ง 5 ชุด ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ได้กับกลุ่มตัวอย่าง กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมออนไลน์มีส่วนสำคัญในการพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของโคลแมนและมันนี่ (Coleman & Money, 2020) ระบุว่า การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเป็นการเน้นย้ำศักยภาพการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมอบประสบการณ์การเรียนรู้แบบโต้ตอบและมีส่วนร่วม เกมดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ส่งเสริมการคิดและการพัฒนาและวิธีแก้ปัญหา (Solution) ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ เกมออนไลน์ภายในชุดการเรียนรู้ได้รับการออกแบบมาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแก้ปัญหา นำเสนอความท้าทายและปริศนาที่ต้องใช้ความคิดและความรู้แก่ผู้เรียนผ่านกิจกรรมเหล่านี้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาที่ซับซ้อน คิดอย่างเป็นระบบและรับมือกับความท้าทายจากมุมมองที่หลากหลาย การศึกษาเน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้เล่นหลายคนและแง่มุมทางสังคมของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้

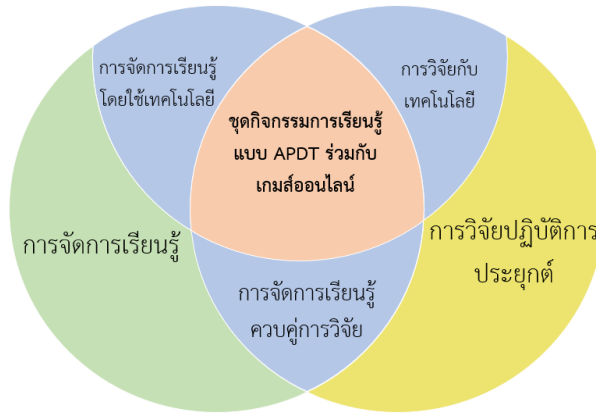
2. ผลการพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหาหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอดดี้ที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีการคิดแก้ปัญหาจาก 5 สถานการณ์ ได้แก่ (1) การแสดงขั้นตอนการจัดลำดับ

(2) การทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอน (3) การทำซ้ำแบบซับซ้อนเพื่อลดขั้นตอนกระบวนการย่อยภายใน (4) การตรวจสอบข้อผิดพลาดจากโปรแกรมที่กำหนด รวมถึงการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น (5) การแก้ปัญหาแบบเงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จักและคำสั่งเงื่อนไขเพื่อแก้ปัญหาโดยสร้างแบบประเมินแบบรูปรีคส์เพื่อประเมินความสามารถตามสภาพจริง สอดคล้องกับหลักการของสมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ (2554: 93, 137) ที่กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริงเป็นวิธีการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง แบบประเมินแบบรูปรีคส์เป็นเครื่องมือในการให้คะแนนที่มีการระบุเกณฑ์ประเมินชิ้นงานและคุณภาพของชิ้นงานในแต่ละเกณฑ์ ในการวิจัยครั้งนี้เมื่อนำชุดกิจกรรมที่ 1-5 ไปทดลองใช้กับผู้เรียนตัวอย่างและประเมินตามเกณฑ์พบว่า ความสามารถคิดแก้ปัญหาของผู้เรียนมีค่ามากกว่าร้อยละ 75 ซึ่งอยู่ในระดับดีขึ้นไป เมื่อทดสอบค่าสัดส่วนโดยใช้สถิติการทดสอบแซดสรุปว่า ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มากกว่าร้อยละ 60 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาในระดับดีขึ้นไป ตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับหลักการของอรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์ (2557) ที่ได้ระบุว่า เกมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.91 นอกจากนี้ ในการพัฒนาเกมได้เน้นเรื่องความสนุก การมีส่วนร่วม เป้าหมาย กฎกติกา ปฏิสัมพันธ์กับผู้เล่น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงรูปแบบในการแข่งขันสำหรับการแพ้หรือการชนะ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของนภาพร พรหมจันทร์ (2550: 81) ที่ได้แสดงผลการศึกษาจากการใช้เกมการศึกษาที่คิดสรรต่อการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผลวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสามารถแก้ปัญหาเด็กปฐมวัยเพิ่มสูงขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับผลการศึกษาความสามารถการคิดเป็นระบบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ครั้งนี้ สามารถประยุกต์ใช้กับหลักการของสมศักดิ์ ภู่วิภาดาวรรณ (2554: 93, 137) ในการใช้แบบประเมินแบบรูปรีคส์เพื่อประเมินการคิดแก้ปัญหา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เมื่อนำชุดกิจกรรมที่ 1-5 ไปทดลองใช้กับผู้เรียนตัวอย่างและประเมินตามเกณฑ์พบว่า ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป มีความสามารถคิดเป็นระบบในระดับดีขึ้นไป เมื่อทดสอบค่าสัดส่วนโดยใช้สถิติการทดสอบแซดสรุปว่า ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มากกว่าร้อยละ 60 มีความสามารถในการคิดเป็นระบบในระดับดีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐสุดา พุ่มเต๋ย (2563) เรื่องการวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะการคิด การทำงานอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการ

เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์ www.code.org ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียนมีการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบสูงขึ้น ค่าเฉลี่ยความก้าวหน้าในการเรียนรู้เท่ากับ 35.00 คิดเป็นร้อยละ 87.50

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยนี้สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังแผนภาพความคิดต่อไปนี้

ภาพ 1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและการคิดเป็นระบบ

จากแผนภาพความคิดพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงบริบทของโรงเรียน เช่น หลักสูตร ผู้สอน ผู้เรียน ความพร้อมของสื่อ อุปกรณ์ ฯลฯ การจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีอุปกรณ์ที่พร้อม ทันสมัยและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น กระดานอัจฉริยะ (Active Board) ระบบการสื่อสารออนไลน์ อุปกรณ์สำหรับผู้เรียน โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เกมออนไลน์เพื่อพัฒนากระบวนการคิดต้องมีการแก้ปัญหาและพัฒนาทั้งวิธีการจัดการเรียนรู้และผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้สร้างชุดกิจกรรมขึ้นมาเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีเกมออนไลน์ดำเนินการพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยเกมจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้นในลักษณะการเรียนรู้แบบผสมผสานการเล่นที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยผู้สอนจะต้องคัดสรรเกมออนไลน์ต่าง ๆ มาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบขั้นตอน ในการจัดการเรียนรู้ได้ใช้วิจัยปฏิบัติการประยุกต์

ควบคู่ ทั้งนี้ การดำเนินการวิจัยที่ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือวิจัยต้องสอดคล้องกัน เช่น ชุดกิจกรรม สื่อ ตลอดจนการเก็บข้อมูลชิ้นงาน การวัดผล ฯลฯ โดยใช้รูปแบบออนไลน์และการอัปเดตข้อมูลให้ผู้เรียนสามารถทำงานอย่างต่อเนื่องตามเวลาจริง (Real Time) โดยผู้วิจัยสร้างแบบประเมินแบบรูบรีคส์ในการประเมินผู้เรียน หากผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์จะมีกิจกรรมสำรองให้เล่น โดยผู้วิจัยคอยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำตามกระบวนการชุดกิจกรรม ซึ่งในกระบวนการวิจัยปฏิบัติการประยุกต์ใช้ วงจรพีเอโออาร์ (PAOR) สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการวิจัยเป็นการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนดและส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21

สรุป

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเอพีดีที่ร่วมกับเกมออนไลน์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้ชุดกิจกรรม 1 เขวังกต: การจัดลำดับ ได้แก่ พานกไปหาหมู ชุดกิจกรรม 2 เขวังกต: การทำซ้ำ ได้แก่ การวนลูป ชุดกิจกรรม 3 ผี้ง: การทำซ้ำแบบซับซ้อน ได้แก่ ผี้งเก็บดอกไม้ ชุดกิจกรรม 4 ผี้ง: การแก้จุดบกพร่อง ได้แก่ ผี้งเก็บเกสรดอกไม้ ชุดกิจกรรม 5: เงื่อนไข ได้แก่ ดอกไม้ลึกลับ การประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ในด้านองค์ประกอบ ด้านกิจกรรม ด้านเนื้อหา ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ ด้านการวัดผลและประเมินผล สรุปผลชุดกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$, $S.D.=0.43$)

2. ผลการพัฒนาความสามารถการคิดแก้ปัญหา หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการประเมินความสามารถการคิดแก้ปัญหาจาก 5 สถานการณ์ ได้แก่ (1) การแสดงขั้นตอนการจัดลำดับ (2) การทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอน (3) การทำซ้ำแบบซับซ้อนเพื่อลดขั้นตอนกระบวนการย่อยภายใน (4) การตรวจสอบข้อผิดพลาดจากโปรแกรมที่กำหนด รวมถึงการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น (5) การแก้ปัญหาแบบเงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จักและค่าส่งเงื่อนไขเพื่อแก้ปริศนาพบว่า สถานการณ์ปัญหาการแสดงขั้นตอนการจัดลำดับอยู่ในระดับดีมาก แต่อีก 4 สถานการณ์ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหาอยู่ในระดับดี

เมื่อนำจำนวนผู้เรียนที่มีผลการประเมินความสามารถการคิดแก้ปัญหาแต่ละระดับคุณภาพพบว่า ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 75 ขึ้นไป มีความสามารถการคิดแก้ปัญหาในระดับดีขึ้นไป เมื่อทดสอบค่าสัดส่วนโดยใช้สถิติการทดสอบซัดสรุปว่า ผู้เรียนชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 2 มากกว่าร้อยละ 60 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ระดับดีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สำหรับผลการพัฒนาความสามารถการคิดเป็นระบบหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการประเมินความสามารถการคิดเป็นระบบ 4 ขั้นตอน จาก 5 สถานการณ์โดยขั้นตอนการคิดเป็นระบบเอพีดีที ได้แก่ A: วิเคราะห์ (Analyze) P: วางแผน (Plan) D: ออกแบบ (Design) T: ตรวจสอบ (Test) โดยใช้ 5 สถานการณ์ ได้แก่ (1) การแสดงขั้นตอนการจัดลำดับ (2) การทำซ้ำเพื่อลดขั้นตอน (3) การทำซ้ำแบบซับซ้อนเพื่อลดขั้นตอนกระบวนการย่อยภายใน (4) การตรวจสอบข้อผิดพลาดจากโปรแกรมที่กำหนด รวมถึงการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น (5) การแก้ปัญหาแบบเงื่อนไขเพื่อจัดการกับค่าที่ไม่รู้จักและคำสั่งเงื่อนไขเพื่อแก้ปัญหา สรุปความสามารถการคิดเป็นระบบพบว่า ขั้นตอนการคิดเป็นระบบเอพีดีทีในขั้นตอน T: ตรวจสอบ (Test) อยู่ในระดับดีมาก แต่อีก 4 ขั้นตอนการคิดเป็นระบบอยู่ในระดับดี เมื่อนำจำนวนผู้เรียนที่มีผลการประเมินความสามารถการคิดเป็นระบบแต่ละระดับคุณภาพพบว่า ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป มีความสามารถการคิดเป็นระบบในระดับดีขึ้นไป เมื่อทดสอบค่าสัดส่วนโดยใช้สถิติการทดสอบไคสครูปว่า ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มากกว่าร้อยละ 60 มีความสามารถในการคิดเป็นระบบระดับดีขึ้นไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิระพร สังขเวทย์. (2562). Coding กับการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *สสวท.* 47, 220 (กันยายน-ตุลาคม): 34-35.
- ชยการ ศิริรัตน์. (2562). การใช้กระบวนการแก้ปัญหาและโปรแกรม App Inventor พัฒนาทักษะ การคิดเชิงคำนวณ (Computational Thinking: CT) สำหรับ ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.* 47 (2), 31-47.

- ณัฐสุตา ฟุ่นเต๋ย. (2563). การวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ของผู้เรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/4 โดยใช้สื่อจากเว็บไซต์ www.code.org. รายงานการ
วิจัย. โรงเรียนวัดเม็งอิงกราวาส (เทศรัฐราชบุรีนุกุล).
- ทิพรัตน์ สิทธิวงศ์. (2560). การพัฒนาเกมคอมพิวเตอร์จำลองสถานการณ์เพื่อส่งเสริม
ความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ของนิสิตระดับอุดมศึกษา. วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 19 (3), 16-33.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). การสอนจิตวิทยาการเรียนรู้ เรื่องศาสตร์การสอนองค์ความรู้
เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2556). ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้
ที่มีประสิทธิภาพ, พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ด้านสุขภาพการ
พิมพ์.
- นภาพร พรหมจันทร์. (2550). ผลการใช้เกมการศึกษาที่คัดสรรต่อความสามารถในการ
คิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย. ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- พิชญ์สินี ชมภูคำ. (2565). เอกสารประกอบการสอนวิชาการวิจัยหลักสูตรและการ
สอน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- พิสนุ พองศรี. (2551). วิจัยชั้นเรียน: หลักการและเทคนิคปฏิบัติ, พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพมหานคร: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณทิพา รอดแรงคำ และพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2542). การพัฒนาการคิดของครูด้วย
กิจกรรมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: เดอะ
มาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ. (2554). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตาม
สภาพจริง. เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). มาตรฐานการเรียนรู้และ
ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.
2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ.

สุคนธ์ สิ้นพานนท์. (2553). *นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของ
เยาวชน*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

สุพิน บุญชูวงศ์. (2538). *หลักการสอน*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

สุมานิน รุ่งเรืองธรรม. (2526). *กลวิธีสอน*. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองธรรม.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2550). *19 วิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และ
ทักษะ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.

องอาจ นัยพัฒน์. (2554). *การออกแบบการวิจัย: วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและ
ผสมผสานวิธีการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรรถเศรษฐ์ ปรีดากรณ์. (2557). *การออกแบบบอร์ดเกมการศึกษาเรื่องวงสี่ธรรมชาติ
สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินญาณิพนธ์ปรินญาการศึกษา
ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Coleman, T. E. and Money, A. G. (2020). Student-centered Digital Game–
based Learning: A Conceptual Framework and Survey of the State
of the Art. *Higher Education: The International Journal of Higher
Education Research*. 79, (3): 415-457.

Houston, R. W. (1972). *Developing Instructional Modules*. Houston:
University of Houston, College of Education.

รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้
ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
Model of Teacher Development for Learning
Using Bang Taboon Mangrove Forest Learning Center of
Bangtaboon Wittaya School under the Phetchaburi
Secondary Educational Service Area Office

ศุภกัญญา แดงเกตุ^{*1}, เอี่ยมพร โตพานุรักษ์กุล², กาญจนา บุญส่ง³
Supakunya Dangkeat¹, Oumporn Topanurakkun²,
Kanchana Boonsong³

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
Master of Education Program in Education Administration,
Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University
First/Corresponding Author, E-mail: supakunyakeat@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนบางตะบูนวิทยาจํานวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน 2) แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน และ 3) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูด้านการจัดการเรียนการสอน

โดยใช้แหล่งเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน 7 ขั้นตอน โดยใช้ชื่อว่า S-TABOON และ 2) ผลการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนพบว่า ด้านพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน สูงขึ้นจากก่อนการพัฒนา โดยภาพรวมร้อยละ 71.58 อยู่ในระดับพัฒนาการสูง และ ด้านพัฒนาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=2.83$; $S.D.=0.34$) องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนมี 7 ขั้นตอน (S-TABOON) ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการวิเคราะห์สวอต (S) ขั้นที่ 2 การร่วมกันทำงานของครู (T) ขั้นที่ 3 การร่วมวิเคราะห์ตัวชี้วัดการเรียนรู้ (A) ขั้นที่ 4 การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อย่างสมดุลและยั่งยืน (B) ขั้นที่ 5 คุณภาพของผู้เรียน (O) ขั้นที่ 6 การร่วมกันจัดการองค์กร (O) และขั้นที่ 7 การสร้างเครือข่ายกันในโรงเรียนและการสะท้อนผลการปฏิบัติงานพัฒนาครู (N)

คำสำคัญ: รูปแบบการพัฒนาครู; การจัดการเรียนรู้; แหล่งเรียนรู้; แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลน; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Abstract

This research article aims 1) to create a teacher development model for learning management by using the Bang Tabun Mangrove Forest Learning Center of Bang Tabun Witthaya School, under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office and 2) to study the results of teacher development in learning management by using the Bang Tabun Mangrove Forest Learning Center of Bang Tabun Witthaya School, under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office. The target group is 15 teachers of Bang Tabun Wittaya School, selected by purposive sampling. It is a qualitative research. The research tools are 1) teacher development model for learning management by using the Bang Tabun Mangrove Learning Center, 2) model for teaching and learning management plan by using the Bang

Tabun Mangrove Forest Learning Center, and 3) a test for teachers' understanding of teaching and learning management by using learning resources. The statistics for data analysis consists of mean, percentage, standard deviation, including content analysis.

The results of the research are as follows: 1) the results of the development of a teacher development model for learning management using the Bang Taboon Mangrove Learning Center consisted of 7 steps, named S-TABOON, and 2) the result of the development of teachers for learning management using the Bang Tabun Mangrove Forest Learning Center found that the development of knowledge and understanding about the use of the Bang Tabun Mangrove Forest Learning Center is higher than before the overall development of 71.58 percent, a high level of development and the development of teaching and learning management using the Bang Tabun Mangrove Forest Learning Center, the total is at the high level ($\bar{X}=2.83$; S.D.=0.34). The body of knowledge indicates that the teacher development model for learning management by using the Bang Taboon Mangrove Learning Center has 7 steps (S-TABOON): step 1: analysis of environment by SWOT Analysis (S), step 2: collaboration of teachers as a teamwork (T), step 3: joint analysis of learning indicators (A), step 4: learning from a balanced and sustainable learning source (B), step 5: outcome of learners (O), step 6: co-organization management (O), and step 7: networking in school and reflection on teacher developmental performance (N).

Keywords: Teacher Development Model; Learning Management; Learning Resource; Mangrove Learning Center; Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายหลักประกันคุณภาพการศึกษา การศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนา

ศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสนับสนุนโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประชาชนต้องสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ แหล่งเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาให้สามารถจัดการศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้มีคุณภาพและมาตรฐาน แหล่งเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ในยุค ความรู้ของมนุษย์เกิดขึ้นใหม่ ๆ และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2553: 1) ซึ่งแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญมากต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งในระดับประเทศ สถานศึกษาและห้องเรียน เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ สามารถตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบและเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (รุจิเรข เทียงตรง, 2561: 22)

แหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลนในพื้นที่ตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ระบบนิเวศของมนุษย์สัตว์และพืช พื้นที่ป่าชายเลนบางตะบูนเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำและที่ราบชายฝั่งทะเลโดยมีคลองบางตะบูน ซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่านกลางชุมชน บริเวณชายฝั่งทะเลของพื้นที่มีลักษณะเป็นพื้นที่รอยต่อระหว่างพื้นที่น้ำจืดกับพื้นที่น้ำทะเล จึงทำให้เกิดเป็นระบบนิเวศน้ำกร่อย (Brackish Water Ecosystem) ในระบบนิเวศป่าชายเลน สิ่งไม่มีชีวิตและสิ่งมีชีวิตในป่าชายเลนจะมีความสัมพันธ์กันของธาตุอาหารและการถ่ายทอดพลังงาน สร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ท้องทะเลภายนอก ป่าชายเลนจึงเป็นระบบนิเวศที่มีความเฉพาะตัวและมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของชายฝั่งทะเล นับเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามหาศาลทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมของจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งระบบนิเวศดังกล่าวทอดยาวจากลำน้ำเพชรบุรีจนถึงปากทะเลอ่าวไทย (จิตรา ขวัญยืน, 2559: 40)

โรงเรียนบางตะบูนวิทยาเป็นโรงเรียนขนาดเล็กอยู่ในบริบทของชุมชนที่มีความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับธรรมชาติระบบนิเวศป่าชายเลน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ได้จัดตั้งศูนย์อนุรักษ์และศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน วัตถุประสงค์เพื่อเป็นต้นแบบในการหันกลับมาสนใจที่จะใช้พื้นที่บริเวณโรงเรียนของตนเองสอนเรื่องวิชาชีววิทยาและสิ่งแวดล้อม โดยดำเนินการต่อจากโครงการพัฒนาโรงเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนด้านชีววิทยาและสิ่งแวดล้อม ให้บริการด้านความรู้เรื่องป่าชายเลนแก่นักเรียนทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งเปิดให้บริการสำหรับประชาชนทั่วไปที่สนใจด้านป่าชายเลนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 (ชมภูษ ประเสริฐจิตต์, 2563)

จากการระดมความคิดเห็นของผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา เป็นจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ ดำรงอยู่ได้ในวิถีของตนเอง (Alone Stay) สร้างผลงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) เป็นการประกันคุณภาพการเรียนการสอนตลอดมา การถ่ายทอดองค์ความรู้จากครูภูมิปัญญาสู่ครูโรงเรียนบางตะบูนวิทยาเพื่อรักษาไว้ซึ่งแหล่งเรียนรู้และแหล่งเศรษฐกิจ แต่ในปัจจุบันครูชุมชนฯ ประเสริฐจิตต์ ซึ่งเป็นครูภูมิปัญญาได้เกษียณอายุราชการและชรามากแล้ว ทำให้โรงเรียนบางตะบูนวิทยาขาดแคลนครูที่มีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ป่าชายเลน อีกทั้งบุคลากรครูในปัจจุบันยังไม่มีความรู้เรื่องนี้มากเท่าที่ควรที่จะสามารถถ่ายทอดให้นักเรียนได้ดี ครูนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับพื้นที่ป่าชายเลนบางตะบูนแก่นักเรียน (ชมภูษ ประเสริฐจิตต์, 2563) เช่นเดียวกับบัณฑิต ชุ่มจิต (2535: 2) กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและการศึกษาของชาติ เพราะครูเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาบุคคลในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่ สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป การพัฒนาครูล้วนเป็นการปรับปรุงและพัฒนาที่นำไปสู่การยกระดับครูเพื่อคุณภาพของผู้เรียนทั้งสิ้น

จากสภาพปัญหาการขาดแคลนครูผู้มีความรู้เรื่องป่าชายเลน และโรงเรียนบางตะบูนวิทยาเองมีแหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีความสำคัญต่อการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของครูและแหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา จึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เพื่อให้ครูมีความสามารถจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน และช่วยให้โรงเรียนมีนวัตกรรมในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนบางตะบูนวิทยา จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง
3. เครื่องมือในการวิจัย คือ 1) รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน 2) แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน และ 3) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ โดยหาค่าประสิทธิภาพความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน
4. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาค้นคว้าและสำรวจความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน 2) การสร้างรูปแบบการพัฒนาครูในการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน โดยผ่านการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ 3) การนำรูปแบบไปใช้ 4) การศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูในการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา
5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์เนื้อหาใช้สถิติภาคบรรยาย การสังเคราะห์ผลการวิจัยจากการศึกษาเอกสาร การวิเคราะห์เนื้อหาการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้อง 2) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของเครื่องมือดังต่อไปนี้ (1) รูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน (2) แผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน และ (3) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจของครูด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ 3) การหาค่าร้อยละความก้าวหน้าของคะแนนเฉลี่ยก่อนและการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจของครู 4) วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ (%) จากการประเมินประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรียงตามลำดับวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยามีผลดังนี้

1) ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาครูในการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (S-TABOON) ดังนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กรเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกัน คือ การวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis=S) ขั้นที่ 2 การร่วมกันทำงานของครูเพื่อวางเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ (Teamwork=T) ขั้นที่ 3 การร่วมการวิเคราะห์ตัวชี้วัดการเรียนรู้ (Analysis=A) ขั้นที่ 4 การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อย่างสมดุลและยั่งยืน (Balance=B) ขั้นที่ 5 คุณภาพของผู้เรียน (Outcome=O) ขั้นที่ 6 การร่วมกันจัดการองค์กร จัดข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้ (Organization=O) ขั้นที่ 7 การสร้างเครือข่ายกันในโรงเรียนและการสะท้อนผลการปฏิบัติงานพัฒนาครู (Network=N)

2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน จำนวน 3 คน ด้วยแบบประเมินหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาครูด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา โดยภาพรวมมีความสอดคล้อง มีค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยามีผลดังนี้

1) ผลการศึกษการพัฒนาความรู้ของครูก่อนและหลังการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครูในการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา ขอนำเสนอตาราง

ครูคนที่	คะแนนการทดสอบ		คะแนนการพัฒนา	ร้อยละการพัฒนา	ระดับพัฒนาการ
	ก่อนการพัฒนา (20 คะแนน)	หลังการพัฒนา (20 คะแนน)			
1	13	18	5	62.5	สูง
2	15	18	3	60	สูง
3	14	19	5	83.33	สูงมาก

ครูคนที่	คะแนนการทดสอบ		คะแนน การพัฒนา	ร้อยละ การพัฒนา	ระดับ พัฒนาการ
	ก่อนการพัฒนา (20 คะแนน)	หลังการพัฒนา (20 คะแนน)			
4	15	20	5	71.42	สูง
5	13	19	6	85.72	สูงมาก
6	17	19	2	66.67	สูง
7	12	17	5	62.5	สูง
8	16	19	3	75	สูง
9	17	20	3	100	สูงมาก
10	11	17	6	66.67	สูง
11	15	18	3	60	สูง
12	15	19	4	80	สูงมาก
13	12	16	4	50	กลาง
14	14	17	3	50	กลาง
15	16	20	4	100	สูงมาก
เฉลี่ยรวม	14.34	18.4	4	71.58	สูง
ร้อยละ	71.67	92	20.33	71.58	สูง

ตาราง 1 การพัฒนาความรู้ของครูก่อนและหลังการพัฒนาตามรูปแบบการพัฒนาครูในการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน

ตาราง 1 พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา ภาพรวมอยู่ในระดับพัฒนาการสูง จากก่อนการพัฒนามีคะแนนร้อยละ 71.67 หลังการพัฒนามีคะแนนสูงขึ้นร้อยละ 71.58

2) ผลการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา ซึ่งประกอบด้วยด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังตารางนำเสนอต่อไปนี้

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	%	ระดับ
ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้					
1	การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้	2.93	0.26	97.78	สูง
2	การกำหนดสาระการเรียนรู้	2.87	0.35	95.56	สูง

ที่	ประเด็นการประเมิน	ระดับการประเมิน			
		$\bar{X}$	S.D.	%	ระดับ
3	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้	3.00	0.00	100	สูง
4	การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	2.93	0.26	97.78	สูง
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
5	จัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.93	0.26	97.78	สูง
6	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างกระบวนการสืบเสาะหาความรู้	2.93	0.26	97.78	สูง
7	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม	2.80	0.41	93.33	สูง
8	การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน	2.87	0.35	95.56	สูง
ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้					
9	การเตรียมการก่อนศึกษาแหล่งเรียน	2.87	0.35	95.56	
10	ระหว่างเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้	2.93	0.26	97.78	สูง
11	หลังเข้าแหล่งเรียนรู้	2.73	0.46	91.11	สูง
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้					
12	การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้	2.53	0.64	84.44	สูง
13	การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	2.47	0.52	82.22	สูง
รวม		2.83	0.34	94.36	สูง

ตาราง 2 การประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน

จากตาราง 2 พบว่า ครูมีความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=2.83$; S.D.=0.34) เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบข้อที่อยู่ในระดับโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ 3) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 6) การใช้แหล่งเรียนรู้ระหว่างเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้ 7) การกำหนดสาระการเรียนรู้ 8) การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน 9) การเตรียมการก่อนศึกษาแหล่งเรียนรู้ 10) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม 11) หลังเข้าแหล่งเรียนรู้ 12) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ 13) การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

3) ผลการดำเนินการตามขั้นตอนของรูปแบบการพัฒนาครูในการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยามีดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กรเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกันด้วยการวิเคราะห์สวอต (SWOT Analysis=A) โดยผลการวิเคราะห์พบจุดแข็งของโรงเรียนที่มีแหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ เป็นที่ยอมรับในการเผยแพร่ความรู้ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ แต่ทั้งนี้จุดด้อยการเรียนการสอนของครูยังไม่มีกระบวนการที่เป็นแบบเชิงรุกในการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนเท่าที่ควร จึงมีการวางวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของครูมืออาชีพเพื่อช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้นำด้านการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ขั้นที่ 2 การร่วมกันทำงานของครูเพื่อวางเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ (Teamwork=T) ผลการกำหนดเป้าหมายสำหรับการพัฒนาครูการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูน คือ ครูทุกคนต้องออกแบบการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนอย่างน้อยคนละ 1 แผน เพื่อสนองการเป็นครูมืออาชีพในบริบทของโรงเรียนที่มีแหล่งเรียนรู้ป่าชายเลน และเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในองค์กร เกิดการช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาชีพ จึงร่วมกันจัดกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตอาสารักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกันทั้ง 8 กลุ่มสาระ (Team Teaching)

ขั้นที่ 3 การร่วมการวิเคราะห์ตัวชี้วัดการเรียนรู้ (Analysis=A) ผลการวิเคราะห์ตัวชี้วัดโรงเรียนโครงสร้างกลุ่มสาระที่มีการปรับปรุงให้มีจุดประสงค์สอดคล้องกับบริบทด้านแหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ

ขั้นที่ 4 การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อย่างสมดุลและยั่งยืน (Balance=B) ผลการประเมินประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา หลังการพัฒนาพบผลคะแนนดังนี้

ครูคนที่	ระดับคะแนน		คะแนนการพัฒนา	ร้อยละการพัฒนา	ระดับการพัฒนา
	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา			
1	56.41	82.05	25.64	58.82	สูง
2	46.94	87.18	40.24	75.84	สูง
3	71.79	82.05	10.26	36.36	กลาง
4	66.67	92.31	25.64	76.92	สูงมาก
5	69.23	89.74	20.51	66.67	สูง
6	66.67	100.00	33.33	100.00	สูงมาก
7	69.23	100.00	30.77	100.00	สูงมาก

ครูคนที่	ระดับคะแนน		คะแนน การพัฒนา	ร้อยละ การพัฒนา	ระดับการ พัฒนา
	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา			
8	64.10	92.31	28.21	78.57	สูงมาก
9	74.36	100.00	25.64	100.00	สูงมาก
10	71.79	79.59	7.80	27.64	กลาง
11	79.49	97.44	17.95	87.50	สูงมาก
12	69.23	100.00	30.77	100.00	สูงมาก
13	69.23	100.00	30.77	100.00	สูงมาก
14	71.79	92.31	20.51	72.73	สูงมาก
15	87.18	100.00	12.82	100.00	สูงมาก
ค่าเฉลี่ย	68.94	93.00	24.06	77.46	สูงมาก
ร้อยละ	68.94	93.00	24.06	77.46	สูงมาก

ตาราง 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพหลังการพัฒนา ตามแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้
แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา

จากตาราง 3 พบว่า ครูมีความสามารถด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับพัฒนาสูงมาก คิดเป็นร้อยละ 77.46

ขั้นที่ 5 คุณภาพของผู้เรียน (Outcome=O) ผลการออกแบบการเรียนรู้ร่วมกัน คือ แผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมความเป็นมัคคุเทศก์น้อยและจิตอาสารักษาสีสิ่งแวดล้อม โดยจัดกิจกรรมกับนักเรียนทั้งหมด 56 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยใช้การสอนแบบเป็นคณะ (Team Teaching) จัดกิจกรรมแบบฐานการเรียนรู้ โดยบูรณาการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับความรู้ของการประเมินผลด้านความรู้ความเข้าใจของนักเรียน ตามกิจกรรมการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของนักเรียนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระของการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตามการประเมินกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนของนักเรียนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา โดยรวมมีค่าเฉลี่ย 81.25 ระดับความรู้มากที่สุด ด้านที่มีความรู้ ความเข้าใจมากที่สุด คือ ความสำคัญของป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 84.52 ระดับความรู้มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านแนวทางแก้ไขและพัฒนาป่าชายเลนอย่างยั่งยืน และด้านการเพาะชำกล้าไม้และการปลูกป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 82.14 เท่ากัน ระดับความรู้มากที่สุด

ขั้นที่ 6 การร่วมกันจัดการองค์กร จัดข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้ (Organization=O) ผลการร่วมกันสรุปถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน รวบรวมข้อมูล

และนำเสนอมีดังนี้ 1) ฝ่ายวิชาการรวบรวมงานการสังเคราะห์ตัวชี้วัดเพื่อนำมาปรับปรุงในหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทโรงเรียน วางแผนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นป๋ายาเลนให้ครบทุกชั้นทุกรายวิชาเพื่อตอบวิสัยทัศน์ด้านหลักสูตรสถานศึกษา 2) งานนิเทศการสอน รวบรวมแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ป๋ายาเลน และวางแผนการนิเทศในปีการศึกษาต่อไป และจัดทำรายงานการนิเทศภายในเพื่อตอบสนองงานประกันคุณภาพภายนอก 3) งานพัฒนางานคุณภาพผู้เรียน จัดทำรายงานผลการจัดกิจกรรมเพื่อตอบวิสัยทัศน์ด้านนักเรียนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์ป๋ายาเลน 4) งานฝ่ายบุคคลจัดทำแผนการพัฒนาคูโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป๋ายาเลนบางตะบูนวิทยาในปีถัดไป และรายงานผลการพัฒนาคูเพื่อตอบวิสัยทัศน์ด้านครูมืออาชีพ

ขั้นที่ 7 การสร้างเครือข่ายกันในโรงเรียนของแต่ละกลุ่มสาระและการสะท้อนผลการปฏิบัติงานพัฒนาคู (Network=N) ผลการสร้างเครือข่ายของครูโรงเรียนบางตะบูนวิทยา มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคูและพัฒนางาน รวมถึงคุณภาพของความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างบุคคล โดยแบ่งกลุ่มของครูเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสนับสนุน ประกอบด้วยผู้บริหารและฝ่ายบริหาร กลุ่มผู้ร่วมการพัฒนา ประกอบด้วยครูในโรงเรียนมีกระบวนการ ดังนี้ 1) การประชุมชี้แจงและสร้างข้อตกลงในการร่วมกันพัฒนา 2) กิจกรรมการพัฒนาคูเพื่อให้จัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป๋ายาเลน 3) กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาในกลุ่มสาระได้ร่วมกันวิเคราะห์ตัวชี้วัดตามหลักสูตร 4) ครูต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้จับคู่กันเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้และนำเสนอต่อกลุ่มผู้สนับสนุน 5) การจัดทำบันทึกสรุปการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อหาจุดพัฒนาในครั้งต่อไปเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สูงขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาคูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป๋ายาเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (S-TABOON) ดังนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กรเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกัน (S) ขั้นที่ 2 การร่วมกันทำงานของครูเพื่อกำหนดเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ (T) ขั้นที่ 3 การร่วมการวิเคราะห์ตัวชี้วัดการเรียนรู้ (A) ขั้นที่ 4 การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อย่างสมดุลและยั่งยืน (B) ขั้นที่ 5 คุณภาพของผู้เรียน (O) ขั้นที่ 6 การร่วมกันจัดการองค์กร จัดข้อมูลองค์ความรู้ที่ได้ (O) ขั้นที่ 7 การสร้างเครือข่ายกันในโรงเรียนและการสะท้อนผลการปฏิบัติงานพัฒนาคู (N) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดจากการ

สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาครูและการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม ค่าการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบโดยภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.67-1.00 รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยานี้สร้างตามหลักการทฤษฎี จากนั้น เพิ่มกระบวนการพัฒนาให้ตรงต่อความต้องการจำเป็นและบริบทของสถานศึกษา หลังจากการพัฒนาแบบแล้วต้องประเมินผลการใช้และนำผลมาปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับแนวคิดของสมจิต จันทรฉาย (2557: 11) ในประเด็นการออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบแอตตี ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมในการดำเนินงาน 5 กิจกรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) การนำไปใช้ (Implement) และการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเมื่อพิจารณาให้ดีแล้วมีลักษณะคล้ายกระบวนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา (Analysis) การนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา (Design) การเตรียมการแก้ปัญหา (Development) การทดลองการแก้ปัญหา (Implement) และสุดท้ายประเมินแนวทางการแก้ปัญหาว่า ประสบความสำเร็จหรือไม่ (Evaluation) เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุพัทธ์ สมสา (2560: 45) ที่ได้การพัฒนาแบบด้วยรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 5 ขั้น คือ การสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการการพัฒนา (Need Assessment) การออกแบบและวางแผนการพัฒนา (Design and Planning) การดำเนินการตามแผนพัฒนา (Implement on Reflexive Teacher) การนิเทศติดตามและประเมินผล (Supervisor Monitoring and Evaluation) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทบทวนและสะท้อนผล (Sharing and Reflecting) หรือ NDISS Model ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ วรรณฤทัย (2565: 27) ที่พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) แนวคิดพื้นฐาน 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) กระบวนการเรียนรู้ 5) การประเมินผล โดยกระบวนการเรียนรู้นี้ประกอบด้วยรูปแบบ 5 ขั้นตอน ที่เรียกว่า LANLA Model คือ ขั้นที่ 1 การนำผู้เรียนให้กระตือรือร้น (Lead Active Learning=L) ขั้นที่ 2 การใช้คำสอนเชิงรุก (Active Preaching=A) ขั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้ในยุคนิวอร์มอล (New Normal Application=N) ขั้นที่ 4 นำเสนอผลลัพธ์การเรียนรู้ (Last Summary Presentation=L) ขั้นที่ 5 ประเมินผลร่วมกัน (Assessment Together=A) และแนวคิดของโสภณ แยมทองคำ (2552: 11) ที่ศึกษาแบบการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (A-STAR Model) อัน

ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในโรงเรียน (Assessment of Needs=A) ขั้นที่ 2 การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Sharing Experience=S) ขั้นที่ 3 การประชุมกลุ่ม (Team Discussion=T) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการเสริมสร้างความเป็นครู (Action=A) และขั้นที่ 5 การสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection=R) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการพัฒนาครูเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความต้องการ เน้นการทำงานเป็นทีม สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและแลกเปลี่ยน และประเมินผลเพื่อส่งเสริมพัฒนาการจัดการเรียน และสอดคล้องบริบทของสถานศึกษาหรือสภาพปัญหาของครูในการจัดการเรียนรู้ เช่นเดียวกับรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา

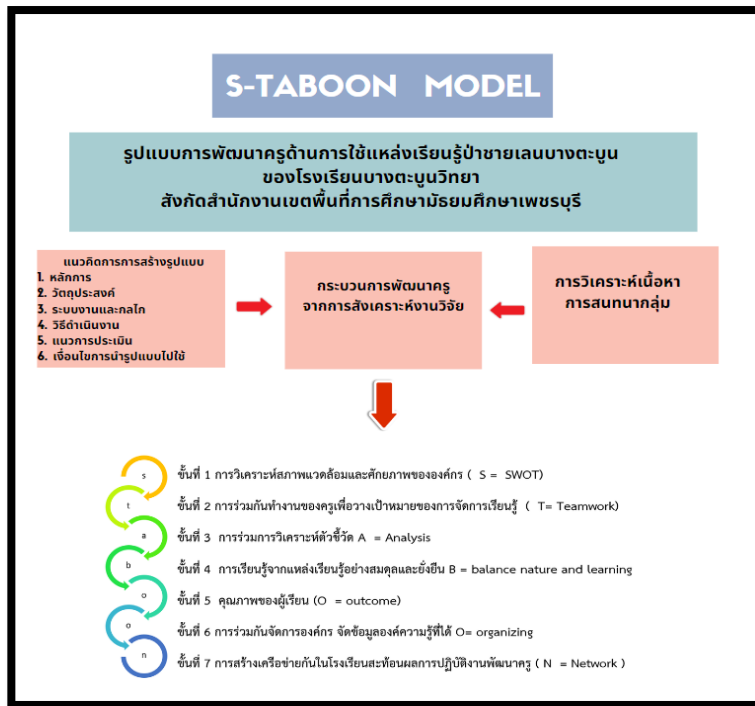
2. ผลการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา จะเห็นว่า ครูมีพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยาส่งขึ้น และมีพัฒนาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา ครูมีความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ 3) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณภา โคตรพันธ์ (2563: 174-175) เรื่องการพัฒนาครูรูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูระดับประถมศึกษาบนฐานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีผลคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ อยู่ในระดับดี และผลการพัฒนาครูจำนวน 3 วงรอบ พบว่า มีแนวโน้มสูงขึ้น การเปรียบเทียบผลระหว่างวงรอบที่ 1 กับวงรอบที่ 2 วงรอบที่ 2 กับวงรอบที่ 3 และวงรอบที่ 1 กับวงรอบที่ 3 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูวิทยาศาสตร์ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จากการพัฒนาครูจำนวน 3 วงรอบ พบว่า มีแนวโน้มสูงขึ้น เห็นได้ว่าการพัฒนาครูช่วยส่งเสริมให้ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากขึ้น ในด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา ทำให้ครูมี

ความรู้ความเข้าใจ สามารถปฏิบัติการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลน และมีกระบวนการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์อันดีในองค์กร

ผลการประเมินครูด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับพัฒนาการสูง โดยครูทุกคนมีพัฒนาการร้อยละ 71.58 และผลความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=2.33$; $S.D.=0.34$) สอดคล้องกับวคินี รุ่งเรือง (2562: 208) ได้ศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครูพบว่า ครูมีพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะการสอนหลังการพัฒนาสูงขึ้นจากก่อนการพัฒนา โดยรวมร้อยละ 71.58 มีศิลปะการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก การพัฒนาครูควรมีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันทางวิชาชีพ และสะท้อนแลกเปลี่ยนความรู้กัน ทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ และการจัดทำแผนการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับยุภาลัย มะลิซ้อน (2563:193-194) ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 การใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะครูพบว่า ครูเป้าหมายสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและมีพฤติกรรมการสอนดีขึ้นตามลำดับ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$) ซึ่งความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องเริ่มวางแผน เทคนิคการสอน ก่อนลงมือปฏิบัติสอนกับผู้เรียนและบันทึกผลปัญหาอุปสรรคเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาต่อไป

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบของการพัฒนาครู ซึ่งเป็นรูปแบบที่มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ ผ่านกระบวนการพัฒนาครูตามองค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยฉบับนี้ ดังนี้ 1) รูปแบบการพัฒนาครูด้านการใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูน 3) โครงสร้างเนื้อหาของรูปแบบประกอบด้วยวิเคราะห์ความจำเป็น การออกแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้แหล่งเรียนรู้ และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ 4) การดำเนินการของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยามี 7 ขั้นตอน (S-TABOON) ดังนี้

ภาพ 1 การดำเนินการของรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา 7 ขั้นตอน

5) การวัดและประเมินผล การประเมินผลรูปแบบการพัฒนาครูเพื่อจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนด้วยแบบประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

สรุป

ผลการสร้างและพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยามีดังนี้ 1) รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป้าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยาประกอบด้วย 7 ขั้นตอน (S-TABOON) ดังนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพขององค์กรเพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมกัน (S) ขั้นที่ 2 การร่วมกันทำงานของครูเพื่อวางแผนการจัดการเรียนรู้ (T) ขั้นที่ 3 การร่วมการวิเคราะห์ตัวชี้วัดการเรียนรู้ (A) ขั้นที่ 4 การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อย่างสมดุลและยั่งยืน (B) ขั้นที่ 5 คุณภาพของผู้เรียน (O) ขั้นที่ 6 การร่วมกันจัดการองค์กร จัดข้อมูล

องค์ความรู้ที่ได้ (O) ขั้นที่ 7 การสร้างเครือข่ายกันในโรงเรียน และการสะท้อนผลการปฏิบัติงานพัฒนาครู (N) และ 2) ผลการประเมินค่าประสิทธิภาพรูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยามีดังนี้ รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยา โดยภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.67-1.00 และศึกษาผลการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยาพบว่า ด้านพัฒนาการความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนของโรงเรียนบางตะบูนวิทยาของครูสูงขึ้นจากก่อนการพัฒนา โดยภาพรวมร้อยละ 71.58 อยู่ในระดับพัฒนาการสูง และด้านพัฒนาการด้านการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ป่าชายเลนบางตะบูนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 2) การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ 3) การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 6) การใช้แหล่งเรียนรู้ระหว่างเข้าศึกษาแหล่งเรียนรู้ 7) การกำหนดสาระการเรียนรู้ 8) การส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียน 9) การเตรียมการก่อนศึกษาแหล่งเรียนรู้ 10) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเสริมสร้างทักษะกระบวนการทำงานเป็นทีม 11) หลังเข้าแหล่งเรียนรู้ 12) การออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และ 13) การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- จิตรา ขวัญยืน. (2559). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องพืชในระบบนิเวศป่าชายเลน ตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ชมภูษ ประเสริฐจิตต์. (2563). *อดีตผู้อำนวยการศูนย์อนุรักษ์และศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลนโรงเรียนบางตะบูนวิทยา*. สัมภาษณ์. 24 สิงหาคม.
- พิชิต ฤทธิจรูญ. (2544). *หลักการวัดผลและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2535). *ความพัฒนาครู*. กรุงเทพมหานคร: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์.

- ยุภาลัย มะลิซ้อน. (2563). วิจัยศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รุจิเรข เทียงตรง. (2561). การพัฒนาบทปฏิบัติการที่เน้นแหล่งเรียนรู้เป็นฐานเรื่องป๋ายาเลนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณภา โคตรพันธ์. (2563). การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูที่เสริมสร้างการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ของครูระดับประถมศึกษาบนฐานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุพักษ์ สมสา. (2560). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนบ้านโคกกุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- โสภณ แยมทองคำ.(2552). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างคุณลักษณะความเป็นครูของข้าราชการครูทุนโครงการส่งเสริมการผลิตครูที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ (สควค). วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรรวรรณ วรรณฤทัย. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาสอนศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทย ในจังหวัดนครสวรรค์

The Influence of Korean Popular Culture on Thai Youth Groups in Nakhon Sawan Province

อังศุมาลินทร์ คชพงษ์^{*1}, มนตรี กรรพุมมัลย์²

Angsumalin Khotchaphong¹, Montri Kunphoommarl²

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร

Master of Arts Program in Southeast Asian Studies,

Faculty of Social Sciences, Naresuan University

First/Corresponding Author, E-mail: oangsumalin@hotmail.co.th*

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในประเทศไทย และเพื่อศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารและการศึกษาภาคสนาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยรูปแบบการเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า 1. พัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในประเทศไทยมี 3 ยุค ยุคแรกมาจากกระแสความนิยมของซีรีส์เกาหลี โดยมีเรื่องรักนี้ชั่วฉันทันต์เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสความนิยมที่ทำให้สถานีโทรทัศน์นำซีรีส์เกาหลีเข้ามาฉายในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ภาพยนตร์เกาหลีเป็นยุคที่ 2 ที่ได้รับความนิยม โดยภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก คือ เรื่องซิริ เด็ดหัวใจยอดจารชน ทำให้ภาพยนตร์หลายเรื่องส่งมาตีตลาดในประเทศไทย ยุคที่ 3 เพลงเคป็อป ความนิยมของเพลงเกาหลีในประเทศไทยเริ่มจากวงชินฮวา และตามด้วยการเข้ามาของวงบอยแบนด์และวงเกิร์ลกรุ๊ปเกาหลีจนถึงปัจจุบัน และ 2. การเข้ามาของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในจังหวัดนครสวรรค์ทำให้เกิดกลุ่มแฟนคลับ 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มแฟนคลับซีรีส์

เกาหลี (2) กลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี และมีการแสดงออกถึงความชื่นชอบโดยการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมและการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์ องค์ความรู้จากการวิจัยคือการเข้ามาของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในสังคมไทยมีปัจจัยของความเจริญก้าวหน้าของโลกาภิวัตน์และสื่อกับการรับวัฒนธรรมตะวันตกก่อนหน้านี้เป็นฐานรองรับ อีกทั้งกระแสเกาหลีอยู่ในสังคมไทยมาหลายปีทำให้กลุ่มเยาวชนไทยในจังหวัดนครสวรรค์รู้สึกว่าการเป็นวัฒนธรรมเกาหลีเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: อิทธิพลของวัฒนธรรม; วัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี; กลุ่มเยาวชนไทย; จังหวัดนครสวรรค์

Abstract

The objectives of this qualitative research are to examine the Korean popular culture in Thailand and to investigate the influence of Korean popular culture among Thai youth in Nakhon Sawan province. Ten respondents are purposively selected using snowball technique. The data collection is performed by documentary research and field study research. The research tools are in-depth interview. Descriptive writings are used in data analysis.

The first result of the study identifies 3 periods of Korean popular culture including firstly, the popularity of Korean series, named “Autumn in My Heart” as the beginning of Korean television series in Thailand. Secondly, the Korean movies, named “Shiri”, the most popular Korean movie in Thailand. Thirdly, Korean popular songs by “Shinhwa Band” followed by “Boy Band” and “Girl Band” up to now. The second objective is to find out the influence of Korean popular culture in Nakhon Sawan Province making 2 active fan groups, including Korean series fan club and Korean artist fan club. The two main activities of these fan clubs are 1) group activities in various places and 2) on-line media expression. Moreover, the knowledge gained from this paper are Korean popular culture in Thailand based on globalization and media progress and Korean popular culture becomes part of Thai everyday youth lives.

Keywords: Cultural Influence; Korean Popular Culture; Thai Youth Group; Nakhon Sawan Province

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนที่เรียกว่า ยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้การติดต่อสื่อสารมีลักษณะครอบคลุมทั่วโลกมากกว่าในอดีต แสดงให้เห็นถึงการทำลายกำแพงเรื่องเวลาและพื้นที่ ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงกันของบุคคล ชุมชน รัฐบาล ประเทศและทวีป ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการพัฒนาของเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วมากขึ้น อีกทั้งกระบวนการโลกาภิวัตน์ยังก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม (เชษฐา พวงหัตถ์, 2559: 4, 15) โดยเฉพาะมิติด้านวัฒนธรรมได้ก่อให้เกิดการไหลบ่าของวัฒนธรรมจากประเทศหนึ่งสู่ประเทศหนึ่ง หรือที่เรียกว่า วัฒนธรรมข้ามพรมแดน และการถ่ายทอดวัฒนธรรมดังกล่าวมักแฝงมาในรูปแบบของสื่อบันเทิง

ปัจจุบันประเทศเกาหลีได้ใช้สื่อเป็นตัวกลางในการส่งออกวัฒนธรรมจนเกิดเป็นกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่ได้รับการยอมรับและชื่นชอบจากคนหมู่มากจนกลายเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางไปทั่วโลก เป็นวัฒนธรรมสมัยนิยม (Popular Culture) ที่ค่อย ๆ ส่งอิทธิพลถึงประเทศในโซนเอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้และทั่วโลก การเกิดวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่ทวีความเข้มข้นในปัจจุบันเป็นความนิยมในรูปแบบของซีรีส์เกาหลี ภาพยนตร์เกาหลี และเพลงเคป็อป จนนำไปสู่การเกิดปรากฏการณ์ความนิยมในด้านอื่นตามมา หากมองย้อนกลับไปประเทศเกาหลีได้เคยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ยากจนและล้าหลังที่สุดในภูมิภาคเอเชีย สาเหตุเพราะความบอบช้ำจากสงคราม และในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาในปี พ.ศ. 2540 เกาหลีใต้ก็ต้องประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน ส่งผลกระทบด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก หลังเกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินเกาหลีใต้ได้หันมาพัฒนาอุตสาหกรรมบันเทิงเพื่อส่งออก เพียงเวลาไม่นานประเทศเกาหลีได้ก้าวกระโดดประเทศจนกลายเป็นมหาอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 (สุนทร ชุตินทรานนท์ และธัญยศ โสพัฒนานนท์, 2561: 6-12)

หากมองย้อนกลับไปในปี พ.ศ. 2542 (ค.ศ.1999) ได้เกิดกระแสฮัลลยู (Hallyu) ซึ่งเป็นกระแสความนิยมเกาหลี คำนี้ตั้งขึ้นโดยนักข่าวชาวจีนที่ประหลาดใจกับความคลั่งไคล้ในวัฒนธรรมเกาหลีของชาวจีน ปรากฏการณ์นี้ในปัจจุบันถูกเรียกว่า วัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี (Korean Popular Culture) หมายถึง ปรากฏการณ์การส่งออกวัฒนธรรม

เกาหลี หรือการแพร่ของวัฒนธรรมร่วมสมัยของเกาหลีได้ออกไปทั่วโลกผ่านสื่อบันเทิงต่าง ๆ ถึงแม้ว่าในระยะแรกกระแสความนิยมในฮันรยูจะเป็นกระแสความนิยมที่เกิดขึ้นในหมู่ชาวจีน แต่กระแสดังกล่าวไม่ได้หยุดยั้งแค่ชาวจีนเท่านั้น แต่ยังแพร่ไปถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคอื่นทั่วโลก ฮันรยูไม่ใช่พลังอำนาจแบบแข็ง (Hard Power) ที่เกี่ยวกับความมั่งคั่งและอำนาจทางการเมือง แต่เป็นพลังอำนาจอ่อน (Soft Power) ที่ดึงดูดผู้คนให้สนใจจนกลายเป็นความนิยมได้ ทำให้กระแสฮันรยูกลายเป็นสิ่งที่สื่อถึงการเคลื่อนย้ายอำนาจ (Power Shift) จากพลังอำนาจแข็งไปสู่พลังอำนาจอ่อน (อุเบศร์ สมุทรจักร, 2554: 33-37) โดยประเทศเกาหลีใต้ได้ให้ความสำคัญกับการผลักดันสื่อบันเทิงและวัฒนธรรมในประเทศเป็นอย่างมากจนเกิดกระแสฮันรยูดังกล่าว อีกทั้งยังเติบโตอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) ถึงปัจจุบัน โดยอุตสาหกรรมหลักที่เกาหลีใต้ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเพื่อเป็นซอฟต์แวร์ (Soft Power) ได้แก่ การส่งออกซีรีส์เกาหลีที่รู้จักภายใต้ชื่อ K-Drama และพัฒนามาจนถึงวงการเพลงหรือเคป๊อป และในปัจจุบันการขยายอิทธิพลของซอฟต์แวร์เกาหลีใต้ยังคงดำเนินต่อไปเพื่อทำให้วัฒนธรรมของเกาหลีสามารถมุ่งสู่ตลาดต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งซอฟต์แวร์ถือเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญที่ทำให้ประเทศเกาหลีใต้เติบโตอย่างทุกวันนี้ (Suphisara Sukkasem, 2566)

ประเทศไทยมีความนิยมต่อวัฒนธรรมชาติอื่นมาหลายยุคสมัย ตั้งแต่ยุคเพลงป๊อปของอเมริกา ยุคเอฟโฟร์ (F4) ของไต้หวัน และยุคเจป๊อป (J-pop) ของญี่ปุ่น ประเทศไทยมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมเหล่านี้เป็นอย่างดี แต่ปรากฏการณ์ของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีแตกต่างออกไป โดยวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีเกิดขึ้นในประเทศไทยไม่ต่ำกว่า 10 ปี และสามารถดำเนินมาได้อย่างต่อเนื่องถึงปัจจุบัน ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าอิทธิพลของสื่อบันเทิงเกาหลีโดยเฉพาะความนิยมในเพลงเคป๊อปได้กลายเป็นปรากฏการณ์ความนิยมอย่างหนึ่งในสังคมไทยไปแล้ว อาจเป็นเพราะด้วยคุณสมบัติที่เปิดกว้างของสังคมไทยที่มีการเข้าถึงสื่อที่รวดเร็วและหลากหลายช่องทาง ทำให้สื่อบันเทิงที่มาจากประเทศเกาหลีเข้ามามีอิทธิพลในสังคมได้อย่างรวดเร็ว ประกอบกับประเทศไทยเป็นประเทศที่ค่อนข้างมีอิสระในการนำเสนอเนื้อหา มีการเปิดรับสื่อภายนอกอย่างหลากหลาย อีกทั้งกระแสวัฒนธรรมเกาหลีที่เข้ามาในประเทศไทยอาจไม่ได้ทำให้เกิดผลกระทบรุนแรง จึงทำให้วัฒนธรรมเกาหลีเริ่มแทรกซึมเข้าไปอยู่ในวิถีชีวิตของเยาวชนไทยและหันไปเลียนแบบหรือให้ความนิยมกันมากขึ้น (พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และ เกษตรชัย และหิมี, 2563: 210-213)

งานวิจัยในปัจจุบันส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การศึกษาถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองขนาดใหญ่มากกว่าขนาดเล็กหรือต่างจังหวัด เช่น งานวิจัยของรณิศา สาสุวรรณ์ (2560) ที่วิจัยเรื่องการเปิดรับกับทัศนคติและพฤติกรรม การเลียนแบบวัฒนธรรมเกาหลีของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร งานวิจัยของเอกรัฐ วิเศษฤทธิ์ (2552) ที่วิจัยเรื่องอิทธิพลจากละครโทรทัศน์เกาหลีที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และงานวิจัยของกฤษฎาพร อินตะพันธ์ (2555) ที่วิจัยเรื่องผลกระทบของนักร้องเกาหลีต่อนักเรียนวัยรุ่นน อำเภอมือง จังหวัด เชียงใหม่ จากตัวอย่างงานวิจัยที่ยกมาเป็นการศึกษาวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในมิติ พื้นที่เมืองหลวงหรือเมืองขนาดใหญ่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของ วัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการ ทราบพัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่เข้ามาสร้างความนิยมใน ประเทศไทยเกิดขึ้นช่วงใด มีกี่ยุคสมัย และในสังคมขนาดเล็กหรือต่างจังหวัดมีการแสดง ถึงการรับอิทธิพลของวัฒนธรรมเกาหลีหรือไม่ อีกทั้งการรับอิทธิพลของของวัฒนธรรมสมัย นิยมเกาหลีในต่างจังหวัดมีการเลียนแบบหรือแสดงออกต่อสังคมอย่างไร ซึ่งสภาพพื้นที่ จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเลียนแบบของกลุ่มเยาวชนต่อวัฒนธรรมเกาหลีหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทยใน จังหวัดนครสวรรค์

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสื่อสาร แนวคิดและ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมสมัยนิยม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอมือง จังหวัดนครสวรรค์ ที่ มีอายุในช่วง 20-30 ปี จำนวน 10 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการลงพื้นที่และคัดเลือกเยาวชนที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรม เกาหลี รวมถึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่หรือสโนว์บอล (Snowball Sampling) โดยอาศัยการแนะนำของผู้ให้ข้อมูลจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นเครื่องชี้นำไปหา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนต่อไป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-ended Question) แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป และตอนที่ 2 อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ ดังนี้ จุดเริ่มต้นในการเข้าสู่ความชื่นชอบกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี เนื้อหาของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่เปิดรับ เหตุผลในการชื่นชอบกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี และอิทธิพลของความชื่นชอบกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี (ที่เกิดจากดาราเกาหลี ศิลปินเกาหลี มีการแสดงออกหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างไร)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาเอกสาร ในส่วนของการศึกษาพัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในประเทศไทย ผู้วิจัยศึกษาจากหนังสือ ตำรา บทความ เอกสาร เว็บไซต์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม ในส่วนของการศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยศึกษาจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยตั้งต้นติดต่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการลงพื้นที่ที่มีเยาวชนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงออกถึงความชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลี เช่น การซ้อมการเต้นเลียนแบบ (Cover Dance) ตามเคป๊อของเกาหลี บริเวณอุทยานสวรรค์ (หนองสมบุญ) บริเวณดังกล่าวเป็นสวนสาธารณะใจกลางเมืองนครสวรรค์หรือการจัดโปรเจกต์ให้กับศิลปินตามห้างสรรพสินค้า ลักษณะกิจกรรม คือ การแจกของที่ระลึกของศิลปินในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเกิด วันฉลองครบรอบเดบิวต์ (ห้าง V-Square นครสวรรค์ ชั้นใต้ดิน) สถานที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่เยาวชนทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมเกาหลี (ผู้วิจัยเน้นเยาวชนที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมเกาหลีก่อน เพื่อให้เยาวชนที่ทำกิจกรรมแนะนำเยาวชนคนอื่นต่อไป)

4.2 ผู้วิจัยทำการพูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่ออธิบายถึงข้อมูลของการวิจัย พร้อมทั้งขอช่องทางติดต่อออนไลน์ เช่น ไลน์ (LINE) เฟซบุ๊ก (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) เพื่อใช้ติดต่อในขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

4.3 ผู้วิจัยนัดหมายวัน เวลาและสถานที่เพื่อทำการคัดกรองผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (นัดหมายช่องทางออนไลน์และก่อนการคัดกรองผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยดำเนินการขอความยินยอมก่อน)

4.4 เมื่อคัดกรองผู้ให้ข้อมูลสำคัญเรียบร้อยแล้วผู้ที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรอง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ต่อไป โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบความถูกต้องไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาหนังสือ ตำรา บทความ เอกสาร เว็บไซต์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก แยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ เพื่อเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลขณะที่เก็บข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาตรวจสอบให้ครบตามวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้น สรุปผลการวิจัยและนำไปอภิปรายผลร่วมกับข้อมูลอื่น ๆ จากนั้นนำมาเขียนในรูปแบบเชิงพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

ปรากฏการณ์ความนิยมในวัฒนธรรมเกาหลีที่ได้รับความนิยมทั้งในประเทศจีน และประเทศในแถบเอเชียตะวันออก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่ปลาย พ.ศ. 2533 ซึ่งการส่งออกวัฒนธรรมเกาหลีเป็นการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมสมัยนิยมผ่านสื่อ บันเทิง โดยไพลุลย์ ปิตะเสน และจิราพร จันจุฬา (2563) ได้แบ่งเกณฑ์การส่งออก วัฒนธรรมเกาหลีไปต่างประเทศโดยแบ่งเป็น 4 ยุค ได้แก่ ยุคซีรีส์เกาหลี ยุคภาพยนตร์ เกาหลี ยุคเพลงเคป็อปเกาหลี และยุควัฒนธรรมเกาหลี แต่ยุคที่ 4 ยังเป็นยุคที่ถกเถียง และหาคำตอบ ดังนั้น ในการศึกษาพัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในประเทศไทยในงานของผู้วิจัยจะกล่าวถึงการส่งออกวัฒนธรรมเกาหลีมายังประเทศไทย 3 ยุค ได้แก่ ยุคซีรีส์เกาหลี ยุคภาพยนตร์เกาหลี ยุคเพลงเคป็อปเกาหลี

1. พัฒนาการของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ประเทศเกาหลีใต้เคยเป็นประเทศยากจนติดอันดับต้น ๆ ของโลก แต่ก็มีพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจที่รวดเร็ว โดยประเทศเกาหลีใต้พัฒนาระบบเศรษฐกิจมาตั้งแต่ ทศวรรษ 1960 ซึ่งประธานาธิบดีของเกาหลีใต้ที่มีบทบาทในการสร้างความทันสมัย คือ ประธานาธิบดี พัค-จอง-ฮี ที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก อีกทั้งยัง ส่งเสริมด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลจากการเร่ง พัฒนาเศรษฐกิจอย่างหนักทำให้ประเทศเกาหลีใต้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยรัฐบาล มีการส่งเสริมการลงทุนกับบริษัทเอกชนเพื่อการส่งออกอุตสาหกรรมหนัก จนทำให้เกิดกลุ่ม ธุรกิจที่เรียกว่า กลุ่มแชโบล เป็นกลุ่มที่มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาเศรษฐกิจของ เกาหลีใต้จนนำไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้สำเร็จ และกลุ่มธุรกิจแชโบล

ได้กลายเป็นกลุ่มที่ผูกขาดเศรษฐกิจในเกาหลีใต้ และเมื่อเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 จึงเกิดผลกระทบอย่างหนักต่อระบบเศรษฐกิจด้วย เพราะกลุ่มธุรกิจแชโบล เปรียบเสมือนเสาหลักที่สำคัญทางเศรษฐกิจ ผลจากการประสบวิกฤติทางการเงินในครั้ง นี้ทำให้ประเทศเกาหลีใต้เรียนรู้ และไม่ได้ส่งเสริมกลุ่มธุรกิจกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นพิเศษ เหมือนที่ผ่านมา ทั้งยังเปลี่ยนทิศทางการบริหารประเทศ โดยรัฐบาลของ ประธานาธิบดี คิม-แด-จุง ซึ่งบริหารประเทศในช่วง พ.ศ. 2541-2545 ผลักดัน เศรษฐกิจที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม และมุ่งมั่นในการส่งออกอุตสาหกรรมวัฒนธรรมอย่าง มาก โดยมีต้นแบบจากอุตสาหกรรมบันเทิงของตะวันตกอย่างฮอลลีวูด แต่เกาหลีใต้ได้ มีการพัฒนารูปแบบให้มีความโดดเด่นในแบบฉบับของเกาหลี และปี พ.ศ. 2541 ถือ เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่มีการนำวัฒนธรรมมาใช้ในเชิงการค้าหรือสินค้า ทำให้เกิดเป็น สินค้าทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะการส่งออกซีรีส์เกาหลี ทำให้เกาหลีใต้หันมาผลิต อุตสาหกรรมบันเทิงเพื่อการส่งออกเนื่องจากมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าอุตสาหกรรมหนัก แต่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศได้เท่า ๆ กัน โดยเริ่มแรกเน้นส่งออกในแถบ ประเทศเพื่อนบ้านอย่างประเทศจีนและญี่ปุ่นก่อน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2544 ซีรีส์เกาหลี เริ่มออกฉายและได้รับความนิยมมากขึ้น จึงตอกย้ำให้รัฐบาลหันมาให้ความสำคัญกับ การส่งเสริมอุตสาหกรรมบันเทิงมากขึ้น ในขณะที่การส่งออกซีรีส์เกาหลีก็กำลังได้รับความนิยม วัฒนธรรมด้านดนตรีของเกาหลีใต้ก็ค่อย ๆ ก่อตัวเพิ่มมากขึ้น มีการสร้างสรรค์ให้มีความโดดเด่นและมีความทันสมัยมากขึ้นจากกลุ่มบริษัทเอกซน ซึ่งบริษัท SM Entertainment เป็นบริษัทยุคแรกที่มีแนวคิดในการนำวัฒนธรรมมาทำให้กลายเป็น สินค้าโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานสู่ภายนอก ทำให้รัฐบาลของ ประธานาธิบดี โน-มู-ฮย็อน ที่บริหารประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2546-2551 และ ประธานาธิบดี อี-มย็อง-บัก ที่บริหารประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2551-2556 ให้การสนับสนุน การส่งออกด้านอุตสาหกรรมบันเทิงวัฒนธรรมเกาหลีเป็นอย่างมาก (ศิริพร ดาบเพชร, 2565: 128-131)

สมัยก่อนวัฒนธรรมที่มาจากแถบตะวันตกถือเป็นวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนไทยมากที่สุด โดยเฉพาะวัฒนธรรมเชิงบริโภคนิยม เช่น กางเกงยีนส์ อาหาร ฟาสต์ฟู้ด ภาพยนตร์ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า วัฒนธรรมจากประเทศในแถบเอเชียตะวันออก ได้แก่ จีน ไต้หวันฮ่องกง ญี่ปุ่น ก็มีบทบาทในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มานานหลายปี และประเทศไทยมีการรับวัฒนธรรมจากประเทศทางแถบเอเชียตะวันออกมานานแล้ว เห็นได้จากเนื้อหาสื่อของวงการบันเทิง จีน ไต้หวัน ฮ่องกง ญี่ปุ่นที่ปรากฏมาเป็นเวลานาน (ชญาณุตม์ พัฒนสุวรรณ, 2549: 1-2) ซึ่งปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันออกยังคงไหลเข้ามาอย่าง

ต่อเนื่อง โดยวัฒนธรรมทางฝั่งตะวันออกที่ได้รับความนิยมและเป็นกระแสในช่วง 10 ปีมานี้ คือ วัฒนธรรมของประเทศเกาหลีใต้ ดังนั้น การเข้ามาของกระแสวัฒนธรรมเกาหลีในปัจจุบันไม่ได้เกิดขึ้นอย่างลอย ๆ แต่มีปัจจัยการบริโภควัฒนธรรมสมัยนิยมตะวันออกที่ไหลเข้ามาก่อนหน้านี้เป็นฐานรองรับอยู่ก่อนแล้ว โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่เกิดขึ้นในประเทศไทยทั้ง 3 ยุค ดังนี้

ยุคที่ 1 ยุคซีรีส์เกาหลี เป็นคลื่นลูกแรกที่เข้ามาสร้างกระแสความนิยมในประเทศไทย โดยเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2540 เนื่องจากการออกอากาศของซีรีส์เกาหลีเรื่องแรก Wish upon a Star (ลิขิตรักแห่งดวงดาว) ทางสถานีวิทยุกองทัพบกช่อง 5 และได้รับกระแสตอบรับอย่างดีในกลุ่มวัยรุ่น แต่ซีรีส์ดังกล่าวยังไม่ทำให้กระแสเกาหลีเป็นที่รู้จักในประเทศไทยเป็นวงกว้าง เนื่องจากช่วงเป็นช่วงที่ซีรีส์ญี่ปุ่นและซีรีส์จีนครองตลาดในประเทศไทย แต่การออกอากาศของซีรีส์ดังกล่าวทำให้มีการพูดถึงซีรีส์เกาหลีเพิ่มมากยิ่งขึ้น จนกระทั่งปี พ.ศ. 2545 สถานีโทรทัศน์ ITV ได้นำละครเกาหลีเรื่อง Autumn in My Heart (รักนี้ชั่วฉัณด์) มาออกอากาศ ทำให้กลายเป็นจุดเริ่มต้นของกระแสความนิยมเกาหลีที่รุกคืบเข้ามาสู่ประเทศไทยมากขึ้น และกลายเป็นที่พูดถึงในชั่วข้ามคืน (อาโป เอกอนันต์กุล, 2561: 1-3) อีกทั้งสถานีโทรทัศน์ ITV ยังนำเอาซีรีส์เกาหลีมาออกอากาศอีกหลายเรื่อง เช่น ในปี พ.ศ. 2547 ออกอากาศเรื่อง Winter Love Song (เพลงรักในสายลมหนาว) ผลจากความนิยมของละครเกาหลีเรื่อง Winter Love Song ทำให้คนไทยนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวประเทศเกาหลีเพื่อตามรอยซีรีส์ ทั้งยังทำให้สถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ เริ่มหันมาซื้อลิขสิทธิ์ซีรีส์เกาหลีมาออกอากาศในไทยมากขึ้นอีกด้วย เช่น สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้นำซีรีส์เกาหลีเรื่อง Jewel in the Palace (แดจังกึม จอมนางแห่งวังหลวง) มาออกอากาศในปี พ.ศ. 2548 เรียกได้ว่า ซีรีส์ดังกล่าวเป็นมิติใหม่ของซีรีส์เกาหลีในประเทศไทย โดยเนื้อเรื่องเล่าถึงประวัติศาสตร์การแพทย์โบราณและอาหารในวัง จากการออกอากาศของซีรีส์เรื่องแดจังกึม จอมนางแห่งวังหลวง คนไทยหันมาสนใจในวัฒนธรรมเกาหลีเพิ่มขึ้นจึงทำให้สถานีโทรทัศน์หลายช่องนำซีรีส์เกาหลีมาออกอากาศอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน แต่หลังจากที่เทคโนโลยีได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว การรับชมซีรีส์เกาหลีตามเวลาออกอากาศในประเทศเกาหลีตอบสนองความต้องการมากกว่า ดังนั้น ในปัจจุบันจึงมีช่องทางการรับชมซีรีส์เกาหลีที่เป็นนิยมมากกว่าการรับชมทางโทรทัศน์อย่างสื่อ Streaming เช่น VIU, Netflix, Disney+ เนื่องจากสามารถชมผ่านมือถือได้อย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย และสามารถชมซีรีส์เกาหลีย้อนหลังได้อีกด้วย (กิตติธัช ออไอศุรย์, 2561)

ยุคที่ 2 ยุคภาพยนตร์เกาหลี เป็นอีกหนึ่งความนิยมที่ถูกส่งออกมาตีตลาดในประเทศไทย แม้ว่าช่วงหลังสงครามเกาหลี อุตสาหกรรมภาพยนตร์จะเผชิญกับความตกต่ำ แต่ประเทศเกาหลีได้ก็สามารถสร้างอุตสาหกรรมภาพยนตร์ให้กลับมาฟื้นฟูอีกครั้ง (สุดาพร พรสมบุญดี, 2564: 1) ภาพยนตร์เรื่องแรกที่เข้าฉายในประเทศไทย คือ Shiri (ชิริ เด็ดหัวใจยอดจารชน) ซึ่งฉายในปี พ.ศ. 2542 ภาพยนตร์เรื่อง Shiri ถือเป็นภาพยนตร์ของเกาหลีเรื่องแรกที่ถูกใช้เป็นหัวหอกในการบุกตลาดนอกประเทศ รวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่งเป็นเรื่องราวของสายลับเกาหลีเหนือที่มาทำงานแทรกซึมในโซล โดยภาพยนตร์ดังกล่าวประสบความสำเร็จอย่างมากในประเทศไทย อีกทั้งยังทำให้มีภาพยนตร์เกาหลีอีกหลายเรื่องเข้ามาฉายในไทย ตัวอย่างภาพยนตร์ที่โดดเด่น เช่น เรื่อง My Sassy Girl (ยัยตัวร้ายกับนายเจียมเจียม) ที่ฉายในปี พ.ศ. 2543 แต่หลังจากนี้ไม่นาน การเข้ามาของอุตสาหกรรมเพลงเกาหลีที่เรียกว่า เคป็อป (K-pop) ทำให้ความนิยมในภาพยนตร์เกาหลีจะเริ่มลดลง (นพปฎล พลศิลป์, 2564)

ยุคที่ 3 ยุคเพลงเคป็อป การเข้ามาของอุตสาหกรรมเพลงเกาหลีที่เรียกว่า เคป็อป เริ่มขยายตลาดมาสู่เอเชียมากขึ้น ประเทศไทยเริ่มนำเข้าเพลงเกาหลีเพื่อจัดแสดงคอนเสิร์ตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 อุตสาหกรรมเพลงเกาหลีแพร่เข้ามาจนกลายเป็นกระแสอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันผ่านบริษัทและค่ายเพลง ดังนี้ 1. บริษัทอาดามัสเวิร์ล จำกัด (มีสายสัมพันธ์กับบริษัท SM Entertainment) 2. บริษัทโพโนล๊อค จำกัด (มีสายสัมพันธ์กับบริษัท SM Entertainment) 3. บริษัทไอ-เวิร์คส เอ็นเตอร์เทนเมนต์ จำกัด (มีสายสัมพันธ์กับบริษัท JYP Entertainment และบริษัท YG Entertainment) ส่วนค่ายเพลงที่นำเข้าศิลปินเกาหลีที่มีอิทธิพลสูงสุดในตลาดของประเทศไทย ได้แก่ บริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) เป็นบริษัทแรกที่นำเข้าศิลปินเกาหลี และจัดจำหน่ายเพลงเกาหลีและญี่ปุ่น (ประภาวิ ศิวเวทกุล, 2556: 75-79) โดยปัจจัยที่ทำให้ประเทศไทยนำเข้าดาราศิลปินเกาหลีมาจัดแสดง ผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้ 1. ก่อนหน้าที่บริษัทจีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) จะนำเข้าศิลปินเกาหลี อุตสาหกรรมเพลงไทยประสบปัญหาจากเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญในการใช้งาน อีกทั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ มีราคาสูง 2. ปัญหาการไม่ให้ความสำคัญต่อลิขสิทธิ์ทางปัญญา เนื่องจากผู้บริโภคมีความสามารถในการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการดาวน์โหลดเพลงผิดกฎหมาย ส่งผลให้ผลประโยชน์ของบริษัทลดลง และ 3. พฤติกรรมของผู้บริโภคเปลี่ยนไป โดยกลุ่มวัยรุ่นเป็นเป้าหมายสำคัญของอุตสาหกรรมเพลงไทย แต่หันไปนิยมศิลปินต่างประเทศเพราะเบื่อหน่ายกับแนวเพลง อีกทั้งรูปลักษณ์ของศิลปินเกาหลีน่าสนใจ ทำให้ค่ายเพลงปรับเปลี่ยนมานำเข้าดาราศิลปินเกาหลีแทน (ฉนวนรา พิไชยแพทย์, 2553:

96-103) โดยนักร้องกลุ่มแรกที่เข้ามาจัดแสดงในประเทศไทย คือ วงเอชโอที (H.O.T) เป็นนักร้องกลุ่มชายล้วนจากการค่าย SM Entertainment แต่ยังไม่ได้รับความนิยมมากนัก โดยศิลปินที่สร้างความนิยมในประเทศไทยได้เป็นอย่างมาก คือ วงทงบังชินกิ (TVXQ) ซึ่งเป็นกลุ่มนักร้องชายล้วนที่มาจากการค่าย SM Entertainment เช่นเดียวกัน ผลจากกระแสความนิยมของวงทงบังชินกิได้ทำให้วงอื่น ๆ เข้ามาสร้างความนิยมในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และได้ผลตอบรับในทิศทางที่ดี อีกทั้งยังมีกลุ่มนักร้องหญิงที่เข้ามาตีตลาดอย่างวงวันเดอร์เกิร์ล (Wonder Girl) จากการค่าย JYP Entertainment ซึ่งถือเป็นกลุ่มนักร้องหญิงวงแรก ๆ ที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในประเทศไทย จนทำให้อุตสาหกรรมเพลงเกาหลีในประเทศไทยยังคงได้รับความนิยมต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งประเทศเกาหลีมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เกี่ยวกับศิลปิน โดยเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเด็กฝึกในค่ายเพลงเกาหลีได้ และเด็กไทยก็เป็นส่วนหนึ่งที่เข้าไปสร้างชื่อเสียงในวงการเพลงของเกาหลี (เบญจพร สุวรรณวงศ์, 2559: 33-42)

2. อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่หลั่งไหลมาสู่กลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ ผ่านตัวแทนอย่างดารา ศิลปินเกาหลี และส่งอิทธิพลในด้านการดำเนินชีวิตของกลุ่มเยาวชนในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1. การแต่งกาย 2. การรับประทานอาหารเกาหลี 3. การไปประเทศเกาหลีใต้ 4. การเรียนภาษาเกาหลี 5. การซื้อเครื่องสำอาง 6. การไปดูคอนเสิร์ตหรืองานแฟนมีตติ้ง 7. การซื้อสินค้า Official Good ของศิลปินเพื่อสะสม 8. อิทธิพลทางด้านจิตใจที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ดารา ศิลปินเกาหลีมาเป็นกำลังใจ เป็นความสุขในการใช้ชีวิต หรือเป็นความปลอดภัยทางความรู้สึกดังคำสัมภาษณ์ของซี (2565) คำสัมภาษณ์ของอี (2565) คำสัมภาษณ์ของไอ (2565) และคำสัมภาษณ์ของเจ (2565) ตามลำดับที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...เราอยากฟังภาษาเกาหลีรู้เรื่อง เราอยากรู้ว่า พวกเขาคุยอะไรกัน เลยเป็นแรงบันดาลใจให้เราไปเรียนภาษาเกาหลีเพิ่ม...รวมถึงซื้อสินค้าที่เป็นพวก Official Goods ของศิลปิน เพื่อซัพพอร์ตศิลปินเพื่อให้เขาได้สร้างสรรค์ผลงานดี ๆ ต่อไป...”

“...ส่วนใหญ่เราจะชอบสิ่งของกินมาจากเกาหลี แบบเห็นในซีรีส์แล้วมันน่าอร่อย ส่วนใหญ่เราจะหมกกับการกินตามซีรีส์พวกรามยอง ต็อกบกกี และการซื้อเสื้อผ้า เราจะดูในซีรีส์เป็น Ref (Reference) แล้วมาแต่งตาม”

“...บินไปดูคอนเสิร์ตเดี่ยวของพี่แทยองที่เกาหลี เรื่องเงินไม่ใช่ปัญหาเพราะพี่สาวซัพพอร์ต พี่เป็นดั่งแทยองเหมือนกัน...”

“...การที่หนูชอบจีมิน มันมีคุณค่าทางจิตใจมาก เสียงเพลง หรือการได้มองเห็นเขาผ่านสื่อต่าง ๆ ก็มีความสุขมาก ทุกวันนี้จีมินเหมือนเป็นเซฟโซน (Safe Zone) เป็นพื้นที่อบอุ่นสำหรับหนูเลยนะ”

นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ มีการแสดงออกโดยการจัดโปรเจกต์ในวันสำคัญ เช่น การเช่าคาเฟ่ การทำคัพสลีฟในวันสำคัญ อย่างวันเกิด วันครบรอบวันเดบิวต์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจัดทำเพื่อโปรโมทหรือสนับสนุน ดารา ศิลปิน ดังคำสัมภาษณ์ของเอ (2565) และคำสัมภาษณ์ของเอช (2565) ตามลำดับที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...วันเกิดเจี๊ยก ผมก็ทำคัพสลีฟ (Cupsleeve) กับกลุ่มเพื่อนแล้วก็เอาไปฝากร้านกาแฟในห้าง ในคาเฟ่ต่าง ๆ ทำเพื่อโปรโมท เขาก็รับนะครับ เพราะว่า พวกแฟนคลับก็จะไปซื้อกาแฟเพื่อเอาคัพสลีฟ มาถ่ายรูปทำคอนเทนต์วันเกิด...”

“...วันครบรอบวันเดบิวต์ เราก็จัดกิจกรรมแบบเช่าคาเฟ่หนึ่งวันแล้วก็ตกแต่งเป็นธีมก๊อตเซเว่น (GOT7) ใครที่เป็นแฟนคลับในนครสวรรค์ก็มาถ่ายรูปด้วยกัน มันสนุกดี ได้เจอกัน จอยกันด้วย...”

ทั้งยังพบว่า กลุ่มเยาวชนไทยมีการทำกิจกรรมที่เกิดจากความชื่นชอบในการติดตามศิลปินเกาหลี คือ การซื้อการเต้นเลียนแบบโดยกลุ่มแฟนคลับจะมีการรวมตัวกันเพื่อศึกษาการเต้นเพลงของศิลปินที่ชื่นชอบ ดังคำสัมภาษณ์ของเอฟ (2565) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...เพราะศิลปินวงแบล็กพิงก์ (BLACKPINK) ที่ทำให้หนูหันมาสนใจเกี่ยวกับการซื้อการเต้นเลียนแบบ (Cover Dance)...หนูเริ่มฝึกด้วยตัวเองและก็กลุ่มเพื่อน ก็จะดูจากยูทูป (YouTube) สถาบันสอนเต้นบ้าง แะทำเองบ้าง หลัง ๆ ก็เริ่มดูในติกต็อก (TikTok) ด้วย...”

อีกหนึ่งกิจกรรมที่สำคัญมากที่ผู้วิจัยค้นพบ คือ การโดเนทเงิน (สมทบทุน) เพื่อส่ง Food Support หรือ Food Truck (ซัพพอร์ตศิลปินด้วยอาหาร) ให้กับดารา ศิลปินเกาหลี เพื่อสนับสนุนศิลปินในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเกิด วันเปิด-ปิดกล่อง วันถ่ายทำซีรีส์ แฟน

มีทั้ง คอนเสิร์ต ซึ่งกิจกรรมนี้กลุ่มแฟนคลับถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่สามารถสนับสนุน ดารา ศิลปินคนโปรดได้อย่างใกล้ชิด ดังคำสัมภาษณ์ของซี (2565) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ร่วมโดนเทเงินกับกลุ่มแฟนคลับตามเพจต่าง ๆ (เพจที่แฟนคลับตั้งขึ้น) เพื่อส่ง Food Support หรือ Food Truck ไปให้ดาราเกาหลีเพื่อเป็นกำลังใจให้ศิลปิน...”

การบริจาคเงินจะมีบ้านแฟนคลับที่เป็นบ้านหลักในการทำหน้าที่เป็นตัวแทน ในการบริจาคเงิน รวมทั้งทำหน้าที่ในติดต่อและจัดส่งให้กับดารา ศิลปินเกาหลี เมื่อ ดารา ศิลปินเกาหลีได้รับสนับสนุนด้านอาหาร (Food Support) หรือร้านขายอาหาร เคลื่อนที่ (Food Truck) จะมีการโพสต์รูปลงสื่อโซเชียลเพื่อขอบคุณการสนับสนุนของ แฟนคลับ นอกจากนี้ ยังมีการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์โดยการโพสต์ ติดแฮชแท็กหรือแชร์ข่าวสารเกี่ยวกับดารา ศิลปินเกาหลี ซึ่งการแสดงออกผ่านสื่อออนไลน์เป็น อีกมิติหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลทั่วไปเห็นข่าวสารเกี่ยวกับดารา ศิลปินที่ตนเองชื่นชอบ และ อาจส่งผลให้มีคนติดตามดารา ศิลปินเกาหลีเพิ่มขึ้นดังคำสัมภาษณ์ของบี (2565) ที่ให้ สัมภาษณ์ว่า

“...การแชร์ข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับซีรีส์เกาหลีบนสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซีรีส์ เกาหลีอันไหนดีก็แชร์ไป บางคนสนใจแบบเดียวกัน ก็จะคอมเมนต์คุยกัน และอาจทำให้คนอื่นหันมาสนใจเรื่องเดียวกันด้วย...”

นอกจากการศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในกลุ่มเยาวชนไทย ใน จังหวัดนครสวรรค์ ยังทำให้ผู้วิจัยทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความชื่นชอบในวัฒนธรรมสมัย นิยมเกาหลีของกลุ่มเยาวชนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ โดยมี 2 ปัจจัย ดังนี้ 1. การเข้าสู่ กระแสความชื่นชอบวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี และ 2. เนื้อหาของกระแสวัฒนธรรมสมัย นิยมเกาหลีที่กลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เปิดรับ

1. การเข้าสู่กระแสความชื่นชอบวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีของกลุ่มเยาวชน ไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์มี 2 รูปแบบ คือ 1. ความชื่นชอบส่วนตัว และ 2. ความ ชอบตามคนรอบข้าง โดยความชอบส่วนตัวเป็นความชอบที่เกิดจากตัวผู้ถูกสัมภาษณ์ มีความสนใจในกระแสเกาหลีด้วยตัวเอง ดังคำสัมภาษณ์ของบี (2565) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ผมเป็นคนที่ชอบดูหนัง ซีรีส์ ดูทุกแนวเลย ผมติดบ้าน ไม่ได้ ออกไปไหน งานอดิเรกของผมก็เลยเป็นการดูหนัง ดูซีรีส์ ดูอนิเมะ... หลัง ๆ ผมจะเน้นดูทางซีรีส์เกาหลีกระแสเขามาแรง...”

ผู้วิจัยยังพบว่า ความชื่นชอบตามคนรอบข้างก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่น่ากลุ่มเยาวชนไทยเข้าสู่กระแสความชื่นชอบวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีด้วยเช่นกัน โดยบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับกลุ่มเยาวชนไทย ดังนั้น คนรอบข้างจึงเป็นอีกตัวแปรสำคัญที่ช่วยกระตุ้นความสนใจ หรือทำให้เกิดการติดตามในกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของเอ (2565) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...เพื่อนผมมันติดซีรีส์เกาหลีมาก ๆ มันดูแล้วมาเล่ากับพวกผมในกลุ่ม...จนสุดท้ายเพื่อนคนนี้นับบังคับให้เพื่อนทั้งกลุ่มไปดูซีรีส์เรื่องนี้...แต่ผมยอมรับนะว่า ซีรีส์เกาหลีที่เพื่อนแนะนำ ความรู้สึกมันแตกต่างจากของไทย มูด (อารมณ์) ในการแสดงเขาดีมาก ผมก็รู้สึกว่ามันน่าสนใจเลยนะ...”

ทั้งยังพบว่า กลุ่มเยาวชนไทยบางส่วนก็มีความต้องการที่จะเป็นที่ยอมรับของคนรอบข้างด้วยเช่นกันจึงทำให้มีการเปิดรับกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของอี (2565) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...รู้สึกว่า ใคร ๆ ก็ดูซีรีส์เกาหลีกันนะ รู้สึกว่า มันเป็นกระแสที่ใคร ๆ ก็รู้จักนะ ไม่ได้ก็เหมือนคุยกับเขาไม่รู้เรื่อง กลัวคุยกับเพื่อนไม่รู้เรื่องด้วย...”

จากผลการศึกษาผู้วิจัยยังพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ จังหวัดนครสวรรค์บางส่วนจะมีการรับวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีอยู่ก่อนแล้ว (รุ่นพ่อแม่) จึงมีการสนับสนุนให้ลูกติดตามรับชมซีรีส์เกาหลี เห็นได้จากตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของบี (2565) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...คงซบซบการดูซีรีส์ตามพ่อแม่ครับ...จุดเริ่มต้นในการดูซีรีส์เกาหลีครั้งแรกมาจากพ่อแม่แหละครับ พ่อแนะนำมา...”

2. เนื้อหาของกระแสเกาหลีที่กลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์เปิดรับ ได้แก่ สื่อบันเทิงอย่างภาพยนตร์เกาหลี ซีรีส์เกาหลี และเพลงเคป็อปเกาหลี โดยมีสื่ออินเทอร์เน็ตที่ช่วยให้เข้าถึงแหล่งความบันเทิงที่ง่ายและรวดเร็ว ทำให้กลุ่มเยาวชนซึมซับเนื้อหาที่มาจากสื่อเหล่านี้และเกิดเป็นความชื่นชอบโดยมีช่องทางหลักในการรับชม ดังนี้ ช่องทางในการรับชมภาพยนตร์เกาหลี และซีรีส์เกาหลี คือ สื่อสตรีมมิ่ง (Streaming Media) เช่น เน็ตฟลิกซ์ (Netflix) วิว (VIU) ดิสนีย์พลัส (Disney+) วีทีวี

(WeTV) ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของเอ (2565) และคำสัมภาษณ์ของบี (2565) ตามลำดับ ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ตอนนี้ซีรีส์เกาหลีสามารถดูได้แบบถูกลิขสิทธิ์แล้ว พวกเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) วิว (VIU) แต่ก่อนแอปพวกนี้นั้นไม่ค่อยลงซีรีส์เกาหลีเท่าไร ตอนนี้ผมว่า มันสะดวก หาได้ง่ายกว่าแต่ก่อนเยอะ...”

“...ทุกวันนี้ซีรีส์เกาหลีก็มีช่องทางให้ติดตามเยอะแล้ว เวลาที่เข้าเน็ตฟลิกซ์ (Netflix) วิว (VIU) แอปพวกนี้นั้นจะแนะนำหนัง ซีรีส์มาแรง...หลัง ๆ มานี้ ผมเห็นซีรีส์เกาหลีไปลงพวกแอปจีนอย่างวีทีวี (WeTV) อ้ายฉีอี้ (IQIYI) ด้วยนะ...”

ช่องทางการฟังเพลงเคป็อปของเกาหลีที่ในปัจจุบันได้รับความนิยมและขยายตัวเป็นวงกว้างในกลุ่มเยาวชนไทย จากการสัมภาษณ์ทำให้ทราบถึงช่องทางหลักในการติดตามเพลงเคป็อปของเกาหลี 4 อันดับที่ยอดนิยม ได้แก่ ยูทูบ (YouTube) ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) เฟซบุ๊ก (Facebook) (ช่องทางของศิลปินและช่องทางที่แฟนคลับสร้างขึ้น) ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของไอ (2565) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ฟังเพลงของวง Girl'Generation ตลอด เข้ายูทูบ (YouTube) ทุกวัน แล้วหนุ่ก็ไปติดตามพวกพี่ ๆ เขาในอินสตาแกรม (Instagram) ทวิตเตอร์ (Twitter) ด้วย...”

จากเนื้อหาที่กลุ่มเยาวชนไทยเปิดรับสื่อบันเทิงเกาหลี ทำให้เกิดความชื่นชอบติดตาม จนนำไปสู่การเกิดกลุ่มแฟนคลับ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ 1. กลุ่มแฟนคลับดาราเกาหลี และ 2. กลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี โดยผลการศึกษาพบว่า กลุ่มแฟนคลับมีความชื่นชอบดารา ศิลปินเกาหลี 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ชื่นชอบภาพลักษณ์ภายนอก เช่น รูปร่างหน้าตา การแต่งกาย การแต่งหน้า ซึ่งภาพลักษณ์ดังกล่าวสามารถดึงดูดให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ติดตามและสนใจ อีกทั้งยังพบว่า เมื่อแฟนคลับมีการติดตามดารา ศิลปินเหล่านี้จะทำให้เกิดความชื่นชอบอื่น ๆ ตามมา เช่น ความชอบส่วนตัวของดารา ศิลปิน ลักษณะการใช้ชีวิต เส้นทางความเป็นศิลปิน ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของอี (2565) และคำสัมภาษณ์ของเอช (2565) ตามลำดับที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...ชอบดูซีรีส์เกาหลี เพราะหน้าตาอะ ชอบความน่ารักของพี่ลิคอะ...”

“...ชอบภาพลักษณ์ของไอยู (IU) มาก ๆ การแต่งกาย แต่งหน้า ทรงผม มีเอกลักษณ์มาก ชอบติดตามชีวิตส่วนตัวของไอยู (IU) ความชอบต่าง ๆ ของไอยู (IU) การใช้ชีวิตแบบเรื่องเล็กน้อย ๆ ก็อยากรู้...”

ส่วนอีกความชอบมาจากความชื่นชอบและประทับใจในความสามารถของดารา ศิลปินเกาหลี เช่น ความสามารถในการแสดง ความสามารถในการเต้น ความสามารถในการร้องเพลง ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของจี (2565) และคำสัมภาษณ์ของไอ (2565) ตามลำดับที่ให้สัมภาษณ์ว่า

“...บทบาทเหมาะสมกับนักแสดง การแสดงมันสมจริงมาก นักแสดงเขาเข้าถึงบทบาทจริง ๆ...”

“...ชอบวงเกิลส์เจนเนอเรชัน (Girls' Generation) มาก โดยเฉพาะเสียงพี่แทยอง แม้ว่าจะฟังภาษาเขาไม่ออก แต่ความรู้สึกมันเพราะจริง ๆ...”

จากการศึกษาเรื่องนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงการรับรู้วัฒนธรรมเกาหลีของสังคมขนาดเล็กหรือต่างจังหวัดต่อการเกิดขึ้นของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในปัจจุบัน ซึ่งการรับรู้เกี่ยวกับกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ในสังคมเมืองขนาดใหญ่อีกต่อไป เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของการสื่อสารที่ทำให้สามารถเข้าถึงสื่อที่มาจากวัฒนธรรมเกาหลีได้ง่ายและรวดเร็วกว่าในอดีต และสภาพพื้นที่ก็ไม่ได้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเล่นแบบของกลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ที่เกิดจากการรับอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีอีกด้วย เพราะในปัจจุบันกลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์มองว่ากระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีอยู่ในสังคมมานานหลายปี และก็ยอมรับในสื่อของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีจนเกิดเป็นความกลมกลืนและกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน โดยที่ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี หรือไม่ควรแก่การเปิดรับ จึงทำให้สังคมขนาดเล็กหรือจังหวัดนครสวรรค์มีการแสดงออกต่อสังคมถึงความชื่นชอบในวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี จึงทำให้สภาพพื้นที่ไม่ได้เป็นสิ่งที่จำกัดถึงการแสดงออกของกลุ่มเยาวชน

อภิปรายผล

1. การเติบโตของอุตสาหกรรมบันเทิงของเกาหลีได้เป็นผลมาจากความสำเร็จในการนำทุนวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งความสำเร็จในการส่งออกสินค้าเชิงวัฒนธรรมนี้มาจากผลผลิตของการ

ส่งออกอุตสาหกรรมบันเทิงซีรีส์เกาหลี ซึ่งนับเป็นความสำเร็จยุคแรกหรือเป็นคลื่นลูกแรกที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ของประเทศให้เป็นที่รู้จัก ทำให้ซีรีส์เกาหลีกลายเป็นหนึ่งในสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศควบคู่มากับภาพยนตร์เกาหลีที่ส่งออกมาสร้างกระแสความนิยมด้วยเช่นกัน และกระแสความนิยมของเกาหลีก็ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นที่รู้จักอีกระลอกหนึ่งผ่านการส่งออกของคลื่นลูกใหญ่ที่สำคัญอย่างเพลงเคป็อปเกาหลี ความสำเร็จดังกล่าวรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและพัฒนาวัฒนธรรมของประเทศ แต่ความสำเร็จนี้จะขาดภาคเอกชนไม่ได้ เพราะภาคเอกชนมีบทบาทในการผลิต พัฒนาและเผยแพร่วัฒนธรรมเกาหลีจนโดดเด่น ทั้งยังสามารถแข่งขันในระดับโลกได้ ความสำเร็จของการนำวัฒนธรรมมาสร้างสรรค์ผ่านสื่อบันเทิงนี้เป็นภาพสะท้อนได้อย่างดีเยี่ยมของทุนวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณตยา ภักษา (2558) ที่ทำการวิจัยเรื่อง *พัฒนาการของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการรวมกลุ่มและพื้นที่กิจกรรมของแฟนคลับผ่านสถาบันสอนภาษาเกาหลีในประเทศไทย* ผลการศึกษาพบว่า กระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีเริ่มขึ้นช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ โดยประเทศเกาหลีได้หันมาใช้ทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างความก้าวหน้าของประเทศ และใช้นโยบายซอฟต์แวร์ในการขยายอิทธิพลทำให้ผู้คนมีส่วนร่วมหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยไม่ได้ใช้อำนาจบังคับขู่เข็ญ ผ่านการส่งออกของสื่อบันเทิงอย่างซีรีส์เกาหลี ภาพยนตร์เกาหลี เพลงเคป็อปเกาหลี จนทำให้กระแสเกาหลีมีความนิยมอย่างมาก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า แม้จะไม่ได้สะท้อนภาพความเป็นวัฒนธรรมเกาหลีที่ลึกซึ้ง แต่สิ่งที่สะท้อนให้เห็น คือ การรับรู้และยอมรับในวัฒนธรรมเกาหลีมากขึ้น

2. อิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่กำลังแพร่กระจายนี้มีความสัมพันธ์กับกระแสโลกาภิวัตน์ เนื่องจากโลกาภิวัตน์ส่งผลให้เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในปัจจุบันสามารถส่งถึงกันได้ทั่วโลกและสะดวกรวดเร็ว โดยอาศัยความเจริญของเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้าถึงง่ายไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใด สอดคล้องกับงานวิจัยของจงจินต์ จิตรแจ้ง (2552: 12) ที่กล่าวถึงโลกาภิวัตน์ว่า ทำให้เกิดสภาพที่ไร้พรมแดนและด้วยความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้เกิดการแพร่กระจายของวัฒนธรรมไปยังที่ต่าง ๆ จึงยากที่จะหลีกเลี่ยงนี้ได้ โดยมีสื่อเป็นตัวกลางการถ่ายทอด ดังนั้น จึงไม่น่าแปลกใจที่ปัจจุบันกลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ จะได้รับวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่มาจากความเจริญก้าวหน้าของโลกาภิวัตน์และการสื่อสาร ซึ่งอิทธิพลของวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในปัจจุบันล้วนมาจากมาจากการส่งออกเป็นหลัก อีกทั้งยังมีการแสดงออกถึงความชื่นชอบในกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลี

ในรูปแบบของแฟนคลับซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ กลุ่มแฟนคลับซีรีส์เกาหลี และ กลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลี สิ่งที่เหมือนกันของทั้ง 2 กลุ่ม คือ มีความชื่นชอบในเรื่องเดียวกัน อีกทั้งยังมีสื่อออนไลน์ถือเป็นศูนย์กลางของการติดต่อสื่อสารซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญนุช นาคะ (2560) ที่วิจัยเรื่อง *แฟนคลับเกาหลี อัตลักษณ์เชิงวัตถุและชุมชนแฟนคลับ* โดยผลการศึกษาพบว่า ชุมชนแฟนคลับมีการรวมตัวกันของคนที่มีความชอบในระดับปัจเจกบุคคลที่มีความคลั่งไคล้ในศิลปิน จนเกิดเป็นความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยใช้ช่องทางออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารกับชุมชนแฟนคลับ

ความสะดวกในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นปัจจัยสำคัญข้อหนึ่งที่กลุ่มเยาวชนไทยเปิดรับวัฒนธรรมเกาหลี ซึ่งสื่อสามารถทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ในเวลาเดียวกัน เช่นเดียวกับการเกิดขึ้นของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่มีภาครัฐบาลและภาคเอกชนที่เปรียบได้กับผู้ส่งสาร (Sender) ที่ทำการบรรจุมสาร (Message) ด้วยรูปแบบซีรีส์เกาหลี ภาพยนตร์เกาหลีและเพลงเคป็อปเกาหลี ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ (Channel) ไม่ว่าจะเป็นสื่อสังคมออนไลน์และสื่อสตรีมมิงมายังผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งก็คือ กลุ่มเยาวชนไทยในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เมื่อผู้รับสารรับสารมาแล้วก็ถอดสารนั้น ในขณะเดียวกันผู้รับสารก็ส่งข้อมูลย้อนกลับไปยังผู้ผลิตด้วยการตอบรับกระแสวัฒนธรรมเกาหลีในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ เย็นจะบก (2559: 84) ที่กล่าวว่า ประเทศไทยเปิดรับสื่อบันเทิงเกาหลี และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านการแต่งกาย ด้านภาษา ด้านการบริโภค (การซื้อสินค้าของประเทศเกาหลีได้) และด้านการดำเนินชีวิต เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในงานของผู้วิจัย ซึ่งอิทธิพลที่เกิดจากการชื่นชอบในกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับประทานอาหารเกาหลี การไปดูคอนเสิร์ตหรือแฟนมีตติ้ง การแต่งกายแบบเกาหลี การเรียนภาษาเกาหลี การซื้อสินค้าแฟชั่นเลียนแบบ การแสดงออกบนสื่อออนไลน์ การรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ

องค์ความรู้จากการวิจัย

1. ปัจจัยที่ทำให้กระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีไหลเข้ามาในประเทศไทยจนถึงปัจจุบัน คือ ความเจริญก้าวหน้าของโลกาภิวัตน์และสื่อ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้ผู้คนสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องคำนึงถึงเรื่องเวลาและพื้นที่ ผลของความเจริญก้าวหน้าโลกาภิวัตน์และสื่อทำให้วัฒนธรรมที่เคยอยู่กับพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งแพร่กระจายไปยังพื้นที่อื่น ๆ โดยประเทศไทยมีการรับวัฒนธรรมต่างชาติมาหลายยุคสมัย โดยเฉพาะวัฒนธรรมฝั่งตะวันออกที่รับมาอย่างต่อเนื่องและเป็นวัฒนธรรมที่คุ้นเคย

กับสังคมไทย ดังนั้น การเข้ามาของวัฒนธรรมเกาหลีจึงมีปัจจัยของเจริญก้าวหน้าของ
โลกาภิวัตน์และสื่อกับการรับวัฒนธรรมตะวันตกก่อนหน้านี้เป็นฐานรองรับ

2. กลุ่มเยาวชนไทย ในจังหวัดนครสวรรค์ได้รับผลกระทบของกระแส
วัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีโดยผ่านช่องทางของสื่อออนไลน์และสื่อสตรีมมิง ดังนั้น ใน
ปัจจุบันการเข้าถึงกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีจึงไม่ใช่เรื่องยาก อีกทั้งวัฒนธรรม
เกาหลีก็อยู่ในสังคมไทยมานานหลายปีจึงทำให้กลุ่มเยาวชนรู้สึกว่าการแสดงออกหรือ
การชื่นชอบในวัฒนธรรมเกาหลีเป็นเรื่องปกติของสังคมหรือเป็นส่วนหนึ่งใน
ชีวิตประจำวันไปแล้ว

สรุป

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้การเผยแพร่
วัฒนธรรมรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งสังคมไทยเป็นหนึ่งในสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการไหลบ่า
ของวัฒนธรรมต่างชาติ ด้วยลักษณะของสังคมที่เปิดกว้าง ดังนั้น การรับวัฒนธรรมอื่นเข้า
มาจึงทำได้ง่าย และยิ่งในปัจจุบันที่มีสื่อมีพลังอำนาจยิ่งส่งผลให้สังคมไทยมีโอกาสได้เรียนรู้
วัฒนธรรมต่างชาติที่มากับสื่อได้มากขึ้น โดยเฉพาะวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีที่กำลัง
เกิดขึ้น และแพร่กระจายไปยังประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยด้วย ซึ่งปรากฏการณ์
ที่เกิดขึ้นทำให้สังคมไทยเกิดความนิยมในวัฒนธรรมเกาหลีอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงต่อสังคม ทั้งการยอมรับ การเลียนแบบด้วยลักษณะของประเทศเกาหลีที่
เป็นประเทศในแถบเอเชียและมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน จึงทำให้วัฒนธรรม
ของประเทศเกาหลีเข้ามามีอิทธิพลอย่างรวดเร็วจนเกิดเป็นการเกิดการผสมผสาน ปรับตัว
และกลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยไปแล้ว กล่าวได้ว่า การเข้ามาของวัฒนธรรมสมัย
นิยมเกาหลีมีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎาพร อินตะขัน. (2555). *ผลกระทบของนักร้องเกาหลีต่อนักเรียนวัยรุ่น อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- กิตติธัช ออโศรุย์. (18 พฤศจิกายน 2561). *ย้อนรอยซีรีส์เกาหลีในประเทศไทย-จากจอแก้วสู่ TV Application*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.songsue.co/488/>

- จงจิตร จิตรีแจ่ม. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบผู้บริโภคกับผู้บริโภคบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพดูแลความงาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชญาณุตม์ พัฒนสุวรรณ. (2549). การรับวัฒนธรรมสมัยนิยมจากญี่ปุ่นของวัยรุ่นไทย กรณีศึกษาแฟนเพลงเจ-ป๊อป. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เชษฐา พงษ์หัตถ์. (2559). โลโก้โลกาภิวัตน์ และความเป็นพลเมือง. วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 22 (1), 1-60.
- ณวรา พิไชยแพทย์. (2553). การปรับกระบวนการทัศน์ของอุตสาหกรรมเพลงในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณาดยา รักษา. (2558). พัฒนาการของกระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับการรวมกลุ่มและพื้นที่กิจกรรมของแฟนคลับผ่านสถาบันสอนภาษาเกาหลีในประเทศไทย. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพปฎล พลศิลป์. (22 พฤศจิกายน 2564). การเดินทางของภาพยนตร์เกาหลี จากโรงหนังในกรุงโซไปถึงโรงภาพยนตร์ทั่วโลก. สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.gqthailand.com/culture/article/why-korean-films-are-now-showing-at-theaters-worldwide>
- บุญยุนช นาคะ. (2560). แฟนคลับเกาหลี อัตลักษณ์เชิงวัตถุและชุมชนแฟนคลับ. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบญจพร สุวรรณวงศ์. (2559). กระแสวัฒนธรรมสมัยนิยมเกาหลีกับการสร้างอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มแฟนคลับ กรณีศึกษากลุ่มแฟนคลับศิลปินเพลงเกาหลีในประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์. ภาคนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประภาวี ศิวะเวทกุล. (2556). กลยุทธ์การตลาดของผู้นำเข้าศิลปินจากประเทศเกาหลีใต้ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผู้ให้สัมภาษณ์จี. (2565). แฟนคลับดาราเกาหลี. สัมภาษณ์. 4 ธันวาคม.
- ผู้ให้สัมภาษณ์เจ. (2565). แฟนคลับศิลปินเกาหลี. สัมภาษณ์. 4 ธันวาคม.

- ผู้ให้สัมภาษณ์ซี. (2565). แพนคลับดาราเกาหลี. *สัมภาษณ์*. 4 ธันวาคม.
- ผู้ให้สัมภาษณ์บี. (2565). แพนคลับดาราเกาหลี. *สัมภาษณ์*. 4 ธันวาคม.
- ผู้ให้สัมภาษณ์อี. (2565). แพนคลับดาราเกาหลี. *สัมภาษณ์*. 4 ธันวาคม.
- ผู้ให้สัมภาษณ์เอ. (2565). แพนคลับดาราเกาหลี. *สัมภาษณ์*. 4 ธันวาคม.
- ผู้ให้สัมภาษณ์เอช. (2565). แพนคลับศิลปินเกาหลี. *สัมภาษณ์*. 4 ธันวาคม.
- ผู้ให้สัมภาษณ์เอฟ. (2565). แพนคลับศิลปินเกาหลี. *สัมภาษณ์*. 4 ธันวาคม.
- ผู้ให้สัมภาษณ์ไอ. (2565). แพนคลับศิลปินเกาหลี. *สัมภาษณ์*. 4 ธันวาคม.
- พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และเกษตรชัย และหิม. (2563). ทักษะคิด แรงจูงใจ และความชื่นชอบในการบริโภคสื่อของนักศึกษาที่มีพฤติกรรมการเล่นแบบสื่อบันเทิงเกาหลี. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 31 (1), 209-220.
- พรทิพย์ เย็นจะบก. (2559). อิทธิพลของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่มีผลต่อการครอบงำและสูญเสียของวัฒนธรรมในประเทศอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศ สปป. ลาว. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 36 (4), 76-89.
- ไพบูลย์ ปิตะเสน และจิราพร จันจุฬา. (2563). ถอดรหัสเส้นทางสู่ฮัน-รยู 4.0. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. 12 (2), 1-17.
- ญเบศร์ สมุทรจักร. (2554). Hallyu...วัฒนธรรมส่งออก เรื่องไม่ใหม่ แต่ไม่เคลียร์ และยังไม่จบ. *วารสารเพื่อการเพิ่มผลผลิต*. 16 (90), 33-37.
- รมิตา สาสุวรรณ์. (2560). การเปิดรับกับทัศนคติและพฤติกรรมการเล่นแบบวัฒนธรรมเกาหลีของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัฒนา สุกันต์ศิลป์. (2548). *โลกาภิวัตน์ (Globalization)*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ศิริพร ดาบเพชร. (2565). *K Wave กับเศรษฐกิจเกาหลีใต้*. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุดาพร พรสมบุญดี. (2564). *พัฒนาการของอุตสาหกรรมภาพยนตร์เกาหลีใต้ตั้งแต่ ค.ศ. 2000-2021*. บทความวิจัยปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุนทร ชูตินธรรณท์ และธัญยศ โลพัฒนานนท์. (2561). *การสร้างภาพลักษณ์ผ่านสื่อบันเทิงกับก้าวอย่างสู่ประเทศไทย 4.0: ศึกษากรณีซีรีส์โทรทัศน์เกาหลีใต้*. รายงานการวิจัย. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

- อาโป เอกอนันต์กุล. (2561). พัฒนาการของกระแส K-WAVE: กรณีศึกษาละครชุด เกาหลีในไทย (ค.ศ. 2000-ปัจจุบัน). บทความวิจัยปริญาอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกรัฐ วิเศษฤทธิ์. (2552). อิทธิพลจากละครโทรทัศน์เกาหลีที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Suphisara Sukkasem. (12 มิถุนายน 2566). นโยบายส่งเสริม Soft Power ของเกาหลีใต้. สืบค้นเมื่อ 11 กันยายน 2566, จาก <https://www.ditp.go.th/post/126705>

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ จังหวัดเชียงราย

Communication Model for Development of Chiang Rai Young Smart Farmer

พีรญา รัตนจันทวงศ์^{*1}, กิตติมา ชาญวิชัย², อัจฉรา ศรีพันธ์³
Peeraya Rattanachanwong¹, Kittima Chanvichai², Atchara Sriphan³

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร
คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร
Doctor of Philosophy Program in Communication,
Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University
First/Corresponding Author, E-mail: pigpanthers@gmail.com*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงราย 2. เพื่อศึกษารูปแบบการสื่อสารการเกษตรเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการ เกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่และเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 33 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มและแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม จากนั้น นำข้อมูลที่ได้จากการจำแนกมาวิเคราะห์และตีความ

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันการสื่อสารประกอบด้วย (1) ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการสื่อสารแบบทางเดียวและสองทาง (2) สารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสารที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร (3) ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่ (4) การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้การสื่อสารทุกช่องทางและการสื่อสารแบบกระจายอำนาจ (5) สำหรับเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้แบบนำตนเอง ได้แก่ สื่อบุคคล สถาบันการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ การฝึกอบรม

การศึกษาดูงานและการเข้าร่วมแข่งขันนำเสนอโมเดลทางธุรกิจ 2) รูปแบบการสื่อสาร การเกษตรประกอบด้วย (1) คุณลักษณะของผู้ส่งสาร คือ ผู้จัดการการเรียนรู้ พี่เลี้ยง และที่ปรึกษา (2) คุณลักษณะของเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ พึ่งพาตนเอง เข้าหาโอกาส การบริหารจัดการ เป็นต้นแบบ ใฝ่เรียนรู้ ปรับตัวและปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ สานสัมพันธ์เครือข่าย เข้าถึงเทคโนโลยีและภูมิปัญญา และมีความสามารถในการถ่ายทอด (3) กลยุทธ์การสื่อสาร ได้แก่ การใช้กลยุทธ์การสร้างสาร กลยุทธ์การนำเสนอสารและ กลยุทธ์การใช้สื่อ องค์ความรู้จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการสื่อสารเพื่อพัฒนา เกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ประกอบด้วยคุณลักษณะและบทบาทของผู้ส่งสารและ เกษตรกรรุ่นใหม่ องค์ประกอบการสื่อสาร กลยุทธ์การสื่อสาร การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและเครื่องมือหรือสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

คำสำคัญ: รูปแบบการสื่อสาร; การสื่อสารเพื่อการพัฒนา; เกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่

Abstract

This article aims to study current development communication of Chiang Rai young smart farmer and to design communication model for development of Chiang Rai Young Smart Farmer. There is a qualitative research. There are 33 key informants consist of agricultural extensionists, scholars, model farmers, young smart farmers, and young farmers. The research instruments comprise of in-depth interview using semi-structured interview, focus group discussion, and participatory and non-participatory observation. Then, the classified data will be analyzed and interpreted.

The results reveal that 1) current development communication and communication model are as follows: (1) the sender and receiver have both one-way and two-way communication; (2) agricultural and non-agricultural related messages; (3) the communication channels including personal media, activity media, special media, and new media; (4) participatory communication using all channels communication and decentralized communication; and (5) the channels used in self-directed learning, including personal media, educational institutions, mass media,

online media, training, study visits and engaging in business model presentation competitions. 2) The communication model for agriculture consists of (1) the characteristics of sender such as facilitator, mentor, and consultant; (2) the characteristics of the young smart farmer such as self-sufficiency, opportunity seeking, management, model, learning agility, adaptability and action, responsibility, relationship networking, technology and Thai wisdom, and ability to transmission message; and (3) communication strategies include the use of message creation strategies, message presentation strategies, and media usage strategies. The body of knowledge found that the communication model for development consists of characteristics and role of sender and young smart farmer, communication elements, communication strategy, participatory communication, and channel used in self-directed learning.

Keywords: Communication Model; Communication for Development; Young Smart Farmer

บทนำ

เกษตรกรเป็นหนึ่งในอาชีพหลักของประเทศไทย สังเกตจากผู้อยู่ในภาคเกษตรกรรมในปี พ.ศ.2565 มีจำนวน 12.60 ล้านคน จากจำนวนผู้มีงานทำทั้งหมด 38.64 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 32.6 หรือร้อยละ 19 ของประชากรทั้งประเทศ 66.2 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.) ภาคเกษตรเป็นภาคการผลิตหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งจากบริบทภายในและภายนอกประเทศ และต้องเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอาหารซึ่งมีการแข่งขันค่อนข้างสูงมากขึ้น ในขณะเดียวกันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย ประกอบกับประชาชนรุ่นใหม่ที่จะเข้าสู่ภาคเกษตรมีน้อยและไม่นิยมอาชีพเกษตรกรรมจึงเป็นเหตุให้ขาดแคลนแรงงานทางด้านเกษตรของประเทศ เป็นเหตุให้เกษตรกรไทยมีอายุโดยเฉลี่ย 55 ปี (กัมพล ปันตะแก้ว และนิพนธ์ พัวพงศกร, 2565) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีแนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในภาคเกษตร มุ่งเน้นให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ให้มีความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของเกษตรกรสู่การเกษตรสมัยใหม่ (ประกาศเรื่อง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570, 2565) โดยมีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศกำหนดโครงการหลัก (Flagship Project) ตามยุทธศาสตร์เพื่อส่งเสริมคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตร จึงได้กำหนดโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ อายุระหว่าง 17-45 ปี เพื่อพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรและทดแทนเกษตรกรผู้สูงอายุและสร้างแรงจูงใจให้คนรุ่นใหม่หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีองค์ความรู้ที่ทันสมัยและสามารถทำการเกษตรอยู่ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลก มีแนวคิดสร้างสรรค์ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการบริหารจัดการการเกษตรและเป็นพี่เลี้ยงแก่เกษตรกร

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2556-2566) จังหวัดเชียงรายมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้นเป็นอันดับ 1 ของภาคเหนือตอนบนจาก 107,870 คน เป็น 175,167 คน มีพื้นที่เกษตรกรรม 3,712,539 ไร่ หรือร้อยละ 50.86 ของพื้นที่ทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ม.ป.ป.) จังหวัดเชียงรายยังเป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ฐานเศรษฐกิจสร้างมูลค่าสูง ตามแผนพัฒนาภาคเหนือ เป็นจังหวัดที่เหมาะสมกับการพัฒนาแหล่งผลิตอาหารสินค้าเกษตร สร้างมูลค่าเพิ่มภายใต้แนวคิดเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ เชียงรายยังเป็น 1 ใน 10 จังหวัดของเขตเศรษฐกิจพิเศษทั่วประเทศ ทั้งเป็นจังหวัดที่เอื้อแก่การทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างครบวงจรและมีเส้นทางการค้าเชื่อมต่อรถไฟลาว-จีนเพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจ (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย, 2565)

เกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดเชียงรายมีผู้ผ่านการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2563 ปัญหาที่พบ คือ เกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมโครงการ เมื่อโครงการเสร็จสิ้นแล้วขาดการติดต่อสื่อสาร การถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน เป็นสาเหตุให้เกษตรกรรุ่นใหม่บางคนต้องยุติการทำการเกษตรและกลับเข้าสู่แรงงานภาคอื่นอีกครั้ง ผู้วิจัยมองว่า หากมีการสื่อสารระหว่างเกษตรกร นักวิชาการและนักส่งเสริมการเกษตร เพื่อนำไปสร้างองค์ความรู้ร่วมกันและสร้างเครือข่ายในการช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเกษตรกรรุ่นใหม่ จะช่วยให้เกษตรกรรุ่นใหม่ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นและดำเนินงานด้านการเกษตรตลอดทั้งกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ (การผลิต) กลางน้ำ (การแปรรูป) และปลายน้ำ (การตลาด) ซึ่งจะช่วยสร้างรายได้และประกอบอาชีพเกษตรอย่างมั่นคง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจว่า กระบวนการสื่อสารใดที่สร้างและช่วยพัฒนาให้เกษตรกรรุ่นใหม่ของจังหวัดเชียงรายกลายเป็นเกษตรกรรุ่นใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพของจังหวัดเชียงราย เพื่อนำไปสู่การทำเกษตรกรรมที่เน้นสมดุลระหว่างการทำการเกษตรสังคมกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการสื่อสารที่ก่อให้เกิดระบบการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ ของการพัฒนาการเกษตร นำข้อมูลที่ได้จากกระบวนการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ผู้ส่งสาร เนื้อหาสาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร นำมาสร้างเป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนเกษตรกรปรดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย การสื่อสารเป็นส่วนเชื่อมระหว่างแหล่งวิทยากรกับเกษตรกรที่เข้ามายกระดับความรู้ความเข้าใจและให้ข้อมูลแก่เกษตรกรในการเสริมสร้างความเข้าใจสภาวะการณ์ต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อถ่ายทอด แลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ความคิด ทักษะและประสบการณ์ อีกทั้งการสื่อสารยังช่วยสร้างบรรยากาศของการพัฒนาจากผู้ส่งสาร/ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำวิทยากรเหล่านั้นมาใช้ปฏิบัติและการส่งเสริมให้เกษตรกรรุ่นใหม่สร้างองค์ความรู้ร่วมกันเพื่อถ่ายทอดหรือเผยแพร่ให้กับเกษตรกรรุ่นต่อไป จะทำให้เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถยึดอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก สร้างรายได้และความมั่นคงให้ทั้งตนเองและครอบครัว เพื่อสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ที่มีความสนใจและยอมรับนวัตกรรมเพื่อก้าวไปสู่การเป็นผู้นำทางการเกษตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการสื่อสารการเกษตรเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปรดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการดำเนินการวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปรดเปื่องรุ่นใหม่และแนวทางการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาภาคสนาม (Field Survey) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้

เป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ ได้แก่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร บุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้องเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่และเกษตรกรรุ่นใหม่ และนำข้อมูลที่ได้ร่างเป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่

ขั้นตอนที่ 3 นำร่างรูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่มาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) 4 กลุ่มกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ ได้แก่ (1) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (2) บุคลากรที่มีความรู้ด้านการเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้อง (3) เกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ คือ เกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดเชียงรายที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) รุ่นปี 2557-2563 ที่ได้รับใบประกาศนียบัตรจากกรมส่งเสริมการเกษตร (4) เกษตรกรรุ่นใหม่ คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตร มีอายุระหว่าง 17-45 ปี และเริ่มต้นทำการเกษตรที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ รุ่นปี 2564-2565 เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1) ประชากร คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการผลิตเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย จำนวน 3 คน และเกษตรกรรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมโครงการผลิตเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่เชียงราย รุ่นปี พ.ศ. 2557-2565 จำนวน 362 คน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร นักวิชาการ เกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่และเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 33 คน การวิจัยครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 ประเภท คือ ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร

กลุ่มผู้ส่งสาร แบ่งออกเป็นผู้ส่งสารหลัก ผู้ส่งสารรองและผู้ส่งสารภายนอกโครงการ ได้แก่ กลุ่มผู้ส่งสารหลัก คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย จำนวน 3 คน (ซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบโครงการผลิตเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อพัฒนาสู่การเป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงรายปี พ.ศ. 2557-2565) กลุ่มผู้ส่ง

สารรอง คือ เกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดเชียงรายที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ รุ่นปี พ.ศ. 2557-2563 ที่ได้รับใบประกาศนียบัตรจากกรมส่งเสริมการเกษตรเรียบร้อยแล้ว จำนวน 8 คน (โดยคัดเลือกจากผู้ที่ได้รับการประเมินให้เป็นผู้นำเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่และเป็นผู้มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมสหพันธนาการในโครงการร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในปีพ.ศ. 2564-2565 ประกอบกับการสอบถามจากเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงรายรุ่นปี พ.ศ. 2557-2563) และกลุ่มผู้ส่งสารภายนอกจำนวน 2 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ/นักวิชาการด้านการเกษตรและสาขาที่เกี่ยวข้อง 1 คน และปราชญ์ด้านการเกษตร/เกษตรกรต้นแบบ 1 คน (โดยคัดเลือกจากเป็นบุคคลที่นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรเชิญเป็นผู้บรรยายพิเศษในโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย)

กลุ่มผู้รับสาร คือ เกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดเชียงรายที่ผ่านการเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ รุ่นปี พ.ศ. 2564-2565 จำนวน 12 คน และเกษตรกรรุ่นใหม่จังหวัดเชียงรายที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ แต่ไม่ครบเงื่อนไขที่โครงการฯ ได้กำหนดไว้ตามการแบ่งเกณฑ์ผู้เข้าร่วมโครงการของกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้ 1) กลุ่มเกษตรกรเดิมและลูกหลานเกษตรกร 2) กลุ่มบัณฑิตที่จบสาขาการเกษตร 3) กลุ่มที่อยู่ภาคการผลิตอื่นหรือผู้ที่สนใจเข้าสู่ภาคการเกษตร

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพการณ์การสื่อสารของโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่อง รุ่นใหม่ ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ ส่วนที่ 3 แบบสนทนากลุ่มย่อยและแบบบันทึกการสนทนาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ส่งสารและผู้รับสารและกลยุทธ์การสื่อสาร และส่วนที่ 4 แบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อใช้ในการร่วมทำกิจกรรมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่และแบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อใช้ในการสังเกตพฤติกรรมและบรรยากาศในระหว่างการประชุมและนอกการประชุม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสาร องค์ประกอบการสื่อสาร การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการสื่อสารเบื้องต้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

2) ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือ และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3) ผู้เข้าเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหมปี พ.ศ. 2562-2563 และการประชุมสัจจรชมรม YSF CR CLUB (ชมรมของเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย ซึ่งจัดประชุมสัจจรและเยี่ยมชนส่วนเกษตรทุก 2 เดือน) จนกระทั่งผู้วิจัยได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกชมรม YSF CR CLUB และได้เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมดำเนินงานโครงการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ร่วมกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรและสมาชิกชมรม YSF CR CLUB

4) การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมใหม่จังหวัดเชียงรายและร่างรูปแบบการสื่อสารการเกษตรเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย

5) การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับผู้ส่งสาร ช่องทางการสื่อสาร สารและผู้รับสาร เพื่อนำมาใช้ในการร่างรูปแบบการสื่อสาร ดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ส่งสาร เรื่องคุณลักษณะและบทบาทของผู้ส่งสาร โดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณสมบัติจากการเป็นนักส่งเสริมวิชาการของกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นตัวตั้งต้น 2) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้รับสาร เรื่องคุณลักษณะของเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ โดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณสมบัติเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้เป็นตัวตั้งต้น 3) ข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสารและสาร เรื่องกระบวนการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ ได้แก่ การสร้างสาร การใช้ช่องทางการสื่อสารและการนำเสนอสาร จากนั้น นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาพัฒนารูปแบบการสื่อสารการเกษตรเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เจาะลึก และการสนทนากลุ่มมาถอดข้อความเป็นลายลักษณ์อักษรจากการบันทึกเทป มาจำแนกประเภทของข้อมูลตามประเด็นต่าง ๆ นำความคิดเห็นที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการสื่อสาร แนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเอง แนวคิดการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกร และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมอีกครั้ง เพื่อมาใช้ในการปรับร่างรูปแบบการสื่อสารเป็นครั้งสุดท้ายจนได้รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่เชียงรายแล้วนำร่างที่ได้ไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและขอรับคำแนะนำ เพื่อให้ได้ออกมาเป็นรูปแบบการสื่อสารพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อ 1 สภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรรุ่นใหม่ จังหวัดเชียงรายประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 องค์ประกอบการสื่อสารและรูปแบบการสื่อสารการจัดอบรม โครงการพัฒนาเกษตรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราชญ์รุ่นใหม่ ประกอบด้วย

1. ผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารหลักกับผู้ส่งสารรอง ในส่วนของการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้ส่งสารหลักกับผู้ส่งสารรองจะใช้การสื่อสารทั้งแบบทางการและการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ มีการใช้การสื่อสารแบบบนลงล่างโดยมีทิศทางทางการไหลของสารเป็นแบบสองทาง สื่อสารกับผ่านระบบออนไลน์และออนไลน์ โดยการใช้การสื่อสารผ่านสื่อออนไลน์ คือ ไลน์กลุ่ม YSF Chiang Rai

ผู้ส่งสารหลักกับผู้ส่งสารภายนอก ในส่วนของการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารหลักกับผู้ส่งสาร ภายนอกนั้นจะใช้การสื่อสารแบบเป็นทางการ เช่น การทำหนังสือราชการ แต่หากได้รู้จักกันแล้วก็จะติดต่อกันการแลกเปลี่ยนการติดต่อเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

ผู้ส่งสารหลักกับผู้รับสาร ก่อนที่จะเข้าร่วมอบรม ผู้ส่งสารจะติดต่อสื่อสารกับเกษตรกรรุ่นใหม่ทางช่องทางการโทรศัพท์ การสื่อสารนั้นมีลักษณะเป็นแบบทางการและมีการโต้ตอบกันในรูปแบบของการสื่อสารระหว่างบุคคล เมื่อได้เข้าร่วมอบรมโครงการพัฒนาเกษตรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราชญ์รุ่นใหม่ ตั้งแต่วันแรกของการอบรมจะให้เกษตรกรรุ่นใหม่เข้าร่วมไลน์กลุ่ม เป็นช่องทางการสื่อสารหลัก ในไลน์กลุ่มนี้จะมีนักวิชาการเกษตร เกษตรกรรุ่นพี่และเกษตรกรรุ่นใหม่ ซึ่งการติดต่อสื่อสารผ่านไลน์กลุ่มนี้มีทั้งการสื่อสารแบบเป็นทางการและการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ โดยมีทิศทางของการสื่อสารแบบบนลงล่างและการสื่อสารแบบแนวนอน มีระดับการสื่อสารทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลและระดับการสื่อสารแบบกลุ่ม

ผู้ส่งสารรองกับผู้รับสาร มีลักษณะรูปแบบการสื่อสารเหมือนกับผู้ส่งสารหลักกับผู้รับสาร การสื่อสารจะมีทั้งแบบทางการและแบบไม่เป็นทางการ และส่วนใหญ่จะเป็นการสื่อสารแบบสองทิศทาง เพราะเนื่องจากมีช่องว่างระหว่างกันจากการเป็นเกษตรกรด้วยกัน ยกเว้นผู้ที่มิปฐิสัมพันธ์ผ่านบนสื่อสังคมออนไลน์น้อย โดยมีทิศทางของการสื่อสารแบบแนวดิ่งและการสื่อสารแบบแนวนอน มีระดับการสื่อสารทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลและระดับการสื่อสารแบบกลุ่ม

ผู้ส่งสารภายนอกกับผู้รับสาร หลังจากที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่น การอบรม การเข้าร่วมฟังให้คำปรึกษาเกี่ยวกับพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผู้ส่งสารภายนอกบางคนอาจจะให้ช่องทางการติดต่อเพื่อไว้ติดต่อในห้วงอบรม หรืออาจจะมีการแลกเปลี่ยนการติดต่อเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม

2. สาร

1) สารของผู้ส่งสารหลัก การสื่อสารภายในโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็นเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ส่งสารหลักจะเป็นผู้ส่งสารข่าวสารต่าง ๆ ที่สำคัญ ตั้งแต่ก่อนเริ่มการอบรมไปจนถึงจบโครงการฯ ร่วมกับผู้ส่งสารรอง ได้แก่ 1) เกษตรต้นน้ำ เกษตรกลางน้ำและเกษตรกรปลายน้ำ และ 2) สารที่ไม่เกี่ยวกับการเกษตรโดยตรง ได้แก่ สารที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ฯ สารขอความร่วมมือ/ขอความช่วยเหลือ สารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล สารเสียงสะท้อน-การแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และข้อมูลข่าวสารจากภายนอกโดยผู้ส่งสารหลักจะเป็นผู้คัดกรองก่อนที่จะส่งให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่

2) สารของผู้ส่งสารรอง สารที่ส่งจากกลุ่มเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงรายที่ปรากฏมี 4 ประเภท ได้แก่ สารเกี่ยวกับความรู้และเทคโนโลยีที่น่าสนใจให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ สารเกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรรุ่นใหม่ สารเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และสารที่ใช้ในการสานสัมพันธ์กลุ่ม

3) สารของผู้ส่งสารภายนอก สารหรือข้อมูลข่าวสารจากผู้ส่งสารภายนอกโครงการนั้น จะเป็นการติดต่อสื่อสารในรูปแบบของการประสานกับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลโครงการหรือติดต่อโดยตรงกับเกษตรกร

3. ช่องทางการสื่อสาร

1) ช่องทางการสื่อสารของผู้ส่งสารหลัก สื่อที่ใช้ในการสื่อสารมีวัตถุประสงค์เพื่อการติดต่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางการสื่อสารหลากหลาย ได้แก่ 1. สื่อบุคคล คือ สื่อบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรและสื่อบุคคลภายนอก 2. สื่อกิจกรรม คือ (1) การจัดค่าย (2) การจัดกิจกรรมงานแสดงสินค้าและจำหน่ายสินค้า (3) การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (4) การสัญจรพบปะเยี่ยมเยือนฟาร์มตัวอย่างเกษตรกรรุ่นใหม่ 3. สื่อเฉพาะกิจ คือ (1) การจัดประชุม (2) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 4. สื่อใหม่ คือ ไลน์กลุ่มและเฟซบุ๊กแฟนเพจสำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย

2) ช่องทางการสื่อสารของผู้ส่งสารรอง สื่อหรือช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างเกษตรกรรุ่นพี่กับเกษตรกรรุ่นใหม่เพื่อวัตถุประสงค์ในการ

ติดต่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการแสดงความคิดเห็น ได้แก่ 1. สื่อบุคคล คือ เกษตรกรรุ่นพี่ สื่อกิจกรรม ได้แก่ (1) การสัญจรเยี่ยมเยือนสวนเพื่อน (2) กิจกรรมสานสัมพันธ์ และ (3) การออกบูทแสดงและจำหน่ายสินค้า 2. สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ (1) การจัดประชุม (2) การจัดทำสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ด้วยการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์ (3) ตราสัญลักษณ์ (Logo) เกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย (4) สื่อรุ่นและสื่อจัดทำขึ้นพิเศษ 3. กิจกรรมพิเศษ ได้แก่ (1) การสัญจรเยี่ยมเยือนเพื่อนเกษตรกร (2) กิจกรรมสานสัมพันธ์ และ (3) การออกบูทแสดงและจำหน่ายสินค้า 4. สื่อใหม่ ได้แก่ ไลน์กลุ่มและเฟซบุ๊กแฟนเพจ Young Farmers Chiang Rai

4. ผู้รับสาร ผู้สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer ประจำปี พ.ศ. 2564-2565

5. การสื่อสารแบบมีส่วนร่วม เกษตรกรรุ่นพี่มีส่วนร่วมทั้งในการร่วมคิดกิจกรรมและเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมบางกิจกรรมในโครงการ ซึ่งก่อนที่จะมีการจัดโครงการนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบโครงการฯ จะสร้างทีมงานโดยเชิญเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่รุ่นพี่เข้ามาประชุมเพื่อวางแผนการอบรม กำหนดวันเวลา สถานที่ งบประมาณ และกิจกรรมต่าง ๆ โดยเป็นการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารของผู้รับผิดชอบโครงการฯ การเป็นผู้ส่งสารเพื่อที่จะทำให้เกิดการพัฒนาต้องมียุทธศาสตร์ของการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ส่งสารที่ใช้การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) มีทิศทางการสื่อสารเป็นแบบแนวระนาบ ทั้งออนไซต์และออนไลน์ นอกจากนี้ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบโครงการฯ ยังมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Decentralized Leader) สามารถให้ทุกคนได้เสนอความคิดเห็นและรับฟัง และเป็นการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งสารและกำหนดนโยบาย ผู้วางแผน/ผู้ร่วมแสดง และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้ผลิต

ส่วนที่ 2 การเรียนรู้แบบนำตนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่ ผู้วิจัยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบการนำตนเอง (Self-directed Learning) ของโนลส์ (Knowles, 1975) มาอธิบายวิธีการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ แนวคิดนี้ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง 2) กำหนดเป้าหมาย 3) การออกแบบวางแผนการเรียนรู้ 4) การดำเนินการเรียนรู้จากแหล่งวิทยาการ 5) การประเมินผลกระบวนการในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการที่ผู้เรียนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยดำเนินการ

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเกษตรกรรุ่นใหม่จำนวน 12 ราย ด้วยการสัมภาษณ์และสังเกต ดังนี้

1) ภูมิหลังของตัวเกษตรกรรุ่นใหม่ ประกอบด้วยเพศ สถานภาพ การศึกษา พื้นฐานครอบครัวเกี่ยวกับการทำเกษตร ประสบการณ์การทำงาน ปีที่เริ่มทำการเกษตร รูปแบบการทำเกษตร จุดเปลี่ยนสู่การเป็นเกษตรกร

2) การเรียนรู้แบบนันทนเองของเกษตรกรรุ่นใหม่และเครื่องมือการสื่อสารที่ใช้ในการเรียนรู้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์: หนังสือ ตำรา นิตยสาร วารสารวิชาการ บทความทางวิชาการ สื่อออนไลน์ เช่น ยูทูบ เว็บไซต์ สื่อบุคคล เช่น คนในครอบครัว บุคคลต้นแบบ เจ้าหน้าที่เกษตร เพื่อนเกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรรุ่นพี่ รวมถึงนักวิชาการ และวิทยากร สื่อกิจกรรม เช่น การฝึกอบรมและฝึกปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การเข้าร่วมแข่งขันนำเสนอโมเดลทางธุรกิจหรือพิตชิง (Pitching)

วัตถุประสงค์ข้อ 2 การสร้างรูปแบบการสื่อสารการเกษตรเพื่อการพัฒนาเกษตรปราดเปรื่องรุ่นใหม่จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาจากผู้ส่งสารและผู้รับสารเกี่ยวกับ 1) คุณลักษณะและบทบาทของผู้ส่งสาร 2) คุณลักษณะของเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ 3) กลยุทธ์การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ ได้ร่วมเสนอความคิดเห็น ดังนี้

1) คุณลักษณะและบทบาทของผู้ส่งสาร คือ เป็นนักเผยแพร่ นักพัฒนา ผู้สนับสนุน ผู้ช่วยเหลือและผู้ประสานงาน

2) คุณลักษณะของเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ โดยใช้เกณฑ์การประเมินคุณสมบัติเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ของกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นเกณฑ์ตั้งต้น คือ พึ่งพาตนเอง เข้าหาโอกาส การบริการจัดการ เป็นต้นแบบ ใฝ่เรียนรู้ ปรับตัวและปฏิบัติ มีความรับผิดชอบ สานสัมพันธ์เครือข่าย เข้าถึงเทคโนโลยีและภูมิปัญญา และมีความสามารถในการถ่ายทอด

3) การใช้สื่อและสารเพื่อใช้ในโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ ผู้ให้ข้อมูลได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสรุปออกมาเป็นกลยุทธ์เกี่ยวกับสารและสื่อ คือ กลยุทธ์การสร้างสาร กลยุทธ์การใช้สื่อ และกลยุทธ์การนำเสนอสาร เพื่อนำมาสร้างการเปลี่ยนแปลงเกษตรกรรุ่นใหม่ ตั้งแต่ระดับความรู้ ความตระหนักรู้ ทักษะคติ หรือพฤติกรรม รายละเอียดดังนี้

กลยุทธ์การสร้างสาร คือ 1) กลยุทธ์การประยุกต์ความรู้กับกิจกรรม 2) กลยุทธ์การเล่าประสบการณ์ตรงเพื่อสร้างแรงบันดาลใจ และ 3) กลยุทธ์การกระตุ้นการเรียนรู้

กลยุทธ์การใช้สื่อ คือ 1) กลยุทธ์การใช้สื่อบุคคล 2) กลยุทธ์การใช้สื่อกิจกรรม 3) กลยุทธ์การใช้สื่อพิธีกรรม 4) กลยุทธ์การจัดแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ และ 5) การใช้สื่อแบบบูรณาการ

กลยุทธ์การนำเสนอ คือ 1) กลยุทธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 2) กลยุทธ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิต 4) กลยุทธ์การนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และ 5) กลยุทธ์เน้นการสื่อสารกลุ่มใหญ่

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษามีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับของวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 องค์ประกอบการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสาร พบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

1) ผู้ส่งสาร นักวิชาการเกษตรควรทำหน้าที่หลักในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของเกษตรกร โดยการหนุนเสริมให้เกิดช่องทางและกลไกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านเครือข่ายการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการหรือกึ่งทางการ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่สนับสนุน อำนวยความสะดวกและประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรต่าง ๆ ตลอดจนเข้าไปเรียนรู้ร่วมกับเกษตรกร

เกษตรกรปรารถนาปรับปรุงรุ่นใหม่หรือเกษตรกรรุ่นพี่ จะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดและประกอบอาชีพเกษตรเช่นเดียวกัน ในทางปฏิบัติเกษตรกรรุ่นพี่จะทำหน้าที่เสมือนพี่เลี้ยงที่จะทำหน้าที่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพราะมีพี่เลี้ยงคอยดูแลให้คำปรึกษาในด้านการทำงาน การใช้ชีวิต การถ่ายทอดความรู้วิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ดีที่สุด คือ การที่บุคคลได้พูดคุยกับอีกคนหนึ่ง สอดคล้องกับงานของอลิสลา เลี้ยงรินรัมย์ และคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรู้เพื่อขยายผลการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารกับเกษตรกรโดยนักวิชาการเกษตรเป็นผู้สอนงานและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง (Coaching) และมีเกษตรกรต้นแบบเป็นเกษตรกรพี่เลี้ยง (Mentor) ทำหน้าที่แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์แบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Assist) ทำให้เกษตรกรเข้าถึงความรู้ มีความเข้าใจในการผลิตข้าวอินทรีย์และเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเกษตรกรกับนักวิชาการและเกษตรกรต้นแบบ

2) สาร คือ ตัวเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตผู้ส่งสารกับผู้รับสารที่อยู่ในกระบวนการการสื่อสาร นอกจากนั้นแล้ว สารยังเชื่อมโยงถึงสังคมภายนอกอยู่ด้วย เพราะกระบวนการสื่อสาร เนื้อหาสารนั้นสะท้อนให้เห็นถึงเจตนาของผู้ส่ง การวิเคราะห์เนื้อหายังสามารถสะท้อนย้อนกลับให้เห็นถึงความตั้งใจของผู้ผลิตสารได้ เนื้อหาในการสื่อสารจะเกี่ยวข้องกับวิธีการติดต่อสื่อสาร บุคคลที่ติดต่อกับ ระดับของการสื่อสารและความสำเร็จในการสื่อสาร ซึ่งเนื้อหาในการสื่อสารนั้นจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องทางการเกษตรและเนื้อหาสารที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเกษตร

3) ช่องทางการสื่อสาร ผู้วิจัยแบ่งช่องทางการสื่อสารเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) ช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ และสื่อที่ใช้ในการเรียนรู้ของเกษตรกรรุ่นใหม่ (2) ช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในโครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ ประกอบด้วยสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่

สื่อบุคคล เป็นสื่อที่ผู้ส่งสารทั้ง 3 กลุ่ม ทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลด้วย สื่อบุคคลถือเป็นสื่อที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงและใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด สามารถจูงใจเกษตรกรได้ด้วยการพูดคุยแบบเป็นกันเอง เพราะเป็นสื่อที่ต้องมีการเผชิญหน้า ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลจะทราบปฏิกิริยาตอบกลับจากเกษตรกรได้ทันทีทันใด เนื่องจากเห็นอกกับปฏิกิริยาซึ่งกันและกันว่า เป็นอย่างไร และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งของตนเองและเกษตรกรได้ตลอดเวลาเพื่อให้การสื่อสารบรรลุเป้าหมาย สื่อบุคคลหรือนักส่งเสริม หมายถึง ผู้ให้บริการวิชาการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมที่ดีขึ้น โดยสื่อบุคคลควรมีทักษะการสื่อสาร ทักษะคิด ความรู้ และความสามารถในการเรียนรู้ด้านสังคม วัฒนธรรมของชุมชนเกษตร (เฉลิมศักดิ์ ตุ่มศิริณ, 2556: 2-19)

สื่อกิจกรรม โครงการอบรมเกษตรกรปราดเปื่องรุ่นใหม่ได้จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายรูปแบบขึ้น สื่อกิจกรรม ประกอบด้วยการจัดค่าย การจัดกิจกรรมพิเศษ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การสัญจรพบปะเยี่ยมเยือนฟาร์มตัวอย่าง สื่อกิจกรรมแต่ละประเภทมีความโดดเด่นที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานของรัตติกาล เจนจัด และคณะ (2562) ศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่น สามารถนำเอาสื่อสมัยใหม่ไปใช้ในการรักษาป่าชุมชนของตน การจัดเข้าค่ายนี้ทำให้เด็กได้รับความรู้ทั้งสองเรื่องพร้อมกัน คือ การผลิตสื่อวิดิทัศน์และการรักษาป่าชุมชนของตน การจัดแสดงและการจำหน่ายสินค้า นอกจากจะเป็นกิจกรรมทางการตลาดแล้ว ยังใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ทั้งสินค้าและบริการ รวมถึงความสามารถของ

เกษตรกรรมใหม่ เช่น การใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร การนำวิธีปลูกผักไฮโดรโปนิคส์ (Hydroponics) ไปสาธิตให้ดูเป็นแบบอย่าง นอกจากนั้น ยังสามารถเปรียบเทียบสินค้ากับคู่แข่งและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมงานคัดเลือกสินค้าหลากหลายได้อย่างใกล้ชิด

สื่อเฉพาะกิจ ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาดูงานนอกสถานที่ เป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยการศึกษาดูงานเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์มุมมองความคิดเห็นต่าง ๆ ร่วมกันในสถานการณ์เดียวกัน และเมื่อศึกษาดูงานเสร็จสามารถนำสิ่งที่ได้ไปเรียนรู้มาถอดบทเรียนเพื่อดูความสำเร็จของที่นั้น ๆ ว่า เกษตรกรมีกระบวนการอย่างไร นอกจากนั้น เกษตรกรรุ่นใหม่หลายคนใช้การแข่งขันในการนำเสนอโมเดลทางธุรกิจ (Pitching) มาช่วยในการเรียนรู้ช่วยให้การเรียนรู้เกษตรกรรุ่นใหม่เริ่มต้นการเป็นสตาร์ทอัพ (Startup) และการเข้าร่วมแข่งขันทั้งกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เกษตรกรรุ่นใหม่มองว่า การเข้าร่วมแข่งขันนำเสนอโมเดลทางธุรกิจนอกจากจะได้เงินสนับสนุนแล้วยังได้เรียนรู้การวางแผนธุรกิจ การฝึกการนำเสนอ การโน้มน้าวใจและการวิเคราะห์หลากหลายมิติ เช่น การวิเคราะห์ผู้ฟัง การสื่อสารในการเข้าร่วมแข่งขันนำเสนอโมเดลทางธุรกิจ สอดคล้องกับแนวคิดของอรรถยุภา แสนสระ (2563) ที่กล่าวถึงการเตรียมตัวในการนำเสนอจะต้องวิเคราะห์และเตรียมตัว ดังนี้ 1) กำหนดจุดประสงค์ในการพูด 2) วิเคราะห์ผู้ฟัง 3) สถานที่และเวลาที่ใช้ในการพูด 4) หัวข้อเรื่องที่จะพูด 5) เนื้อหาที่จะพูด 6) วิธีการพูด 7) การฝึกซ้อมพูด และสอดคล้องกับแนวคิดของสิทธิพงศ์ ศิริมาศเกษม (2563) ซึ่งกล่าวถึงทักษะการนำเสนอทางธุรกิจว่า ผู้พูดต้องมีการวางแผนที่ดี นำเสนอเรื่องราวผ่านการนำเสนอปัญหาหรือสถานการณ์ที่เป็นอยู่ แนวทางการแก้ไขปัญหา การใช้ประโยคสั้น ๆ ที่สามารถสรุปการนำเสนอได้ และผู้ส่งสารต้องมีการเปรียบเทียบกับคู่แข่งหรือตนเองในอดีต การใช้สิ่งยืนยันจากการอ้างอิงงานวิจัย เพิ่มข้อมูลการเปรียบเทียบตัวเลข กราฟ รูปภาพ เพื่อให้ง่ายและดึงดูดความสนใจ วิเคราะห์ลักษณะของผู้ฟังที่กำลังจะสื่อสาร ผู้ฟังหรือกลุ่มเป้าหมายจะได้อะไรจากการนำเสนอ

สื่อใหม่ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรได้นำไลน์กลุ่มมาใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ไลน์มีลักษณะเฉพาะที่สร้างความแตกต่างอย่างชัดเจนจากรูปแบบการสื่อสารแบบอื่น และยังเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารในกลุ่ม สามารถเลือกใช้ได้โดยสะดวก สอดคล้องกับแนวคิดของศุภศิลาป์ กุลจิตต์เจริญวงศ์ (2556: 46-47) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่สำคัญของไลน์ ดังนี้ 1) เป็นการติดต่อสื่อสารสองทาง (Two-way Communication) ไลน์เป็นการสื่อสารโดยตรงจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยผู้ส่งสาร

สามารถส่งข้อความ รูปภาพ เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร เพื่อก่อให้เกิดการรับรู้และพฤติกรรมที่ผู้ส่งสารต้องการ และ 2) สามารถติดต่อสื่อสารได้เฉพาะกลุ่ม (Group Communication) เมื่อต้องการพื้นที่เฉพาะสำหรับการติดต่อสื่อสารสามารถตั้งค่าการใช้งานของไลน์ด้วยวิธีการสร้างกลุ่มเฉพาะในแวดวงสนทนาที่มีความเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลหลายบุคคลให้สามารถสื่อสารภายในกลุ่ม

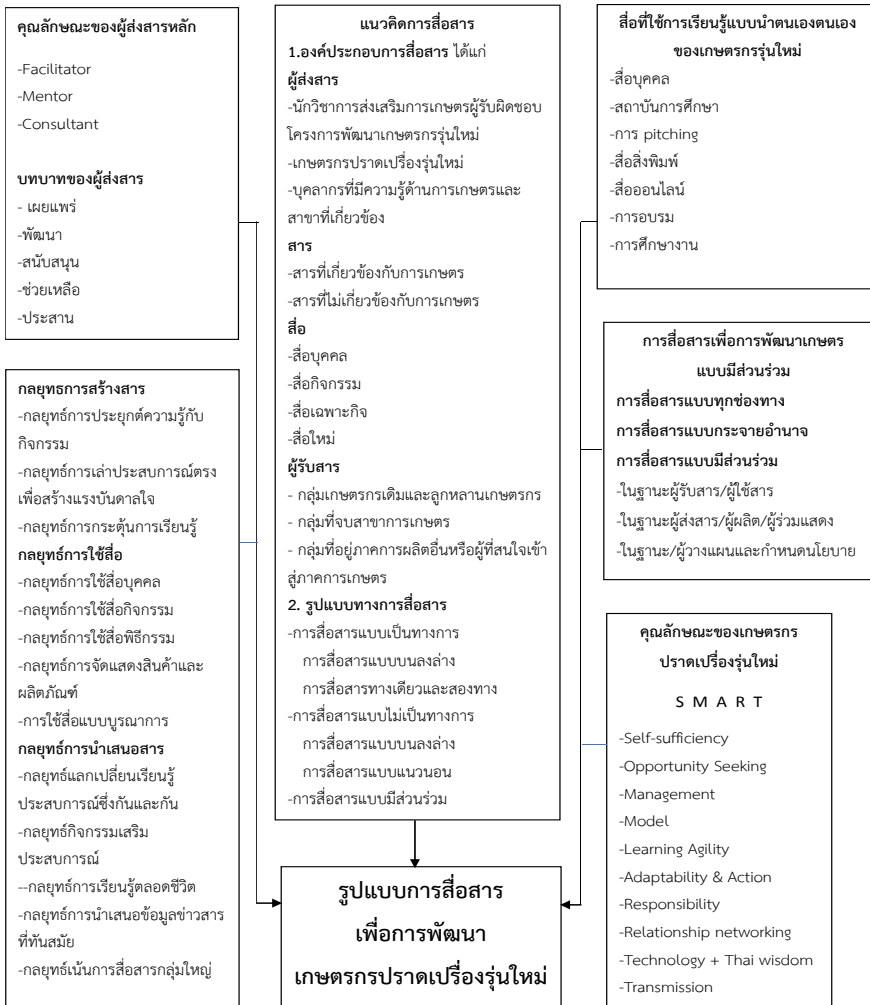
4) ผู้รับสารหรือเกษตรกรรุ่นใหม่ เกษตรกรรุ่นใหม่จะประสบความสำเร็จได้ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้ที่จะประสบความสำเร็จได้ต้องพัฒนาตนเอง และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับอมราภรณ์ หมีปาน (2552) กล่าวว่า มนุษย์เรียนรู้ตลอดเวลา กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้มนุษย์ได้เรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาหรือกิจกรรมเรียนรู้โดยตรงหรือจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ถือเป็นความสำคัญยิ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของศรีนยา คำพิลา (2546) ที่ถอดบทเรียนกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร โดยสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรประกอบด้วย 1) การเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยากสำหรับเกษตรกรและชาวบ้าน 2) การเรียนรู้และทำความเข้าใจปัญหาของตัวเอง 3) การเรียนรู้และทำความเข้าใจทรัพยากรท้องถิ่น นอกจากนี้ เกษตรกรรุ่นใหม่สามารถจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตามความต้องการและนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาตนเองต่อไป ตามแนวคิดการกำกับตนเองของซังก์และซิมเมอร์แมน (Schunk & Zimmerman, 1998) และพินทริค (Pintrich, 2004) ที่กล่าวว่า การกำกับตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลกำหนดเป้าหมาย ค้นหาวิธีการบรรลุเป้าหมาย และควบคุมกระบวนการดังกล่าวด้วยตนเอง การที่ผู้เรียนสามารถเลือกเนื้อหาการเรียนรู้ของตนตามความต้องการจึงเป็นหนึ่งในขั้นตอนของกระบวนการกำกับการเรียนรู้ตนเอง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กลยุทธ์การสื่อสาร กลยุทธ์การใช้สื่อแบบบูรณาการในการจัดเวทีการพัฒนาเกษตรกรเพื่อปรับเปลี่ยนสู่เกษตรกรรุ่นใหม่ ด้วยการใช้สื่อหลายประเภทที่มีการเชื่อมประสานกันเพื่อถ่ายทอดความรู้วัฒนธรรมและสานสัมพันธ์ไปยังเกษตรกรรุ่นใหม่ได้นั้น สื่อแต่ละประเภทต้องส่งเสริมกันเป็นอย่างดี ซึ่งในโครงการจะมีสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อเฉพาะกิจ การศึกษาดูงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการใช้สื่อที่หลากหลายรูปแบบเป็นการผสมผสานการเกื้อหนุนกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของพนม คล้ายยา (2549) ได้กล่าวถึงการบูรณาการสื่อว่า เป็นแนวทางการใช้สื่อแบบผสมเพื่อนำสื่อเหล่านั้นมาเคลื่อนไหวให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ สื่อแต่ละประเภทจะมีธรรมชาติหรือข้อดีข้อจำกัดแตกต่างกัน หาก

นำสื่อต่าง ๆ มาใช้ผสมผสานกันก็จะช่วยเสริมให้ผู้รับสารเข้าใจสารเพิ่มมากขึ้น ส่วนกลยุทธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ซึ่งกันและกันพบว่า การสื่อสารแบบไม่เป็นทางการโดยการเล่าสู่กันฟัง เป็นช่องทางในการสื่อสารโดยใช้ตนเองทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลที่เป็นตัวกลางสำคัญในการสื่อสาร เนื้อหาที่ใช้มักเป็นเรื่องของความสำเร็จและความล้มเหลวที่ได้จากการทำการเกษตรทำให้ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ กลยุทธ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นอีกกลยุทธ์ที่ช่วยให้เกษตรกรผู้เข้าอบรมมีความรู้และความเข้าใจได้เร็วขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อันจะนำไปสู่พฤติกรรมหรือการยอมรับปฏิบัติในที่สุด สอดคล้องกับปิยพัชร์ สีนบัวทอง (2542) ได้กล่าวว่า เมื่อพิจารณาจากกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติแล้วพบว่า จะต้องมียุทธศาสตร์หรือสิ่งกระตุ้นให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง กระบวนการสื่อสารมีส่วนในการเป็นสื่อกลางที่สำคัญในการให้ความรู้และประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม สำหรับกลยุทธ์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นกลยุทธ์ที่เกษตรกรรุ่นใหม่จะต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา การเรียนรู้จะไม่หยุดเพียงแค่ข้อมูลจากบุคคลที่ให้ความรู้นั้น แต่ต้องรับรู้ถึงความต้องการของตนเองว่า ต้องเรียนรู้ ประยุกต์ใช้ข้อมูลให้เกิดทักษะใหม่ ๆ เสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับนนทยา หงษ์รัตน์ (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนชาวนา จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การเรียนรู้เป็นเป้าหมายหลักของเกษตรกรแต่ก่อนที่เข้ามาศึกษาร่วมกันกับกลุ่มและการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนั้น จะต้องเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และจะส่งผลให้เกษตรกรพัฒนาตนเองได้ตลอดเวลา

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer โดยใช้แนวทางการสื่อสาร แนวคิดการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และแนวทางการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพ 1 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราชญ์รุ่นใหม่

จากภาพ 1 จะเห็นได้ว่า รูปแบบการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราชญ์รุ่นใหม่มีความสำคัญต่อทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ประกอบด้วยคุณลักษณะดังนี้

1) คุณลักษณะและบทบาทของนักวิชาการการเกษตรต้องเป็นทั้งนักเผยแพร่ นักพัฒนา ผู้สนับสนุน ผู้ช่วยเหลือและผู้ประสานงาน

2) คุณลักษณะของเกษตรกรรุ่นใหม่ คือ SMART ประกอบด้วยการพึ่งพาตนเอง (S=Self-Sufficiency) การเข้าหาโอกาส (S=Opportunity Seeking) การ

บริหารจัดการ (M=Management) การเป็นต้นแบบ (M=Model) ใฝ่เรียนรู้ (A=Learning Agility) การปรับตัวและปฏิบัติ (A=Adaptability & Action) มีความรับผิดชอบ (R=Responsibility) การสานสัมพันธ์เครือข่าย (R=Relationship Networking) การเข้าถึงเทคโนโลยีและภูมิปัญญา (T=Technology & Thai Wisdom) และมีความสามารถในการถ่ายทอด (T=Transmission) และในการเรียนรู้แบบนำตนเองเกษตรกรรุ่นใหม่ใช้เครื่องมือหรือสื่อที่หลากหลาย ได้แก่ สื่อบุคคล สถาบันการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการเข้าร่วมแข่งขันนำเสนอโมเดลทางธุรกิจ

สรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงรายพบว่า ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีการสื่อสารแบบทางเดียว แบบสองทาง และการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม สารที่นำมาใช้ในการพัฒนาเกษตรกรเป็นสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรและสารที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เนื้อหาสารทั้งสองประเภทจะเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจการทำการเกษตรให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่ โดยผู้ส่งสารใช้ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อเฉพาะกิจและสื่อใหม่ และผู้รับสารมีการได้นำสื่อหรือเครื่องมือการสื่อสารมาใช้ในการเรียนรู้แบบนำตนเอง จากสื่อบุคคล สถาบันการศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ การฝึกอบรม การศึกษาดูงานและการเข้าร่วมแข่งขันนำเสนอโมเดลทางธุรกิจ ในส่วนของรูปแบบการสื่อสารการเกษตรเพื่อการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่องรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงรายผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารของเกษตรกรรุ่นใหม่ควรมีทิศทางการสื่อสารหลากหลายรูปแบบทั้งการสื่อสารระหว่างบุคคลและแบบกลุ่ม การสื่อสารแบบบนลงล่าง แบบแนวนอน และการสื่อสารแบบกระจายอำนาจควบคู่กับการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม ร่วมด้วยกับการใช้ช่องทางการสื่อสารแบบบูรณาการสื่อทุกช่องทาง โดยเกษตรกรรุ่นใหม่เป็นทั้งผู้รับสาร ผู้ผลิตสาร และผู้ร่วมวางแผนและกำหนดนโยบายกับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรในการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer ผสมผสานกับการใช้กลยุทธ์การสร้างสารเพื่อใช้ในการประยุกต์ความรู้ การถ่ายทอดประสบการณ์กับการทำกิจกรรม การกระตุ้นการเรียนรู้ กลยุทธ์การนำเสนอสารในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นการสื่อสารกลุ่มใหญ่ นำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย กลยุทธ์การใช้สื่อแบบบูรณาการจากสื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อพิธีกรรม สื่อการจัดแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- กัมพล ปันตะแก้ว และนิพนธ์ พัวพงศกร. (5 กุมภาพันธ์ 2565). การตั้งหลักใหม่ภาคเกษตรไทยในอนาคต. สืบค้นเมื่อ 3 มิถุนายน 2566, จาก <https://tdri.or.th/2023/02/strategy-for-agricultural-growth/>
- เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2556). ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารและประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตรหน่วยที่ 2 ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสารสนเทศและสื่อที่ใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นนทญา หงษ์รัตน์. (2550). กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโรงเรียนชาวนาจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกาศเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (1 พฤศจิกายน 2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง. หน้า 1.
- ปิยพัชร์ สีนบัวทอง. (2542). สารนิเทศศาสตร์และนิเทศศาสตร์. บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข. 17 (3), 46-68.
- พนม คลีฉายา. (2549). เอกสารประกอบการบรรยายวิชา 2803675 การประยุกต์สื่อเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตติกาล เจนจิตต์ และคณะ. (2562). กระบวนการพัฒนานักสื่อสารงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อเผยแพร่งานวิจัย. วารสารศาสตร์. 12 (3), 205-250.
- ศรินยา คำพิลา. (2546). การเรียนรู้เพื่อพึ่งตนเองและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. ใน ฉันทนา บรรพศิริโชติ. ผู้ใหญ่วิบูลย์กับการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. ฉะเชิงเทรา: ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนผ่านตะวันออก (วนเกษตร).
- ศุภศิลป์ กุลจิตต์เจือวงศ์. (2556). โฉมรูปแบบการสื่อสารบนความสร้างสรรค์ของสมาร์ตโฟน: ข้อดีและข้อจำกัดของแอปพลิเคชัน. วารสารนักบริหาร. 33 (4), 42-54.
- สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย. (2565). แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย (พ.ศ. 2566-2570). เชียงราย: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเชียงราย.

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *สถิติผู้มีงานทำ*. สืบค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม 2566, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/02.aspx>
- สิทธิพงศ์ ศิริมาศเกษม. (2563). *Presentation Canvas เปลี่ยนการขายเป็นการเล่าเรื่องให้โดนใจ*. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- อมราภรณ์ หมีปาน. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาชีพแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพพยาบาลกองทัพบก. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 10 (2), 47-57.
- อรัญญา แสนสระ. (2563). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อลิสสา เลี้ยงรื่นรมย์ และคณะ. (2562). การจัดการความรู้เพื่อขยายผลการผลิตข้าวอินทรีย์ในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10*. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. วันที่ 12 กรกฎาคม. หน้า 215-222.
- Knowles, M. S. (1975). *Self-directed Learning: A Guide for Learners and Teachers*. Chicago, IL: Follett. Follett Publishing Company.
- Pintrich, P. R. (2004). A Conceptual Framework for Assessing Motivation and Self-regulated Learning in College Students. *Educational Psychology Review*. 16, 385-407. DOI: 10.1007/s10648-004-0006-x
- Schunk, D. H. and Zimmerman, B. J. (eds.). (1998). *Self-regulated Learning: From Teaching to Self-reflective Practice*. New York: Guilford Publication.
- The Standard Team. (28 กันยายน 2560). *Pitching ที่ดีเป็นอย่างไร? ไม่ใช่แค่เรื่องราวหรือสไลด์ แต่เป็นการวางกลยุทธ์เพื่อชนะใจคนฟัง*. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2566, จาก <https://thestandard.co/ais-the-startup-persuasive-startup-pitching/>

อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็น
สมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรคั่นกลาง

Influence of Transformational Leadership on Organizational
Citizenship Behavior of Local Administrative Organization
Personnel with Job Satisfaction as Mediator Variable

สมเดช มุงเมือง

Somdet Mungmaung

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Graduate School, Western University

First/Corresponding Author, E-mail: somdet.mu@western.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงาน และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรคั่นกลาง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยสุ่มแบบเจาะจงจากบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลทั่วประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานในการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัย พบว่า 1) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่าการบริหารในหน่วยงานมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$; $S.D.=0.61$) โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$; $S.D.=0.60$) โดยด้านผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$; $S.D.=0.47$) โดยด้านพฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และ 2) ภาวะผู้นำการ

เปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 56.40 ($R^2=0.564$) โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 องค์ความรู้จากการวิจัย คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 56.40 ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรปรับปรุงตนเองให้มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะด้านการสร้างแรงบันดาลใจและเสริมสร้างความพึงพอใจในงานให้แก่บุคลากรเพื่อยกระดับให้บุคลากรมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง; ความพึงพอใจในงาน; สมาชิกที่ดีขององค์การ

Abstract

The objectives of research article are to investigate transformational leadership, job satisfaction, and organizational citizenship behavior (OCB) of local administrative organization personnel, and to discover the influence of transformational leadership on OCB with job satisfaction as mediator variable. This quantitative research deploys a questionnaire for data collection from 400 samples selected by purposive sampling from the personnel of Sub-district Administrative Organization and Sub-district Municipality throughout the country. Data is analyzed by using descriptive statistics and inferential statistics for analyzing through structural equation modeling.

The results reveal that 1) the local administrative organization personnel's opinion towards the transformational leadership of the organizational administrator in overall is at the high level ($\bar{X}=4.02$; S.D.=0.61) in which the aspect of the idealized influence has the highest mean score. Meanwhile the job satisfaction in overall is at the high level ($\bar{X}=4.00$; S.D.=0.60) in which the aspect of the supervisor and the co-worker indicates the highest mean score. In addition, the OCB in overall

shows the mean score at the high level ($\bar{X}=4.16$; $S.D.=0.47$) in which the aspect of the courtesy behavior has the highest mean score. 2) The transformational leadership and job satisfaction can jointly explain the variance in OCB of the local administrative organization personnel by 56.40 percent ($R^2=0.564$). The transformational leadership and the job satisfaction have a direct influence on OCB positively at the statistically significant level of 0.001. The body of knowledge indicates that the transformational leadership and job satisfaction can together explain the variability of OCB among local administrative organization personnel by 56.40 percent. Therefore, executives should improve themselves to be transformational leadership, especially in terms of inspiration and enhancement of job satisfaction for personnel in order to increase the OCB.

Keywords: Transformational Leadership; Job Satisfaction; Organizational Citizenship

บทนำ

ในปัจจุบันทรัพยากรบุคคลถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดและแยกออกจากกันไม่ได้ในองค์กร บุคลากรเป็นสินทรัพย์หรือทุนมนุษย์สำหรับองค์กรที่ต้องได้รับการจัดการและพัฒนาเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและความเป็นเลิศ องค์กรจะต้องได้รับการสนับสนุนจากทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและสามารถดำเนินการตามความรับผิดชอบและความต้องการขององค์กร โดยกำหนดให้บุคลากรปฏิบัติงานและประพฤติตนตามที่องค์กรคาดหวัง พฤติกรรมที่องค์กรคาดหวังและความต้องการขององค์กรไม่เพียงแต่ในพฤติกรรมตามบทบาทเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพฤติกรรมตามบทบาทพิเศษที่เรียกว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Organizational Citizenship Behavior; OCB) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ (Altruism) พฤติกรรมการอดทนอดกลั้น (Sportsmanship) พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น (Courtesy) พฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ (Civic Virtue) (Organ, 1991; Oke, et al., 2009; Yukl, 2012) คุณลักษณะของพฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนถึงพฤติกรรมเชิงบวกของบุคลากรที่นอกเหนือไปจากบทบาท งาน

และลักษณะงานตามท้องถื่นการกำหนด เป็นพฤติกรรมส่วนบุคคลที่ใช้ดุลยพินิจ ไม่ได้รับการยอมรับโดยตรงหรือโดยชัดแจ้งจากระบบการให้รางวัลอย่างเป็นทางการ และโดยรวมแล้วจะส่งเสริมการทำงานขององค์การให้มีประสิทธิภาพ (Organ, 1988) บุคลากรที่มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การไม่คาดหวังว่า จะได้รับคำชื่นชมจากองค์การ แต่จะแสดงพฤติกรรมนั้นด้วยความสมัครใจและเป็นธรรมชาติ เมื่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเป็นค่านิยมที่แพร่หลายและมีความยั่งยืนภายในองค์การ บุคลากรที่ดีที่สุดมีแนวโน้มที่จะยังคงอยู่ในองค์การ (Podsakoff, et al., 2000) สอดคล้องกับไช้และวุ (Tsai & Wu, 2010) ศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การสามารถลดการลาออกของพนักงาน การรักษาพนักงาน และเพิ่มความพึงพอใจในงานและความภักดีของบุคลากรได้

ในการเพิ่มพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากร องค์การจำเป็นต้องค้นหาว่า อะไรสามารถทำให้เกิดหรือเพิ่มพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การได้ ออร์แกนและคณะ (Organ, et al., 2006) ได้จัดหมวดหมู่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ซึ่งประกอบด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล เช่น ประสบการณ์ บุคลิกภาพ ความสามารถ ทักษะในการทำงาน เช่น ความผูกพันต่อองค์การ รูปแบบภาวะผู้นำ การสนับสนุนจากองค์การ ความพึงพอใจในงาน ตัวแปรบริบท เช่น ลักษณะงาน ซึ่งการสนับสนุนของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร (สนธยา ละอองนวล และสมเดช มุ่งเมือง, 2566) หลักฐานเชิงประจักษ์จากผลงานวิจัยบ่งชี้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานมีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (Elmi, et al., 2020; Purwanto, et al., 2021) ผู้วิจัยเลือกรูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงาน เป็นตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษานี้ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องใช้ตัวแปรทั้งสองนี้เพื่อเพิ่มพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรในโลกการทำงานที่มีพลวัตมากขึ้น

ปัจจัยด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความพร้อมของบุคลากรที่จะมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ผู้นำที่เป็นตัวอย่างให้ ผู้ใต้บังคับบัญชา มีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ จะจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความไว้วางใจ และภาพลักษณ์ของผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีต่อความเป็นผู้นำจะเพิ่มความกระตือรือร้นและความพยายามของผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำงานให้ดีขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่องค์การกำหนด นอกเหนือจากปัจจัยภาวะผู้นำแล้ว การปรับปรุงพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การยังสามารถดำเนินการผ่านความพึงพอใจใน

งานของบุคลากรอีกด้วย การวิจัยมีผลลัพธ์แสดงให้เห็นความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความพึงพอใจในงานกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (Foote & Li-Ping Tang, 2008; Mohammad, et al., 2011) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานมีผลกระทบ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (Tresna, 2016) นอกจากนี้ อัลดริน และยูนันโตะ (Aldrin & Yunanto, 2019) พบว่า ความพึงพอใจในงานทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรมองค์การที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยการใช้รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงควบคู่ไปกับการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่ดี องค์การจึงมีต้นทุนที่แข็งแกร่งในการส่งเสริมพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร

ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่า บุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ กอปรกับตลอดหลายปีที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human Capital) ทั้งในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attribute) เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรจากขีดความสามารถ (Competencies) ของบุคลากร แต่ด้วยเหตุที่องค์การประกอบด้วยส่วนงานต่าง ๆ ซึ่งขับเคลื่อนไปได้ด้วยทรัพยากรมนุษย์ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรจำเป็นต้องอาศัยการติดต่อประสานงานกันอยู่ตลอดเวลา การให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือซึ่งกันระหว่างหน่วยงาน และการอดทนอดกลั้นต่อแรงกดดันต่าง ๆ ภายในงาน จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรมีความราบรื่น คล่องตัว อย่างไรก็ตาม แม้จะมีผลการดำเนินงานที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชน แต่ในด้านการบริหารงานยังประสบกับปัญหาในการทำงานของบุคลากร มีการขาดงานหรือการลางานหรือขอยกย้ายของบุคลากรในการบริหารขององค์กร ผู้บริหารจึงต้องใช้ทักษะภาวะผู้นำในการบริหารงานให้เหมาะสมกับบุคลากร (อัครเดช ไม้จันทร์ และนุจริัย แซ่จิ๋ว, 2561) เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้บุคลากรเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และเพิ่มพฤติกรรมการเป็นพลเมืองขององค์กรให้แข็งแกร่งมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ขับเคลื่อนกระบวนการทำงานและผลักดันให้องค์การประสบความสำเร็จในการบริการสาธารณะและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนตามเป้าหมายที่วางไว้

จากข้อมูลและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรคั่นกลาง เพื่อให้เข้าใจอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และอิทธิพลของความพึงพอใจในงานที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และเพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรและปรับปรุงการบริหารจัดการองค์กรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงานและพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรคั่นกลาง

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษา คือ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยจำนวน 394,863 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 (สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, ม.ป.ป.) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน เก็บข้อมูลกับบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลทั้งประเทศจำนวน 20 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ตามแนวคิดของเบสและอวอลิโอ (Bass & Avolio, 1990) จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.843 ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจในงาน ปรับปรุงจากแบบสอบถามของสเปคเตอร์ (Spector, n.d.) จำนวน 16 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.956 ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ตามแนวคิดของออร์แกน (Organ, 1991) จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.868 และแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.943 ซึ่งสำหรับงานวิจัยทั่วไปมีความเชื่อมั่นมากกว่า 0.80 ถือว่า อยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ (Henson, 2001)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ส่วนที่ 3 และส่วนที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert's Scale) ซึ่งกำหนดความหมาย ดังนี้ 5 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับมาก 3 หมายถึง ระดับปานกลาง 2 หมายถึง ระดับน้อย และ 1 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด (Zikmund, et al., 2013) การแปลผลแบบสอบถามส่วนนี้ได้ใช้ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์คะแนนดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) การส่งหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามการเก็บข้อมูล 3) การตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับคืน 4) การจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling; SEM) สำหรับการวิจัยครั้งนี้เลือกใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อพิจารณาลักษณะการแจกแจงของตัวแปร วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลเพื่อให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ สำหรับนำไปใช้ในการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 62.75 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 67.00 มีระยะเวลาการทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 42.25

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงาน และพฤติกรรมการเป็น

สมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังตารางต่อไปนี้

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	4.08	0.61	มาก
2. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.03	0.66	มาก
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	3.96	0.67	มาก
4. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.00	0.68	มาก
รวม	4.02	0.61	มาก

ตาราง 1 ผลวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยรวม

จากตาราง 1 พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.02$; S.D.=0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\bar{X}=4.08$; S.D.=0.61) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\bar{X}=4.03$; S.D.=0.66) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\bar{X}=4.00$; S.D.=0.68) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\bar{X}=3.96$; S.D.=0.67) ตามลำดับ

ความพึงพอใจในงาน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังตารางต่อไปนี้

ความพึงพอใจในงาน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน	3.89	0.73	มาก
2. ด้านการยอมรับนับถือและโอกาสก้าวหน้า	3.83	0.77	มาก
3. ด้านผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน	4.14	0.66	มาก
4. ด้านธรรมชาติของงาน	4.10	0.70	มาก
5. ด้านการสื่อสารภายในองค์กร	4.02	0.64	มาก
รวม	4.00	0.60	มาก

ตาราง 2 ผลวิเคราะห์ความพึงพอใจในงานโดยรวม

จากตาราง 2 พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพึงพอใจในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00$; S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}=4.14$; S.D.=0.66) รองลงมา ได้แก่ ด้านธรรมชาติของงาน ($\bar{X}=4.10$; S.D.=0.70) ด้านการสื่อสารภายในองค์กร ($\bar{X}=4.02$; S.D.=0.64) ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน

($\bar{X}=3.89$; $S.D.=0.73$) และด้านการยอมรับนับถือและโอกาสก้าวหน้า ($\bar{X}=3.83$; $S.D.=0.77$) ตามลำดับ

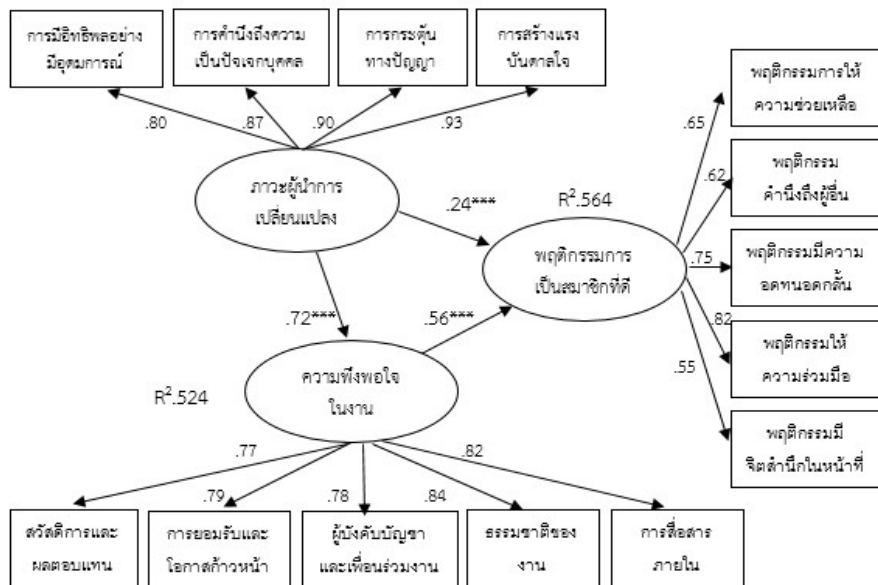
พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ	4.09	0.55	มาก
2. ด้านพฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่น	4.33	0.56	มาก
3. ด้านพฤติกรรมมีความอดทนอดกลั้น	4.05	0.68	มาก
4. ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ	4.15	0.54	มาก
5. ด้านพฤติกรรมมีจิตสำนึกในหน้าที่	4.19	0.77	มาก
รวม	4.16	0.47	มาก

ตาราง 3 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การโดยรวม

จากตาราง 3 พบว่า บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.16$; $S.D.=0.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านพฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่น ($\bar{X}=4.33$; $S.D.=0.56$) รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมมีจิตสำนึกในหน้าที่ ($\bar{X}=4.19$; $S.D.=0.77$) ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ ($\bar{X}=4.15$, $S.D.=0.54$) ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ ($\bar{X}=4.09$; $S.D.=0.55$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านพฤติกรรมมีความอดทนอดกลั้น ($\bar{X}=4.05$; $S.D.=0.68$) ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรคั่นกลาง ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้าง (SEM) แสดงในภาพ 1

***p < .001

$\chi^2 = 122.990$; $df = 69$; Relative Chi-Square = 1.782; p-value = .000 GFI = .959; NFI = .969; TLI = .982;

CFI = .986 RMSEA = .044; RMR = .012

ภาพ 1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากภาพ 1 พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดล ดังนี้ ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) เท่ากับ 122.990 ค่า df เท่ากับ 69 ค่าไคสแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square) เท่ากับ 1.782 แม้ค่าไคสแควร์จะแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p เท่ากับ 0.000) (Hair, et al., 2010) ดัชนี GFI เท่ากับ 0.959 ดัชนี CFI เท่ากับ 0.986 ดัชนี NFI เท่ากับ 0.969 ค่า TLI เท่ากับ 0.982 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.044 ค่า และ RMR เท่ากับ 0.012 โดยดัชนีความสอดคล้องเป็นไปตามเกณฑ์ตามที่กำหนด คือ ค่าสถิติไคสแควร์สัมพันธ์ (Relative Chi-Square) มีค่าน้อยกว่า 2 ดัชนี RMSEA และ RMR มีค่าน้อยกว่า 0.05 และดัชนี GFI, CFI, TLI และ NFI มีค่ามากกว่า 0.95 (พุฒพงศ์ สุขสว่าง, 2557) สรุปได้ว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าสถิติปรากฏตามตารางต่อไปนี้

รายการ	R ²	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ (Factor Loading)	ความ แปรปรวน (Variance)
ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	-		
X1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์		0.93	0.86
X2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล		0.90	0.87
X3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา		0.87	0.76
X4 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ		0.80	0.64
ความพึงพอใจในงาน	0.56		
X5 ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน		0.77	0.60
X6 ด้านการยอมรับนับถือและโอกาสก้าวหน้า		0.79	0.62
X7 ด้านผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน		0.78	0.61
X8 ด้านธรรมชาติของงาน		0.84	0.70
X9 ด้านการสื่อสารภายในองค์กร		0.82	0.66
พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร	0.52		
Y1 ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ		0.65	0.42
Y2 ด้านพฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่น		0.62	0.59
Y3 ด้านพฤติกรรมมีความอดทนอดกลั้น		0.75	0.53
Y4 ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ		0.82	0.68
Y5 ด้านพฤติกรรมมีจิตสำนึกในหน้าที่		0.55	0.50

ตาราง 4 น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแฝง (Observational Variables)

ตัวแปรผล	ความพึงพอใจในงาน			พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของ องค์กร		
	TE	DE	IE	TE	DE	IE
ภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง	0.727***	0.724***	-	0.644***	0.238***	0.406***
ความพึงพอใจในงาน	-	-	-	0.560***	0.560***	-
R ²	0.524			0.564		

หมายเหตุ ***p < 0.001

ตาราง 5 ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางการวิเคราะห์อิทธิพลรวม อิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อม

เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลในตัวแปรแต่ละตัวสรุปได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 56.40 ($R^2=0.564$)
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
3. ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
4. ตัวแปรด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสูงสุด (0.644) รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน (0.560)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบที่ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญาตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะสภาพการณ์ในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์การทำให้ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์การจำเป็นต้องมีความมุ่งมั่น มีความสามารถในการปรับตัว มีความกล้าหาญในการตัดสินใจ มีทัศนคติเชิงบวก มีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์สำหรับอนาคต ผู้บริหารจำเป็นต้องปรับกรอบความคิด (Mindset) ที่ถูกต้อง เพื่อกำหนดทิศทางและวิธีการที่จะทำให้องค์การบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีมและส่งเสริมสภาพแวดล้อมแห่งความไว้วางใจ ซึ่งทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าทำให้การเปลี่ยนแปลงสามารถทำได้เร็วขึ้นและมีผลลัพธ์ที่ยาวนานขึ้น อีกประการหนึ่ง ผู้บริหารจำเป็นต้องทำให้ทีมงานสามารถทำงานให้สำเร็จและร่วมกันขับเคลื่อนค่านิยมขององค์การ ทั้งนี้ ผู้บริหารจำเป็นต้องค้นหาวิธีการทำงานที่ทำหายและสร้าง

แรงบันดาลใจในการร่วมมือร่วมใจเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมาย ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของเบสและอวลิโอ (Bass & Avolio, 1990) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานและผู้ตาม โดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง พัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานและผู้ตามไปสู่ระดับที่สูงขึ้นและมีศักยภาพมากขึ้น ทำให้เกิดการตระหนักรู้ในการกิจและวิสัยทัศน์ของทีมและขององค์การ จูงใจให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองให้ไกลเกินกว่าความสนใจของตนเพื่อนำไปสู่ประโยชน์ขององค์การหรือสังคม ซึ่งกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานหรือผู้ตามนี้จะกระทำโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรมเฉพาะ 4 ประการ คือ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การกระตุ้นทางปัญญา และ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิล ไวชฤทธิ์ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2561) พบว่า จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้รับตำแหน่งจากการเลือกตั้งของประชาชนเข้ามาเพื่อบริหารงานให้ท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้า บำบัดทุกข์บำรุงสุข จัดบริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชน ทำให้ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำเพื่อให้ประชาชนและผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเลื่อมใส มีลักษณะของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมและการบริหารที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้

2. ความพึงพอใจในงาน บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพึงพอใจในงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านธรรมชาติของงาน ด้านการสื่อสารภายในองค์กร ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน และด้านการยอมรับนับถือและโอกาสก้าวหน้าตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้เพราะบุคลากรมีความมั่นใจว่าอาชีพที่ตนเองปฏิบัติอยู่ มีความมั่นคงมากเพราะองค์กรที่ปฏิบัติงานนั้นเป็นหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีความมั่นคงและมีสวัสดิการที่ดีมากกว่าเมื่อเทียบกับหน่วยงานภาคเอกชน ประกอบกับมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน และมีการสื่อสารที่ดีในองค์กร ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของเฮิร์ชเบิร์กและคณะ (Herzberg, et al., 2010) ได้เสนอว่า มีปัจจัยสองประเภทที่

เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจในการทำงาน ได้แก่ ปัจจัยบำรุงรักษา (Hygiene Factors) ประกอบด้วยนโยบายบริษัทและการบริหาร คุณภาพการบังคับบัญชา สถานภาพของงาน ความสัมพันธ์ในหมู่พนักงานด้วยกัน สถานภาพและความมั่นคงในงาน และฐานค่าจ้างเงินเดือนหรือเงินเดือน ส่วนปัจจัยประเภทที่สอง ได้แก่ ปัจจัยจูงใจ (Motivator Factors) ประกอบด้วยความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ เนื้องานที่ทำมีลักษณะเป็นงานที่น่าสนใจ ความรับผิดชอบในงาน ความเจริญก้าวหน้า และความเจริญเติบโตในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของโรบบินส์และจัดจ์ (Robbins & Judge, 2020) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานเป็นพฤติกรรมทั่วไปต่อผลการปฏิบัติงานในขณะที่มีรางวัลและความสำเร็จอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับแนวคิดของล๊อค (Locke, 1976) ระบุว่าความพึงพอใจในงานเป็นสภาวะทางอารมณ์ที่น่าพึงพอใจซึ่งเป็นผลมาจากการประเมินประสิทธิภาพของพนักงานในตัวเอง และประสบการณ์ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมากระหว่างผู้นำกับผู้ที่บังคับบัญชา ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเทรสนา (Tresna, 2016) พบว่า ความพึงพอใจในงานของ (เงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง การปกครองบังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและลักษณะงาน) อยู่ในระดับมาก ซึ่งตามทฤษฎีแล้วความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงาน องค์การที่มีพนักงานมีความพึงพอใจมากกว่ามักจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากกว่า นอกจากนี้ บุคลากรที่มีความพึงพอใจในระดับสูงจะมีอัตราการลาออกต่ำ (Chen, 2006)

3. พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านพฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมมีจิตสำนึกในหน้าที่ ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ และด้านพฤติกรรมมีความอดทนอดกลั้นตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะบุคลากรมีความสุข ความพึงพอใจในการทำงาน มีความรักและมีความผูกพันต่อองค์การ (Organizational Commitment) ซึ่งนักวิชาการได้สำรวจพบว่า บุคลากรที่มีความผูกพันต่อองค์การสูงมีแนวโน้มจะมีความเชื่อมั่นและยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ มีความเต็มใจที่จะอุทิศกำลังทุกอย่างให้แก่องค์การ และมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็นสมาชิกและทำงานกับองค์การตลอดไป (Hellriegel, et al., 1998) ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดของออร์แกน (Organ, 1991) โอเคและคณะ (Oke, et al., 2009) และยูกัล (Yukl, 2012) ได้จำแนกองค์ประกอบของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1) พฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ 2) พฤติกรรมความอดทนอดกลั้น 3) พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น 4) พฤติกรรมความสำนึกในหน้าที่ และ 5) พฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของลดาพร เอกพานิช และคณะ (2563) พบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ด้านการให้ความร่วมมือ ด้านการคำนึงถึงผู้อื่น ด้านความอดทนอดกลั้น และด้านความสำนึกในหน้าที่ตามลำดับ

4. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 56.40 ($R^2=0.564$) เมื่อพิจารณาเส้นทางอิทธิพลในตัวแปรแต่ละตัวมีข้อค้นพบ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 2) ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 3) ตัวแปรด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรสูงสุด (0.644) รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน (0.560) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนักวิชาการหลายคนที่ได้ศึกษาไว้ เช่น แนวคิดของนาสรา และไฮล์บรุนน์ (Nasra & Heilbrunn, 2016) พบว่า ผลลัพธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างที่ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบโดยตรงระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และผลทางอ้อมของความพึงพอใจในงานที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร แนวคิดของเทรสนา (Tresna, 2016) ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงาน และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรมีผลกระทบไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมให้ผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขนาดผลกระทบโดยตรงของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรอยู่ที่ร้อยละ 30.20 ขนาดผลกระทบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยมีความพึงพอใจในงานในฐานะตัวแปรกลางอยู่ที่ร้อยละ 41 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 59 ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอก แนวคิดของนุรจานาห์และคณะ (Nurjanah, et al., 2020) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานมีผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และแนวคิดของเอลมีและคณะ (Elmi, et al., 2020) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความผูกพันต่อองค์กร ความพึงพอใจในการทำงานโดยรวมกันส่งผล

กระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความมุ่งมั่นต่อองค์กร และความพึงพอใจในงานบางส่วนมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของปัวร์วันโตและคณะ (Purwanto, et al., 2021) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ความพึงพอใจในงานมีผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ความผูกพันต่อองค์กรมีผลกระทบเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการผลการวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ร้อยละ 56.40 ผู้บริหารจึงควรมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และเสริมสร้างความพึงพอใจในงานให้แก่บุคลากรเพื่อยกระดับให้บุคลากรมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การเพิ่มขึ้น

สรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ความพึงพอใจในงาน และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเพื่อศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีความพึงพอใจในงานเป็นตัวแปรต้นกลาง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารในหน่วยงานมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญาตามลำดับ 2) บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพึงพอใจในงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ ด้านธรรมชาติของงาน ด้านการสื่อสารภายในองค์กร ด้านสวัสดิการและผลตอบแทน และด้านการยอมรับนับถือและโอกาสก้าวหน้าตามลำดับ 3) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การของบุคลากรองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก โดยด้านพฤติกรรมคำนึงถึงผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านพฤติกรรมมีจิตสำนึกในหน้าที่ ด้านพฤติกรรมให้ความร่วมมือ ด้านพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ และด้านพฤติกรรมมีความอดทนอดกลั้นตามลำดับ และ 4) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและความพึงพอใจในงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การได้ร้อยละ 56.40 ($R^2=0.564$) โดยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และตัวแปรด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การสูงสุด (0.644) รองลงมา ได้แก่ ความพึงพอใจในงาน (0.560)

เอกสารอ้างอิง

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2549). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิ อินเทอร์เน็ต.
- พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2557). หลักการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*. 6 (2), 136-145.
- ลดาพร เอกพานิช และคณะ. (2563). พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรและความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานสายบริการมหาวิทยาลัยนเรศวร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาสังคราม*. 14 (1), 175-193.
- วิไล วัชรฤทธิ์ และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา. *การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 10*. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. วันที่ 27-28 มีนาคม. หน้า 1-8.
- สนธยา ละอองนวล และสมเดช มุงเมือง. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 8 (2), 240-259.
- สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลบุคลากรของ อบท*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2566, จาก https://www.dla.go.th/servlet/TemplateOrganizeServlet?_mode=menu&tempWebMenuId=66181

- อัครเดช ไม้งจันทร์ และนุจรีย์ แซ่จิ๋ว. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*. 5 (1), 95-122.
- Aldrin, N. and Yunanto, K. T. (2019). Job Satisfaction as a Mediator for the Influence of Transformational Leadership and Organizational Culture on Organizational Citizenship Behavior. *The Open Psychology Journal*. 12 (1), 126-134. DOI: 10.2174/1874350101912010126
- Bass, B. M. and Avolio, B. J. (1990). The Implications of Transactional and Transformational Leadership for Individual, Team, and Organizational Development. *Research in Organizational Change and Development*. 4 (1), 231-272.
- Chen, C. F. (2006). Job Satisfaction, Organizational Commitment, and Flight Attendants' Turnover Intentions: A Note. *Journal of Air Transport Management*. 12 (5), 274-276.
- Elmi, F., et al. (2020). Effect of Transformational Leadership, Organizational Commitments and Job Satisfaction on Organization Citizenship Behavior (OCB) at the Directorate of Primary School Development Ministry of Education and Culture. *International Journal of Grid and Distributed Computing*. 13 (2), 740-749. DOI:10.31933/dijms.v2i3
- Foote, D. A. and Li-Ping Tang, T. (2008). Job Satisfaction and Organizational Citizenship Behavior (OCB): Does Team Commitment Make a Difference in Self-directed Teams? *Management Decision*. 46 (6), 933-947. DOI: 10.1108/002517 40810882680
- Hair Jr., J. F., et al. (2010). *Multivariate Data Analysis*, 7th ed. NJ: Prentice Hall, Upper Saddle River.
- Hellriegel, D., et al. (1998). *Organizational Behavior*, 8th ed. Ohio: South-Western College Publishing.
- Henson, R. K. (2001). Understanding Internal Consistency Reliability Estimates: A Conceptual Primer on Coefficient Alpha,

- Measurement and Evaluation in Counseling and Development*. 34 (3), 177-189. DOI:10.1080/07481756.2002. 12069034
- Herzberg, F. I., et al. (2010). *The Motivation to Work*, 12th ed. NJ: Transaction Publishers.
- Locke, E. A. (1976). *The Nature and Causes of Job Satisfaction*. NY: John Wiley and Sons.
- Mohammad, J. , et al. (2011). Job Satisfaction and Organizational Citizenship Behavior: An Empirical Study at Higher Learning Institutions. *Asian Academy of Management Journal*. 16 (2), 149-165.
- Nasra, M. A. and Heilbrunn, S. (2016). Transformational Leadership and Organizational Citizenship Behavior in the Arab Educational System in Israel: The Impact of Trust and Job Satisfaction. *Educational Management Administration and Leadership*. 44 (3), 380-396. DOI: 10.1177/1741143214549975
- Nurjanah, S., et al. (2020). The Influence of Transformational Leadership, Job Satisfaction, and Organizational Commitments on Organizational Citizenship Behavior (OCB) in the Inspectorate General of the Ministry of Education and Culture. *Cogent Business and Management*. 7 (1), 1-12. DOI:10.1080/23311975.2020.1793521
- Oke, A., et al. (2009). The Influence of Leadership on Innovation Processes and Activities. *Organizational Dynamics*. 38 (1), 64-72. DOI:10.1016/j.orgdyn.2008.10.005
- Organ, D. W. (1988). *Organizational Citizenship Behavior: The Good Soldier Syndrome*. Lexington, MA: Lexington.
- Organ, D. W. (1991). *The Applied Psychology of Work Behavior: A Book of Reading*, 4th ed. Homewood, IL: Richard D. Irwin, Inc.
- Organ, D. W., et al. (2006). *Organizational Citizenship Behavior: Its Nature, Antecedents, and Consequences*. Thousand Oaks, CA: Sage Publication, Inc.

- Podsakoff, P. M., et al. (2000). Organizational Citizenship Behaviors: A Critical Review of the Theoretical and Empirical Literature and Suggestions for Future Research. *Journal of Management*. 26 (3), 513–563. DOI: 10.1177/014920630002600307
- Purwanto, A., et al. (2021). Effect of Transformational Leadership, Job Satisfaction, and Organizational Commitment on Organizational Citizenship Behavior. *Inovbiz: Jurnal Inovasi Bisnis*. 9, 61-69.
- Robbins, S. P. and Judge, T. A. (2020). *Organizational Behavior*, 18th ed. London: Pearson Higher Education.
- Spector, P. E. (n.d.). *Job Satisfaction Survey*. Retrieved May 20, 2023, from <https://paulspector.com/assessments/pauls-no-cost-assessments/job-satisfaction-survey-jss/>
- Tresna, P. W. (2016). The Influence of Transformational Leadership to Organizational Citizenship Behavior with Job Satisfaction as Mediator Variable (Study about Leadership of the Chairmen at Three Universities in Tasikmalaya). *Review of Integrative Business and Economics Research*. 5 (2), 295-303.
- Tsai, Y and Wu, S. W. (2010). The Relationships between Organisational Citizenship Behaviour, Job Satisfaction and Turnover Intention. *Journal of Clinical Nursing*. 19 (23-24), 3564-3574. DOI:10.1111/j.1365-2702.2010.03375.x
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper and Row.
- Yukl, G. A. (2012). *Leadership in Organizations*, 8th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Zikmund, W. G, et al. (2013). *Business Research Method*, 9th ed. Fort Worth, TX: Dryden Press.

การจ้างงานผู้สูงอายุผ่านมุมมองความเป็นธรรมทางสังคม

The Employment of the Elderly People from the Social Justice Perspective

ไพรินทร์ ขัดธิพงษ์

Pairin Khadtipong

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสังคม
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Doctor of Philosophy Program in Social Policy,
Faculty of Social Administration, Thammasat University
First/Corresponding Author, E-mail: pirin_10@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านมุมมองความเป็นธรรมทางสังคมจากสามนักคิด ประกอบด้วยมุมมองความสามารถของอมาตยา เช่น แนวคิดเสรีนิยมของเฟรดริก เอ ฮาเย็ค และแนวคิดเสรีนิยมของโรเบิร์ต โนซิก ทั้งนี้ เพื่อต้องการวิเคราะห์ให้เห็นประเด็น ดังนี้ 1) การทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน 2) ความเป็นธรรมในมุมมองแนวคิดความสามารถของอมาตยา เช่น ซึ่งมุ่งเน้นความสามารถของมนุษย์ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามปรารถนาและใช้โอกาสที่ตนเองมีอยู่ 3) ความเป็นธรรมทางสังคมในมุมมองแนวคิดเสรีนิยมของเฟรดริก เอ ฮาเย็ค ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินนโยบายหรือการออกกฎหมายต้องเป็นไปเพื่อเพิ่มโอกาสให้เกิดความเสมอภาคแก่ทุกคน และ 4) ความเป็นธรรมทางสังคมในทัศนะของโรเบิร์ต โนซิก ซึ่งให้ความสำคัญกับความเหมาะสมเพื่อให้ทุกคนได้รับสิทธิและโอกาสอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะเมื่อเกิดการจ้างงาน เป้าหมายสำคัญ คือ ผลสำเร็จของงาน การนำเสนอบทความเรื่องนี้ทำให้เห็นองค์ความรู้ที่สำคัญ คือ 1) โอกาสเป็นประเด็นสำคัญที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมทางสังคมในการจ้างงานผู้สูงอายุ 2) ศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อได้รับโอกาสให้เกิดการจ้างงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน 3) การทบทวนกฎหมายไม่ให้เกิดกีดกันผู้สูงอายุ

เข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างเสรีจะทำให้เกิดความเท่าเทียมและความเสมอภาค และ
4) การเปิดมุมมองใหม่ต่อผู้สูงอายุในยุคปัจจุบันที่ยังมีประโยชน์และสามารถทำงานได้

คำสำคัญ: การจ้างงาน; ผู้สูงอายุ; ความเป็นธรรมทางสังคม

Abstract

This article aims to present the employment of the elderly via the lens of social justice from the perspectives of three thinkers: Amartya Sen's ability perspective, Frederick A. Hayek's liberal perspective, and Robert Nozick's liberalism view. The article contents include: 1) a fundamental grasp of the current status of the elderly people, 2) Amartya Zen's stance on social justice based on the concept of capacity which focuses on humans' ability to accomplish whatever they want with the opportunities that they have, 3) Fredrik A. Hayek's liberal stance on social justice which emphasizes on policy execution or laws that have to be implemented in order to increase chances for everyone's equality, and 4) Robert Nozick's perspective on social justice which emphasizes the role of appropriateness in ensuring that everyone has equal rights and opportunities, especially when they are employed, the important purpose is the success of work. Finally, the goal of this research is to uncover an essential body of knowledge that includes 1) opportunity is a critical issue that will result in social justice in the employment of the elderly, 2) the working potential of the elderly will only be boosted if they are provided opportunities in both the public and private sectors, 3) revising rules that prevent older adults from freely entering the labor market, ensuring equality and equity for all; and 4) broadening a new viewpoint on elderly people in today's period who are still useful and capable of working.

Keywords: Employment; Elderly People; Social Justice

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็วเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและมีความท้าทายต่อประเทศไทย จากรายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีประชากรสูงอายุมากถึง 12 ล้านคน รวมถึงในปี พ.ศ. 2565 มีจำนวนผู้สูงอายุที่ทำงานประมาณ 4.74 ล้านคน (ร้อยละ 36.1) เพิ่มขึ้น 0.2 ล้านคน จากปี พ.ศ. 2564 (4.54 ล้านคน, ร้อยละ 35.9) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) ปัจจุบันการทำงานของผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ สะท้อนให้เห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนควรส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุอย่างจริงจัง เพราะที่ผ่านมาในเชิงเศรษฐศาสตร์มองว่า ผู้สูงอายุเป็นภาระที่ประชากรวัยแรงงานต้องโอบอุ้มและส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการนิยามเกษียณของผู้สูงอายุ รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุที่ผ่านมาเป็นการทำงานหลังเกษียณ มักจะเป็นในลักษณะเชิงนันทนาการหรืองานอดิเรกมากกว่าการส่งเสริมอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดการทำงานเชิงเศรษฐกิจ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

ถึงแม้โอกาสทางเศรษฐกิจจากการเจริญเติบโตของสัดส่วนประชากรวัยแรงงานกำลังจะหมดไป แต่ประเทศไทยสามารถสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจจากการขยายตัวของสัดส่วนประชากรวัยสูงอายุแทน ด้วยการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจหรือเรียกว่า การปันผลทางประชากรระยะที่ 2 ผลที่ได้จากการปันผลทางประชากรระยะที่ 1 เนื่องจากโอกาสทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการเจริญเติบโตของสัดส่วนประชากรวัยแรงงานจะค่อย ๆ ลดลงและหมดไป เมื่อโครงสร้างอายุของประชากรเปลี่ยนเป็นประชากรสูงอายุ ด้วยการเป็นผู้สูงอายุที่มีพลพลัง (Active Ageing) พลพลังของผู้สูงอายุในปัจจุบันถือเป็นปัจจัยสำคัญของโอกาสจากการปันผลทางประชากรระยะที่ 2 หากผู้สูงอายุในประเทศมีพลพลังในระดับสูงทั้งทางด้านสุขภาพ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความมั่นคง ย่อมเกิดการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจได้มากและเป็นภาระพึ่งพิงทางเศรษฐกิจน้อยลง จะส่งผลให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและนำไปสู่มาตรฐานการครองชีพประชาชนในประเทศได้ (ศุภเจตน์ จันทรสาสิน, 2555)

ทั้งนี้ การสวนทางกันของความต้องการที่จะทำงานต่อและการจ้างงานของผู้สูงอายุก็ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากการสำรวจความต้องการที่จะทำงานต่อของผู้สูงอายุของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2551) พบว่า ความต้องการที่จะทำงานของผู้สูงอายุมาจากความต้องการที่จะใช้ความรู้ความสามารถ ไม่อยากเป็นภาระใคร และไม่มีทางเลือกหรือไม่มีเงินออม เช่นเดียวกับงานวิจัยของกุลล สุนทรธาดา และ

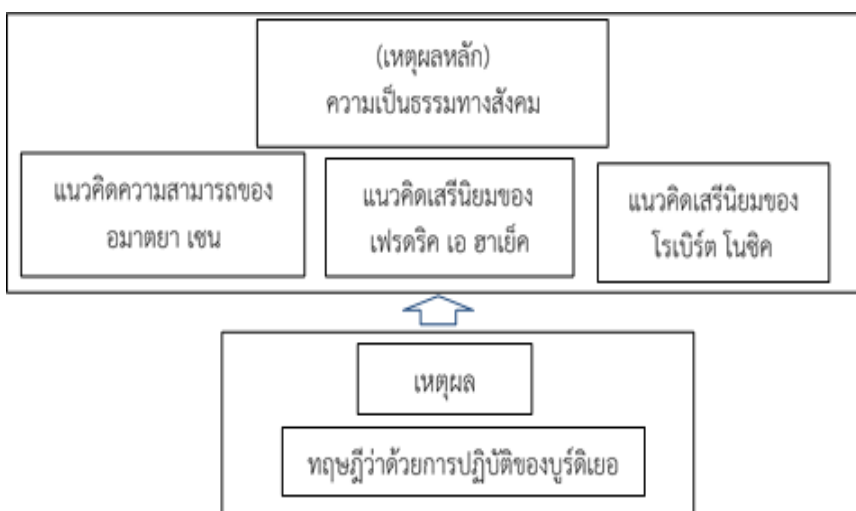
คณะ (2553) พบว่า ความต้องการที่จะทำงานต่อของผู้สูงอายุ เนื่องมาจากการหารายได้ ผู้สูงอายุยังมีสุขภาพแข็งแรงและมีแรงทำงานอยู่ รวมถึงเหตุผลอื่น ๆ เช่น เป็นอาชีพที่มีอยู่เดิมและมีหนี้สิน

ในขณะที่ในงานของสมรักษ์ รักษาทรัพย์ และคณะ (2551) พบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่รับผู้สูงอายุเข้าทำงาน เนื่องจากผู้สูงอายุทำงานช้า ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานประกอบการได้ ประกอบกับอาจต้องรับผิดชอบปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุ รองลงมา คือ สถานประกอบการไม่มีแผนที่จะรับผู้สูงอายุเข้าทำงาน และไม่รับผู้สูงอายุ (อายุระหว่าง 50-60 ปี) ที่เกษียณจากสถานประกอบการอื่น ๆ ที่มาสมัครงาน โดยเหตุผลที่ไม่สามารถรับผู้เกษียณเข้าทำงาน เนื่องจากหน่วยงานไม่มีนโยบายหรือระเบียบที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงสถานประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ เพราะเป็นงานที่ต้องใช้พละกำลังและความสามารถในการประสานสัมพันธ์สูง ทั้งในเรื่องของสายตา การฟัง ตลอดจนความจำเพราะเป็นงานที่ต้องใช้เทคโนโลยีสูง

ประกอบกับที่ผ่านมานโยบายและมาตรการส่วนใหญ่ที่สนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุจะมีลักษณะเป็นนโยบายหรือมาตรการสมัครใจ ไม่ใช่การบังคับและยังไม่มีความเป็นรูปธรรมและชัดเจนเท่าที่ควร เช่น ในงานวิจัยของพรรัตน์ แสงหาญ (2558) พบว่า การจ้างงานในภาคเอกชนจะเน้นความสมัครใจร่วมกันระหว่างสถานประกอบการกับผู้สูงวัยในลักษณะของการจับคู่งาน (Job Matching) เป็นกรณีไป มิใช่การขยายอายุเกษียณสำหรับทุกคน สอดคล้องกับสำนักงานสภาพัฒนาการเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ (2556) ที่เสนอกรอบแนวคิดในลักษณะการส่งเสริมตามความสมัครใจ ในลักษณะการสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง รวมถึงความสอดคล้องในด้านคุณสมบัติของผู้สูงวัยที่ประสงค์จะทำงานต้องพิจารณาจากความสามารถเชิงกายภาพของผู้สูงวัยและหลักความสมัครใจ เช่นเดียวกับในงานวิจัยของกุล สุนทรธาดา และสุริยาพร จันทรเจริญ (2557) เห็นว่า ประเทศไทยยังขาดกลไกหรือระบบที่ช่วยผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายทั้งในกลุ่มของแรงงานในระบบและแรงงานนอกระบบทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาเข้าสู่ตลาดแรงงานค่อนข้างน้อย

จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอาจจะต้องกลับมาทบทวนและทำความเข้าใจต่อคุณค่าของผู้สูงอายุในสังคม โดยเฉพาะการเคารพในสิทธิและการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้รับการจ้างงานให้มากขึ้น ดังนั้น บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านมุมมองความเป็นธรรมทางสังคมจาก 3 นักคิดประกอบด้วยความเป็นธรรมทางสังคมในมุมมองความสามารถของอมาตยา เซน เป็น

การให้ความสำคัญกับความสามารถของมนุษย์ที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามที่ปรารถนา และใช้โอกาสที่ตนเองมีอยู่โดยอยู่ภายใต้เสรีภาพที่แต่ละคนพึงมี เช่นเดียวกับความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดเสรีนิยมของโรเบิร์ต โนซิก ซึ่งให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมกันของโอกาส คือ สมาชิกในสังคมได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ดังนั้น ทุกคนมีสิทธิที่จะสามารถกระทำการภายใต้โอกาสและเสรีภาพที่แต่ละคนมี สนับสนุนแนวคิดนี้ด้วยทฤษฎีว่าด้วยการปฏิบัติของบรูดีเยอ รวมถึงความเป็นธรรมทางสังคมตามแนวคิดเสรีนิยมของเฟรดริก เอ ฮาเย็ค คือ การพยายามมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพ โดยผ่านกลไกตลาดเกิดการแข่งขันแบบเสรี โดยมีภาครัฐเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแล ทั้งนี้ การนำเสนอข้อมูลดังกล่าวจะเป็นการปรับมุมมองและวิจิตต่อผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน รวมถึงเพื่อเป็นแนวทางการวางแผนการจ้างงานผู้สูงอายุต่อไป

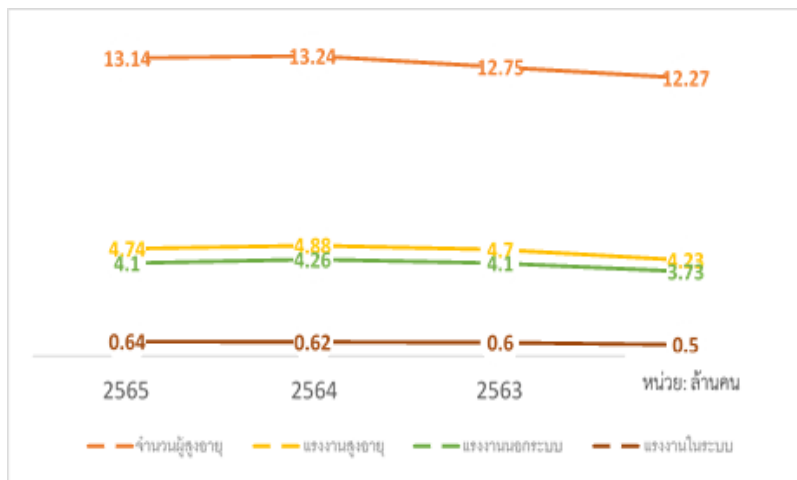
ภาพ 1 การจ้างงานผู้สูงอายุผ่านมุมมองความเป็นธรรมทางสังคม

เนื้อเรื่อง

บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการนำเสนอการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านมุมมองความเป็นธรรมทางสังคม ประกอบด้วยความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน ความเป็นธรรมทางสังคมในมุมมองของ 3 นักคิด รวมถึงทฤษฎีสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุ ดังนี้

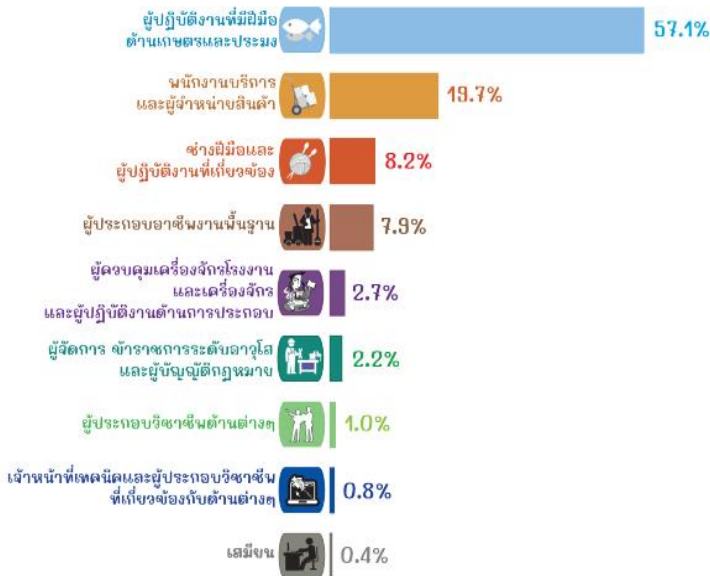
การทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน

สถานการณ์แรงงานผู้สูงอายุที่ได้รับการจ้างงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562-2565 พบว่า ประเทศไทยมีจำนวนแรงงานเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี พ.ศ. 2565 มีแรงงานสูงอายุถึง 4.74 ล้านคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของแรงงานนอกระบบ เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานที่อยู่ในระบบในปี พ.ศ. 2565 แรงงานที่อยู่ในระบบมีเพียง 6.4 แสนกว่าคน และแรงงานผู้สูงอายุที่อยู่นอกระบบมีถึง 4.1 ล้านกว่าคน นั้นหมายความว่า มีจำนวนแรงงานผู้สูงอายุที่อยู่นอกระบบมากกว่าแรงงานที่อยู่ในระบบถึง 6 เท่า ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความน่าสนใจอย่างยิ่งว่า เพราะเหตุใดผู้สูงอายุถึงสามารถทำงานในระบบเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานนอกระบบที่มีอยู่ในจำนวนปริมาณค่อนข้างมาก

ภาพ 2 แนวโน้มแรงงานผู้สูงอายุตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562–2565 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

จากการรายงานสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2565 พบว่า ลักษณะงานที่ผู้สูงอายุได้รับการจ้างงานประกอบด้วย การเกษตรและประมง (ร้อยละ 57.1) รองลงมา พนักงานบริการและผู้จำหน่ายสินค้า (ร้อยละ 19.7) ช่างฝีมือและผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง (ร้อยละ 8.2) และผู้ประกอบการอาชีพงานพื้นฐาน (ร้อยละ 7.9) ขณะที่อาชีพอื่นมีสัดส่วนน้อยกว่าร้อยละ 3.0 (ตามลำดับ)

ภาพ 3 ลักษณะงานของผู้สูงอายุในปี 2565 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566)

ลักษณะงานที่ผู้สูงอายุทำมีใช้การรับจ้างทำทั้งหมด แต่จากการรายงานสถานการณ์การทำงานของผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2565 พบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการจ้างงานหรือมีสถานภาพเป็นลูกจ้างมีเพียงร้อยละ 12.8 เท่านั้น และสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน (2557) ได้สะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุว่า ยังขาดแนวทางที่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ อีกทั้งการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะต่างคนต่างทำ ขาดการกำหนดทิศทางที่จะดำเนินการร่วมกันทั้งระหว่างหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร เช่นเดียวกับนิภาพรรณ เจนสันติกุล (2564) ได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชนพบว่า ปัญหาการจ้างงานผู้สูงอายุมีหลายประเด็น ได้แก่ 1) ด้านกฎหมายความไม่ครอบคลุมของเนื้อหาพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 17 กรณีที่ถูกเลิกจ้างก่อนอายุ 60 ปีบริบูรณ์ หรือจนถึงอายุ 55 ปีบริบูรณ์ ในสถานประกอบการภาคเอกชน และการขาดความคุ้มครองของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ต่อแรงงานสูงอายุ 2) การจัดสวัสดิการให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้ที่มีการทำงานประกันตนในกองทุนประกันสังคมเท่านั้น 3) ลักษณะงาน เงื่อนไขด้านสภาพร่างกายที่ส่งผลต่อการจ้างงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการ 4) ด้านการเลือกปฏิบัติ ตั้งแต่

แรงงานสูงอายุเริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงานอาจถูกนายจ้างปฏิเสธทั้งทางตรงและทางอ้อมในการรับเข้าทำงานซึ่งเป็นการไม่ได้รับความเสมอภาคทางโอกาสในการทำงานจนถึงกระทั่งการหมดสิ้นสภาพของพนักงาน และ 5) ด้านเศรษฐกิจ ผลพวงจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทำให้ส่งผลกระทบต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ ตั้งแต่การย้ายสถานที่ทำงาน ว่างาน ให้ออก การปรับลดชั่วโมงทำงาน รวมถึงการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน

ทั้งนี้ จากสถานการณ์และประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจะเห็นว่า ความเป็นธรรมที่มีต่อผู้สูงอายุมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากมองเรื่องความเป็นธรรมในสังคมถือว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญของสิทธิพลเมือง สะท้อนถึงความยุติธรรมสำหรับคนในสังคมที่ทุกคนควรได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน การคุ้มครอง โอกาสและสิทธิประโยชน์ทางสังคม ถือเป็นข้อผูกพันทางสังคมในการจัดสรรทรัพยากรและการจัดบริการสวัสดิการสังคมที่ควรให้ความสำคัญในการหลีกเลี่ยงจาก 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก อคติ หมายถึง ความเชื่อหรือทัศนคติเชิงลบที่ไม่ชอบต่อบุคคลหรือกลุ่มอันเป็นมายาคติ และทำให้เกิดแนวคิดที่ไม่ถูกต้องต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประเด็นที่สอง การเลือกปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ปฏิบัติต่อประชาชนอย่างแตกต่างกัน อันเป็นผลมาจากความเชื่อที่มีอคติต่อเรื่องนั้น ๆ หากการเลือกปฏิบัติมีการขยายวงกว้างการพัฒนาไปสู่ระบบการเลือกปฏิบัติจะนำไปสู่การกดขี่ และประเด็นสุดท้าย คือ การกดขี่ เป็นการบีบบังคับและใช้อำนาจโดยไม่มีเหตุผล เช่น ความเป็นผู้สูงวัยเป็นความเชื่อที่ว่า เยาวชนเป็นผู้ที่เหนือกว่าผู้สูงอายุ ส่งผลให้มีการเลือกปฏิบัติต่อการให้บริการผู้สูงอายุ

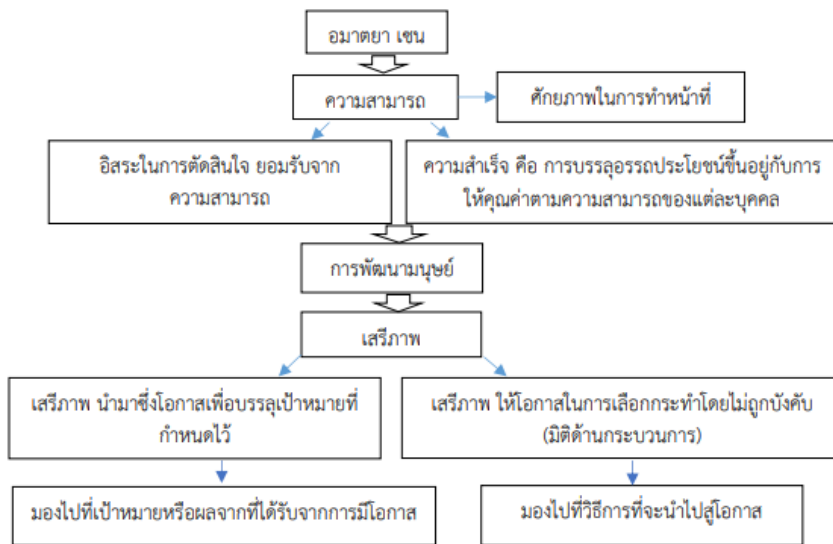
ที่ผ่านมาความหมายของผู้สูงอายุถูกกำหนดโดยสถาบันกฎหมายว่า เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546, 2546) ขณะที่พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494 (2494) ได้กำหนดนิยามผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไปให้เป็นผู้เกษียณจากการทำงาน ถึงแม้การกำหนดอายุเกษียณมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายมีเฉพาะการจ้างงานในภาคราชการเท่านั้น การจ้างงานในภาคเอกชนของไทยไม่ได้มีการกำหนด มีเพียงการกำหนดเกณฑ์อายุที่เกิดของสิทธิประโยชน์ประกันสังคมกรณีชราภาพไว้ที่อายุ 55 ปีบริบูรณ์เท่านั้นเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติของแรงงาน (เฉลิมพล แจ่มจันทร์, 2563) ทั้งที่บุคคลนั้นยังไม่ได้จัดอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ (ไม่ถึง 60 ปี) ทำให้ความหมายของผู้สูงอายุกลายเป็นผู้ไม่มีประโยชน์ที่ภาครัฐต้องจัดสวัสดิการ โดยให้เหตุผลว่า เพื่อให้ผู้สูงอายุที่ทำงานหนักมาตลอดชีวิตได้พักผ่อนจากนั้น มีการจัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากจน ประสบความทุกข์ยาก เดือดร้อน ไม่มีที่อยู่ ต่อมาภาครัฐได้สงเคราะห์ผู้สูงอายุที่ยากไร้ใน

ต่างจังหวัดผ่านนโยบายเบี้ยยังชีพ เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2552 ได้กำหนดคนนโยบายจ่ายเบี้ยยังชีพให้กับผู้สูงอายุทุกคนจนถึงปัจจุบัน ทำให้ผู้สูงอายุถูกมองว่า ยากจน อ่อนแอและต้องได้รับการสงเคราะห์ (ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์ และคณะ, 2553) กอปรกับผู้สูงอายุส่วนใหญ่อยู่ในภาคที่ไม่เป็นทางการ คือ การทำงานในภาคนอกระบบที่ยังไม่ได้รับการคุ้มครองแรงงานจากการทำงานอย่างเหมาะสม (คิดเป็นร้อยละ 86.4 ของผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานทั้งหมด) (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2566)

ความเป็นธรรมในมุมมองแนวคิดความสามารถของอมาตยา เซน

อมาตยา เซน (Amartya Sen: พ.ศ. 2476-ปัจจุบัน/2567) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอินเดียที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสถิติศาสตร์ในปี พ.ศ. 2541 จากผลงานของเขาที่ช่วยส่งเสริมเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ (Welfare Economics) ทฤษฎีการตัดสินใจในสังคม (Social Choice Theory) และการวัดระดับความเป็นอยู่ของประชากร แนวคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นธรรมทางสังคมของอมาตยา เซน คือ แนวคิดความสามารถซึ่งเป็นแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสังคมมากที่สุด เช่นมองว่าเป็นแนวคิดที่ยืดหยุ่นสามารถนำไปใช้ได้หลากหลาย ความสามารถในการตัดสินใจของเซนหมายถึง ศักยภาพการทำหน้าที่เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล โดยมีปัจจัยเกื้อหนุนเป็นโอกาสพื้นฐานสำหรับการพัฒนา เช่น การมีที่อยู่อาศัย น้ำสะอาด การศึกษาที่มีคุณภาพ การทำงานที่มีคุณค่า ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การได้รับความยอมรับ และการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ซึ่งการวัดความเป็นธรรมทางสังคมของมนุษย์จึงต้องคำนึงถึงทั้งปัจจัยที่เป็นรูปธรรม (รายได้ อาหาร ที่อยู่อาศัย ฯลฯ) และนามธรรม (การได้รับความยอมรับ ความรู้สึกเป็นธรรม เสรีภาพในการทำสิ่งที่ตนเองชอบ ฯลฯ) ของมนุษย์ไปพร้อมกัน (พงษ์เทพ สันติกุล, 2563)

ทั้งนี้ เซนมองว่า มนุษย์มีทวิลักษณ์ในตนเองไม่สามารถลดทอนได้ ประกอบด้วย 1) การมีอิสระในการตัดสินใจที่ต้องให้ความเคารพและยอมรับต่อความสามารถในการกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายอันมีคุณค่า และ 2) ความสำเร็จของมนุษย์ที่ต้องการบรรลุ คือ อรรถประโยชน์ที่ขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งความสำเร็จของมนุษย์นั้นอาจเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ ความสำคัญอยู่ที่การมีอิสระในการตัดสินใจเป็นหลัก เนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันทั้งความคิดและสถานะ บางคนเกิดมามีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี บางคนเกิดมามีความเป็นอยู่ลำบากแร้นแค้น ในขณะที่บางคนเกิดมาพิการส่งผลให้ความต้องการของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป

ภาพ 4 ทศนะแนวคิดความสามารถของอมาตยา เช่น

โดยเป้าหมายของการพัฒนามนุษย์ คือ เสรีภาพ มีความหมายครอบคลุมกว้างกว่าที่ใช้กันทั่วไป เช่นเสนอว่า มนุษย์ทุกคนควรมีเสรีภาพที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ เสรีภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ โอกาสทางสังคม หลักประกันว่า ภาครัฐจะมีความโปร่งใส และการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยเสรีภาพมีคุณค่าในตัวเองเนื่องจากมีความสำคัญต่อมนุษย์อย่างน้อย 2 ประการ คือ 1) เสรีภาพนำมาซึ่งโอกาสของมนุษย์ในการแสวงหาเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้ เช่น เป้าหมายในการดำรงอยู่ของชีวิตตามที่ตนเชื่อและให้คุณค่า ฯลฯ เช่นเรียกว่า มิติด้านโอกาส และ 2) เสรีภาพให้โอกาสในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการ โดยไม่ถูกบังคับ เรียกว่า มิติด้านกระบวนการ (พงษ์เทพ สันติกุล, 2563)

แนวคิดความสามารถเน้นให้ความสำคัญกับความสามารถของมนุษย์ที่จะกระทำการต่าง ๆ ได้ตามที่ปรารถนาและใช้โอกาสที่ตนเองมีอยู่ ดังนั้น ถ้าหากมองความเป็นธรรมทางสังคมของเช่น จึงมุ่งเน้นที่ความเท่าเทียมทางโอกาสมากกว่าความเท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากรหรือการได้รับผลลัพธ์ที่เท่าเทียม เพราะแนวคิดนี้เชื่อว่ามนุษย์เป็นผู้กระทำการมีความสามารถในการลิขิตชีวิตในแบบของตนเอง แต่ที่มนุษย์ไม่สามารถบรรลุคุณค่าของตนเองได้เพราะมีสิ่งกีดขวางการใช้ความสามารถ เฉกเช่นเดียวกับความเป็นธรรมทางสังคมในการจ้างงานของผู้สูงอายุ จะเห็นว่า เป็น

แนวคิดหนึ่งที่สำคัญต่อความสามารถของผู้สูงอายุ เนื่องจากถ้ามองถึงศักยภาพ ถือเป็นกลุ่มบุคคลหนึ่งที่มีการสั่งสมประสบการณ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นวัยแห่งการผ่านร้อนผ่านหนาวหรือผ่านประสบการณ์มาเกินครึ่งชีวิตจากยุคหนึ่งมาสู่อีกยุคหนึ่ง ผ่านการขัดเกลา การสั่งสมองค์ความรู้ ทำให้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ถือเป็นวัยที่มีศักยภาพสูงสุด

ถึงแม้ความหลากหลายของแรงงานสูงอายุมักจะมีการสั่งสมความรู้ความสามารถและประสบการณ์มาอย่างยาวนาน แต่ทว่าโอกาสที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานก็ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ด้วยเงื่อนไขที่กีดกันด้วยอายุ ทั้งกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ที่เป็นข้อจำกัดให้ผู้สูงอายุอยู่ในภาวะว่างงาน ไม่มีงานทำและรายได้โดยเฉพาะหลังอายุ 60 ปี ในกลุ่มผู้สูงอายุในหน่วยงานของภาครัฐ และ 55 ปี ในภาคเอกชน

ปัจจุบันกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองการให้โอกาสแรงงานสูงอายุทำงานและ ไม่ถูกเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งอายุนั้น ยังไม่มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง รวมถึงความเข้าใจที่ผิดต่อแรงงานสูงอายุมียังมีอยู่มากในสังคมไทย ทำให้แรงงานสูงอายุไม่สามารถเลือกงานได้อย่างเสรี และถูกปฏิเสธจากการจ้างงานด้วยมีเหตุจากอายุมากกว่าการพิจารณาความสามารถของบุคคล แม้ว่ารัฐบาลจะเริ่มตระหนักถึงสถานการณ์แรงงานสูงอายุ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เห็นได้จากการร่างแผนนโยบายต่าง ๆ มารองรับการดูแลผู้สูงอายุ แต่ก็ไม่เพียงพอและครอบคลุมถึงการจ้างงานของผู้สูงอายุ เนื่องจากกฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เป็นการดูแลผู้สูงอายุตั้งแต่หกสิบปีขึ้นไป รวมถึงพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2560 (2560) มีการเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับผู้สูงอายุเข้าไป รวมไปถึงพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560 (2560) โดยกำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลแก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งรับผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปเข้าทำงาน กฎหมายดังกล่าวก็ยังไม่สามารถคุ้มครองและทำให้เกิดการจ้างงานที่มากขึ้นแก่ผู้สูงอายุ เพราะหากกลุ่มคนเหล่านี้ไม่ใช่แรงงานในระดับผู้เชี่ยวชาญหรือมีฝีมือ มักจะถูกเลือกปฏิบัติเพราะเหตุจากอายุ ถูกผลักออกไปเป็นแรงงานนอกระบบ

ดังนั้น การพัฒนานโยบายที่แท้จริงตามทัศนะของเซนจึงมุ่งเป้าไปที่เสริมภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสำคัญที่แท้จริงของเสริมภาพ ประเด็นแรก คือ การนำมาซึ่งโอกาสเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งถ้าหากมองในประเด็นนี้จะมองไปที่เป้าหมายหรือผลจากที่ได้รับจากการมีโอกาส เช่นเดียวกับการสร้างความเป็นธรรมที่จะทำให้เกิด

ขึ้นกับการจ้างงานของผู้สูงอายุที่อยู่ในประเทศไทยที่ผู้สูงอายุทุกคนต่างมีศักยภาพแต่ไม่ได้รับโอกาสหรืออิสรภาพที่จะเลือกว่า อยากจะทำงานต่อหรือไม่ โดยผ่านการตัดสินใจของผู้สูงอายุ เพราะจากการสำรวจความต้องการทำงานของผู้สูงอายุในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้น สำหรับปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สูงอายุ คือ ค่าจ้างแรงงาน และอัตราการทดแทนภายในใจของผู้สูงอายุนระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน (สำนักงานสภาพัฒนาการเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ, 2556) ความต้องการที่จะใช้ความรู้ความสามารถ ไม่อยากเป็นภาระใคร และไม่มีทางเลือกหรือไม่มีเงินออม (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2551) เช่นเดียวกับการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558) ที่พบว่า ผู้ต้องการทำงานหลังครบอายุการทำงานมีความต้องการที่อยากจะทำงานต่อไป เพราะยังมีภาระค่าใช้จ่าย ส่วนใหญ่เป็นรายจ่ายส่วนตัว การดูแลสมาชิกในครอบครัว และรายจ่ายด้านสุขภาพ โดยร้อยละ 42.8 ต้องการงานที่เดิมร้อยละ 21.4 ต้องการประกอบอาชีพอิสระ และร้อยละ 4.6 ต้องการงานที่ใหม่โดยเป็นลูกจ้าง ในทำนองเดียวกันสมรักษ์ รักษาทรัพย์ และคณะ (2551) ได้ทำการศึกษาโครงการนำร่องศึกษาความเหมาะสมในการทำงานของแรงงานหลังเกษียณอายุพบว่า หลังเกษียณอายุผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการทำงานและเหตุผลที่ต้องการทำงานหลังเกษียณ 3 ปัจจัยประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ยังสามารถทำงานได้ ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ต้องการช่วยตนเองและรู้สึกเบื่อบ่อยอยู่เฉย ๆ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ต้องการหารายได้ ยังมีหนี้สิน ไม่มีเงินออมไว้ใช้เมื่อยามชรา รายได้หลังเกษียณไม่พอใช้ และไม่มีสิทธิได้รับรายได้อื่น ๆ และปัจจัยด้านสังคม โดยส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ไม่ต้องการเป็นภาระของบุคคลอื่น ๆ ต้องการรักษาสถานภาพทางสังคมไว้ และต้องการเงินไปทำบุญ จากข้อมูลการสำรวจความต้องการทำงานของผู้สูงอายุจะเห็นได้อย่างชัดเจนถึงเป้าหมายที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความปรารถนาให้เกิดขึ้นจากการได้รับโอกาสหรือที่เชน เรียกว่า มิติการให้โอกาส ความปรารถนาของผู้สูงอายุคงจะไม่เกิดขึ้นหากไม่ได้รับโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน

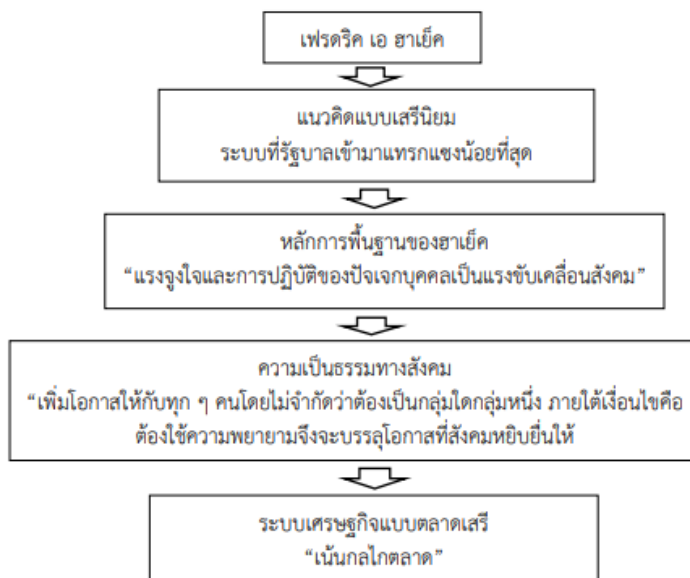
ประเด็นที่สอง เสรีภาพ คือ การให้โอกาสในการเลือกกระทำโดยไม่ถูกบังคับ หากแต่การกำหนดอายุเกษียณมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายเฉพาะการจ้างงานในภาคราชการเท่านั้น การจ้างงานในภาคเอกชนของไทยไม่ได้มีการกำหนด แต่กำหนดเพียงเกณฑ์อายุที่เกิดสิทธิประโยชน์ประกันสังคมในกรณีชราภาพไว้ที่อายุ 55 ปี บริษัทเอกชนจำนวนไม่น้อยที่ยังใช้เกณฑ์อายุ 55 ปี เป็นตัวกำหนดคุณสมบัติของแรงงานอยู่ (เฉลิมพล แจ่มจันทร์, 2563) ทั้งที่บุคคลนั้นยังไม่ได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม

ผู้สูงอายุ (ไม่ถึง 60 ปี) และอาจจะยังมีสุขภาพดีสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานต่อไป ความไม่เป็นธรรมของการจ้างงานในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการจำกัดอายุก่อนวัยอันสมควรจึงเป็นอีกข้อจำกัดหนึ่งที่เป็นการปิดกั้นเสรีภาพของผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสิ่งที่ควรพิจารณาอย่างแท้จริง คือ ความเป็นธรรมต่อผู้สูงอายุในการเปิดโอกาสว่า จะทำงานต่อหรือไม่ รวมถึงสามารถเลือกงานภายใต้ศักยภาพที่ผู้สูงอายุแต่ละคนพึงมี การสนับสนุนให้มีการจ้างงานจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำอย่างยิ่งภายใต้หลักพื้นฐานความเป็นธรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีเสรีภาพและเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม โดยไม่ถูกกีดกันหรือจำกัดสิทธิจากอายุที่ต้องเกษียณจากการทำงาน รวมถึงคำนึงของผู้สูงอายุที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ความเป็นธรรมทางสังคมในทัศนะแนวคิดเสรีนิยมของเฟรเดริก เอ ฮาเย็ค

เฟรเดริก เอ ฮาเย็ค (Friedrich Hayek: พ.ศ. 2442-2535) นักเศรษฐศาสตร์คนสำคัญผู้จุดประกายแนวคิดเสรีภาพนิยมอันเป็นรากฐานของลัทธิเสรีนิยมใหม่ ความเป็นธรรมทางสังคมในทัศนะของฮาเย็คพยายามมุ่งเน้นไปที่การดำเนินนโยบายต้องเป็นไปเพื่อการเพิ่มโอกาสให้กับทุกคน โดยไม่จำกัดว่า ต้องเป็นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งภายใต้เงื่อนไขว่า คนนั้นต้องใช้ความพยายามจึงจะบรรลุโอกาสที่สังคมหยิบยื่นให้ ไม่ใช่การให้เปล่าโดยผู้รับไม่ต้องใช้ความพยายามใดเลย ซึ่งจะเป็นการพัฒนาบุคคลนั้นไปด้วย ถ้าทุกคนสามารถบรรลุโอกาสที่ตนเองมุ่งมั่นได้ เมื่อนำผลมารวมกันก็จะกลายเป็นความสำเร็จของสังคมส่วนรวม ในการเสนอโอกาสไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงประโยชน์สูงสุด แต่เป็นระดับเท่าที่สามารถตอบสนองความต้องการและศักยภาพของแต่ละบุคคลก็เพียงพอ แต่อย่างไรก็ตาม ฮาเย็คเห็นว่า รัฐยังมีความจำเป็นที่ต้องประกันมาตรฐานขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนทุกคน เช่น รายได้พื้นฐาน สวัสดิการขั้นพื้นฐาน ฯลฯ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ใดต้องเป็นกลุ่มล่างสุดของสังคม แม้ว่าจะถือกำเนิดมาในสถานะนั้น ๆ ก็ตาม (พงษ์เทพ สันติกุล, 2563)

ภาพ 5 ทศนะแนวคิดเสรีนิยมของเฟรเดอริก เอ ฮาเย็ค

ทั้งนี้ ฮาเย็ค ได้กล่าวถึงหลักนิติรัฐว่า เป็นรัฐที่บังคับใช้กฎหมายกับสมาชิกของรัฐทุกคนอย่างเสมอภาค ไม่มีการยกเว้นแม้กระทั่งตัวรัฐเอง นิติรัฐของฮาเย็คมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ 1) รัฐมีอำนาจจำกัดเพียงแค่การตราและบังคับใช้กฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพสมาชิกของรัฐ โดยรัฐไม่มีอำนาจไปแทรกแซงกิจกรรมของเอกชน และ 2) รัฐมีอำนาจชอบธรรมเพื่อปกป้องความสงบจากภัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ และบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการใช้เสรีภาพของบุคคลได้ตามความต้องการ กฎหมายในนิติรัฐ คือ กฎหมายเพื่อเสรีภาพ (พงษ์เทพ สันติกุล, 2563)

ถึงแม้ความเป็นธรรมในสังคมของฮาเย็คจะมองไปที่แนวคิดแบบเสรีนิยม การดำเนินนโยบายหรือแม้กระทั่งการออกกฎหมายต่าง ๆ ย่อมต้องเป็นไปเพื่อเพิ่มโอกาสให้เกิดความเสมอภาค แต่หากย้อนกลับมามองกฎหมายในประเทศไทยเกี่ยวกับการจ้างงานผู้สูงอายุก็ยังไม่มีความชัดเจนว่า จะเกิดขึ้นเมื่อใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีกฎหมายการกำหนดอายุเกษียณของภาคราชการและการกำหนดอายุการทำงานของภาคเอกชนตามทศนะที่ฮาเย็คได้พูดถึงในแนวคิดกฎหมายในนิติรัฐ คือ กฎหมายเพื่อเสรีภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมไทยถือเป็นการสวนทางกันอย่างยิ่งที่จะพยายามให้เกิดการ

แข่งขันอย่างเสรีภายใต้แนวคิดแบบเสรีนิยม ถึงแม้ในงานของฮาเย็คจะไม่ได้กล่าวถึง การเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าถึงการจ้างงานโดยตรง แต่แนวคิดความเป็นธรรมแบบเสรีนิยมของฮาเย็คก็เป็นการเปิดประตูให้ผู้สูงอายุเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างเสรี โดยผ่าน การใช้ความรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ ผู้เขียนได้นำทฤษฎีว่าด้วยการปฏิบัติของปิแอร์ บูดีเยอเข้ามาเชื่อมโยง ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกลไกตลาดโดยที่มีการแข่งขันแบบเสรีผ่านการต่อรองจากการสั่งสมทุนทั้ง 4 ด้าน

ทฤษฎีว่าด้วยการปฏิบัติของบูดีเยอ หากมองในมุมของการทำงานผู้สูงอายุ ทฤษฎีนี้ได้ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทั้งการใช้ชีวิตและประสบการณ์จากการทำงาน เนื่องจากถ้าหากมองในมุมการทำงาน สนามอาชีพ (Field) ถือเป็นพื้นที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในอาชีพกับต่างอาชีพ ทั้งนี้ พลังอำนาจที่จะสามารถต่อรองและให้ดำรงอยู่ในสนามอาชีพนั้นได้ย่อมเกิดจากการสั่งสมทุน (Capitals) ของผู้สูงอายุแต่ละคน โดยเฉพาะทุนทางวัฒนธรรมถือเป็นทุนสำคัญที่ผู้สูงอายุแต่ละคนได้จากการหล่อหลอมและขัดเกลามาจากสถาบันต่าง ๆ ตั้งแต่เด็กจนโต เกิดเป็นบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ ที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล หรือเรียกว่า อุปนิสัย (Habits) นอกจากนี้ ทุนทางเศรษฐกิจก็มีส่วนสำคัญ ซึ่งเป็นทุนพื้นฐานช่วยหนุนเสริมให้กับทุนอื่น ๆ โดยเฉพาะการสร้างโอกาสในเรื่องของความรู้ความสามารถหรือแม้แต่โอกาสอื่น ๆ ในสังคม ถึงอย่างไรก็ตาม ทุนทางเศรษฐกิจสำหรับแรงงานสูงอายุในปัจจุบันก็ยังคงกระจุกตัวอยู่เฉพาะในบางกลุ่มเท่านั้น หากมองถึงความเป็นจริง แรงงานสูงอายุจำนวนไม่น้อยยังขาดทุนทางด้านนี้ จะเห็นได้จากความต้องการทำงานของผู้สูงอายุ นอกจากนี้ ทุนทางสังคมยังเป็นอีกหนึ่งทุนที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นทุนที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้สูงอายุสามารถมีศักยภาพและสร้างอำนาจต่อรองและเกิดการแข่งขันกันในตลาดแรงงาน โดยเฉพาะการมีเครือข่ายทางสังคม ยิ่งใครมีเครือข่าย มีคนรู้จักมาก โอกาสที่จะประสบความสำเร็จก็จะสูงขึ้นจากการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และทุนสุดท้าย คือ ทุนเชิงสัญลักษณ์หรือภาพลักษณ์ส่วนบุคคลที่ได้รับการยอมรับนับถือจากความรู้ความสามารถ ดังนั้น การต่อสู้และดิ้นรนเพื่อให้เกิดการทำงานในสนามอาชีพตามการสั่งสมทุนที่แต่ละคนมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งใครที่สั่งสมทุนไว้มากก็สามารถที่จะอยู่ในสนามอาชีพต่อไปได้ แต่ในทางกลับกันหากผู้สูงอายุมีการสั่งสมทุนไว้น้อยโอกาสที่จะไม่ได้อยู่ในสนามอาชีพต่อไปก็มีความเป็นไปได้สูง ตัวอย่างเช่นปัจจุบันการเกิดใหม่ของประชากรลดลง ทำให้เกิดความต่อเนื่องของกำลังคนภาครัฐ ระบบราชการไทยประสบปัญหาในการหาบุคลากร

มาทดแทนในตำแหน่งที่มีการเกษียณอายุราชการ โดยเฉพาะสายงานที่ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านต้องมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมมานาน ข้าราชการรุ่นใหม่ยังต้องใช้เวลาในการสั่งสมความรู้ความสามารถและประสบการณ์ให้เพียงพอจนถึงจะทดแทนกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หากมองในมุมของระบบราชการจะเห็นว่า การสั่งสมทุนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจ้างงาน ซึ่งรูปแบบการจ้างงานมีอยู่ 2 รูปแบบ คือ การขยายอายุเกษียณและการต่ออายุเกษียณราชการที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 (2551) ในมาตรา 108 ที่กำหนดว่า ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดเมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในสิ้นปีงบประมาณและทางราชการมีความจำเป็นให้รับราชการต่อไปเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในทางวิชาการหรือหน้าที่ที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะตัว ในตำแหน่งประเภทวิชาการระดับเชี่ยวชาญหรือระดับทรงคุณวุฒิหรือตำแหน่งประเภททั่วไประดับอาวุโสหรือระดับทักษะพิเศษ จะให้รับราชการต่อไปอีกไม่เกินสิบปีก็ได้ ตามที่กำหนดในกฎคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) คือ การต่ออายุเกษียณราชการจะต่อให้กับข้าราชการในตำแหน่งบางสายงาน หรือให้แก่ข้าราชการบางคนซึ่งทางส่วนราชการต้องการ ซึ่งในมาตราดังกล่าวมุ่งไปในเรื่องของขาดแคลนกำลังคนที่มีคุณภาพในบางสายงาน หรือสายงานเหล่านั้นสร้างบุคลากรไม่ทัน โดยที่ผ่านมามีการต่ออายุแล้ว เช่น สายงานแพทย์ สายงานด้านศิลปะ ฯลฯ ในขณะที่การขยายอายุเกษียณราชการ คือ การขยายทั้งระบบจากการเกษียณอายุราชการที่อายุ 60 ปี เป็นการเกษียณอายุราชการที่อายุ 65 หรือ 70 ปี ในเฉพาะบางสาขาที่มีความขาดแคลน เช่น ข้าราชการที่อยู่ในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ฯลฯ

เช่นเดียวกับความต้องการในการจ้างงานผู้สูงอายุในภาคเอกชน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551) ได้ศึกษาวิจัยแนวทางและมาตรการส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ โดยวิเคราะห์ตลาดแรงงานควบคู่กับการคาดการณ์ความต้องการแรงงานในวัยทำงานพบว่า จะเริ่มประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานประมาณ ปี พ.ศ. 2554 และจะเพิ่มทวีความรุนแรงขึ้นจนถึงจุดที่ขาดแคลนแรงงานอย่างเต็มที่ประมาณ ปี พ.ศ. 2563 ภายใต้สมมติฐานของระดับเทคโนโลยีการผลิตในปัจจุบัน ดังนั้น การกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุจึงมีความเหมาะสมและจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ ยังพบว่าสาขาที่มีการจ้างงานหลังเกษียณมากที่สุด คือ โรงแรมและภัตตาคาร เกษตรกรรมและขนส่ง สำหรับเหตุผลในการจ้างงานผู้สูงอายุ เป็นเพราะต้องการผู้ที่มีประสบการณ์และคนถ่ายทอดความรู้ ร่องลงมาเพราะความไว้วางใจ และสุดท้ายเพราะขาดแคลน

แรงงาน สำหรับการวางแผนเพื่อเตรียมการจ้างงานผู้สูงอายุนั้นยังมีไม่มาก สถานประกอบการร้อยละ 60 เห็นด้วยต่อการขยายอายุการทำงานแบบมีเงื่อนไข แต่สถานประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีการวางแผนเพื่อเตรียมจ้างงานผู้สูงอายุ ทั้งนี้ หากมีการรับผู้สูงอายุเข้าทำงาน สถานประกอบการเห็นว่า เกณฑ์ในการคัดเลือกที่สำคัญที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ประสบการณ์ทำงาน ความรู้ความสามารถที่เป็นประโยชน์ต่อสถานประกอบการ ลักษณะส่วนบุคคลและสุขภาพของผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงไม่สามารถปฏิเสธถึงความสำคัญของการสั่งสมทุนของผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่มีผลต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ ตามทัศนะทฤษฎีว่าด้วยการปฏิบัติของบูดิรเยอ อำนาจในการต่อรองในสนามการแข่งขันเพื่อก้าวเข้าสู่อาชีพ ทุนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับแนวคิดความเป็นธรรมทางสังคมในทัศนะของเฟรดริก เอ ฮาเย็คที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้เข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างเสรีอย่างน้อยสิ่งที่ฮาเย็คเห็นว่า รัฐควรจะต้องให้ความสำคัญ คือ ความจำเป็นที่จะต้องประกันมาตรฐานขั้นพื้นฐานสำหรับประชาชนทุกคน เช่น รายได้พื้นฐาน ถึงแม้จะปฏิเสธไม่ได้ว่า เมื่ออายุครบ 60 ปี ผู้สูงอายุไทยทุกคนจะได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หากแต่ก็ยังมีส่วนกลุ่ม เช่น ภาคเอกชนที่ต้องออกจากวัยแรงงานเมื่ออายุครบ 55 ปี ถือเป็นช่องว่างที่ทำให้ผู้สูงอายุขาดรายได้ แม้กระทั่งผู้สูงอายุจะมีอายุครบ 60 ปีแล้วก็ตาม ความจำเป็นและพื้นฐานของผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกันย่อมมีความต้องการรายได้ที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่า ความเป็นธรรมทางสังคมของฮาเย็คถึงแม้จะมองถึงการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้าสู่ตลาดงานได้อย่างเสรี แต่ด้วยการแข่งขันแล้วอาจจะทำให้ผู้สูงอายุที่มีการสั่งสมทุนไว้น้อยต้องออกจากสนามอาชีพแต่ก็ถือเป็นการแข่งขันกันอย่างยุติธรรม

ความเป็นธรรมทางสังคมในทัศนะของโรเบิร์ต โนซิก

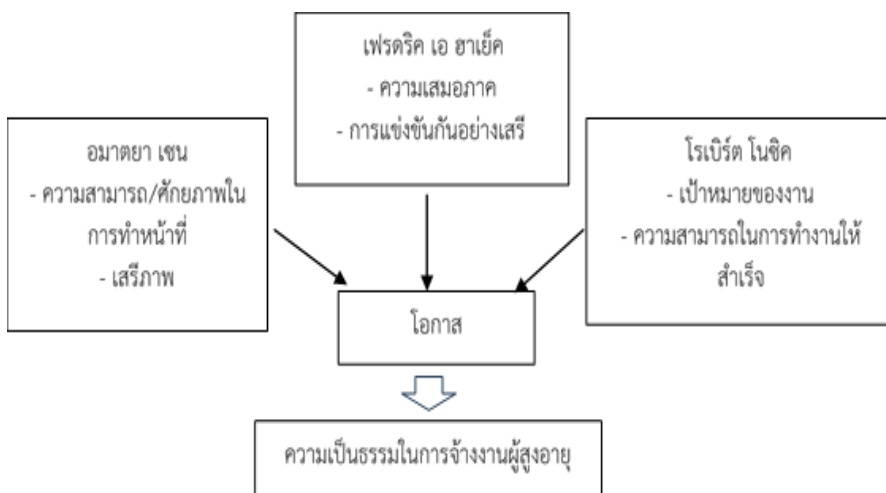
โรเบิร์ต โนซิก (Robert Nozick: พ.ศ. 2481-2545) ผู้มีชื่อเสียงในฐานะที่เป็นผู้กระตุ้นให้มีการฟื้นคืนกลับมาของแนวคิดทุนนิยมตลาดเสรี ในทัศนะของโนซิก การทำให้สังคมมีระเบียบ สมาชิกได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพโดยการตรากฎหมายหรือใช้เครื่องมืออื่น ๆ เพื่อกำหนดว่า สิ่งใดที่สมาชิกของรัฐทำได้และทำไม่ได้ กฎหมายดังกล่าวมีลักษณะบังคับโดยฉันทานุมัติ ไม่ว่าสมาชิกผู้นั้นจะยอมรับหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ แนวคิดเสรีนิยมก็ไม่ได้อนุญาตให้ทุกคนใช้สิทธิของตนเองได้อย่างไร้ข้อจำกัด หากแต่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดการใช้สิทธิโดยไปละเมิดสิทธิผู้อื่น ในขณะเดียวกันแม้จะห้ามไม่ให้ละเมิดสิทธิของผู้อื่น แต่การละเมิดสิทธิผู้อื่นสามารถกระทำได้หากเป็นไปได้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของสังคม (พงษ์เทพ สันติกุล, 2563)

ภายใต้หลักบุคคลมีสิทธิในทรัพย์สินและมีเสรีภาพในการถ่ายโอนแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิในทรัพย์สินนั้นด้วยความสมัครใจ ความเท่าเทียมทางโอกาสตามทัศนะของโนซิค คือ โอกาสได้รับการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์แลกเปลี่ยนกรรมสิทธิในทรัพย์สินอย่างเท่าเทียม เช่น การจ้างแรงงาน นายจ้างซึ่งเป็นผู้มีกรรมสิทธิในค่าจ้างว่าจ้างแรงงานมาทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยระบุเพียงแต่ความสามารถในการทำงานที่ต้องให้สำเร็จโดยไม่ระบุว่า เป็นผู้ใดหรือกลุ่มบุคคลใดที่มีสิทธิได้รับการว่าจ้างเป็นการเฉพาะ โนซิคยกให้การจ้างงานแรงงานแบบนี้เป็นการให้โอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับแรงงานที่มีคุณสมบัติในการทำงานที่นายจ้างต้องการอย่างเท่าเทียม หากการจ้างงานนั้นระบุเงื่อนไขเกี่ยวกับตัวผู้รับจ้างเป็นการเฉพาะที่ไม่เกี่ยวกับความสำเร็จของงาน เช่น ระบุสถาบันการศึกษา ระบุเพศ ฯลฯ ถือเป็นการจ้างงานที่ไม่เท่าเทียม เอื้อให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีสิทธิได้รับการจ้างมากกว่าคนกลุ่มอื่น ๆ

สำหรับความเป็นธรรมทางสังคมในทัศนะของโนซิคถือว่า ความเป็นธรรมที่สนับสนุนทั้งผู้สูงอายุและนายจ้าง เนื่องจากโนซิคพยายามให้ความสำคัญกับความเหมาะสมเพื่อให้ทุกคนได้รับสิทธิได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียม โดยเฉพาะการจ้างงานไม่ได้มองไปที่ปัจจัยอื่นใด นอกเหนือจากเป้าหมายของงาน คือ ความสำเร็จของงานเท่านั้น แต่ถ้าหากย้อนกลับมามองความต้องการที่จะจ้างงานผู้สูงอายุในประเทศไทยจากการรายงานข้อมูลของสมรักษ์ รักษาทรัพย์ และคณะ (2551) พบว่า ผู้บริหารหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์บางส่วนในธุรกิจโรงแรมภาคตะวันออกยังไม่เห็นด้วยกับการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยให้เหตุผลว่า งานโรงแรมไม่เหมาะสมกับพนักงานผู้สูงอายุ โดยให้ทัศนะเพิ่มเติมว่า งานโรงแรมเป็นงานที่ต้องการความรวดเร็วทางด้านกายภาพในการให้บริการและเป็นงานที่ต้องอาศัยความคล่องแคล่วในการให้บริการ นอกจากนี้ ยังเห็นว่า ผู้สูงอายุมีร่างกายไม่ค่อยแข็งแรง สุขภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวย กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า ทิศทางในด้านความต้องการที่จะจ้างผู้สูงอายุที่เป็นมุมมองจากสถานประกอบการยังมีความหลากหลายในขณะที่บางแห่งยังมีความต้องการที่จะจ้างงานโดยพยายามมองไปที่เป้าหมายของงาน แต่บางสถานประกอบการยังไม่พร้อมที่จะจ้างผู้สูงอายุด้วยเหตุผลปัจจัยส่วนตัวของผู้สูงอายุ เหตุผลดังกล่าวจึงขัดกับหลักความเป็นธรรมทางสังคมตามทัศนะของโนซิคที่พยายามให้โอกาสทุกคนอย่างเท่าเทียมโดยพยายามมุ่งเป้าหมายไปที่ผลสำเร็จของงานมากกว่าความแตกต่างทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุที่เกิดขึ้น ยังพยายามสร้างความเป็นธรรมให้กับนายจ้างเนื่องจากเป้าหมายที่แท้จริงของสถานประกอบการ คือ ความสำเร็จของธุรกิจดังนั้นแรงงานสูงอายุที่

สามารถสร้างผลสำเร็จให้กับสถานประกอบการได้ ผู้นั้นย่อมมีโอกาสที่จะอยู่ในสถานประกอบการนั้น

สรุปจากการนำเสนอการจ้างงานผู้สูงอายุโดยการสะท้อนมุมมองความเป็นธรรมทางสังคมผ่านนักคิดทั้งสามคน จะเห็นว่า โอกาสเป็นประเด็นสำคัญที่นักคิดทั้งสามคนให้ความสำคัญ เพราะหากทุกคนได้รับการหยิบยื่นโอกาสดีก็จะสามารถแสดงศักยภาพที่แต่ละคนพึงมีและนำไปสู่เป้าหมายที่แต่ละคนคาดหวังไว้ ดังเช่นการจ้างงานผู้สูงอายุในมุมมองของอมาตยา เช่น เมื่อได้รับโอกาสผู้สูงอายุย่อมสามารถแสดงความสามารถและศักยภาพในการทำงานได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ จะประสบความสำเร็จมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละคน เช่นเดียวกับความเป็นธรรมในมุมมองของเฟรเดริก เอ ฮาเยน ตามแนวคิดเสรีนิยมที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคและการแข่งขันการอย่างเสรี โดยรัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซงให้น้อยที่สุด โดยปล่อยให้ไปไปตามกลไกของตลาดมากกว่าการจำกัดสิทธิ์ของคนที่อยู่ภายในประเทศ รวมถึงความเป็นธรรมตามแนวคิดเสรีนิยมของโรเบิร์ต โนซิค เป้าหมายของงานมีความสำคัญมากกว่าประเด็นอื่นใด ถึงแม้แนวคิดของทั้งสามคนจะมีวิธีการหรือรูปแบบของแนวคิดที่แตกต่างกันแต่เป้าหมายสำคัญ คือ ทุกคนมีความเสมอภาคจะได้รับโอกาสที่หยิบยื่นให้จากสังคม โดยมีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน คือ หน่วยงานภาครัฐในการกำกับดูแลตามแนวคิดของเฟรเดริก เอ ฮาเยน และการคุ้มครองจากตัวบทกฎหมายของประเทศตามแนวคิดของโรเบิร์ต โนซิค

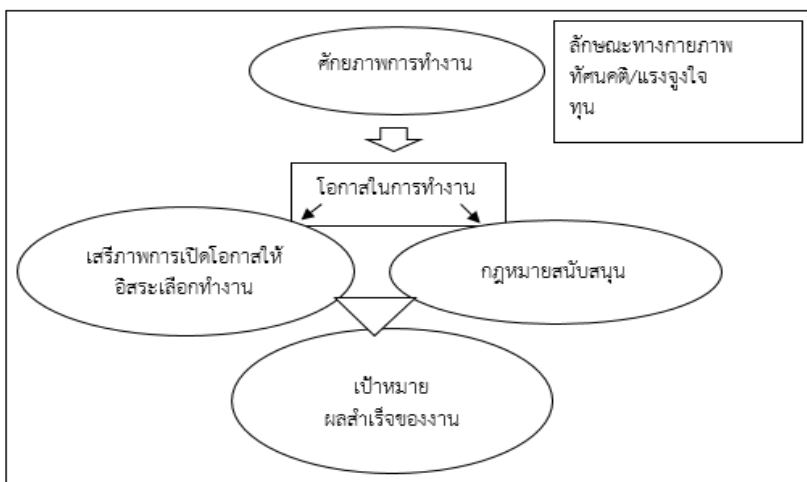

ภาพ 6 ความเป็นธรรมในการจ้างงานผู้สูงอายุจาก 3 นักคิด

องค์ความรู้ใหม่

จากการนำเสนอบทความเรื่องนี้ทำให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการจ้างงานผู้สูงอายุผ่านการเชื่อมโยงมุมมองด้านความเป็นธรรม ดังนี้

ความเป็นธรรมในการจ้างงานผู้สูงอายุถือเป็นเรื่องสำคัญในการเปิดโอกาสให้ศักยภาพการทำงานของผู้สูงอายุเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในตัวของผู้สูงอายุทุกคน เนื่องจากแต่ละคนย่อมเข้าใจในบริบทของตัวเองว่า มีศักยภาพที่จะทำงานมากหรือน้อยทั้งลักษณะทางกายภาพ ทักษะและแรงจูงใจที่จะทำงาน รวมถึงทุนความรู้ที่สั่งสมอยู่ในแต่ละบุคคล ทั้งนี้ ศักยภาพการทำงานจะเกิดผลสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการได้รับโอกาสจากการหยิบยื่นให้เกิดการจ้างงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยคำนึงถึงเสรีภาพและการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมิทางเลือกที่จะประกอบอาชีพหรือไม่ โดยเฉพาะการไม่กีดกันของกฎหมายที่จะเป็นข้อจำกัดให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเลือก โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ผลสำเร็จของงานเท่านั้น ถึงแม้การจ้างงานผู้สูงอายุจะเป็นเรื่องที่ยังไม่คุ้นชินในประเทศไทย แต่การเปิดมุมมองใหม่เพื่อส่งมอบโอกาสและให้อิสระเพื่อสร้างทางเลือกของผู้สูงอายุจะส่งผลให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่ประเทศไทยควรกระทำ คือ การปรับมุมมองและวิธีคิดต่อการมีประโยชน์ของผู้สูงอายุในยุคปัจจุบัน รวมถึงการทบทวนกฎหมายและนโยบายเพื่อเปิดโอกาสและสร้างทางเลือกให้เกิดการเข้าถึงตลาดแรงงานแก่ผู้สูงอายุได้มากขึ้น

ภาพ 7 องค์ความรู้ด้านความเป็นธรรมในการจ้างงานผู้สูงอายุ

สรุป

จากที่ได้นำเสนอบทความผ่านนักคิดด้านความเป็นธรรมทางสังคมเพื่อสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ ถือเป็นการเปิดโอกาสการสร้างทางเลือกในการดำเนินชีวิตให้กับผู้สูงอายุ และไม่ถูกกีดกันให้ออกจากตลาดแรงงานจากการเลือกปฏิบัติโดยเหตุของอายุ สิ่งหนึ่งที่ต้องทำความเข้าใจและตระหนัก คือ ทักษะและความสามารถของผู้สูงอายุแต่ละคนที่จะสามารถคงอยู่ในตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้สูงอายุถือเป็นทุนมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคม ทั้งองค์ความรู้ ทักษะและประสบการณ์การทำงาน ได้สะสมมาเป็นระยะเวลานานจะมีส่วนช่วยให้การทำงานเกิดผลสำเร็จขึ้น ทั้งนี้ รัฐบาลต้องเข้ามาดูแลโดยจัดสรรให้นายจ้างจัดสวัสดิการเพื่อแรงงานสูงอายุได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมและเป็นธรรม ทั้งนี้ ที่ผ่านมาจะเห็นว่า การจ้างงานผู้สูงอายุติดอยู่ในข้อจำกัดหลายประการ เช่น กฎหมายที่จำกัดอายุไม่ให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้เข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างเสรี ประการที่สอง กฎหมายและนโยบายที่มุ่งเน้นให้เกิดการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุไม่มีความชัดเจนและไม่สามารถนำมาบังคับใช้กับผู้สูงอายุได้ และประการที่สาม วยาคติหรือทัศนคติที่มีต่อผู้สูงอายุทำให้เกิดเกิดผลเชิงลบต่อการจ้างแรงงานผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2553). *โครงการวิจัยระบบการดูแลระยะยาวเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อวัยสูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภารการพิมพ์.
- กุศล สุนทรธาดา และคณะ. (2553). *โครงการศึกษาเพื่อหารูปแบบการส่งเสริมการมีงานทำแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ชนบท*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กุศล สุนทรธาดา และสุริยาพร จันทรเจริญ. (2557). *โครงการวิจัยจัดทำแนวทางการดำเนินการและกลไกระดับชาติในการขับเคลื่อนนโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุ*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เฉลิมพล แจ่มจันทร์. (2563). *สถานการณ์และแนวโน้มสภาพการทำงานของผู้สูงอายุไทยการวิเคราะห์จากข้อมูลการสำรวจระดับประเทศ*. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). *สภาพปัญหาและรูปแบบการจ้างแรงงานสูงอายุของสถานประกอบการเอกชนในประเทศไทย*. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*. 4 (1), 50-66.

- พงษ์เทพ สันติกุล. (2563). *ความยุติธรรมในสวัสดิการสังคม*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรรัตน์ แสงหาญ. (2558). *การพัฒนาโมเดลการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในอุตสาหกรรมยานยนต์ของประเทศไทย: การวิจัยแบบผสม*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560. (2 มีนาคม 2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 26 ก*. หน้า 56-58.
- พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2560. (31 สิงหาคม 2560). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 88 ก*. หน้า 7-10.
- พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. 2494. (11 เมษายน 2494). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 68 ตอนที่ 24 ฉบับพิเศษ*. หน้า 1-34.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546. (31 ธันวาคม 2546). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 120 ตอนที่ 130 ก*. หน้า 1-8.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. (25 มกราคม 2551). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 22 ก*. หน้า 1-51.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2566). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2565*. กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์คอร์ปอเรชั่น.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์ และคณะ. (2553). *การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2550: การทบทวนและสังเคราะห์องค์ความรู้ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2545-2550*. กรุงเทพมหานคร: คิวพี.
- ศุภเจตน์ จันทรสาสน. (2555). *พฤติกรรมของผู้สูงอายุไทย การปันผลทางประชากรและโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในสังคมสูงวัย. วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 4 (7), 201-214.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2551). *การขยายกำหนดเกษียณอายุและการออมสำหรับวัยเกษียณอายุ โครงการสร้างและขยายโอกาสในการเข้าถึงหลักประกันทางสังคมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมรักษ์ รักษาทรัพย์ และคณะ. (2551). *โครงการนำร่องศึกษาความเหมาะสมในการทำงานของแรงงานหลังเกษียณอายุ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). *การศึกษาวิจัยแนวทางและมาตรการส่งเสริมการมีงานทำในผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). *การคาดประมาณการประชากรของประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2557). *ผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านแรงงานสูงอายุ ประจำปีงบประมาณ 2556 และแผนปฏิบัติการด้านแรงงานผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ 2557*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *เอกสารวิชาการ Academic Focus เรื่องสังคมผู้สูงอายุกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *สรุปผลที่สำคัญการทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2564*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *การทำงานของผู้สูงอายุในประเทศไทย 2565*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเพื่อพัฒนาแรงงานแห่งชาติ. (2556). *การส่งเสริมโอกาสด้านอาชีพและการทำงานของผู้สูงอายุ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำเป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานวิชาการ การศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่บทความต่าง ๆ ในสาขาวิชาที่วิทยาเขตพะเยาเปิดสอน คือ (1) พระพุทธศาสนาและปรัชญา (2) การสอนสังคมศึกษา (3) การสอนภาษาไทย และ (4) รัฐศาสตร์ 2) เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้พระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ตลอดจนการบูรณาการสหวิทยาการต่าง ๆ ของคณาจารย์ บุคลากร นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานอื่น อันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม 3) เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา และสร้างความร่วมมือในการบูรณาการการเรียนการสอนกับการเผยแพร่ผลงานองค์ความรู้ของคณาจารย์ บุคลากรและนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแบบ Double-blind อย่างน้อย 3 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน)

ทั้งนี้ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องตามหลักเกณฑ์ที่วารสารกำหนด

ทัศนะและความคิดเห็นในบทความวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความและไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

2.1 บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่

ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น การตั้งสมมติฐานหรือการกำหนดปัญหาที่สมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

2.3 บทความปริทัศน์ (Review Article) งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the Art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อวิพากษ์ที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

2.4 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระให้เห็นคุณค่าของหนังสือ โดยบทวิจารณ์หนังสือจะต้องกล่าวถึงรายละเอียดของหนังสืออันประกอบด้วยชื่อผู้เขียน จำนวนหน้า ปีที่พิมพ์ ครั้งที่พิมพ์และสถานที่พิมพ์ให้ชัดเจน

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

3.1 ต้นฉบับบทความ ต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้าโดยระบุหมายเลขหน้าไว้ด้านบนขวา ด้วยตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ห่างจากขอบกระดาษด้านบนและขอบด้านขวา 0.5 นิ้ว การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวธรรมดา ขนาด 14 pt. เช่น ตาราง 1 หรือ Table 1 และ ภาพ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

3.2 ชื่อเรื่อง ต้องมีภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 20 pt. ตัวหนา) และภาษาอังกฤษ (TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. ตัวหนา) พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3.3 ชื่อผู้เขียน หน่วยงานสังกัดและอีเมล โดยชื่อผู้เขียนต้องระบุภาษาไทย และภาษาอังกฤษตัวหนา ด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ส่วน หน่วยงานสังกัดระบุภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตัวธรรมดาด้วยอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. อีเมลของผู้ประพันธ์อันดับแรก (First Author, E-mail) และอีเมลของผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author, E-mail) สำหรับติดต่อ ให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ขนาด 14 pt. ทั้งหมดให้จัดชิดขอบด้านขวา ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 1 ราย ให้ใส่ตัวเลขเป็นตัวยก ท้ายชื่อผู้เขียนและชื่อ หน่วยงานสังกัดให้ตรงกัน และในกรณีที่บทความเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือ หลักสูตรการศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

กรณีผู้เขียนสังกัดเดียวกัน ไม่ต้องใส่เลขยกที่หน่วยงานสังกัด เช่น

สมศรี สมมติ^{*1}, สมร สุดใจ², สมใจ สมศรี^{**3}
Somsri Sommut¹, Samorn Sudjai², Somjai Somsri³
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
 Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus
 First Author, E-mail: somsee.sommut@hotmail.com*
 Corresponding Author, E-mail: somjaisee@gmail.com**

* First Author หมายถึง ผู้ประพันธ์อันดับแรก ผู้เขียนต้นฉบับ ผู้มีชื่อคนแรกในผลงาน ผู้รับผิดชอบ ผลงาน ผู้เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย รวมถึงนักศึกษา/นิสิตผู้เป็นเจ้าของงานวิจัย

** Corresponding Author หมายถึง ผู้ประพันธ์บรรณกิจ ผู้ติดต่อประสานงานในการตีพิมพ์บทความ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับผลงาน ผู้ร่วมศึกษาข้อมูล คัดวิเคราะห์ วิจัย ประเมินผล

กรณีผู้เขียนสังกัดต่างกัน ให้ใส่เลขยกแต่ละคนให้ชัดเจน เช่น

สมศรี สมมติ*¹, สมใจ สมศรี**²
Somsri Sommut¹, Somjai Somsri²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา¹, โรงเรียนปงรัชดาภิเษก²
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus¹,
Pongratchadapisek School²
First Author, E-mail: somsee.sommut@hotmail.com*
Corresponding Author, E-mail: somjaisee@gmail.com**

กรณีผู้ประพันธ์อันดับแรก (First Author) และ ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author) คนเดียวกัน ให้ใส่อีเมลเดียว เช่น

สมศรี สมมติ*¹, สมร สุดใจ²
Somsri Sommut¹, Samorn Sudjai²
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phayao Campus
First/Corresponding Author, E-mail: somsee.sommut@hotmail.com*

หมายเหตุ: หากบทความเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาให้ใช้คำว่า “หลักสูตร... สาขาวิชา... คณะ...มหาวิทยาลัย..” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แทนหน่วยงานสังกัดที่ระบุข้างต้น เช่น

สมศรี สมมติ*¹, สมใจ สมศรี**²
Somsri Sommut¹, Somjai Somsri²
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Doctor of Philosophy Program in Buddhist Studies, Graduate School,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
First Author, E-mail: somsee.sommut@hotmail.com*
Corresponding Author, E-mail: somjaisee@gmail.com**

3.4 บทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ บทคัดย่อภาษาไทยไม่เกิน

3.5 คำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

3.6 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุดให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 18 pt. หัวข้อรองเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 0.5 นิ้ว (เริ่มพิมพ์ตัวที่ 6) พิมพ์ตัวหนา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. และหัวข้อย่อยใช้ตัวธรรมดา TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ทั้งหัวข้อรองและหัวข้อย่อยควรพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์ระหว่างบรรทัด แบบ Before 6 pt.

3.7 การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) สำหรับการวงเล็บภาษาอังกฤษ อักษรตัวแรกของทุกคำควรเป็นตัวใหญ่ เช่น Student-centered Learning

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับ ดังนี้ *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมไม่เกิน 5 ท่าน**

1. บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย ผลการวิจัยและองค์ความรู้จากการวิจัย โดยสรุปให้สั้นและกระชับความ

2. บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย กรอบแนวคิด

3. วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับข้อ

4. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแผนการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิก็ได้

6. อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด พร้อมระบอบองค์ความรู้จากการวิจัย

7. สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8. กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี)

9. เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงในเนื้อหาบทความเท่านั้น โดยใช้การอ้างอิงระบบ APA

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับ ดังนี้ *ผู้เขียนรวมทั้งผู้ร่วมไม่เกิน 3 ท่าน**

1. บทคัดย่อ (Abstract)
2. บทนำ (Introduction)
3. เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับและระบุงค์ความรู้ใหม่
4. สรุป (Conclusion)
5. เอกสารอ้างอิง (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

บทความปริทัศน์ (Review Article) ให้เรียงลำดับ ดังนี้

1. บทคัดย่อ (Abstract)
2. บทนำ (Introduction)
3. เนื้อเรื่อง (Content)
4. บทวิจารณ์ (Discussion)
5. สรุป (Conclusion)
6. เอกสารอ้างอิง (References)

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ให้เรียงลำดับ ดังนี้

1. บทนำ (Introduction)
2. เนื้อหา (Content)
3. บทวิจารณ์ (Discussion)
4. สรุป (Conclusion)
5. เอกสารอ้างอิง (References) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับ ผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) หรือระบบนาม-ปี โดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้แต่ง ปีที่จัดพิมพ์ และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เอกสารที่นำมาอ้างอิงในเนื้อหาบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1. พระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์ เล่ม ข้อ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 15 ข้อ 16: 282-283)	(พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล เล่ม 16: 256-320)
---	--

2. ผู้แต่ง 1 ราย (ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ วิทยานิพนธ์ สัมภาษณ์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น) ให้อ้างอิงชื่อผู้แต่ง แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง (ถ้ามี) เช่น

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, 2554: 44)

3. ผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างอิงชื่อของผู้แต่งทั้งสอง เครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระมหาสุทิตย์ อาภากร และเชมณัฐ อินทรสุวรรณ, 2553: 44)
--

หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น

(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548: 8; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554: 44)
--

(8)

4. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรก เว้นวรรคหนึ่งครั้ง เพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายทวิภาค (;) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น

(พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, 2548: 55)

ทั้งนี้ หากเป็นการอ้างอิงด้วยการสรุปความหรือเอกสารที่ไม่มีเลขหน้า ไม่ต้องใส่เลขหน้า เช่น

(พระมหาสมบุญ วุฑฺฒิกโร, 2554)

(พระมหาสุทิตย์ อาภากร และเขมณฺญ์ อินฺทสุวรน, 2553)

(พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) และคณะ, 2548)

(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1. ถ้ามีผู้แต่ง 1 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น

(Keown, 2003: 4)

2. ถ้ามีผู้แต่ง 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง 2 ราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น

(Hersey & Blanchard, 2000: 3)

และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิง มากกว่า 1 เอกสาร เช่น

(Keown, 2003: 4; Hersey & Blanchard, 2000: 3)

3. ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วย et al. ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง เช่น

(Kaiser, et al., 2008: 55)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นบริษัทหรือสำนักพิมพ์ให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

1. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ให้ใช้ “21 เซ็นจูรี”
2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ใช้ “มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์”
3. กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย

4.2 เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ตัวอย่าง

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 1*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka Vol. 1*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

กรณีผู้แต่ง 1 ราย (หากเป็นภาคภาษาอังกฤษให้เขียนนามสกุลไว้หน้า ตามด้วยชื่อ) เช่น
พระมหาสุทิตย์ อาภากร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.
Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*, 3rd ed. New York: Harper and Row Publication.

กรณีผู้แต่ง 2 ราย (ให้ใช้คำว่า “และ” หรือ “and” เป็นคำเชื่อม) เช่น
บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และถวิลวดี บุรีกุล.(2548). *ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม Participatory Democracy*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Techniques and Procedures for Developing*. London: California Sage Publications.

กรณีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย (ให้ใช้คำว่า “และคณะ” หรือ “et al.” ต่อท้ายชื่อผู้แต่งคนแรก) เช่น

สุขุม นวลสกุล และคณะ. (2550). *การเมืองและการปกครองไทย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

Snyder, C. R., et al. (2011). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications Inc.

กรณีมีทั้งผู้แต่งและผู้แปลหรือบรรณาธิการ (ให้เขียนชื่อผู้แต่งไว้หน้า ชื่อผู้แปลหรือบรรณาธิการเขียนไว้หลัง ชื่อเรื่อง ตามด้วยวงเล็บว่า (ผู้แปล) หรือ (บรรณาธิการ) สำหรับภาษาไทย และ (tran.) หรือ (ed.) สำหรับภาษาอังกฤษ กรณี 1 คน หรือ (trans.) หรือ (eds.) กรณี 2 คนขึ้นไป) เช่น

เจมส์ แอล เครย์ตัน. (2551). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน การตัดสินใจที่ดีกว่า โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม*. วันชัย วัฒนศัพท์ และคณะ. (ผู้แปล). ขอนแก่น: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.

Hylton, P. (2001). *Blackwell Companions to Philosophy: A Companion to Analytic Philosophy*. Martinich, A. P. and Sosa, D. (eds.). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Lyotard, J. F. (1984). *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Bennington, G. and Massumi, B. (trans.). Minneapolis: The University of Minnesota Press.

Wittgenstein, L. (1967). *Philosophical Investigations*, 3rd ed. Anscombe, G. E. M. (tran.). Oxford: Basil Blackwell Ltd.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)./ ชื่อเรื่อง/ เลขหน้า
แรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปรีดี หงส์สตัน และอัมพร หมาดเด็น. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร: Illuminations Editions.

Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., et al. (eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่/(ฉบับที่),/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์. (บทความที่มี DOI ให้ใส่ DOI ไว้ตอนท้าย)

ตัวอย่าง

ประยงค์ จันทรแดง. (2563). พระภิกษุสามเณรควรเรียนวิชาทางโลกหรือไม่. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*. 5 (1), 123-137.

Piaget, J. (1972). Intellectual Evolution for Adolescence to Adulthood. *Human Development*. 15, 1-12. DOI:10.1159/000271225

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม,/เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง

สนิท อางพันธ์. (2537). หม้อคอคาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science Fiction. In *The Encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า. (กรณีภาษาอังกฤษที่มีหลายหน้า ให้ใช้คำว่า pp. แทน p.)

ตัวอย่าง

สุชาติ เพือกสกันธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น. 13.

Chetchotiros, N. and Yonpiam, Ch. (16 May 2019). PPRP Faces Major Coalition Sang. *Bangkok Post*, p. 1.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการ

วิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

Tyrone, R. (2007). *Effects of Upland Timber Harvest and Road Construction on Headwater Stream Fish Assemblages in a Southeastern Forest*. (Master's Thesis). Texas State University. San Marcos, Texas.

Lim, H. L. (2018). *Contemporary Buddhism: Introduction into Thich Nhat Hanh's Teaching*. (Doctoral Dissertation). Mahidol University. Nakhon Pathom.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปีที่สัมภาษณ์)./ตำแหน่ง./สัมภาษณ์./วันเดือนที่สัมภาษณ์.

ตัวอย่าง

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิต.โต). (2558). *อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

Interviewee A. (2019). Student at Faculty of Buddhism, MCU. *Interview*. 1 March.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อบทความ./ สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./ จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนา และวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace /doyle/index.html

(10) การสัมมนา/ประชุมวิชาการ

ผู้เขียน./ (ปีที่เผยแพร่)/ ชื่อบทความ./ การสัมมนาหรือประชุม./ หน่วยงานที่จัด./ วันที่ เดือนที่จัด./ หน้าที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง

พระครูวรารณวิฑูรย์ และคณะ. (2561). เปรียบเทียบหลักอุเบกขาธรรมใน พระพุทธศาสนาและหฺวู่-เว่ยในเต๋า. *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2561 เรื่อง “การวิจัยทางพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (The Research on Buddhism for Sustainable Development)*. วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วันที่ 20 มีนาคม. หน้า 119-129.

การให้เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงให้ปฏิบัติ ดังนี้ 1) เรียงตามลำดับพยัญชนะ ก-ฮ หากซ้ำอักษรให้เรียงตามสระตัว 2) หากซ้ำชื่อผู้แต่งให้เรียงตามลำดับ พ.ศ. โดยเรียง พ.ศ. ที่น้อยสุดไว้หน้า ส่วนเอกสารอ้างอิงที่ซ้ำซึ่งเรียงไว้หลัง ให้เขียนเส้นประแทน โดยมีความยาวเท่าย่อหน้า 3) เรียงลำดับเอกสารภาคภาษาไทยก่อน จากนั้นจึงเป็นภาคภาษาอังกฤษ ซึ่งเรียงตามอักษร A-Z หากซ้ำอักษรให้เรียงตามสระ และหากชื่อผู้แต่งที่ซ้ำกันให้เรียงตามลำดับ ค.ศ. จากนั้นย่อไปหากเหมือนภาคภาษาไทย

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิงท้ายเรื่อง

- โกนิญฐ์ ศรีทอง. (2558). การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาชุมชน. พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จรรยา รัตนกาล. (2556). การประยุกต์หลักพุทธธรรมและแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการอยู่ร่วมกันของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลสามัคคี อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. รายงานการวิจัย. กองทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พงศ์ศานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ปกเกล้า.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). โลกทัศน์ชาวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปณฺโญ). (1 พฤษภาคม 2555). การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุทยานแห่งชาติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเดปีฎก 2500 เล่ม 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.
- Bergstein, M. (2000). Tubular Function. In Richard, E. B., et al. (eds.). *Nelson Textbook of Paediatrics*, 16th ed. (p. 596). Philadelphia: Saunders.
- Boo, E. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*, Vol. 1 and 2. Washington, D.C.: World Wildlife Fund.

- Boo, E. (1991). Making Ecotourism Sustainable: Recommendations for Planning, Development, and Management. In *Nature Tourism Managing for the Environment*. Washington, D.C.: Island Press.
- Hylton, P. (2001). *Blackwell Companions to Philosophy: A Companion to Analytic Philosophy*. Martinich, A. P. and Sosa, D. (eds.). Oxford: Blackwell Publishers Ltd.
- Keown, D. (1995). *Are There "Human Right" in Buddhism*. London: University of London.
- Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*. 6 (5), 25-28.
- Snyder, C. R., et al. (2011). *Positive Psychology: The Scientific and Practical Explorations of Human Strengths*, 2nd ed. Los Angeles: SAGE Publications Inc.
- Strauss, A. and Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory, Techniques and Procedures for Developing*. London: California Sage Publications.

5. การส่งบทความต้นฉบับ

5.1 การเตรียมเอกสารต้นฉบับประกอบด้วย

1. ต้นฉบับที่เป็นไฟล์ *.doc ของ Microsoft Word โปรดดูรายละเอียดที่ระบุในรูปแบบข้างต้น
2. กรอกแบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ (ใบสมัคร) ให้ถูกต้องและชัดเจน

5.2 การจัดส่งต้นฉบับ

ส่งทางระบบวารสารออนไลน์ “วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ” ตามลิงก์ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jsbs/about/submissions> หากผู้เขียนยังไม่มีบัญชีของระบบ ThaiJO ต้องลงทะเบียน (Register) ในระบบวารสารก่อน จากนั้นเข้าสู่ระบบ (Login) เพื่อส่งบทความต้นฉบับและแนบไฟล์แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์มาให้เรียบร้อย (หรือกรอกใบสมัครทาง Google Form)

6. การพิจารณาบทความเบื้องต้นของกองบรรณาธิการ

บทความต้นฉบับต้องจัดในรูปแบบไฟล์ *.doc ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 8-15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้นใน 2 ด้าน คือ 1) ความถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร 2) ขอบข่ายเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์ ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาเบื้องต้น จะส่งกลับไปให้ผู้เขียนแก้ไข ถ้าผ่าน จะเข้าสู่การพิจารณากลับกรองของผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินผลอย่างไร จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบต่อไป

7. สิทธิของกองบรรณาธิการ

ในกรณีกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้พิจารณากลับกรองบทความมีความเห็นว่า ควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยยึดข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นหลัก และขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่บทความไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และรูปแบบของวารสารบัณฑิตศึกษา หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้ทรงคุณวุฒิ หากบทความใดได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยเสียงข้างมากให้ตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือรับรองการตีพิมพ์จากวารสาร (เฉพาะผู้แจ้งความประสงค์เท่านั้น)

8. อัตราค่าตีพิมพ์บทความ

กำหนดค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ บทความละ 6,000 บาท

9. การชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์

หลังจากผู้เขียนส่งบทความต้นฉบับและกรอกแบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ (ใบสมัคร) ในระบบวารสารออนไลน์แล้ว กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ตามรายละเอียด ดังนี้

ชื่อธนาคาร: ออมสิน สาขามหาวิทยาลัยพะเยา
ชื่อบัญชี: วารสารบัณฑิตศึกษา มจร.พะเยา
บัญชีเลขที่: 020320117631

จากนั้น ให้ผู้เขียนแจ้งผลการโอนพร้อมหลักฐานการโอน โดยระบุชื่อผู้โอน และชื่อบทความ มาที่ Email: jsbsmcu@gmail.com (หากประสงค์จะให้ออกใบเสร็จ ในนามหน่วยงานหรือองค์กรใด กรุณาระบุให้ชัดเจน)

***ทั้งนี้ ทางวารสารจะไม่คืนค่าธรรมเนียม ในกรณีที่บทความไม่ผ่านการ พิจารณาลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ เนื่องจากค่าธรรมเนียมได้นำไปเป็นค่าตอบแทน ผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

อนึ่ง ในกรณีบทความใด ถูกปฏิเสธโดยเสียงข้างมากของผู้ทรงคุณวุฒิในการ พิจารณาลั่นกรอง (2 ใน 3) วารสารจะยึดเสียงข้างมากของผู้ทรงคุณวุฒิในการปฏิเสธ หรือยุติการดำเนินการตีพิมพ์บทความนั้นทันที ยกเว้นในกรณีต่อไปนี้ 1) ผู้เขียนยืนยัน ที่จะตีพิมพ์บทความนั้นอีกครั้ง 2) ผู้เขียนได้ปรับแก้บทความตามผู้ทรงคุณวุฒิ โดย เสียงข้างมากที่ปฏิเสธการตีพิมพ์นั้นแล้ว และ 3) กองบรรณาธิการเห็นสมควรให้ บทความที่ปรับแก้ใหม่นั้นส่งประเมินอีกรอบได้ จากนั้น วารสารจึงจะดำเนินการต่อใน ขั้นตอนต่อไป โดยผู้เขียนต้องรับผิดชอบในการชำระค่าธรรมเนียมในส่วน ของ ค่าตอบแทนผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม (2 ท่าน) ตามที่วารสารกำหนดค่าตอบแทนไว้

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
ระดับการศึกษาสูงสุด..... ตำแหน่งทางวิชาการ.....

ชื่อบทความ
(ภาษาไทย).....
.....
(English).....
.....

ชื่อผู้เขียนร่วม
1.
2.
3.
4.
5.

หน่วยงานและที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก.....
.....
.....

โทรศัพท์..... E-mail.....

“ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ ยังไม่เคยได้รับการตีพิมพ์และไม่ได้
อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การ
พิจารณาด้านฉบับ โดยยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณา ตรวจสอบต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร และขอ
มอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ใน
กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ กราฟ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่
ปรากฏในบทความนี้ ถือเป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว”

ลงชื่อ.....ผู้เขียน
()

ตัวอย่างรูปแบบการจัดพิมพ์บทความ วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิจัย)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. บทความวิจัยต้นฉบับต้องมีความยาว 8 -15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

ชื่อบทความภาษาไทย (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม**³

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

First Author, E-mail: (อีเมลผู้ประพันธ์ฉบับแรก)* (14 pt. ตัวธรรมดา)

Corresponding Author, E-mail: (อีเมลผู้ประพันธ์ฉบับรอง)** (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 400 คำ).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

1 นิ้ว/
2.54 ซม. (Before 6 pt.)

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

คำสำคัญ (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

(Before 6 pt.)

Abstract (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 400 คำ).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

(Before 6 pt.)

Keywords (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

(Before 6 pt.)

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt.)

1..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

2.....

3.....

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

ระเบียบวิธีวิจัย (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

ผลการวิจัย (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

อภิปรายผล (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

องค์ความรู้จากการวิจัย (16 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

เอกสารอ้างอิง (References) (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
 (ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)
(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....
 (ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

เอกสารอ้างอิง**(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา****ตัวอย่าง:**

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/ครั้งที่พิมพ์/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). *เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2.
 กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)/ชื่อเรื่อง/เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์/
 สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประเทศไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปริดี หงส์
 สัติน และอัมพร หมาดเต็น. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร:
 Illuminations Editions.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

จิตฺติ วัฒนมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ: สังคหวัตถุ 4 เครื่องมือ การวางแผน
 และการติดต่อประสานงานสู่ความสำเร็จ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ใน ชื่อสารานุกรม/เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์
 หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In *The Encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปี)/ตำแหน่ง/สัมภาษณ์./วัน เดือน.

ตัวอย่าง:

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิต.โต). (2558). *อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง:

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304& articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความวิชาการ)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. บทความวิชาการต้นฉบับต้องมีความยาว 8 -15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

ชื่อบทความภาษาไทย (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)^{1*}, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม**³

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

First Author, E-mail: (อีเมลผู้ประพันธ์ฉบับแรก)* (14 pt. ตัวธรรมดา)

Corresponding Author, E-mail: (อีเมลผู้ประพันธ์บรรณกิจ)** (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 400 คำ).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

คำสำคัญ (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

Abstract (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 400 คำ).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

Keywords (18 pt.):(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เนื้อเรื่อง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

องค์ความรู้ใหม่ (16 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เอกสารอ้างอิง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ตัวอย่าง:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/ครั้งที่พิมพ์/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

พระมหาสุหิตย์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)/ชื่อเรื่อง/เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ดีพิมพ์/
สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ชาญนรงค์ บุญหนู. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปริดี หงส์
สดัน และอัมพร หมาดเต็น. ศาสนากับความรุนแรง, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร:
Illuminations Editions.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ปีพิมพ์./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ: สังคหวัตถุ 4 เครื่องมือ การวางแผน และการติดต่อประสานงานสู่ความสำเร็จ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ปีพิมพ์./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม./เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอกวาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In *The Encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./วันที่ เดือน ปีพิมพ์./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ปีพิมพ์./ชื่อวิทยานิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สัมฤทธิ์ ต่อสดี. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ปี./ตำแหน่ง./สัมภาษณ์./วัน เดือน.

ตัวอย่าง:

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต), (2558). อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *สัมภาษณ์*. 18 เมษายน.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง./วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่./ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง:

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทความปริทัศน์)

1 นิ้ว/ 2.54 ซม. บทความปริทัศน์ต้นฉบับต้องมีความยาว 8 -15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

ชื่อบทความ (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)^{1*}, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม**³

ชื่อ – นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

First Author, E-mail: (อีเมลผู้ประพันธ์อันดับแรก)* (14 pt. ตัวธรรมดา)

Corresponding Author, E-mail: (อีเมลผู้ประพันธ์บรรณกิจ)** (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

บทคัดย่อ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(บทคัดย่อไม่เกิน 400 คำ).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/

2.54 ซม.

คำสำคัญ (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

Abstract (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....(Abstract ไม่เกิน 400 คำ).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

Keywords (18 pt.):;;(ขนาด 16 pt.)..... (3-5 คำ)

เว้น 1 บรรทัด

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เนื้อเรื่อง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

..... (TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

บทวิจารณ์ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ตัวอย่าง:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อหนังสือ./ ครั้งที่พิมพ์./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)/ ชื่อเรื่อง/ เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์/ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประจำชาติไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปริดี หงส์ สด้น และอัมพร หมดเด้น. *ศาสนากับความรุนแรง*, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร: Illuminations Editions.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่)/ เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

จิตติภูมิ หนึ่งมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ: สักคหวัดดู 4 เครื่องมือ การวางแผน และการติดต่อประสานงานสู่ความสำเร็จ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ใน ชื่อสารานุกรม./ เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./ สถานที่พิมพ์./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In *The Encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อหนังสือพิมพ์./ เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อวิทยานิพนธ์./ ระดับวิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์/ หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สัมพันธ์ ต่อสติ. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมืองกรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์/(ปี)/ตำแหน่ง/สัมภาษณ์/วัน เดือน.

ตัวอย่าง:

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (2558). อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

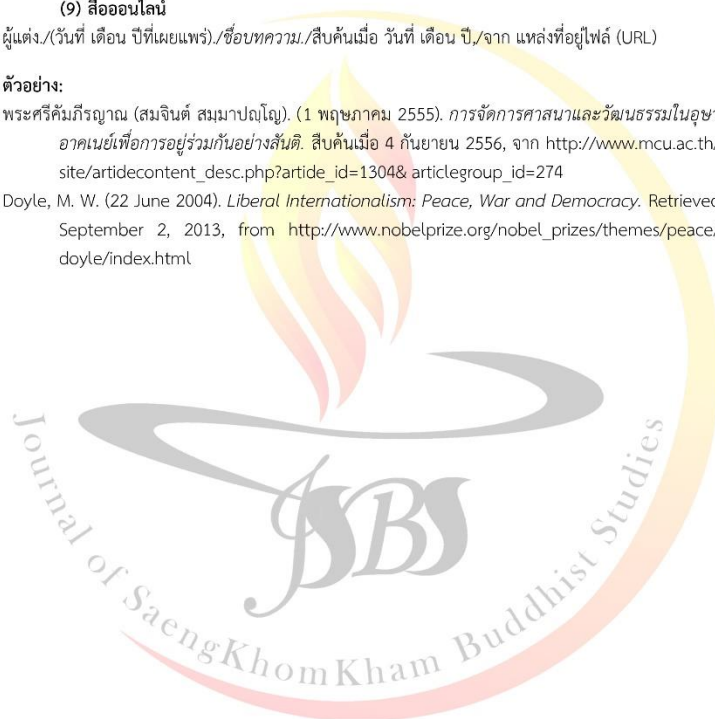
(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง/(วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ/สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี/จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง:

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artdecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ตัวอย่างการจัดส่งต้นฉบับ (บทวิจารณ์หนังสือ)

↑
1 นิ้ว/ 2.54 ซม. บทวิจารณ์หนังสือต้นฉบับต้องมีความยาว 8 - 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง)

ชื่อเรื่อง (TH SarabunPSK 20 pt.)

Title in English (TH SarabunPSK 18 pt.)

เว้น 1 บรรทัด

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาไทย (16 pt. ตัวหนา)^{1*}, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม**³

ชื่อ - นามสกุล ผู้เขียนบทความภาษาอังกฤษ (16 pt. ตัวหนา)¹, ผู้เขียนร่วม², ผู้เขียนร่วม³

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาไทย (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

ชื่อหน่วยงาน สังกัดภาษาอังกฤษ (14 pt. ตัวธรรมดา)^{1, 2, 3}

First Author, E-mail: (อีเมลผู้ประพันธ์อันดับแรก)* (14 pt. ตัวธรรมดา)

Corresponding Author, E-mail: (อีเมลผู้ประพันธ์บรรณกิจ)** (14 pt. ตัวธรรมดา)

เว้น 1 บรรทัด

ภาพหน้าปกหนังสือ

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน:

จำนวนหน้า:

ปีที่พิมพ์:

ครั้งที่พิมพ์:

สถานที่พิมพ์:

เว้น 1 บรรทัด

บทนำ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

เนื้อหา (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

1 นิ้ว/
2.54 ซม.

บทวิจารณ์ (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.)

↑
1 นิ้ว/ 2.54 ซม.

สรุป (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.).....

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

เอกสารอ้างอิง (18 pt.) (การจัดระยะห่างบรรทัดหัวข้อใหญ่ Before 6 pt.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

.....(TH SarabunPSK ขนาด 16 pt.).....

(ย่อหน้า 0.5 นิ้ว/1.27 ซม.)

เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

ตัวอย่าง:

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อหนังสือ/ครั้งที่พิมพ์/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้และการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ)/ชื่อเรื่อง/เลขหน้าแรก-สุดท้ายที่ตีพิมพ์/
สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2562). ข้อถกเถียงเรื่องพระพุทธศาสนาประเทศไทยในรัฐธรรมนูญ. ใน ปรีดี หงส์
สดัน และอัมพร หมาดเต็น. ศาสนากับความรุนแรง, หน้า 400-459. กรุงเทพมหานคร:
Illuminations Editions.

(4) บทความจากวารสาร

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร/ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง:

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ: สังกะหัตถ์ 4 เครื่องมือ การวางแผน และการติดต่อประสานงานสู่ความสำเร็จ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 3 (1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ใน *ชื่อสารานุกรม*./เล่มที่อ้าง, หน้าเลขหน้าที่อ้าง./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง:

สนิท อาจพันธ์. (2537). หม้อคอควย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขตหัวเมืองฝ่ายเหนือ*, หน้า 274-275. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T. (1995). Science fiction. In *The Encyclopaedia Americana* (Vol. 24, pp. 390-392). Danbury, CT: Grolier Press.

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง/(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง:

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ประชาชนเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน./ (ปีพิมพ์)/ชื่อวิทยานิพนธ์./ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง:

สัมฤทธิ์ ต่อสดี. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา: วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล*.

(8) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์/(ปี)/ตำแหน่ง/สัมภาษณ์./วัน เดือน.

ตัวอย่าง:

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), (2558). *อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

(9) สื่อออนไลน์

ผู้แต่ง/(วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

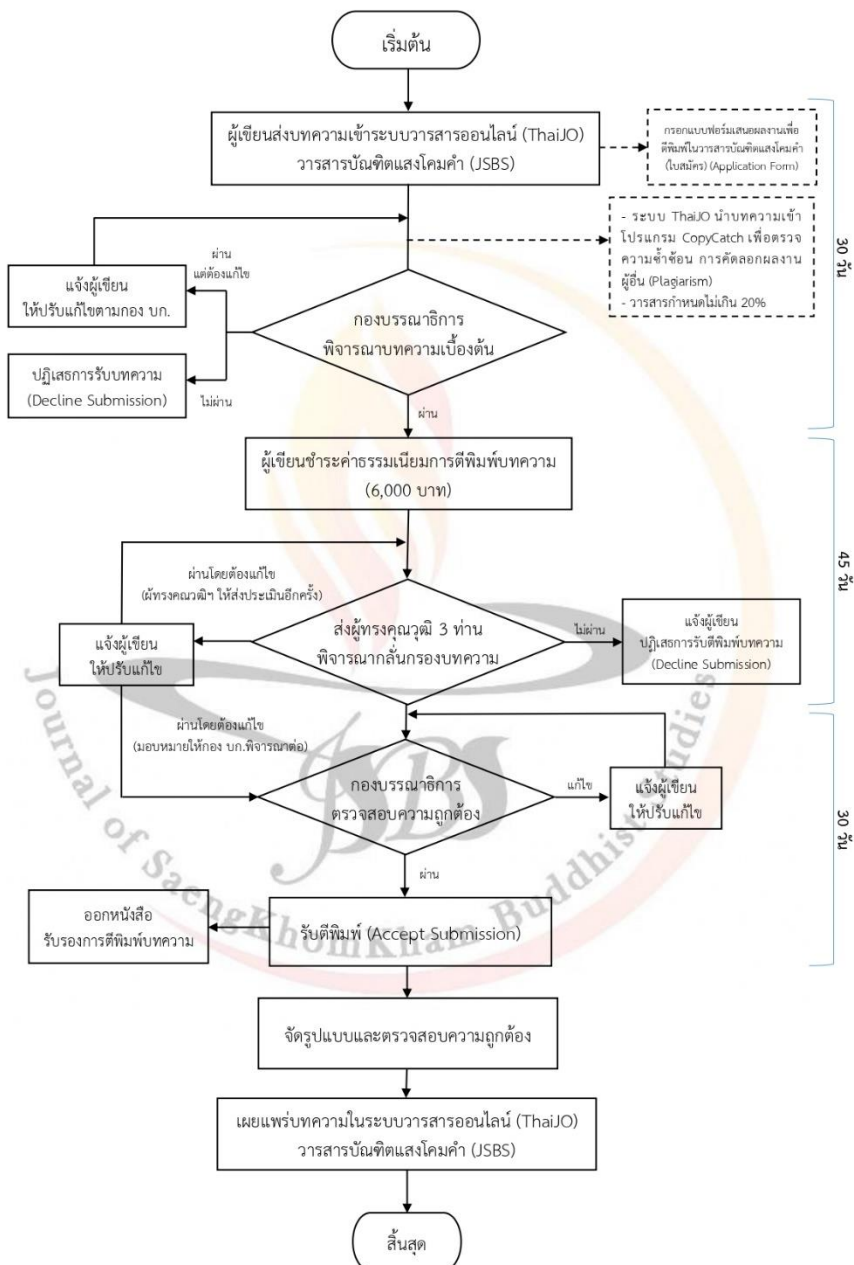
ตัวอย่าง:

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W. (22 June 2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารบัณฑิตแสงโคมคำ

วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
566 หมู่ 2 ตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา 56000
โทรศัพท์ 0-5487-0141 E-mail: jsbsmcu@gmail.com

